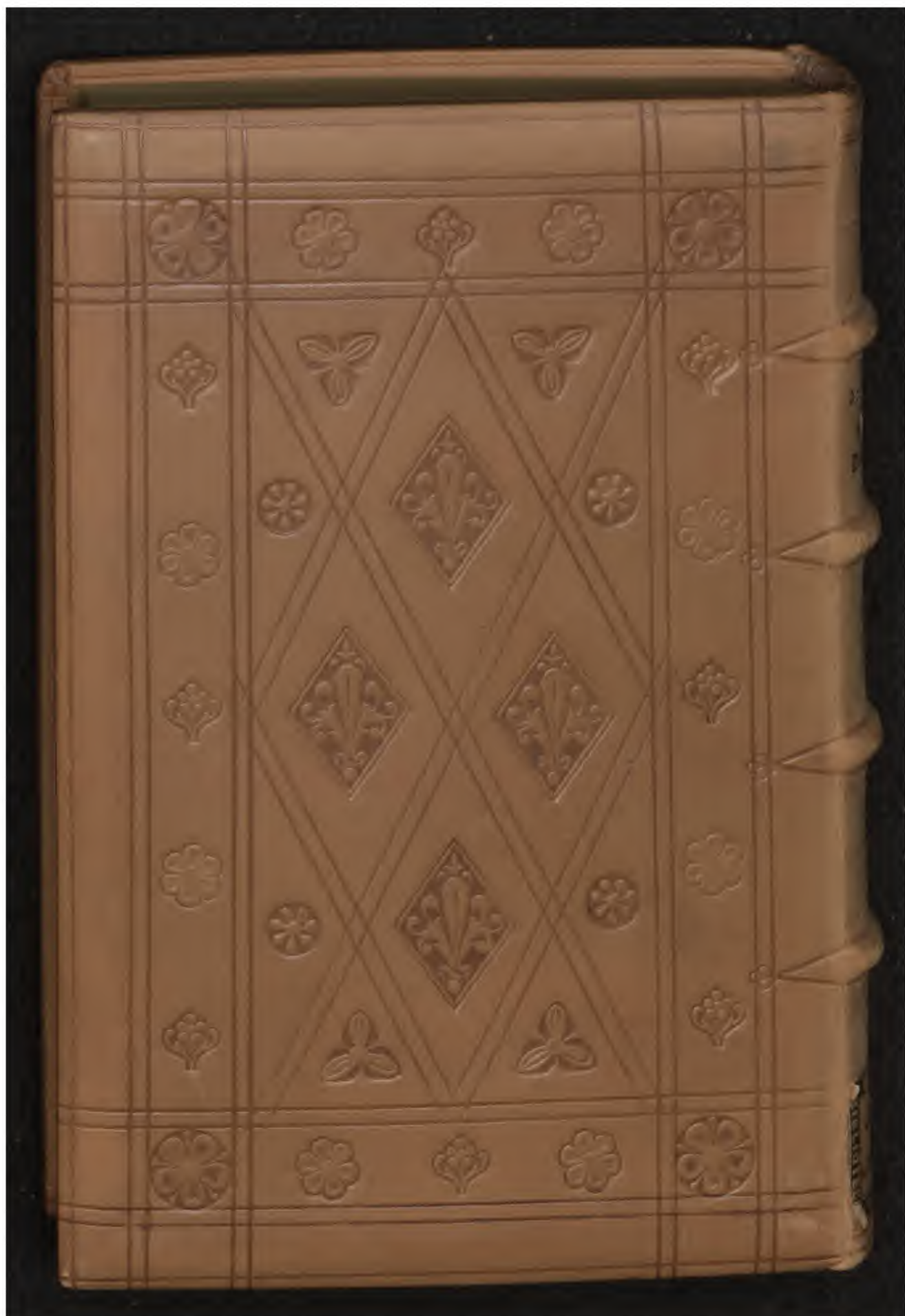

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finally inc. 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 67

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 67

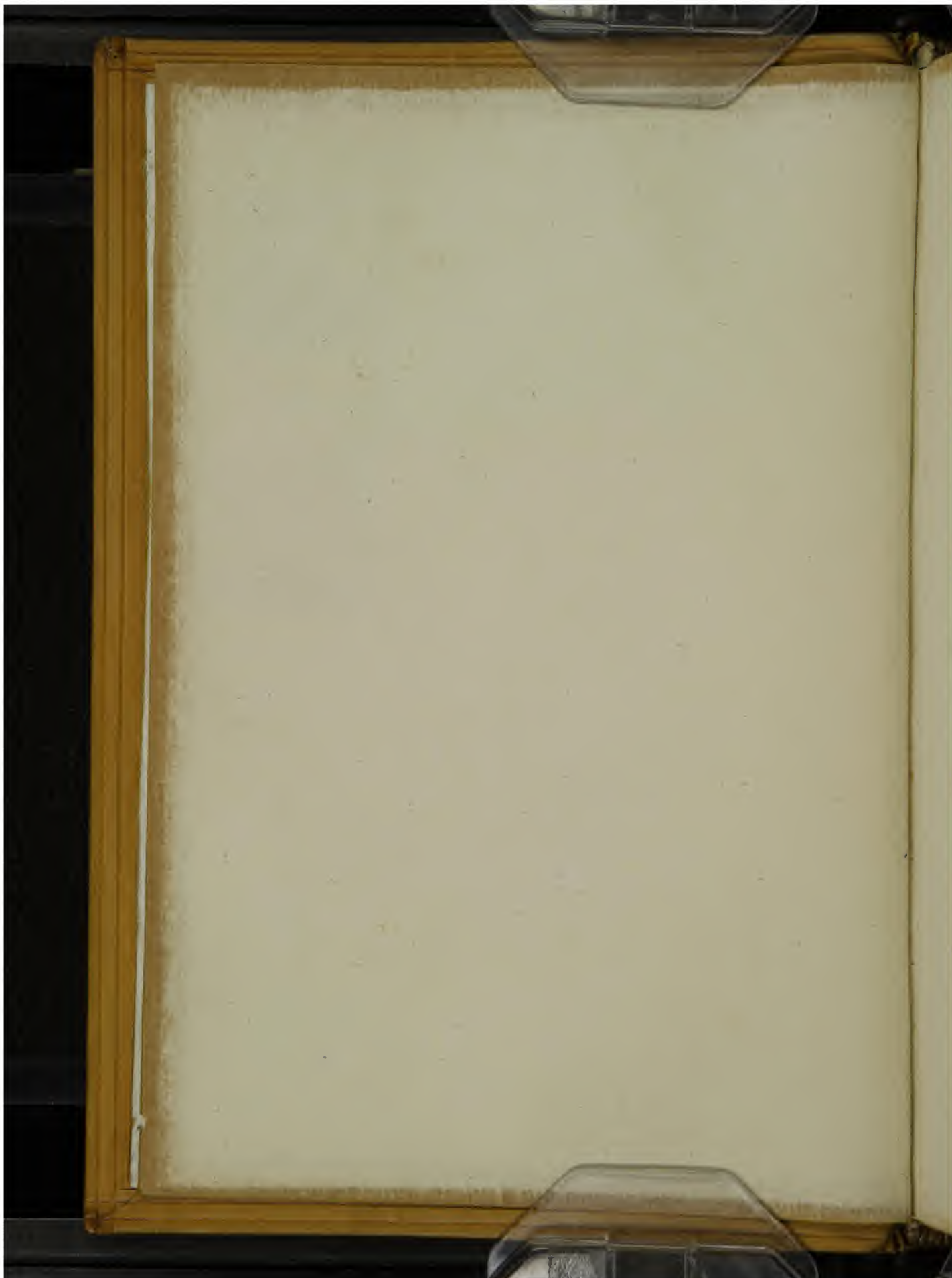

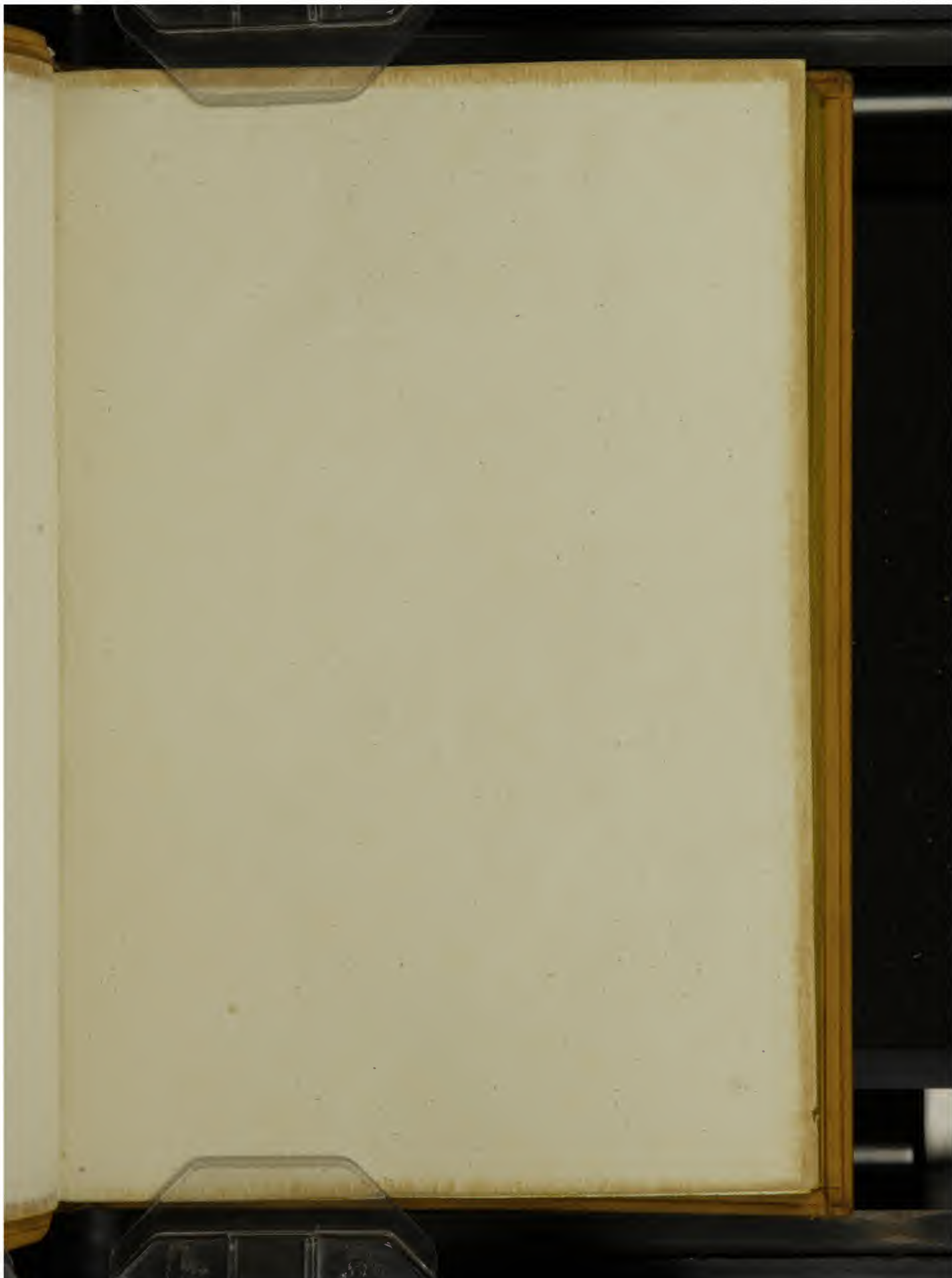
4135

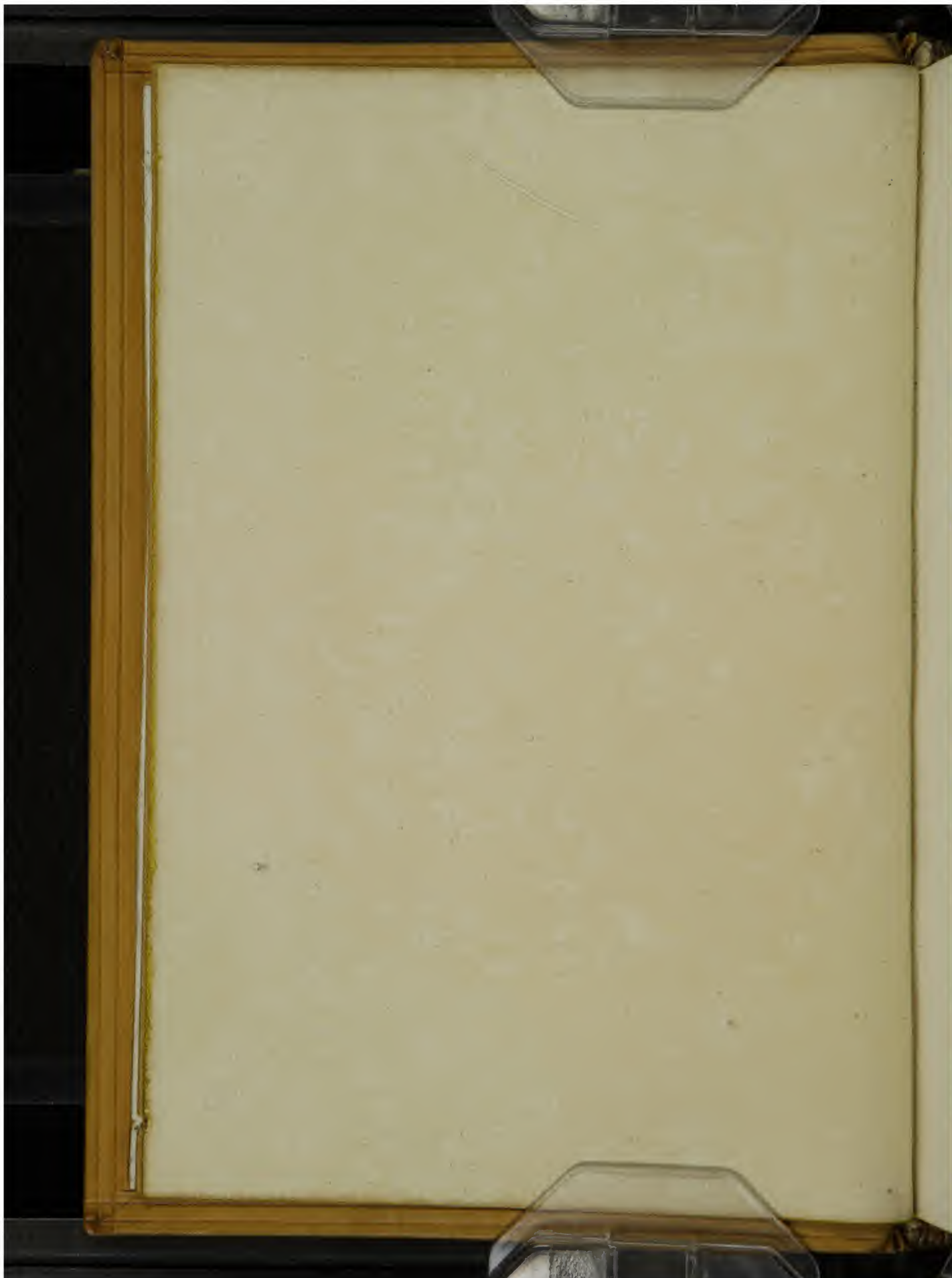

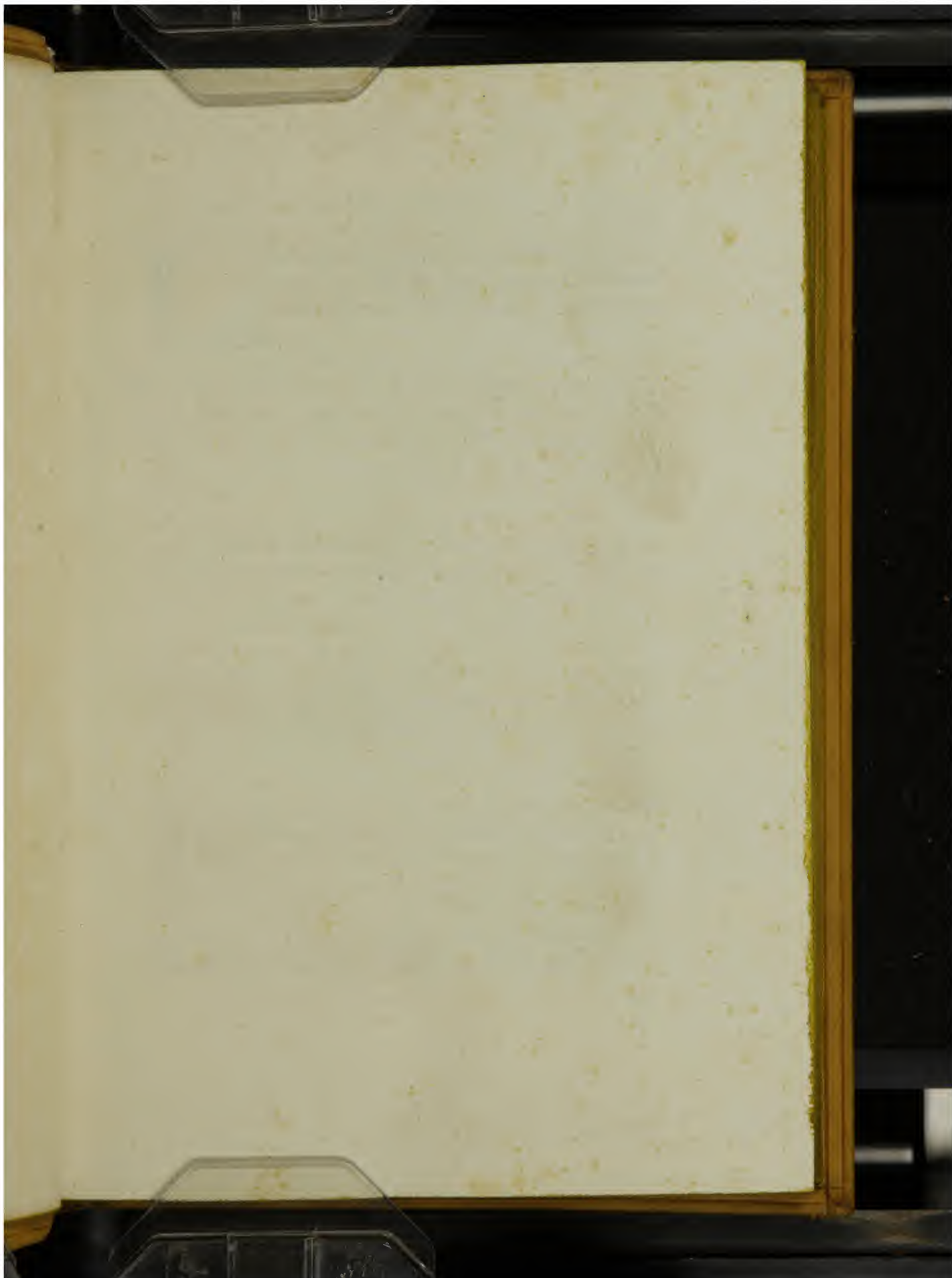
I
142

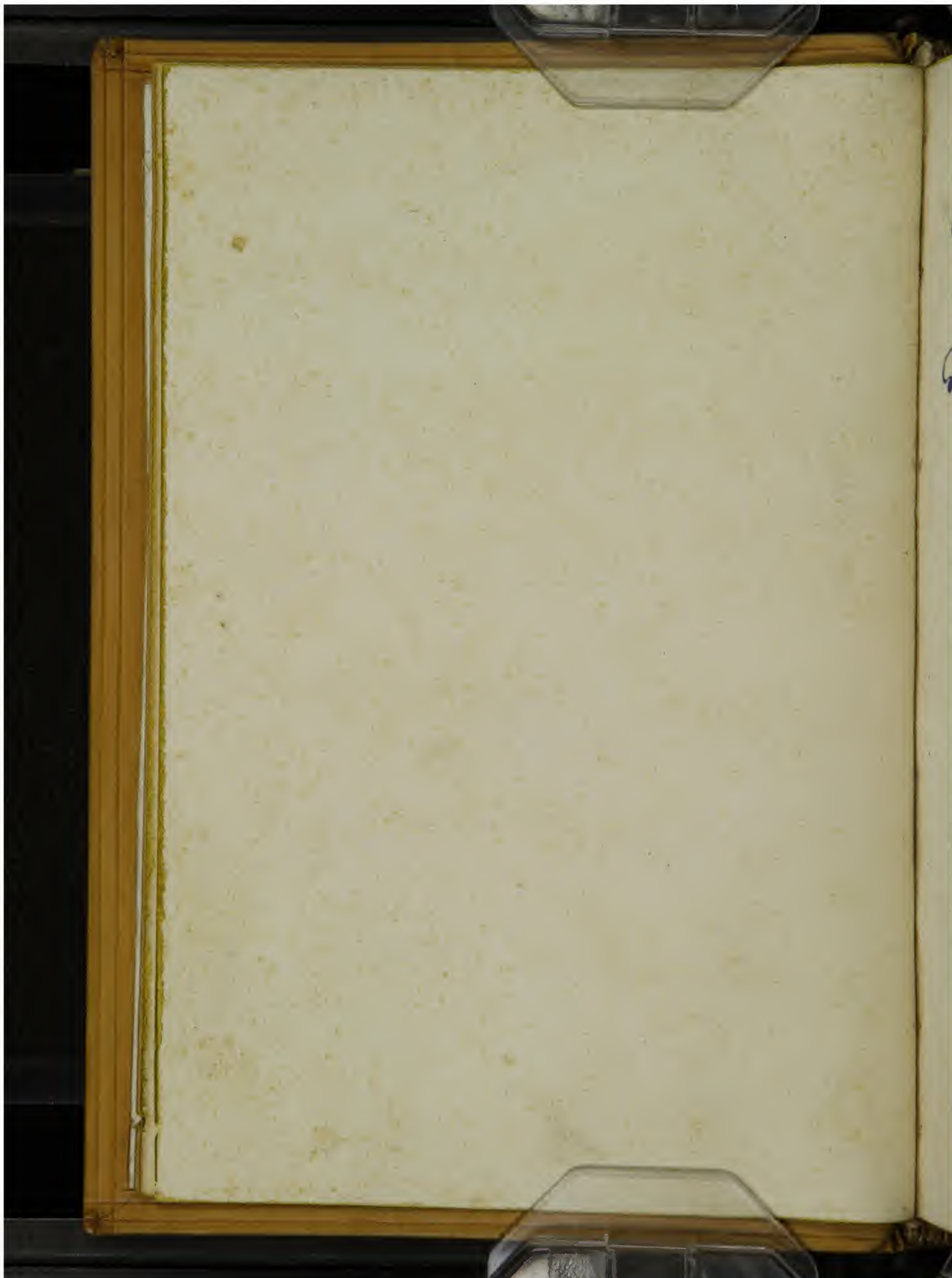
Inc. 67

Incipit prologus sup historia destructiōis Troie
composita per iudicē **G**uidonē de colūna messanēse

Lacet quotidie vetera recentib⁹ obruāt. nō
nulla tamē iam dudum vetera p̄cesserunt
que sic sui magnitudine viuaci sunt digna
memoria ut nec ea cecis morsib⁹ vetustas
abolere p̄ualeat. nec exacti temporis ātīqua curricula
sopita taciturnitate concludāt. **D**igent enim in illis
pro gestorū magnitudine cōtinuata recordia dum
preteritorū in posteros sermo dirigit⁹ ⁊ antiquorum
scripta fidelīz conseruatricia p̄missoz preterita ve
lut presentia representant. et viris strennuis quos lō
ga mūdi etas iam duduz per mortē absorbuīt per li
broz vigilēs lectiones ac si viderent spiritū imagina
rie virtutis infundunt. **T**roiane igitur urbis excidi
um nulla dignum longevi temporis vetustate detergi
ut continuis recordiis successorū floreret in mēti
bus multorū scribingentium calam⁹ fidei scriptura de
pinxit. **N**ōnulli enī tam eius historie poetice alluden
do veritatem ipsī in figurata cōmenta quibusdā fic
tionibus transsumpserūt ut non vera que scripserūt
viderēt⁹ audientibus perscripsisse sed potius fabulo
sa. **I**nter quos suis dieb⁹ maxime auctoritatis home
rus apud grecos eius historie puram et simplicez ve
ritatem in versuta vestigia variauit fingēs multa q̄
non fuerūt ⁊ que fuerunt aliter transformādo. **I**ntro
duxit enim deos quos coluit ātīqua gentilitas ipug
nasse troianos et eū eis fuisse velut viuentes homīes
debellatos cui⁹ errorem postmodū poete curiosius in
secuti ut darēt ītelligi nō solū homerū fuisse fictionūz

autorē multa deludia scribere presumpserūt ī libris
eorum. **U**nde ouidiū sulmonenſ prodigo stilo in
multis libris suis utrūq; contexuit. **A**ddidit enī mul
ta cōmenta cōmentis intermixtum veritatē etiā non
obmittēs. virgilius in ope suo eneidos semper p ma
iori parte gesta troianoz cum de eis tetigit sub veri
tatis luce narrauit. **A**b homeri tamē fictionib9 noluit
in aliquib9 abstinere. **S**ed ut fidelīz ipsius historie
vera scribētium scripta apud occidentales ōni tēpō
re futuro vigeant successiue ad vtilitatē eorum pci
pue qui grāmaticam legunt ut separe sciant veruz a
falso de hiis que de dicta historia in libris grāmati
calib9 sunt scripta ea que p dicem grecuz et pbrigiuz
daretē qui tempore troiani belli cōtinue in eoz exerci
tib9 fuere pſentes ⁊ hoz que videre fuerūt fidelīssimi
relatores. **I**n pſentē libellū per me iudicē guidonē de
colūna de messana trāssumpta legent pro ut in duo
b9 libris eoz inscriptum quasi vna vocis cōsonātia
inuētum est in athenis. **Q**uanq; autē hos libellos qdā
romanus cornelius noīe salustii magni nepos in lati
nā linguā transferre curauerit tamē du3 laboraret ni
miū esse brevis particularia historie ipsius que ma
gis possunt allicere animos auditorum pre nimia
breuitate indecenter omisit. **I**n hac igitur serie libelli
torum inuentetur inscriptū quid de tota historiā uni
uersaliter et particulariter gestum fuit que fuit origo
iūmicitiarum et scandali que aduersus pbrigios greci
am concitauit ut appellatione grece non magna gre
cia italia videlicet ut voluerunt nonnulli debeat cō
prehēdi dicentes aduersus troianos ⁊ magnā greciā

id est italiam quā appellam⁹ hodie romaniā conflux
isse cū parua grecia scz sola licet paucis aliis sibi ad
iunctis venerit expugnatura traianos prout ipsius
hystorie series per ea q̄ infra legēt⁹ apert⁹ demōstra
bit. Sic ergo successiue describitur in ipsa quot et q̄
reges ⁊ qui duces grecoꝝ armata manu ⁊ quot mani
bus se in predictuz exercitiū cōtulerūt quibus armo
rum insigniis vsi sunt. **E**ui reges et duces ī troiane
urbis defensionē aduenerūt q̄to tēpore fuerit ꝑtrac
tata victoria: quotiēs bellatuz extitit et quo āno q̄s
in bello ceciderit ⁊ cuius ictu de quib⁹ ōnibus ꝑ ma
iori parte cornelius nihil dixit. Superest ergo ut ad
eius narrationis seriem accedatur

Incipit liber prim⁹ de peleō rege thesalie inducēte
iasonem ut se cōferat ad aureum vellus habendum.

In regno thesalie de predictis pertinentiis roma
nie cui⁹ icole mirmidōes dicti sūt qđ nos hodie
vulgari denoiatione soloniciū appellam⁹ regnabat
tunc temporis rex quidā iustus ⁊ nobilis nomine pe
leus cum eius cōsorte thetide nuncupata ex quorum
matrimonio processit vir ille tā fortis tam animos⁹
tam strenu⁹ denominat⁹ achilles. **H**os mirmidones
illi qui dicere voluerunt magnam greciam id est ita
liam in troianorum excidium aduenisse aprucinos
esse dixerunt. **G**ens quedam videlicet que in regni
sicilie finibus habitabat constituta. **U**nte provinci
a illa apruncium dicta est. ⁊ ciuitas thetiz que in ipsa
provincia sita est a predicta thetide nomen asserunt
assumpsisse. **S**ed dicentes sic perhibentur errare. cū
mirmidones habitatores thesalie nuncupent⁹ quoruz

domin9 post obitum regis pelei patris sui nat9 achil
les in troiano bello multa cum eis miracula bellicosa
pegit sicut de eis testatur ouidi9 eorum originē fabu
lose cōmendans. **D**ixit enim hos mirmidones i. xiii.
metamorphoseos fuisse formicas ad preces regis the
salie diis porrectas in homines transformatas. Dum
dieb9 illis totum vulgus regni thesalie incumbente q̄
dā letifera infirmitate finaliter decessisset solo illo rege
superstite. qui du3 in quodam nemore iuxta radices
cuiusdā arboris adhesisset inspectis ibidem innume
rabilib9 formicarum discurrentib9 aciebus in homines
redigi suppliciter postulauit. **E**t in legenda beati ma
thei apostoli mirmidones habitatores esse thesalie i
qua idem apostolus aliquandiu moram traxit apte
monstratur. **H**unc autem regem peleum describit in
historia quendam habuisse fratrem esonē nomine si
bi ex utroq; parente coniūctum et eius i etate maio
rem. **Q**ui dum longue etatis senio grauaret seipsuz
vix regere poterat. **E**t ideo regni thesalie gubernacu
lis inutilis et longa senectute confractus renūciauit
et cessit regni moderamini peleo fratri suo. post cui9
pelei regimen eson legitur per tempora longa vixisse
ita ut eo multa senectute defecto eius oculi caligarent
et eius vigor corpore9 p̄ nimia tabesceret. senectute quē
dixit idem ouidius i eodem libro metamorphoseos
postmodum in iuuentutis flores et iuueniles poten
cias renouatum ita qd de senili umbra factus ānicul9
medicinali cura et artificiosa virtute medee de qua me
dea infra proxime habendus est sermo. **E**x hoc igitur
esonē superat quidam nat9 iason nomine vir fortis

et strenn⁹ et iuuenis nimium speciosus modestus larg⁹
affabilis tractabilis pius ⁊ omni morum venustate cho
rusc⁹. **H**unc thesalie primates et nobiles hunc plebei
tenere dilectionis affectu p^{ro} suar^{um} virtutum excellencia
sunt amplexi non minus quam regem peleum venerantes. **E**rat
et idem iason non minus obediens regi patruo quam esset patri
si regeret nec erat molestus illi sed omni subiectione de
uot⁹ licet peleus sceptro thesalie potiret. **E**adem igitur
relatione non sibi rex peleus respondebat. quem licet sig
nis extrinsecus sibi carum esse monstraret ardebat tamen
fluctuabat intrinsecus ne in virtute sua et in tanta affec
tione suorum quam sui erga ipsum habebat iason eum thesa
lie regni dominio spoliaret. **N**on igitur in mente secum
seruauit ardorem quem sagaci studio regere ne actu ali
quo publicatus euagari posset extrinsecus diu per fati
gabilem tolerantiam est conatus. **Q**uare inquisiuit in cor
de suorum imaginata proposita quibus posset iasone
potere absque sui suggillatione pudoris. **E**tandem de re
mirabili diebus illis per plurima mundi loca loquax fa
ma auribus plurimorum intonuit quod in quadam insula dic
ta colcos ultra regni troiani confinia versus orienta
lem plagam quamdam aries habebat cuius vellus erat aureum
ut fame preconium perhibebat. **I**n hac igitur insula
regnare dicebatur rex quidam oetes nomine vir potens
et diues sed etate prouectus. **H**unc aurei velleris a
rietem describit historia custoditum fuisse mirabili cu
ra et studio dei martis cuius in custodia boues qui
dam deputati fuissent vrentes flammam ex ore vomē
tes. **S**i quis igitur hunc aurei velleris arietem optaret
habere cum his bobus necesse habebat intrare certamen

et si eorum victoria potiretur oporteret eos boues ip-
sos deuictos iugo subucere et eos compellere aratro
terram vertere in qua erant. **V**tē deuictis bob⁹ ipsis
et arare coactis iterū necesse habebat in quēdā draco-
nem squamis horridū ⁊ flāmas igneas exalātē irrue-
re ipsumq; bello cū ipso cōmissō perimere ⁊ pempto-
dentes a faucib⁹ eius euellere et euulsos serere in pre-
dictam terrā a bobus arataz. **E**x huius agri semine
seges mirabilis pullulabat. nam ex draconis dētib⁹
statim quidam armati milites nascebant⁹ fraternum
bellū inter se illico cōmittentes qui se per mutua vul-
nera pimebāt. **P**er hec ergo periculosa discrimina et
nō per alios tramites poterat predictū aureū vell⁹
haberi ac omnib⁹ volentibus predicta subire certami-
na rex oetes liberū faciebat aditum exhiberi. **C**uāq;
enim sic de aurei velleris ariete dicitaret historia asse-
rētes tamē vera de eo aliter sunt testati. **D**ixerūt enim
regez oetem cumulū thesauri magni possēdisse et pos-
sessum custodiē traditū memorate p incātationū ta-
mē figmēta ⁊ artes mathematicas constitutas. **H**ui⁹ e-
nim thesauri cumulū per mundanā igluuiem ⁊ aua-
ritie cupiditatem q̄ ōniū malorū est mater multi strē-
nui sibi querere voluerūt sed ipugnantib⁹ intantaci-
onū noxiis non thesauri cōpendia sed finalis sibi ne-
cis dispendia quesierūt. **U**t igitur de aureo vellere
ad regē peleum fama peruenit tanto discrimine ques-
turo statim curiosum ad illud erexit animūz diligen-
ter attendens quod tutiori via et sine sui pudoris la-
be non posset tradere iasonem facilius ad perdenūz
Assumpsit ergo propositum qualiter iasonem horta-

recur ut in sue virtute strennitate iuueniliter cōfides
ad aurei velleris questum voluntarie se conferret **D**e
creuit ergo in celebriori ciuitate thesalie solempnez cu
riam celebrare in qua multitudine baronuz et milituz
non modica cōfluente curia ipsa triduo perdurauit.
Tercia die rex peleus vocatū ad se iasonem in presen
tia dictorum nobilium sic allocutus ē dicens **S**atis
quidem glorior care nepos de dominio regni thesa
lie tam excelsi sed multo potius me reputo gloriosuz
de tāti strennitate ⁊ habilitate nepotis. cū tua virtu
tis excellentia vicine prouincie ipsi⁹ facti testificati
one cognoscant et ea fama veriloqua relatione conti
nua predicet in remotis **E**s enim thesalonicensis reg
ni ⁊ mei potius honor et gloria tu⁹ te saluo regnū the
salie timeatur ab omnibus. et te vigente nullus appa
rere audeat inimicus **P**orro virtutis tue gloria i sub
limi me poneret si aureum vellus quod oetis regis po
tentia tenet inclusum te potente in regni mei claustra
posset adducti q̄ per te non ambigo satis de facili fie
ri posse si laboris animū animosus assumeres ⁊ ora
tionis mee precepta non obduceres exequenda. **Q**ue
si perficienda decreueris tibi singula viatica necessari
a pabuntur in apparatu maximo ⁊ comitiua multo
rum quos de meliorib⁹ regni duxeris eligendos **N**eq̄
esce ergo verbis meis ⁊ horum mandatorum meoruz
oparium te exhibeas gratiosum ut in cōspectu meo
de cetero maioris delectationis appareas ⁊ de tue strē
nuitatis fama leteris ⁊ maiores apices sublimari nec
erit exps a magne tue utilitatis cōpēdio efficax labor

Nam veris pollicitationib⁹ et non fictis te certū effi-
cio q̄ me deficiēte te heredē futurū in regno thesalie
statuā et me viuentē non min⁹ mei ipsius regni domi-
nio potieris. **I**n intellectis igit⁹ a iasone omnib⁹ ⁊ singu-
lis que in tantoꝝ presentia circūstātiū rex peleus ꝑ-
tulit gaudio exhilaratus ē multo nō attendēs insidi-
osas regis astucias ⁊ eius dolositatis latebras non
aduertēs. **R**atus que dixerat de pure regis cōscientie
cellula ꝑcessisse potius in sui bonoris incremēta sub-
limia q̄ in sue detrimenta ꝑsone. **C**ōfusus ergo de sue
strēuitatis audacia nec reputās impossibile sibi esse
q̄ regis fallax auditas exposcebat regis mandatis se
ꝑnū gratāter exhibuit et se infallibiliter impleturū
exposita cū ōni deuotione ꝑmisit. **L**etificat⁹ igit⁹ pe-
leus ad grata sui responsa nepotis indite cūrie finē
imposuit appetens exequi vota sua post ꝑmissa ꝑre-
dicta q̄bus fortunā alludere iā presensit. **C**onsiderās
ergo q̄ colcos īsula mari circūdata adiri nō poterat
nisi cum nauigalibus aptis ad maris discrimina sus-
tinenda iussit ad se vocari de regno thesalie quēdā fa-
brū argū noīe lignoꝝ artificē multa discretione vigē-
tē. **C**ui ad regis iussū mire magnitudinis quādā na-
uem multa congerie lignoꝝ extruxit que de sui acto-
ris nomine proprio vocata est argon. **H**anc quidā
asserere voluerunt primam nauim fuisse que primo
velis institutis adire loca remota presumpsit. **E**t iō
quālibet nauim magnam que transmeare maria ve-
lis dicitur eleuatis argon grammatici vocauerunt
Parata igitur nauī predicta ⁊ immissa ī eā singulis
babundanter que causa nauigationis

exposcit multi nobiles de thesalia intra strēmuitate cō
spicui cum eodez iasone ingrediuntur in ipsam. **I**nter
quos fuit ille vir vere fortissimus et fortis hercules
nuncupat⁹ natus vt scripsere poete ex ioue et almena
āphitrionis uxore. **H**ic est ille hercules de cuius icre
dibilib⁹ artib⁹ per multas mundi partes sermo diri
gitur qui sua potentia infinitos gigantes suis tempo
ribus interemit et in vlnis p̄p̄riis elenat⁹ intolera
bili stricatura fortissimum confregit antheum. **H**ic
si credere dignū est intrepidus portas adiuit inferni
et custodem eorum canez tricerberū violēta manu ab
illis extraxit quem tanta pulsione perdomuit et ma
defactus totus sui veneni spuma digesta qui per vo
mitum multas mundi partes infecerit letiferis aconi
ris. sed quia suoz actuum longa narratione poetaz
longa expectatione animos auditoz abstraxit ista
de eo sufficiant tetigisse cum et rei veritas in tantuz
de sua victoria acta p̄ mūdū miraculose diuulget qd
vsq̄ in hodiernum diem vsquequo victor apparuit co
lumne herculis testentur ad gades. **N**o has columnas
mag⁹ macedonius alexander regis phliippi filius q̄
et ipse de stirpe regum thesalie que macedonia simili
ter dicitur fuit productus subiugando sibi mundum
in manu forti legitur peruenisse. **O**ltra quas non est
locus adibilis cum ibi sit mare magnum oceanus vt
delicet q̄ angustuz locum ibidem per mediū gremi
um terre nostre seipsū ifundēs mediterraneū nobis
mare cōstituit p̄ intrinsecas mūdī ptes a nobis nauī
gabibile vt vides. **Q**d licz ab ip̄o loco ifusioez recipiat
effusū lictorib⁹ sirius claudit ī qb⁹ citas acō nrōs

potissime recipit nauigantes. **H**unc locum angustum
a quo primuz hoc mediterraneū mare dilabit nostri
hodie nauigantes strictuz sibile nominant. **E**t locus
ille in quo predicte columpne herculis sunt affixe di
citur sarracenicā lingua saphia a quo non sufficit ul
tra ire. **O**btenta ergo a rege peleo iason nauigandi li
centia noua sulcat maria cū hercule 7 suis cōplicitib9
nauī noua cuius vela dum secūdus vētus imbuīt et e
ius inflat afflatus loca thesalie cognita deserit valde
cito et ad incognita maris loca citius dissilit velocis
simo cursu suo. **M**ultis itaq; diebus ac noctib9 nauī
gantibus illis sub ductu thesalici philote eis discrete
natantibus stellarum cursu visibilibus existentū iux
ta polum maioris vrsę videlicet et minoris que nun
q̃ occidunt cū angue vicino secundum posita poeta
rū cū stellam illā q̃ nauigantes tramōtariā appellāt
Poete dixerunt esse stellam extremā positā in cauda
vrsę minoris et maiorē vrsam nauigantes ipsi grecū
nominant 7 angue dicunt esse magistrum de quib9 vr
sus maiori scilicet 7 minori. **Q**uidius ī secundo libro
metamorphoseos fabulose cōmemorans dixit calis
tonā 7 archadem fillum suum has mutatos in vrsas
Vocantur etiam hee stelle septentrionales stelle cum
sint septem iuxta axe3 de quibus iuno sic dixit. **N**up
bonoratas summo mea viscera celo. **V**ideritis stellas
illuc ubi curulus axe3. **U**ltimus iuoluit spacioq; bre
uissimus ambit. **A**c vos si lese tangit cōtempt9 aliūp
ne. **G**urgite ceruleo septem prohibete triones. **N**oue
rat enī philotes stellarū curs9 7 motū si aliq̃s ē illis
cāquā ille qui nauigationis erat multū exptus. et iō

gustum
nostri
it locus
fixe di
fficit ul
gandi li
plicib9
buit et e
ic valde
velocif
ib9 nau
discrete
mū uir
que nun
ica peera
appellāt
in cauda
psi greci
quib9 vr
to libro
xit calif
in vrfas
elle cum
xit. Rup
is stellas
ioq9 bre
p9 alūp
a. Doue
is ē illis
us. et iō

aura secūda perflante cādiu recto remige nauigauit
donec ad horas pbrigias regni troiani uidelicet perti
nencias noua nauis applicuit in portū scz qui tūc di
cebat̃ur ab incolis simeonta

**De grecis applicatib9 in p̃tinentiis troie et de lao
medōta rege licētiāte iasonē ⁊ herculem de locis illis**

Greci aut̃ maris fatigatione lassati ut puenerūt
in terrā in ipsaz descendere quietis cā sitienti ani
mo moliant̃ ⁊ descendētes ibidez recētes aquas a fō
tib9 hauriunt ⁊ ibidem maioris refrigerationis gra
tia moram per dies aliquos statuerūt non ut incolis
molestiaz inferre disponderent nec nociuis dispen
diis eos ledere aliquaten9 attemperarent. Sed inuida fato
rum series que semper quiete uiuentibus est molesta
ab inopiatis instans sine causa inimicitiarum ⁊ scan
dali causas traxit. Propter quas tante cladis diffu
sa lues orbez terrarū ifecerit ut tot reges ⁊ principes
bellicosa nece succumberent ⁊ tāta et talis ciuitas q̃
lis extitit magna troia uersa fuisset in cinerē tot uidu
atis mulieribus uiris suis orbatis pntibus tot pueris
et puellis et demū iugo seruitutis addictis. Quāuis
enim grecia inter tot grandes angustias posita fuissz
eius tamen victorie precium per tempora longa de
leuit iniuria scz sue gentis et nece ⁊ suorum extermi
nio melioruz. Sane si diis tot mala grata fuerunt p̃
mordialis causa tamen nulla tā leuis animos non ī
merito perturbat hūanos ut p̃ culpa tāte acerbicatis
pena meruisset ifligi nisi beigne forsītā diceret̃ ut p̃ce
dētis maligneries esset boni edificatio subsequentiis
cum ab his malis per troie casum

tanta bona pcefferūt vt ipsa troia deleta isurrexerit
causa p quā romana vrbs q̄ caput ē urbiū per troia
nos exules facta extitit vel pmota per enēā scz et as
caniū natuz eius dictuz iulum. et nonnullē alie pp
terea prouicie ppetuū ex troianis receperunt icolatz
Qualis est anglia que a bruto troiano vnde britani
a dicta ē et legit̄ inhabitata. **T**ē qualis frācia q̄ post
troie casum a frāco rege enee socio qui iuxta renum
magnā cōdidit urbē quā frāciam ex suo nomine nec
non et totā eius prouiciaz appellauit habitata narra
tur et veneti arū urbem inhabitauerit ille troian⁹ anthe
nor. **H**abitationis etiā huiusmodi siciliā legim⁹ non
exptē que primo a rege sicano qui in siciliam a troia
peruenit habitata describit̄ vnde sicania dicta fuit et
eo postmodū a sicilia recedente relicto i sicilia siculo
fratre suo vnde postmodum sicilia dicta est trāsmea
uit in tuscā quam multarum gentium in habitatione
repleuit et in regno sicilie per marina cōfinia supra
dictus eneeas ciuitates multas legitur cōdidisse **Q**ua
lis est neapolis tanta ciuitas et gentis indomite terra
galeta **D**iomede etiam licet fuerit de grecia oriund⁹
qui in troiano bello multa miraculosa commisit tro
ia deleta dum in regnum suuz minime recipi potuisset
inhabitauit calabriā cuius socios narrauit ouidi⁹
circen solis filiam in volucres transformasse in cala
briam a diomede delatas de quarum auium genere
dicit ysidor⁹ multas fuisse productas que aues dio
medee dicte sunt eam naturaz habentes vt cognoscāt
hominez latinū a greco discernere. **Q**uare grecos cala
brie icolas colūt et latinos fugiunt si q̄ sunt **S**ed si tā

te prodicionis causa fuerit subsequens boni causa
finalis ut humana mens habet indubio. **N**am subse
quenter describit historia quod iasone et hercule cum su
is in portu quiescentibus simeonte de eis ad laomedontem
troianum regem fama peruenit quod gens quedam tro
ianis incognita scilicet gens grecorum nouo remige
phrigias partes intrauit exploratura forte archa
na regni troiani vel potius troie provinciarum vastatu
ram. **E**rat autem diebus illis troia non tante magnitu
dinis qualis fuit postmodum de nouo firmata et in
ea regnabat tunc rex predictus laumedon nomine qui
sumpto damnosum consilio quod o utinam non fuisset le
gatus suum in comitiua multorum ad iasonem destinauit.
Quo ad iasonem veniente legationem suam explicat in
hec verba Rex laumedon huius regni dominus de ad
uentu vestro valde miratur quare terram suam intraui
tis ab eo licentia non obtenta cuius est intentio sub tra
quilla pace eam tenere. **H**oc instatissime mandat vobis
ut incontinenti debeat is terram eius exire ita quod
adueniente die sequenti sciat vos ab omnibus terre
sue finibus recessisse. **Q**uod si mandatorum suorum sen
tier vos contemptores pro certo noueritis ipsum iu
bere suis in offensionem vestram irruere et depopulatio
nem rerum et vestrarum finale dispendium personarum. **P**ost
quam iason totam seriem legationis audiuit totus in i
ra et dolore cordis exacerbatus intrinsecus antequam ad
legationis dicta verba mutata retorqueret conuer
sus ad suos sic locutus est eis. **L**aumedon rex huius regni
dominus mirabilis de decoris iniuriam nobis infert cum abs
que alicuius offensionis causa nos

eūci a sua terra mandauerit. Itaq; si eum regia nobili-
tas animasset nos mādare debuiss; honorari. **N**ā si
cas; similis illū in grecia adduxisset sciisset sibi illa
tū a grecis nō dedec; sed honorē. **S**ed ex quo magis
sibi dedecus q̄ bonor applausit nos etiā applaudim;
et illi ut ab ei; regni; finibus recedam; cū poss; cōtin-
gere et leue sit quod eius enorme cōsiliū sit carissimo
precto redēptur;. **D**einde continuatis verbis conuer-
sus ad nūcium dixit **A**mice legationis tue verba dili-
genter audiui; et dona que p regem tuū nobis mo-
re nobiliū sunt trāsmis̄a recepim; sicut decet deos nos-
tros et dei veritate testamur nō ex proposito terram
tui regis intraisse ut offensā ingererem; i aliquē mo-
re p̄donio violentiā illaturi. **S**ed cum ad remotiores
ptes cōferre nos intēdam; necessitas in hunc locū di-
uertere nos coegit. **D**ic ergo regi tuo nos de sua terra
omni mora postposita recessuros scituro pro certo
quod et si non p nos poterit forte per alios qui pre-
sente; iūriam nobis illatā audierint non lucra sed p̄s-
suras et damna infallibiliter obtinere. **H**ercules de
ro verbis iasonis non cōtentus regis nūcio refudit
hec verba **A**mice quisquis es secure referas regi tuo
q; ad pl; die crastino de terra siue statiōe penit; dis-
cedemus sed sequentis terciū anni dies non erit exi-
ra dic illi quā nos videbit si viuet i terram suam ve-
lit nolit anchoras iniecisse et de danda nobis tunc rece-
dendi licentia non erit sibi plena libertas cum talis li-
tis ad presens inchoauerit questionem quod priusq;
de eo possit supare victoriā ignomiosi tedecoris pōdere
depmet **C**ū r̄gis nūci; r̄spōdēdo sic dixit **T**urpe satis

la nobili
i. **N**ā si
sibi illa
io magis
laudim
offz cōtin
carissimo
is conuer
perba dli
nobis mo
t ocos nos
to terram
li quē mo
rmotiores
inclocū
e sua terra
pro certo
s qui pre
ucta sed p
hercules de
no refut
a regi tuo
penit dli
erit exu
a suam ve
tunc rece
m calia li
p pūitq
r spōtē
urp satis

strēnuo minaz sagittas emitte nec mihi qui sū mis
sus est commissuz a rēge ut erga vos litigiosis verbis
insistā **D**ixi vobis que mihi cōmissa fuerunt si sapiē
ter agere placet vobis do cōsiliuz bonū ut ab hac ter
ra recedere nō sit graue priusq̃ possitis incurrere gra
uiora cum leue non sit personas perdere que se possūt
consilio salubri tueri **E**t post hec a grecis petita licē
tia remeauit ad regē **J**ason vero 7 hercules nulla mo
ra protracta philotece uocato iubent anchorā a ma
ri subtrahi et omnia colligere que in terram adduxe
rant causa quietis **S**ciebant enim si voluissent ī p̄bri
gios insulcare non esse eis in cōgressū pares vel equa
les viribz nec in potentia fortiores **E**rgo ascendūt et
eleuatis velis diuis ducibz frigida deserūt littora 7 sul
cātes maria vētis afflantibz prosperis nō post mul
tos dies in colcos insulam salui perueniunt et deside
ratum feliciter portum intrāt. **I**n insula igit̃ colcos
erat tunc tēporis quedam ciuitas nomine iacoites ca
put regni pro sua magnitudine constituta vrbs val
de pulchra muris 7 curribus circūdata fabricatis mul
tis insignita palaciis plena populo copioso 7 īsignis
multorum nobilium incolatu **I**n hac igit̃ vrbe dege
bat rēgaliter rex oetes ī multoz comitiā suoz cū non
longe a ciuitate ipsa nēora multa virescerēt apta qui
dem venationibz ob multarum ferarum copiam iugis
vescenciuz nemorosis **I**n cuius orbis ambitu longa
patebat distensa planicies frigidariis 7 viridariis il
lustrata dum aquarū fontes in ea īnumerabiles sca
turirent 7 q̃plures fluiui continuis fluctibus prola
bentesriuulis eandē planiciē irrigarēt **Q**uare mltaz

venatricium autuz vigeat in illa 7 multarū volucrū
cantilene incessanter ibidē dolci modulamine psona
bant **A**d hanc igitur ciuitatem iason et hercules cuz co
rum comitib9 regaliter 7 decenter induci tramite rec
to se conferunt. **E**ui dum per plateas ciuitatis ipsi
us diametro longo patentes imoderatos gressus lau
dabili cōpositione maturant miratur vulg9 in eis elu
cescere tot regios apparatus tā speciosam inflorescere
iuuētutem sic modestos in eorum incessibus 7 in appa
rentia tot morum floribus prepollere. **S**itienti ergo
animo disquirat vulgus qui sint unde sint et que cā
sit aduentus ipsorum **S**ciscitantibus ergo illis nul
lus est qui causam eorum aduentus ipsis aperiat do
nec regii palatii portas attingūt **R**ex autem oetes in
nate sibi nobilitatis gratie non oblitus statim sibi ex
quo grecorum aduentus innotuit solio consurgens a
regio grecis obuiā in multoz comitiua suorum exiuit
quos fronte hilari et facie leta recipiens fouet āplexi
b9 signis salutationis exhilarat et in dulcium verbo
rū primitiis placidas amicitias illis spondet q post
modum per gradus marmoreos loca sublimia cōscen
derunt palatii intrāt cameras picturis variis illustra
tas 7 appositi auri mirifice fulgore micātes. **P**ostq
vero eis est sedendi cōcessa facultas iason multa ani
mositate repletus in modesta pñunciatione verboz
aduentus sui causam oete regi exprimit et aurei velle
ris ordinata discrimina secundum statuta legis ipo
site humiliter cēptare deposcit **O**etes autē rex benigne
petitis obtēperās se ipletuz vota iasoīs nō negauit
De medea qualiter amore iasonis capta fuit.

Gratias igitur in multa rerum ubertate cibariis
sternuntur mense superappoitis ciphis aureis et
argenteis multis et imminente commoditate vescendi
rex cupiens omnem sue nobilitatis gratiam grecis osten
dere pro quadam filia sua mittit ut veniat iocunda ce
lebratura conuiuium cum nouis hospitibus quos ipse rex
cum multa iocunditate recepit. **E**rat enim octi regi filia
medea nomine virgo nimium speciosa patri unica et so
la futura heres in regno. que quamquam iam ad annos nu
biles peruenisset et facta iam thori matura a puerilibus
tamen annis se totam exhibuit liberalium artium studio
se doctrinis sic totum cordis audacitate scientie imbibens
elicona ut nullus vel nulla ea doctior posset illis tem
poribus repiri. **S**ed eius margarita scientie ex qua poti
us prepollebat erat ars illa mathematica que per vires
et modos exorisationum nigromanticos lucem vertebat
in tenebras subito ventos inducebat et pluuias chorul
cationes et gradines et timidos terre motus. flumini
um autem decursus per decliua loca labentes ad superiores
partes influere et redundare cogebat. hiemali etiam
impugnatione frondibus arbores spoliatas compel
lebat in ipsa turbinis tempestate florescere iuuenes fa
ciendo senescere et senes ad iuuentutis gloriam prouo
cando. **N**anc credere voluit antiqua gentilitas lumi
naria magna scilicet solem et lunam sepius coegisse con
tra naturalem ordinem eclipsari. **N**am secundum astro
logie veritatem de qua ipsa doctissima fuisse describitur
sol decurrens sub ecliptico cursu continuo eclipsari non
habet nisi cum fuerit in coniunctione lune existente in
ipsa cauda vel capite que sunt quedam intersectiones

cuiusdā circuli celi et aliquo alio ex planetis. **N**ā tūc
opponēte de luna inter aspectum nostruz ⁊ solem cor
pus solis nos videre visione solita nō permittit secū
dum quod hoc phibuit magne discretionis egiptius
Ptholomeus ipsa tamē pro sue incātationis virib⁹
hoc accidere fecisse narrat non cuz sol erat cum luna
in cōiunctione quod nos vulgariter dicim⁹ cuz luna
se voluet **S**ed cum erat in eius opposito ea ab eo per
septē signa cōtinue existēte remota tunc cum lunam
vulgariter quīcādecimā appellamus **S**ed ille fabula
rius sulmonensis ouidi⁹ sic de medea oetis regis fili
a fabulose cōmentans tradidit esse credendū qđ ab
sit a catholicis xpī fidelib⁹ credi debere nisi quaten⁹
ab ouidio fabulose narratur **N**am ille summ⁹ ⁊ exter
nus deus qui in sapiētia id ē in filio cuncta creauit ce
lestia corpora planetaz ppria sub lege disposuit et
ea statuens in eternū preceptū eis iposuit quod nō p
teribit **H**ic est qđ solis eclipsis cōtra naturalia institu
ta nusq̃ legit accidisse nisi cū incarnat⁹ dei fili⁹ seip
suz humiliter p nobis exposuit passioni q̃ cum ī cru
cis patibulo tradidit ipsuz eclipsat⁹ est sol luna tunc
nō existente ī cōiunctione sua cū veluz tēpli scissum est
facti sūt terremot⁹ horribiles et multa tūc sanctor⁹
corpa surrexerūt **U**nde cum dieb⁹ illis dionisi⁹ ario
pagita summ⁹ phīs in naturis viuer⁹ apud athenas
et esset in gīgnasīs studiosus licet esset infect⁹ genti
litatis errore videns tamē in cristi passione solem e
clipsasse stupefactus sic dixit **A**ut deus nature patit⁹
aut machina mūdi dissoluet⁹ **H**ic est enim ver⁹ ⁊ eter
n⁹ deus cui⁹ ē posse naturalia q̃q̃ dissolueret cogere

in lege nature peccare qui sola unius sibi fidelis pre
ce cursuꝝ solis mūdanum cōtra naturalē institutionē
ipsius ad sabaoth figi ⁊ stare mādauit. **H**oc autem de
medea secūdum fabulas ideo ponit quoniā sic de ea
fabulose fuisse presens historia nō omittit et ipsam
fuisse i astrologia ⁊ nigromācia picissiaꝝ nō neget. me
dea aut precepto prīs audito quāqꝫ eēt virgo nīmū
speciosa conata ē vt mulierū est moris speciez addere
speciei p speciosa viz ornamenta. **Q**uare cōpta pꝑrio
sis ornatibꝫ ⁊ regio apparatu decorata ad discūben
tiuz mēsas accessit quā sedere iuxta iasonem illico ius
sit pater. **M**iserā et infatuata nobilitas quid urba
nitati debes in honoris tui pꝑiciū ⁊ tui decoris pro
curialitate iacturā? Nūquid sapiētis est se credere con
stātie puellari aut sexui muliebri q nullis ānorū circu
lis nouit captare cōstantiā cuiꝫ animꝫ semper cōsistit
in motu ⁊ pꝑicie inter pubescētes vacillationes ante
qꝫ viro mulier facta viripotēs misceatur. **S**cimꝫ enī
mulieris animū sēper viruz appetere sicut appetit ma
teria semp formā. **U**tinā materia trāsiens semel in
formā posset dici suo cōtenta formato. **S**ed sicut ad
formā de forma procedere materiam notuz ē. **S**ic mu
lieris concupiscētia dissoluta pcedere de viro ad virū
vtiqꝫ esse creditur sine fine cū sit quedā profunditas
sine fundo nisi forte pudoris labes aliqua abstinēti
a laudanda cōcluserit sub termīs honestatis. **Q**ua er
go o rex oetes ductus audacia tenere puelle latus ex
tranei viri lateri consuisti. **S**i sexus fragilitatem ex a
nimo discussio liberaffes heredem unicam regni tui ig
nominioso nauigio in extranea regna delatā sub tāto

dispendio nō fleuisses ut filia simul et semel ⁊ thesau-
ri tui iaudio cumulo puareris. **Q**uid tibi p̄fuit mar-
tis custodia aduersus fraudes mulieris ⁊ dolos? **S**a-
ne q̄ quod futuruz erat forte dixeris vitare nullate-
nō potuisti iussisti filiā tuā cū iasone cōicare cōuiui-
uz ⁊ iasonē statuisti p̄cipem nate tue ī celebratione
ciborū. **N**am q̄d tibi p̄inde reuera successit ecce subiū-
git historia success⁹ cōgruos ⁊ incōgruos non obmit-
tens. **E**xistente enī medea inter regē patrē ⁊ iasonē li-
cet multo esset rubore pfusa tamē t̄pare nō potuit su-
orū acies oculoꝝ quin cū poterat eorū intuitū vers⁹
iasonem dulcib⁹ aspectib⁹ retorq̄ret sic eius faciez et
circūstantias faciei flauos crines corpus ⁊ membra
corporis intentis ymaginationib⁹ cōtēplando. q̄
repente in concupiscēcia eius exarsit ⁊ feruētis amoris
in animo secuz concepit ardorē. **N**on illi cura ē cibo-
ruz vesci dulcedine nec gustare pocula melliflue poti-
onis. **E**st enim sibi tūc cibus ⁊ potus iasonis dulcis
aspectus queꝝ totum clausuz gestat in corde et in cu-
ius amore libidinis repletus est stomachus saturat⁹.
Cum igit̄ inspieiebatur ab alijs qui intuebātur eaz ci-
borū gustibus sic cessisse attribuebant eidē non amo-
ris causa hoc in ipsa procedere sed sola forte ratione
ruboris. **M**edea ergo tanti feruoris exasperata cupi-
dine conceptum crimē satis conat̄ obtegere ut non so-
luz ab his a quib⁹ inspieiebatur percipi forte posset
Sed eciaꝝ a se ipsa p̄babilis excusationis argumēta
producit quibus illud quod nephas esse posset in vir-
gine excusabili conuertat in fas. **I**nde est quod tenui
sono suos eburneos infra dentes collidit hec verba.

Utinā iste barbarus tā speciosus tam nobilis mihi
maritali copula iūgeretur ut sibi ipsā daret intelligi
inculpabili affectione illud appetere quod culpa et cri
mine non carebat. **U**m enī mulierū semper est moris
ut cum inhonesto desiderio virū aliquē appetunt sub
eius honestatis velamine suas excusationes intendāt
Conuiuii igitur fine facto medea de sui patris licētia
camerarū suarū intrat archanarū iason et hercules qua
dam eius palatii recipiuntur in camera iussu regis. **M**ede
a autē in sui secreto cubiculo sola persistens ex con
cepti amoris flāma vexata anxietate multa torque
tur et multis fatigata suspiriis satis sollicitē cogitat
in seipsa qualiter sui ardoris flāmis posset occurrī p
satisfactionē p̄prie voluptatis. sed virginei pudoris
pusillanimitate deuicta cedit audacie cū i ea pugnet
amor et pudor. **I**nstat amor ut audeat sed p̄pter ig
nominā pudor vetat. et sic duplici vexata cōflictu
sui laboris dispēdia p totā ebdomadā sub taciturnita
te defleuit. **F**actūq; est qd a fortune miseriis que finez
accelerat ex se ipsa p̄cessit pro medee votis qd qua
dam die dū rex oetes i secretariorū comitiua suorum
cum iasone et hercule de multis multa conferret i au
la pro medea filia sua misit ut veniret ad illum. **Q**ua
in apparatu regio veniente in sui veneratione rubo
ris iuxta patrem ipso iubente consedit. **C**ui pater blā
do sermone licentiam explicauit ut cum iasone et her
cule more virgineo verba solaciofa conferret. **Q**ue
pudibunda a patris surgens latere iuxta iasonē sibi
sedere elegit. **I**ason ut vidit medeā iuxta se cōsedisse

factus ē hilaris et modico relicto spacio sessionis se
cedens parum ab bercule magis medee lateri fit pro
pinquus. **R**ex autem oetes et astantes ceteri multe cō
fabulationis amenitate diem claudunt et hercules cū
astantibus coram eo multa sermocinatione de pluri
bus conferebat. **S**icq; intra iasonem et medeam nullū
erat medium quo posset si vicissim ad loquendum e
rat aliquo impediri. // **M**edea igitur quasi in solitu
dinis abilitatem alloquendi iasonem apta commo
ditate captata videns ceteros inter se circa alia col
loquia diuersa vacare timorosi pudoris sarcina ho
neste deposita in primis verborum congressib; sic ē
iasonem allocuta. **A**mice iason non reputet tua nobi
litas inhonestum nec vicio femineae dissolutionis af
scribat si forte tecum velut ignota conferre presumo
et me inhonesta intentione ad tui noticiam prouoca
re. **D**ignum est equidem ut ex teraneo nobili et negocio
so salutis consilium tribuatur a nobili. **N**am prodesse
nobili nobili ex quadam mutua urbanitate tenetur.
Scio enim te nobilem et ductum audacia iuuenili reg
num istud pro obtinendo aureo vellere petiuisse pro
cuius questu scias te discrimini manifesto submittere
et infallibilis mortis periculo subicere vitam tuam.
Ergo tue nobilitati et iuuenili calori compactor et ti
bi desidero salutis consilium et auxilium utile minis
trare per quod illesus a tantis periculis eruaris et op
tatos tue patrie lares incolumis valeas in grata sof
pitate redire. **E**t ad hoc tibi me profuturam cognos
cas si perceptibili corde meos monitus amplecteris /
et efficaci studio duxeris exequendos. **I**n prono

sibi vultu et plicatis brachiis iason ad offerentis verba sic humili voce respondit. **H**a nobilissima mulier et domina vobis deuotissimo corde meo humiles grates fundo que laboribus meis copati nobili expositione monstratis cuius rei gratia beneplacitis vestris me totum expono cum multo magis sine munera gratiosa que nec petita nec precedentibus beneficiorum meritis tribuuntur. **C**ui medea. Amice iason nosti quanta sunt in aureo vellere querendo constituta discrimina an forte fama veritatis ignara tibi causam ipsorum veram non prodidit in aperto. Sane eius facultas aut obtentus vix aut nullomodo mortali cadit in homine cum diuina sit eius custodia et non sit in homine plus posse quam potest virtus in expugnanda maiestate deorum. **Q**uis enim illesus euasit a bobus flammis eructuantibus igneas / quem fortune casus aduersus ipsos irruere stimulo presumptionis induxit cum aduersus illos insultans subito conuertatur in cinerem et exutus fumosa pereat in fauilla. **Q**uod si tam leui animo attemperare iuueniliter presumisti magna fatuitate deducaris cum precium tante rei mors sola esse consistat. **A**bstrabe ergo iason si petis agere sapienter a tam infauisto limine pedem tuum et ne accedas ad letifera limina que tue vite sunt lumina finaliter ablatura. **I**ason autem velut impatiens ad medee verba commotus ne plura hiis similia verba diffundat eius sermonem intersecat et eius serie interrupta sic intulit. **H**a nobilissima domina nunquid vestrorum terrore sermonum exanimare me creditis ut duris incussionibus stupefactus ab inepto desistam?

Nunquid si fieret uti posset aliquā gloriam maiore
in tota vita mea obtinere. **S**ane uiuus uiuacivitupe
rio tabescere inter gentes et omni exultu honoris lau
de perpetui decoris vilesceat libertati. **E**st ergo pro
positi mei certum morti me tradere si mors est precium
tante rei. **N**am prudentis viri proprium esse debet ex
quo alicuius cepti propositum publicauit in actum pro
ponere necem vite priusquam a cepto ignominiose desis
tat. **C**ui medea. **E**st ergo iason illa cui propositi certu
tudo ut mortem affectemus proponere vite tue in tam
vicini discriminis interitu manifesto. **R**euera tue fe
licitati opatior et erga te presumere nimium indiscrete
commoueor visceribus pietatis. **S**uare propono compa
tendo tibi benigne tue salutis antidotum reuerentie
preponere patris mei et meo pudori non parcere nec
saluti. **S**ed huius demum a me beneficii gratiam con
sequeris si monitis meis parere sponderis et in exequē
dis que dixerō fallacius non utaris. **A**d hec iason. **N**o
bilissima domina quecumque decreuisti me facturum in
fallibiliter adimplere vobis spondeo deosque contes
tor. **C**ui medea. **S**i me tibi copulaueris in uxorem. **S**i
me ab hoc paterno regno iason adduxeris in tuā pa
triam delaturus. **S**i me fidelis non deserēs quo ad ui
uam pro certo faciam ut tractabo quod aurei velleris
obtentu finaliter tuum votum implebis totis iminen
tibus malis piculis annullatis. **S**um enim inter mor
tales sola que possum virtutes martis eludere et eius
potentie institutis per contrariam artis potentiam ob
uiare. ad quam iason. **Q**uam magna et inestimabilia fuerant
illa que in nobis virgo promittis daturam te in uidelicet quam

inter alias p̄ciosas electe pulchritudinis prerogatiua
refulges velut rosa punica. que veris tpe flores ce
teros quos in aruis campestrib⁹ sponte natura p̄dux
it suoru tituloꝝ insignis antecellit. **E**t me promittis
liberare p̄terea a t̄atoru maloz noxiis aureo ariete
quesito. Scio tamē me iustu esse nō posse preciu tā
te rei. **E**t qui dona tam cara grata offerente fortuna
rēnueret merito dici posset summa fatuitatis insania
penitus agitari. **Q**uare nobilissima mulierū et me in
viru vobis humilem et deuotu sponsum expono et
me facturū singula que vestra discernet electio pura
⁊ intemerata fide p̄mitto. **N**edea enī talis oblatiois
exhilarata sermonib⁹. **S**ic ad offerentis verba respō
dit iterato. **A**mice iason de tuis pollicitationibus cer
tā effici ⁊ omnino securam non vano corde desidero
⁊ in hiis mētē meā tutioris asssecurationis facias fir
mitatez. **P**eto igit per te quecuq; dixisti tuo sacramē
to firmari. **S**ed cum ad presens se nobis locus habi
lis non presentet differendum hoc puto dum operia
tur terra noctis caligine que ad committendu occul
ta se prebet desiderantib⁹ habilem ⁊ a sciētia hominū
multos excusat. **E**t ea igitur nobis commode se p̄ben
te per mei secretarii nuncium requisitus ad meaz came
ram tutus accedes in qua securam me facies de p̄mis
sis per sacramenta deorum. **N**am ⁊ me asssecuratā hoc
modo deinceps habere poteris sicut tuaz et ibi de tuo
rum factoru processibus ⁊ ipsorum executione fina
li per me plenius instrueris. **C**ui iason statim hui⁹ cō
pendii breuiloquio sic conclusit. **N**obilissima domi
na sicut dicitis fiat vobis et mihi

Amboꝝ ergo cedentibus pluritati sermonũ medea a
iasone petita licentia rege patre eciã salutato ⁊ bercu
le multis associata comitibꝫ i pꝑriã camerã se rōduxit
De medea instruẽte iasoneꝫ de aurei velleris certa
mine ⁊ de medelis ad pugnã faciendã cũ bobus ⁊ drã
cone operandis.

Am diei mediũ sol post terga reliquerat ⁊ suoz
flexis habenis equorũ ad partes iã vergebat oc
casum euz medea sola pꝑstens in aula que dixerat ia
soni ⁊ que responsa fuerũt per euz multa inter se cogi
tatione reuoluit. et dũ ddicta inter se diligenter exa
minat dilatato gaudio sed mixto desiderio inualente
gaudiuꝫ eius obducitur dũ inuidẽda noctis hora pre
multa cupiditate feruescit **Q**uare utpote feruoris im
patiẽs dũ desiderio fluctuat ābeloso internis metibꝫ
aspectibꝫ cursuz solis. **T**āta enim auditate torquet
in solis occasum qđ illud diei residuuꝫ quod erat me
diũ inter lucem et tenebras sibi pro certissimo visum
fuit tractuz duoz habuisse dieꝫ. **S**ed eo vergente de
mũ ad vesp̄as sub emisperio factꝫ occiduus certas
noctis iōuxit tenebras dũ inter aspectus humanos et
ipsuz solem se interposuit umbra terre. **I**nsurgẽte er
go illiꝫ noctis crepusculo multa varietate subuertit
fluctuans animus in medea qui iam ereptus a notã
do singulos gradus solis donec occideret et sollicitu
dine grauiori notat ⁊ appetit lapsus noctis et sic per
consequens ortum lune cum nocte illa contra primi
somnu horã eleuatura eẽt ab ortu ⁊ sic eiꝫ noctis ab
existẽtibꝫ i palacio cōsumata vigilia dormitois siguli

quietē appeterent per quā sui voti desiderata libertas
plena pateret eidē. **S**ed o q̄ desideranti animo lōgum
quod breue videt̄ cui nichil satis festinat̄ ad votū.
Quātis enī torquetur cruciatib⁹ auxiliis tūc medea cū
sentit patris famulos ī palacio longa vigilia noctez e
ludere ⁊ in vigilantib⁹ signa cadencia sompnos nul
latenus suadere. **L**onge igitur expectationis velut im
patiens nunc huc nūc illuc fertur per cameraꝝ in quie
ta nunc ad eius se dirigit hostiū exploratura si for
te vigilantes ineant de dormitione tractatū. **N**unc o
uersas valuas aperit fenestraz īspectura p̄ illas quā
tus affluxerit de ea nocte decurs⁹. **S**ed tādū talibus
vexatur angustiis donec gallorū cātus dormitionis
preco vndiq; inualefcit ad quorū monitus vigilātes
instantem quietem appetunt dormiendi. **R**ecubāte igitur
vniuersa regis familia ⁊ sub quietis noctis tacito
circūquaq; diffuso silentio medea exbilarata nō modi
cūz quādam anūz sibi domesticam ⁊ nimis astutā ad
iasonē caute mittit quam vt presensit iason subito sur
git a thalamo ⁊ anu comite lentis incessibus per ob
scura palacii gradiens medee peruenit ad aulā. **I**n cu
ius introitu astante medea iason affectuosus verbis
salutis pandit oraculum in ingressu. **N**c igitur simili
responso reddito per medeam gratabundus valuas
intrauit. **C**onfestim igitur secessit anus iasone et me
dea solis in camera derelictis et firmatis aule ianu
is per medeam iuxta stratum mirabili apparatu tri
clinium iason medea dictante consedit. **A**peritis igitur
thesauris suis quandam imaginem auream consecra
tam in nomine summi iouis vt

gētiliū erat moris medea eduxit ⁊ ea ostensa iasoni
in multo lumine ardētium cereorū quibus tota came
ra fulgore maximo prelucebat hīs verbis allocuta ē
dicens **I**beto a te iason super hanc imaginē summi io
uis sacramētū a te mihi fidele prestari ut cū me to
tam tue voluntatis exponā arbitrio ⁊ impletura sū
omnia que tibi p̄misi itemerate fidei puritate ⁊ mihi
perpetuo seruaturū puro corde iurabis diuini ⁊ hu
mani iuris ab hac hora me in tuā cōsortem accipies
⁊ ut nullo tēpē vite tue me deserere aliqua machinari
one presumes. **N**o quod iason deuoto vultu se offe
rens ⁊ imagine corporaliter manu tacta medee serua
re singula ⁊ implere predicta iurauit. **S**ed o deceptiua
viri fallacia **D**ic iason quid tibi medea demū fecisse
plus potuit **E**ue sui decoris ōni honore postposito
tibi suū corp⁹ ⁊ spiritū vniūmīter tradidit solū p̄
missionis tue potius lapsa fide nō attendēs sue nobi
litatis insignia nec sue magnalia regie dignitatis ad
uertēs cū tui amoris causa seipsā hereditario sceptro
priuauerit ⁊ senē patrē irreuerēda reliquerit thesauri
sui cumulo spoliātū ⁊ paternas sedes deserēs propter
te elegit exiliū p̄ponēdo natalis soli dulcedini p̄uin
cias alienas **M**ōne te ipsū a mortis iteritu saluauit
icolumē ⁊ perpetui vituperii labe detraxit qui saltez si
sospes a casu discriminis euasisses aureo vellere non
quesito redire thesaliam pre pudoris angustia auda
cia tibi secura non erat? **D**estituit enim seipsam a suis
⁊ te restituit tibi ⁊ tuis **Q**uo ergo pudore depulso iu
ramenti tui fedus eludere presumpisti ut

ingrati tudinis labe pollut9 credētem deceperis virgi
nem ea larib9 paternis abstracta et deorum timore
postposito quos elegisti piurādo cōtemnere ei fidem
fallere veritus nō fuisti a qua tāti boni magnalia te
certum est suscepisse **B**ane te inuerecundū demū dece
pisse medeam narrat historia **S**ed hoc pcessit ex tua
deceptione flagitium ut eiusdē historie series nō ob
mittit quod in tui penā piurū et in odium fidei rupte
tue diisigerentib9 vitā tuā turpi casu diceris finiuisse
de qua hic plura ad presens referri obmittit pro eo
quod presentis tractatus materiā non cōtingit **S**ed
tu medea que tatarū sciētiāz diceris illustratione de
corata dic quid tibi pfuit noticia legis astrorū per
quā dicit futura posse psciri? **S**i pscientia futurorū
viget in illis **U**nde tibi tā enormiter tam impie pui
disti. **F**orte dixeris te multū bachatā amore futuri
viri tui mala dependētia in astroz legib9 per negligē
tiā omisisse **S**ed certuz est astronomie iudicia sup in
incerto firmata de quo manifestū exempluz potenter
et patenter in te elicetur que tibi providere per ea nul
laten9 potuisti **H**ec sunt enī illa icerta que faciles ad
credēdū p certo decipiūt et apto cōuoluūt falsitatis
errore **I**n qb9 null9 deprehēdit futurorū effect9 nisi
a casu forte cōtingat cū solius dei sit in cuius manu
sunt posita scire tēpora et tēporuz momēta. **Q**uid vl
tra **R**ecepta medea iasone periurabili iuramenta am
bo ingrediunt thalamū incredibili venustate decorū
reiectisq; vestibus et existentibus ambobus nudis vir
gītatis castra iasō apuit i medea **S**icq; tota nocte il
la cōsupta i iocūdis solatiis voluptatis medea licz sui

voti satisfactionē impleuerit per viriles amplexus et
actus venereos optatos a iasone propterea non eua
nuit scintilla cupidinis in eadem immo per expertos
actus postea grauiora concepit incendia quā ante faci
nus commissum. **H**ic est ille gustus tāta seducens ame
nitate miseros amatores qui cum ab eis plus recipi
tur magis appetit quē odire nō potest stomachus sa
turatur cū cordis auditas et cupiditas voluptatis
continuum in eo dum eius feruet dulcis anxietas nutri
at appetitum. **V**am illius noctis igitur aurore vicine
sidus illuxerat matutinū cum medee is verbis locutus
est iason. **H**ora ē dulcis domina nos a lecto debere o
surgere ne forte nos repente intercipiat lux diei. **S**ed
ignoro carissima si de meo negotio disposuisti aliqū
facturū aut si p te inde aliquo ē ordinatur rogo de
uote ut tui secreti cōsiliū mihi seras apias ut per te in
structus hoc exequar. **N**am in educēda te ab hac insu
la in qua es et deducēda te in meā patriā in qua pos
sum ōnis est celeritas mihi mora. **C**ui medea sic dixit.
Amice carior mihi me super tuo negotio quod meū
pprium factū est plenum iam sumpsi cōsiliū electi
onis fornace recoctum et agnitum in me ipsa. **H**oc er
go surgam et thalamo ut mihi et tibi copia sit habili
or exercēdi super omnia que tibi visa sunt expedire.
Eurgentib9 ipsis a thoro et vestibus ī multa celebri
tate resumptis medea suoz apertis scrineis thesauro
rū multa ab illis excepit quā iasoni hoc ordine tradidit
conseruanda.

Hec sunt que medea dedit iasoni
Primis tradidit ei imaginē quandā argenteā

quam dixit esse per incantationum modos multique
artificii virtute constructam que aduersus incantati
ones iam factas est valde potissima cassans videlicet
que facta iam sunt et eorum nociua expulsionem repel
lens **D**e hac igitur iasonem sic instruxit ut eam caute
supra se deferat **N**am aduersus incantationes quas
libet preualere se sciet nociuorum incantationis viri
bus annullatis **S**ecundo sibi tradidit cuiusdam un
guenti odoriferi medicamen quo ipsum linire suauiter
asserens in eo virtutem inesse ut aduersus flammam
valde preualeat extinguat incendia et omne quod ha
bet potentiam comburendi intensa fumositatem resoluat
Deinde quendam anulum sibi dedit in quo talis vir
tutis lapis erat inclusus ut quicumque venena corri
peret eorum nocumenta repelleret et quae veneni rabies
perfusa forsan inficeret velut ab aquis infusum inno
cium suauiter saluaret **E**rat et in eodem lapide ali
a virtus intensa ut si quis hunc lapidem clausum
gereret in pugillo ita quod lapis ipse gerentis carni forti
ter inhereret inuisibilis statim fieret ita quod dum ip
se gestaret in pugno nemini pateret copia visionis
Hunc lapidem sapientes achatem appellant in insula
sicilie primo repertum **E**t hunc eneam scripsit virgi
lius gestauisse cum primum inuisibiliter carthaginis
peruenit ad oras de quo sic dixit **T**raditur fido co
mitatus achate **S**ubsequenter sibi quoddam scriptum
exhibuit litteraturae legibilis et notissimi etiam intel
lectus de quo medea iasonem satis diligenter ammo
nuit ut quamprimum ad vellus aureum perueniret
impedimentis praebulis annullatis non repete in ipsum

irrueret sed supplex in oratiōe perfusus saltem ter legeret scriptum illud ut ea lectura instar sacrificii placatos deos per eā mereret habere. Postremo et ultimo quandam fialam liquore mirabili plenā tradidit sibi de qua illum instruxit ut quā primum perueniret ad boves liquorem illum in eorum ore perfunderet et crebris asperisionibus irrigaret. In liquore enim illo hāc inesse virtutem asseruit ut quā primum ora bouum infunderentur ex illo velut quodam viscoso glutino sic cōpacta constringerent in unū quod eorū aptura nō tam difficultis quā impossibilis esset illis et sic de singulis successiue medea iasonē diligenter instruxit. quibus processibus siue modis possit ad optate victoriae gloriam peruenire. Medea igitur suis instructionibus et doctrinis sic demum finem imposuit et data iasoni licentia recedendi ante diei cōminantis lucis aduentum iason in decretam sibi camerā furtiuis passibus se recepit.

Qualiter iason accessit ad aureum bellus.

In surgēte igitur roseis aurora splendoribus et sole aureo luce modica cacumina montium illustrante iason furtiue surgit a thalamo in coitium videlicet herculis et suorum et oetis regis adiuit solium in quo ipse rex se recepat multorum astantium circumdante corona. Quem ut vidit rex hilari vultu suscepit et ab eo causam aduentus sui est gestis honorificis sciscitatus. Cui iason sic intulit. Oueso domine ut cum mora sit mihi amodo nimium tediosa vellem si placet de vestra voluntatis licentia ad aurei velleris bellicosa discrimina me offerre. Cui rex. Amice iason timeo ne tue

iuuentutis animositas inconsulta appetere te iudicat
ea que tibi mortem accelerent et mihi generent loqua
cem infamiam de discrimine casus tui. **N**oneo igitur te de
uote ut sospes repari velis antequam tot malis te sub
icias periturum. **C**ui iason. **M**obilissime rex non est mihi
animositas sine dispensatione consilii. **E**t vos sine dubi
o in conspectu omnium eritis innocentes si quod absit de me
aliquid si nistrum acciderit cui voluntarie me suppono.
Cui rex. **A**micie iason inuicem volo tua vota perficere.
Dii faueant ut a tanto discrimine incolumis eruaris.
Et sic iason a rege votiuam obtenta licentia permissum se
accinxit ad iter. **E**rat autem iuxta insulam colcos quam mo
dica insula modico freto distans in qua predictum au
reum vellus erat in custodia discriminis iam narrati et
ad quam prout cibum breui remige consueuerat transmeare.
Ad vicinum igitur litus iason adueniens cymbam intrat
armis munitioribus intromissis et solus pro spe victori
e fremens in freto remorum ductu ab ipso in iam dictam
modicam insulam transfretavit. **I**n qua cum terram attingit
confestim a cibum pro silens et ab ipsa dispositis armis et
rebus a medea sibi prestitis ad salutem confestim arma
induit et securis passibus versus aurei velleris se di
rigit arietem. **M**edea vero trepidantis animi excussa
suspensio sui descendit alta palatii et ad eminentiora
loca se dirigens summa speculat a turri a qua dilecti sui
diligenter metitur transitum sed diligentius eius descensum in
terram. **Q**uem ut vidit arma sumpsisse et meticulosum ut
putat accinctum ad iter fluminales prorupit in lacrimas.
Quibus signa prout adoris nec valens obtemperare sin
gulis atque verbis in has voces tenues ora sua lacris

irrigata circūfluis lāguida sonoritate r̄soluit **D** amice
iason quātus p te vexor angustis quātis doloribus
crucior intus et extra dū timeo ne tu terroribus stu
pefactus meos monitus obliuioni tradideris ut tue
salutis omiseris datas a me tibi necessarias discipli
nas **Q**uod si feceris nō immerito vereor ne quid tibi
7 mihi potius illud supremū sinistrum possit accide
dere quare a tuis āplexib9 fiā ppetuo aliena **D**ius tū
humiliter supplico ut te redeuntem incolumē oculi me
i reuera p̄spiciāt 7 de tuis p̄cessibus me totā exhila
rent secundi p̄cessus. **I**nter hec autē iasō circūspectis
incestib9 versus arietis custodia s iter arripit **Q**ui p9
q̄ venit ad locū martis primo boues inspexit tā urē
ces flammās et ī aere diffusas emittere q̄ celum adia
cens totum ignis flagrātia rutilabat. estus etiam 7
caloris feruor sic totum occupauerat locum ipsum q̄
iasoni nulla poterat patere facultas ut ad boues ip
sos poss9 accedere p̄ nimio caloris terro9 sed dilecte
sue fact9 nō īmemor salubriū monito9 faciem suam
collū et man9 7 eas partes quas potuit corporis da
to sibi a medea unguēto linituit **I**maginē enī sibi p̄sti
tam ab eadē collo p̄dētē flāmīs opposuit 7 perlecto
scripto tot vicib9 quot iā prediximus perlegēdū au
sus ē ad boues ipsos accedere 7 cum eis presumit ini
re certamē **S**icq9 ipsis aduersus iasonē flāmās euo
mentib9 īcessanter exustum est scutum ei9 a flammis
et eius lācea crepitantes digesta per ignes nebulosum
exalauit in fumum **E**t vere iason vitā mediis finiuī
set in ignibus nisi datuz liquorē in ora bou9 crebris
asperisionib9 īfudiss9 **Q**uo pfuso vaporātuz ora bou9

quasi ferreis cathenâ ex eris et velut viscosi glutis
côpagine in diuidue sunt cōstricta **T**unc cessauit illi
co flamarum emissio: bouz letifer ignis vomit illi
co fuit digestus Reducto igit aere euanescentib9 flâ
mis a suis hūidis nature distēsis inualefcit iason et
multa aiositate repletus validas ad stupefactorum
boum cornua manus extendit **S**icq; arreptis cornib9
huc illuc tēptat transducere boues ipōs ut sentiat si
calcitrosi repugnent vel si eius imperio facti flexibi
les humiliter obsecundent / **E**ui velut exanimis eius
obedientes arbitrio ad recalcitrationis ceruicē sa re
bellia insurgere nō accēptant **Q**uare iason iuguz ⁊ a
raturum iugo iugaliter sociatuz eoruz humeris secura
diligentia imponit ⁊ necit ⁊ urgentibus stimul bo
ues ipōs arare coegit non contēpnētes imperiuz ara
toris **S**icq; versata gleba latus cāp9 crebris cōcau a
tur cellulis crebris sulcis sursuz versuz describentib9
cellas ipsas ⁊ bobus ipsis versato derelictis in cam
po iason festin9 ⁊ audax se dirigit ad draconē **Q**uem
postq; draco ad se venientem ispexit multiplicans si
bilis in sonoritate vocis horribilis repcussuz aerem
similes organizare coegit in voces et crebris ictibus
fumosas flāmas emittens vicinū aerem calida et estu
āti rubricatiōe colorat. ⁊ dum linguā leuibus reuolu
tionibus trahit ⁊ abstrahit pluuiatibus aspersioni9
letifera venena diffundit **I**ason autem intrepidus
ad ordinatas medee se vertēs protinus disciplinas
viridis lapidis annulum quem susceperat a medea i
lumina draconis obiecit **C**uius fulgore stupefactus
draco cessauit flammās emittere et circumgirando

caput ⁊ collū huc ⁊ illuc velut fact⁹ exanimis fulgo
rē lapidis pre multa stupefactione vitare cōcedit.
Hic lapis reperit⁹ in india vt scripsit ysidorus quē
nos smaragdū vulgariter appellam⁹. Hui⁹ virt⁹ lapi
dis sine dubio talis est vt abiect⁹ in lumīa cuiuslib⁹
veneniferi aīalis serpētis vel eius similis vel ei⁹ q̄ bu
fo in sicilia vulgariter nūcupatur si eius aspectui cū
aliquo ferro vel calāo incōmutabiliter opponat⁹ nō
per longā horā poterit venenos⁹ aīal tolerare qđ in
eius aspectū nō deficiat extinctū. **S**ed lapis ipse non
eximit⁹ impunis a dāno cui⁹ extincto venenoso cui op
ponit⁹ aīali tot⁹ minimas ofrāgat⁹ in rimas. **H**ui⁹
radio viridāti draconem ipm letifere stupefact⁹ a
nimos⁹ iason cōfestim appetit ense nudo crebris icti
bus ictus accumulat quos veluti innocuos dure dra
conis squame collidit. **I**nfatigabilis igit⁹ iason pp
terea nō cessat ab ictib⁹ velut durus malleus in incu
dem et tā diu renouatis ictib⁹ ipm impugnat qđ dra
co tolerare nō valēs crebras ⁊ duras ipugnatōnes
lōgo distensus in cāpo letiferū emittit spm et super ad
iacētem aerem letiferis aconicis infecit. **Q**uē postq̄ ia
son vidit extinctū medee magisteria ad ppriā memo
riam iā reducens ipiger appetit et caput eius a collo
trucidanti mucrone diuisit. **A** cui⁹ faucib⁹ euulsis dēti
bus ipsos continue p sulcos factos cōseruit in arato
campo dudū a bobus ex quoz semine nascunt⁹ statim
milites inauditi. **D**ūq̄ ex tali segete milites pdeunt
cōfestim ad arma surgentes et irruentes protinus i
seipsos letiferis vulneribus se impugnant. **D**urum

ergo cōmittit̃ preliū inter fratres terrigenas ⁊ obscu-
rum cū distinctis ad bellū nō irruāt acieb⁹ nec se pe-
cāt utpote diuisi p partes se turbulentis affectibus
alter alterū trucidare cōtendant cū nec demū eoz fue-
rit aliquis q̃ victor extiterit cū mutuis vlncribus in-
ter se deciderint interempti. **M**athematicē igit̃ artis ī
cantationibus cōtrariis artificioz ministeriis oībz
decursis dracone p̃dicto morti tradito necnō ex ei⁹
dentiz semine natis fratrib⁹ morte sublati bob⁹ ip-
sis factis seminiuis iason a discrimīe piculorū aul-
sus curiosa sollicitudine sua scrutatur ī mēte que scā
sunt ⁊ si qua faciendā sibi sup̃sint ī cōsummatione ip-
si⁹ negocii studiosius cōtēplatur. **E**t cūz omnia per-
cepit iam esse consumpta aīosus ⁊ hīlaris lentis passi-
bus ad aurei velleris se dirigit arietē. **I**n quo dū nul-
lā inuenisset rebellionis audaciā arreptum cornibus
iugulo morti tradidit et suo aureo spoliāt vestimēto
grates exinde diis reddēs per quos cūz victorie glori-
a et absq̃ sue detrimēto p̃sone est p̃dictum vell⁹ au-
reum consecutus. **D**icatus igitur iason aureis spoliis
ad insule litt⁹ letus accelerat cimbam intrat ⁊ remorū
ductu se cōtulit ad maiorem insulam in cuius littore
ip̃m p̃dictus hercules ⁊ eius socii desiderabiliter
expectabant. **H**unc igitur postq̃ descendit ī terrā cūz
multa hilaritate suscipiunt ⁊ de eius incolumitate hu-
miles grates diis reddunt cum eum sospitem nūq̃
habere putassent. **I**ason autem cum eisdem ad regis
oetis regiam se contulit et ut peruenit ad eum rex oe-
tes eum ficticia iocunditate recepit. **N**am inuidit si-
bi de tanta victoria et doliuit de seipso tātis diuitiis

spoliato quē ut iuxta se sedere iussit oetes quid velut
monstrum aurei velleris inspecturum mirat^r in ipsius
aspectu vulgus sed potius admirat^r de tanta victoria
quō potuisset statuta deuincere dei martis. **M**edea
vero gratis exhilarata successibus visura iasonem de
mum accedit **C**ui si licuisset in aspectu multorum mul
ta per oscula blādimenta dedisset et rege mandante
iuxta iasonem quasi pudibūda consedit **Q**uē medea
tenui sono vocis furtiuis verbis alloquit^r ut ad eā ve
niēte noctis umbraculo securus accedat quod iason se
desiderabiliter impleturū humili et submissa voce respō
dit **N**octis igit^r tenebris toto orbe diffusis iason me
dee peruenit ad cameram et ea mediante thalamum in
trat et ambobus in thalamo voluntarie constitutis
post multa voluptatis solacia tandem de recessu com
muni et preparatoriis ad recessum multa intra se vna
niter cōculerunt **S**icq^{ue} ad medee suāsum iason in col
cos per vnius mēsis spacium moram traxit **D**emum
vero temporis oportunitate captata iason et socii cum
medea ab eadem insula furtiue recedunt a rege oete li
centia non petita **S**ed o medea ventorum secundorū
auram multum diceris peroptasse ut tuam desereres
patriam et paterna sceptrā defugeres mare transires
intrepida amare luis tua discrimina non aduertens.
Sane diceris peruenisse thesaliam ubi per thesalum ia
sonem ciuib^{us} iuenerāda thesalicis occulta nece post
multa detestanda discrimina vitam legeris finiuisse
Sed quis ultione deorum iason martirio multo fuis
set expositus anteq^{uam} ipse decederet et eius decessus tan
q^{uam} damnatus a diis fuisset damnabili morte conclus^{us}

dic quid tibi profuit in iasone grauis ultio ⁊ vindic
ta deorum postea subsecuta? Sane vulgariter dici so
let **A**nimali mortuo inutiliter proficit medicinalium
herbarum naribus adhibere medelas **N**isi forte tuis
placeat non in parte recompensationem iniurie sed ut
a mortalibus cognoscatur deos nolle graues culpas
etiam in facie uiuentium absq; pene talione transire.
quid ultra? **A**pplicuit iason cum hercule et alijs eoru
comitibus cum medea in portu thesalie sanus et hila
ris quos omnes rex peleus de iasonis incolumitate
turbatus intrinsecus sui tamen cordis celans angustias
hilari vultu suscepit et preponere iasonem regno
suo iuxta promissa sibi dudum ab eo licet inuitus ꝑ
digaliter non negauit. **I**ason vero suscepti vituperii
a laomedonte rege memoriter non oblitus habita de
aureo vellere tam gloriosa victoria parum curans
postponens etiam tanq; ingratus quicquid ꝑmissio
rie agere debuit in medea nec regni thesalie prepositi
one contentus in vindictam et ultionem laomedonte
regis animum curiosum erexit **Q**uare de ea re multo
cum hercule communicato consilio hercules quasi to
tius negotii pondus assumpsit. **U**nde est quod idem
iason et hercules regi peleus et alijs grece regibus a
troiano rege eius iniuriam in mente illatam exponunt
nec tantum eis verum etiam primatibus grece fuisse
communem ⁊ ideo in ultionem iniurie predicte petie
runt ab eis ut in tanti consummatione negotii quodcu
q; possent auxilium ⁊ iuuamen impendant **N**on ergo
defuit petentib; a grecorum regib; ⁊ ducib; iuuatiua

pmisso qui vindictam appetere de commissis a predic
to rege troiano unanimiter oēs pbant

**De destructione prime troie
p iasonē et herculē**

Hercules autē q̄ ipsius negotii vt est dictum to
cum on⁹ assumpsit cupiens ipsius negotii fide
lis esse minister ⁊ sollicitus executor versus spartam
impiger iter accelerat nō quiescens **E**rat enim sparta
quedam puincia de pertinentis romanie regni effec
ta ⁊ duo fratres regnabant in illa quorum vnus cas
tor et alius pollux denoiationib⁹ propriis vocabāt
Hos fratres dogmatifauerunt poete filios fuisse iouis
susceptos sibi ex damne speciosissima mulieruz a qua
etiam belenam finxerunt conceptam sororem videlic⁹
regum ipsorum **I**n cuius belene conceptione testati
sunt fabulose poete iouē in oui similitudine cōcubuis
se cū predicta dāne **U**nde quidā **J**upiter inquit oua
quia tīdaris exit ab ouo **V**ocās tīndarim ipsaz bele
nā a quodā loco dicto tīndare **H**unc locum dicunt q̄
dā esse in sicilia ex pte septentrionalis plage in facie
colcum insulaz nō longe multum a ciuitate messana
in quem locum dicti poete dixerunt theseum predic
tā belenā asportasse a patria sua raptam duz adhuc
flore viresceret puellari **U**nde ouidi⁹ i epistola sic
improperauit paridi **T**īdaris in festis ⁊ **E**t subsequē
ter adiecit **I**n iuvene et cupido credatur reddita virgo
et cetera **E**t hos igitur reges fratres castorem et pollu
cem accessit hercules deuote rogans illos et monens
vt in potenti brachio in troiani regis dāna secū potē
ter accedē nō postponāt **S**ui rges in multa affectione

verborū et in volūtatē nō ficta ipsi herculi p̄dicto vna
nimiter ānuērūt. **E**odē igit̄ hercule ab eis dē fratrib⁹ re
gib⁹ obtenta iocūda licētia accelerat saleminā. **E**rat e
nī salemina quedam prouincia regnū effecta de con
tinētiis ipsius grecie seu p̄tib⁹ romanie in qua regna
bat tūc rex thelamon vir utiq⁹ multe strēnitatis ⁊
ānositatis in bello. **A**d quē dum puenit hercules cum
multa iocūditate fuit receptus ab eo. **H**ercules igitur
ipsūz verbis āmonet p̄catius ut secum et cum aliis
regib⁹ grecie qui secum apud troia⁹ accedere promi
serint ad regis excidium laomedōtis venire dignetur.
Thelamon aut̄ rex verbis ānuens herculis cum eo ⁊ a
liis ducibus troiam etiam instanti venire p̄misit ⁊ ab
eo hercule discedēte reuersus peruenit ad peleum quē
monet precibus ⁊ hortatur ut quoscūq⁹ poterit de
maiorib⁹ regni sui moneat troiam accedere cum iam
dictis regibus et seipso. **I**n quo hercules satis hilari
ter impetrato subsidio mox discessit ab ipso et apud
pilō cū festinātia declinavit. **E**rat et pilon quedā p̄
uincia de ipsius cōtinētiis grecie ī qua tunc dux nes
tor domini⁹ potēter agebat. **C**ui cum hercules expli
casset sui causam aduent⁹ ānuir nestor secū eo videli
cet gratāter itūz in multa suorum militum comitiua.
Erat igitur dux nestor ipsi herculi itūme amicitie et
dulci caritate cōiunctus et ideo gratiosius et facili⁹
annuit verbis eius. **I**n quo hercule discedente iterum p
uenit ad peleum qui cum viginti nauibus onustis
militibus iam accinxerat se ad iter p̄dictis regibus
tunc conueniētib⁹ cum eodem in portu

thefalie ut inde simp^r apud troiam se diis fauentib⁹ sa
lubri nauigatione cōferrent **T**empus erat q^d sol ma
turās sub aliquo zodiaci circulo cursum suum sub sig
no iā itrauerat arietis ī quo noctūū spacio equato di
eb⁹ celebrat^r equinoctiū p^rmi veris. **T**ūc cū incipit tē
pus blādiri mortalib⁹ in aeris serenitate itentis tūc
cum dissolutis niuib⁹ molli^r flante zephhiro crispas
aquas tūc cū fontes in āpullulas tenues scaturisane
tunc cū ad sūmitates arborū et ramo^rū hūiditates ex
terre gremio exalātes extollūt^r in eis quare infuscāt se
mina crescunt segetes virēt prata vario^r flo^rū color
bus illustrata tunc cū induunt^r renouatis frondib⁹
arbores circūquaq^{ue} tūc cu^m ornat^r terra graminibus
cātant volucres et in dulcis armonie modulamine ci
tarisane tūc quasi mediuz mens^{is} aprilis effluxerat cū
mare ceruicosa fluctuatione laxata iam vnas equa
uerat factuz equor. **T**unc p^rdicti reges iason ⁊ hercu
les cū eo^r nauib⁹ portū intrant scindūt^r maria velis
extēsis ī afflatib⁹ zephhiro^r ⁊ tādiu cōtinuatis dieb⁹
⁊ noctib⁹ nauigāt donec ad optatas oras regni troia
ni pueniūt portū intrant dictū p^rpria appellatione
simeonta. **C**um igit^r ad portū applicuere p^rdictuz iam
sol vergebat ad vespas vicias noctis tenebras suadē
do. **T**enacib⁹ ergo anchoris ī p^rfūdūz maris iuectis q^{ue}
escunt naues ex eis fortiter religate ⁊ defuturis p^rces
sibus quo possunt salubriori consilio disponunt na
uigantes **D**iffusis igitur noctis umbraculis in orbe
terrarum in p^rmo canticinio noctis ipsius luna luce
modica surrexit ab ortu // **G**ue supra

terre faciem suis cursibus eleuata adulterino lumine
noctis medio fingit diē. **H**inc ē qđ ad ei9 lucis lumi
na aīari greci cōmoda ordiātōne descēdunt in terram
qđ valde facile fuit eis cuz troiana reperissent litora
sine custodia nō expectāte fge troie hostiū aliquoz ī
sult9. **E**ducūt itaq; de nauib9 equos suos arma depo
nunt in terrā tentoria figunt et eleuant. vigilias sta
tuunt et excubias necessarias circūquaq; **P**riusq; igitur
sol in terre faciē effunderet vez diem rex pelius
reges alios iasonē et herculem nec non et alios maio
res exercit9 ad tentoriuz suū venī mandauit. **Q**uib9
uentib9 et in eoz sessionibus collocatis rex pelius
eos hīs verbis alloq̄tur in dicto manu silentio. **V**i
ri nimia strēnuitate cōspicui terrarum orbis nouit
virtutis vestre potentias per plurima mūdi loca iā
agnitas. ab expto nusq; audituz extitit aut relatum
ut in quoscunq; inieceritis vires vestras de victoria
nō reportassē triumphuz. **U**niuste ergo laomedōtis re
gis iniurie iustā nobis parauere cām intrādi termios
terre sue. **S**ed ex quo placuit diis nos in hāc descēdis
se terrā ī excidiū dci fgis expedit nobis circa tria pri
cipaliter apponeī curas nrās. **P**rimum est ut circa de
fensionē personarum nostrarum ab hostibus simus
omnimode curiosi ut saluationem ex eis omnimodā
consequamur. **S**ecundum ē qđ in offensionem ipsorū
hostium nostrorum vř destructionem eorundem viri
liter insurgamus. **T**ercium est ut viribus innitamus
de hostibus nostris ad victoriam peruenire ex quo
illa duo extrema felicia procedēt p nobis diis fauē
tibus manifeste satisfactionis viz plenitudinem nos

oseq̃ de cōmissis et innumerabiliū diuitiarū utilitates
que deuictis ipsis hostib⁹ nos expectant. **N**otū est e
nī oībus urbem troie innumerabilib⁹ abūdaſ diuitiis
quā si nobis per victorie palmā poterimus fortuna
faūete subiceſ capaces nō ſpūto naues nostras ad tā
tam copiam ⁊ onus earū. **S**upest ergo ut de cetero ſi
gula metiamur per q̃ poſſem⁹ ad obtinēda vota nrā
celeriter et salubriter peruenire quod diū piū fauorabi
liter ānuāt ⁊ iuuādo cōcedant. **H**ostq̃ igit̃ verbis su
is rex peleus finē fecit primus inter alios dicendi vi
ces anticipans aliorū hercules sic ad regis dēcā nō dicit
Laudāde rex laudāda sunt dēcā q̃ p vos in nrā cōi au
diētia discretissime sūt. **p**lata. **E**t si laudabile ē circa
pūs negociū nostrū laudabilia adinuenire cōsilia lau
dabili⁹ tñ ē adinēta effectui cū instācia delegare. **S**al
uo igit̃ cōsilio saniori p salute nrā ⁊ nostrorū hostiū
obtinēda victoria mihi videt̃ acceptuz ut in cōtinē
ti anteq̃ dies veniat q̃ sua luce nrām aduentū accuset
de oībus nostris et de tota gente nostra fiat distri
butio in duas ptes equales. **I**n vna igit̃ parte de pri
bus ipsis sit rex thelamō cū tota gēte sua. **J**et̃ iason ⁊
ego cū nostris cōplicibus nobis iunctis ut statī nos
sub noctis silēcio cōferam⁹ circa urbistroe vicīa lati
bula viridaria et vineas adiacētes. **I**biq̃ nobis furti
ue latētib⁹ expectabimus diei lucem quousq̃ ad re
gem laomedontam de aduentu nostro delata notici
a cum militia sua ad naues nostras disponat irruere
ignarus nos circa sue urbis muros esse latentes. **E**o
igitur ad naues cum suis milicibus

accedere ut potentis defensionis sibi a nobis repagula
opponant de alia medietate gentis nostre tres acies ordi
nent. **Q**uarum prime preest dux nestor in comitiua su
orum secunde rex castor et tercie rex pollux qui contra re
gem laomedontam in hoc loco litoris ubi nunc sumus
viriliter se opponant. **N**os autem qui erimus in fur
tuis latibulis ut iam dixi aggrediemur urbem et sic lau
medonta rege cum sua militia in medio nostrorum ex
posito facilius penam luet. **N**am ad optata votorum
nostrorum perungere per salubriorem viam non credo veloci
us fieri posse. **P**lacuit igitur consilium herculis astantibus
universis et quod celeriter executioni mandetur univer
saliter omnes probant. **P**rox igitur rex thelamon rex pe
leus iason et hercules in comitiua suorum equos ascen
dunt et armorum suffulti presidio bellicoso sub vo
cis taciturnitate circa muros urbis troie per loca late
tia tacitis insidiis se reponunt reliquis aliis in litto
re remanentibus qui contra venientem regem laumedontam
obice virtuoso ad arma consurgant. **S**olis igitur ra
diis terram illustrantibus mane facto aurora surgente
qui noctis tenebras a facie terre deleuit de grecorum
adventu tumultuosis clamoribus laumedontis regis au
res implentur. **Q**uam ob rem universos suos milites
hortatur arma capessere et alios ciues suos qui iuven
tutis in flore bellicosus armis intendere non pauescunt.
Ordinatis igitur per regem ipsum cuneis armorum ve
nit et dividit multos in ordinatione belli manipulos.
Sicque non advertens hostium ceterosque urbiviciinas insidias
cum omni expeditione suorum festinat ad litus. **G**reci vero qui in
litore morabantur videntes armatorum exercitum multo impetu

confluentes in ipsos parantur ad prelium animoli
nulla stupefactione confusi **Q**uare dux nestor p̄mus
cum suis se offerens in conflictum bellum aggredit̃
et prelio asperrimo commissō inter vtrosq; certatim
irruit vnus in alium et odioſo impetu alter alterum
aggredit̃ intermixtim et lancearum fractura fragor
fit maximus. p̄forantur scuta et cassides auelluntur.
sonat in aere mugitus ensium ⁊ crebra collisione tin
nit⁹ sternunt̃ milites alii vulnerati alii interempti ce
des fit maxima rubricat̃ tellus multo bistincta cruo
re s; preualeſcit tandem troiana multitudo dum sol⁹
dux nestor cū sola turma sua dispendia certaminis
sustineret **A**t rex castor ille vir strennuus mox cum
multitudine armatorū bellum viriliter ingredit̃. ag
gredit̃ troianos **I**n cui⁹ congressu bello instaurato
clamor fit maximus troiani ruunt sustinere recentū
impetum non valentes **S**ed laumedon rex more rugi
ētis leonis festin⁹ accurrit qui de sue strēnuitate p̄so
ne multa cōmittens hos sternit hos vulnerat hos tru
cidat ⁊ in grecorū offensionē p̄ defensione suorū tor⁹
ābelabat **T**roiani vero in grecorū excidiū irruētes p̄
digaliter eorū vite p̄digi grecos letiferis vulnerib⁹
insequuntur multos ex eis morti explicant et dum
alios dissolute conantur occidere nōnulli eorum ne
ce concidunt festinata **T**unc rex pollux dum belli me
titur ambigua dum a longe prospicit aduersus suos
grecos preualere troianos furibundus cum suorum
acie bellum intrat in troianos acriter irruit multos i
terimit ⁊ vulneratos p̄sternit ab e⁹s **R**ex vero laume
dō paz abello secedēs q; uidit suos dissolute bellātes

7 q̄ ex eis multi ī bello defecerant timuit maioris dis-
pendii sui casum 7 ideo minis 7 precibus vniuersos
suos fecit paululum retroire 7 omnes quasi aduna-
tos redegit in vnū. **I**nterea vero dux nestor in la-
omedontā regē fixit īuitū 7 pcepit illū esse regē 7 prin-
cipē troianoz. **Q**uā alia ergo cura postposita contra ip-
sū regē dirigē equū suū 7 veloci cursu versū eundem
regē se īpetuosū īiecit. At rex laomedon ex quo in se ip-
sum irruere presensit facit ītrepidus statim aduersū
nestorem equi sui declinauit habenas 7 ambobus cal-
caribus urgentibus equos suos ābo conueniunt cō-
currentes. **L**aomedon autem rex lanceā quā gerebat
ī manu ī nestorem fregit cuius haste ictu fuisse nest-
or indubitanter letifere vulneratus nisi fidelium ar-
moz tutio illum cōseruasset illesum. **S**ed nō sic laome-
dontam regem nestor petiit hasta sua. **N**am ipsam ī
regem ipsum viriliter īpellēdo scutum ei⁹ binas disīū-
git in partes. **C**uius impulsu rex acriter vulneratus e-
quū deserit et prostratus peruenit in terram. **R**ex igitur
laomedon nec stupefactus casu nec vulnere timi-
d⁹ statim seipsū erexit a terra 7 euagiatō ense pedes
nestoris audacia petiit animosa. **S**ed quidam adoles-
cens miles nomine cedar q̄ eodem anno factus extite-
rat nou⁹ miles vt vidit laomedontā regem suū ī
tanto discrimine preliantē tāq̄ de suo domino subdī-
tus fidelis erubuit et iō versū nestorem equum suū
cōegit in cursu. **Q**uem dum lancea petiit aniosus ipm
percussit in pectore ac eum viriliter impellēdo pstra-
uit ab equo coram pedibus regis sui. **R**ex vero vt vi-
dit illum coram se prostratū ī terra ī multo vigoris

impetu illum impetit ense nudo crebris ictibus cassi-
dem eius impugnat cassidis frangit circulum ⁊ totum
nasale dirumpit ⁊ in eius faciem graue vulnus infix-
it. **P**rofecto succubuissest nestor laomedontis dextera
interemptus dum debilitatus vulneribus ⁊ fluentis
incessanter emissione cruoris sui esset impotens ad tu-
telam. **S**ed grecorum in eius subsidium concurrentium mul-
tudo regem impetit laomedontem. **E**t quis tunc mul-
ti ex grecis ceciderint interfecti tamen ipsis remittentibus
nestor equorum auulsus a pedibus ⁊ laomedontis sub-
tractus manibus equum ascendit. **C**astor autem rex dum
in medio concertantium debellaret vidit nestorem ab
equo deici per cedra cupiens tamen de illo vindictam
assumere laxatis habenis veluti furiosus se dirigit
versus illum. **S**ed antequam ad cedra castor possit per-
tingere cursu suo quidam troianus securidam nomine eius cedra
linea consanguinitatis astrictus in medio armorum se to-
tum opposuit ⁊ facto impetu per eum versus castorem
securidam in eum fregit lanceam sine aliqua alia lesio-
ne castoris. **V**erum idem rex castor eundem securidam
impellens fortiter hasta sua in eius latus letale vulnus
infixit. **C**edra autem dum securidam consobrinum perci-
peret vulneratum in eius vindictam furibundus as-
pirans nudo ense percutit castorem potenter ipsum im-
pugnat et per violentiam ab eo clipeum eius extorsit.
Quare cassidis laqueis extirpatis letaliter castorem
percussit in vultu sic quod eum potenter impellens deie-
cit ab equo. **E**quum vero eius violenter arripuit ⁊ cui
dam suo armigero tradidit conservandum ⁊ obprobrio-
sis verbis versus castorem insultans sui sibi vulnus

exprobrat osobrini **C**astor vero dū esset pēdēs ⁊ ip
sum troiani intercipe molirent⁹ aduers⁹ troianos mul
ta se aiositate defendit. **S**ed cū sol⁹ inter tot bellū in
gereret ad resistēciā fact⁹ impotens captus ab hosti
bus iā fuisset nisi rex pollux cum maxia festinācia ī
eius adiutorium occurriss⁹ septingētis grecoꝝ strē
nuit militib⁹ sociatis. **C**ui faciens impetū cū militib⁹
ipsis in illos q̄ regē pollucē ītercipere conabant⁹ dis
rūpit actes in multa virtute bellandi fratrem liberat
⁊ equo restituit alieno. **P**ollux itaq; igne furoris ac
cens⁹ in quēdā troianū heliachim quē ante se p̄mū in
uenit se virib⁹ totis iniecit. **E**rat autē hic heliachim fi
lius regis carthaginis nepos laumedōtis regis ex sua
sorore p̄mogenitus. **Q**uē dū pollux odioso p̄sequit⁹
appetitu letaliter ipsū vulnerat sic qđ ex eo vulnere
cecidit interfectus laumedonta rege vidente. **T**ūc lau
medon rex fluuiales prorupit in lacrimas nepotis su
i miserabiliter casuz deflens ⁊ duris vexat⁹ āgustis
suos cōuocat vniuersos. **Q**uos flebilib⁹ monet ī lacri
mis vt in vltionem suū nepotis potēter īsurgant ⁊ tūc
emisso per eum cuiusdam cornu sonitu quasi septēmi
lia milituz erga regem ipm ad cornu sonitū accesserūt
⁊ facto ipetu vers⁹ grecos viriliter ipsos expugnāt
sternūt sauciant ⁊ eos perimūt in ore gladii seuiantis
sic qđ turpiter vertunt⁹ in fugā quos troiani vsq; ad
extrema litora eorum nauium insequuntur. **T**ūc cessis
set laumedonti regi victorie finis ⁊ belli s; quidā ex
troianis noīe dotes letaliter vulnerat⁹ vix se ipm re
gens ab vrbe troia peruenit ad regem. **C**ui in vrbis fle
bilib⁹ ⁊ singultib⁹ anxios⁹ exposuit excidiū verbis

sue asserens urbem suam troiam a suis hostibus in
teremptā. **Q**uod laomedon rex audiens anxiosa suspiri
a pectoris eduxit ab imis et eiusdem cornu sonitu ad
se prouocans gentem suam dimissis grecis in litore
iam deuictis gressus suos accelerat versus urbem. **N**on
dum igitur rex laomedon multum prexerat in arma
torum comitiua suorum et respiciens a longe vidit
magnam partem hostium suorum egressam ab urbe et
aduersus eum in armatis cuneis festinare. **I**tem aspi
ciendo post se vidit grecos quos in litore quasi iam de
uicerat animositate resumpta accelerare cum maxima
festinantia aduersus ipsum. **Q**uid faciat inter hec stupe
factus ignorat cum in medio suorum hostium circum
quaque se cernat inclusum. **Q**uid ultra. **C**ommittitur bel
lum asperrimum inter utrosque inter quos feruet et estu
at prelium inaequale. **N**am greci in multo maiori nu
mero troianos excedunt sternunt troiani et ex crebris
ictibus ensium premuntur nec mora ille vir strenuus
tam fortis tam audax hercules superuenit. **Q**ui forti
sedens in equo letiferis coartans vulneribus disrum
pit acies cuneos disgregat aduersantes et in eius po
tentia hostes dum ipsum nequeunt tolerare nec viri
bus preualere iter sibi per turmas aperunt cum cir
cumquaque ante eum cadant et deficiant interfecti. **D**e
inde versus laomedontem regem quem indubitanter
ipse presensit impetu se dirigit furioso. **Q**uem aggres
sum violenter interceptit interceptum interficit et ab
eius corpore capite truncato in medio suorum rabie violen
ta proiecit. **Q**uod postquam inspexere troiani deflent se su
i regis regimine destitutos quos ad se recipientum in

urbē eoz spes nulla reducit nec alibi posse diffugere
causa p̄sidiū aliqua spes expectabat. **R**uunt ergo troia
noz hincinde cadauera ⁊ deuicti troiani campum de
serunt ad fuge subsidium anhelātes ⁊ eoz si qui sunt
quos tueri potuit subsidium lōge fuge potuerunt for
san man⁹ grecorum effugere cum ceteri letifero bello
succūbant ⁊ per ictus ensium fit letifero finis bello.
Greci vero victores desideratam urbē victricibus ar
mis intrant quam solis mulieribus paruulis ⁊ seni
bus semiplenam inueniunt pre timore mortis confu
gentibus ad tēpla deorum. **S**ed multe ex eis mulieres
miserabiliter stupefacte hincinde diffugiunt earum p
uulos trēulis deferentes in ulnis trepideq; puellę er
rātes hincinde aditum saluationis ignorant relictis
earum domibus innumerabilibus gazis plenis quas
ōnes victores greci preoccupant sp̄liant ⁊ predantur
maxima etiam per eos habilitate captata cuz per vni⁹
cōtinui mensis spacium greci vacauerunt ad predam
ipsarum. **D**emum vero urbis ipsius altis depositis
menibus per eosdem summa palacia diruunt ⁊ indif
ferenter tradunt sublimia edificia precipitem in ru
inam funditus cuncta subuertunt ⁊ vniuersis urbis
ipsius more predoneo spoliatis quoscumq; in eis cō
fugientes inueniunt senes ⁊ paruulos indifferenter
crudelissime morti tradunt ⁊ templorū edificis tra
ditis in ruinam puellulas pubescentes ⁊ formosas
quas adinueniunt in mulieres captiuas educūt ⁊ du
cunt ad naues adiciētes eas perpetue seruituti. **I**n la
omedontis igitur regis palacium irruentes anteq; fū
dit⁹ fuisset euersum in ipso limine captiōis inueniunt

Exionam puellam mirabilis pulchritudinis filiam
dicti regis q̄ inuenta vel nata utinā nō fuisset **Q**uaz
bercules in victorie premium tradidit thelāoni p̄ eo
q̄ idem rex thelamon in urbem ipsam prim⁹ victor
intrarat **S**ed o mirabilis ingraticudo victoris si tibi
palma victorie sociavit exionaz hāc enim tibi sociare
debuīt nobilis gratitudo ut tā nobilissimā virginez
tante pulchritudinis forma decoram tā nobilissimis
moribus informatam maritalis federis tibi copula
sociasses ut nō ignominiose libidinis voluptate eam
improbe decurpassēs ⁊ eam que vix tibi cedere pote
rat coniugio sociatam indignam tibi meretricali concu
binio statuisti **E**x hac igitur exiona p̄cessit estuāis
tota materia rabiei de qua postmodum maxia scan
dala p̄cesserunt longis nutrita t̄pib⁹ ⁊ de qua dam
na postmodum irreparabilia sunt secuta **E**uersa igit̄
funditus vrbe troia ut p̄xime dictum est grecis cum
ōnibus bonis ablatiis ab ipsa naues suas ascēdunt
troiano recedūt a littore ⁊ cōmittentes se pelago ve
lis extensis felici remige salui ⁊ victores in greciam
sunt reuersi **E**xultat ergo nimio greca tota p̄ gaudio
in grecorum ipsorum victoria et in tantorum acqui
sitione bonorū pro quibus omnib⁹ gratas victimas
⁊ grata pacifica diis reddunt. **D**e troianorum igit̄
spoliis greca tota plena fit diues. **Q**uibus etiam di
tatis victorib⁹ qui tunc illo fuerunt in tempore succes
sores eorum per multa tempora postmodum successi
ue habunde fuerunt indeficientib⁹ diuitiis opulenti

Defundatōne magne troie p̄
regem priamū itez restaurate.

Destructa igitur et euerfa funditur urbe troia lau-
medonte rege suo nequiter interfecto tot militibus
et nobilibus ciuibus neci traditis tot mulieribus et pu-
ellis iugo seruitutis addictis nobili exiona ipsius re-
gis filia meretricio more sub thelamionis libidine co-
stituta viri pudori diligenter aduertant quales sunt
in hoc mundo ceci regum euentus quam necessario deceat ho-
mines a friuolis etiam et leuibus iniuriis abstinere.
Habent enim se sepius leues iniurie ad instar ignis
cuius modica scintilla ceci alimentis nutrita sub cine-
re subito in maximas et adurentes flammam exalat
Discant etiam reges et principes alienigenis non obef-
se qui ad eorum regna se offerunt non ex malivolo proposito
fomite ut regnorum eorum scrutentur archana. Nam in
uita fatum series felicium iumica successum summa in-
sumitate manet diuiciis se negat. Erut statim hominum dedu-
cat babilis in ruinam per insensibiles et cecas insidias potentes
ores inmittit et inducit ad casum a friuola et inopinabili
materia causam trabens ne perquisitione perhabita per cau-
tele subsidium valeant se tueri. Sub hoc igitur inuolu-
cro fati ingentibus prima troia destructa talis no-
bilissimi laumedontis regis in felicissimum finis fuit. Sed
o utinam finis eius fuisset finalis et extremus ut troi-
tus tante cladis ut ob tam facili occasionis causam
qualis fuit laumedontam regem in nudo litore terre
sue grecis alio nauigantibus repentinum hospicium de-
negasse in tanti facinoris rationem si facinus dici per
moris dispendium incurisse morti etiam traditis su-
i regni primatibus eius etiam traducta filia in exteras

regiones sub labe meretricie vilitatis. Sed illa munda
noz factorum iuida dispensatrix a leuissimo radicis
fomite zizante causā trahit. Et dū incipit latēter obſe
fit postea maxū mali ogeries succedētis. Dū fine suc
cedēte ueq̄ſſiō p̄ irſpabilia dāna ei⁹ extrem⁹ exit⁹ cō
cludat. Hic ē q̄ ex p̄missis mal⁹ quāta fuerit p̄ mo
dū maloz ogeries subsecuta nrātpa non effugiūt me
moriter recēſēda dum durāte captōne viuētis exione
viuaci meōria illa nobilissima et mirabilis magna
troia q̄ post euerſionē p̄dicte prime troie postea fuit
fundata funditus postmodum fuisset euerſa tot regi
bus tot principibus tot milibus hominuz bellicosa
morte osumtis. Ad cuius et quorum narrandos euē
tus suo ordine sigillatim dirigit stilus snoster.

U De priamo degente in obſidione cuiusdā
caſtri et nominibus filiorum. uorum.

Lumedō itaq̄ rex habeat quēdā filium nomine
samū ex ſgīa uxore ſua ſibi ſuſceptū multe ſtre
nuitatis virum et multe ſapiēcie oſilio p̄pollentem.
Hic tpe caſus p̄is p̄ſens non extitit apud troiā cum
lōgis dierū circulis tam exactis verſ⁹ quoſdā p̄nos
hoſtes ⁊ p̄prios bellicoſo exercitu ī remotis ptibus
prelia cōfoueret. Hic eo tpe quo greci irruerūt in tro
iā quoddā caſtrum ſibi rebelle diuturna obſidione cō
cluſerat et in ea obſidione ſub ſpe victorie morā tra
bens cum uxore ſua ⁊ filiis circa ei⁹dem caſtri cap
tionem ſollicita intencōne vacabat. Hic habebat in
uxorem quandā nobiliſſimam mulirem beccubaz no
mine ex qua ſuſceperat p̄creatos quinq̄ filios ⁊ tres
filias de quibus filiis ei⁹ p̄mogenicus vocabatur

beccor in audite strēnuitatatis miles virtute maxima
bellicosus cuius gesta virtutū multa vigent in lōga
memoria lōgū nō sine causa recensēda penū. **S**cōs au
tem fili⁹ vocabat⁹ paris q̄ et ip̄e dict⁹ erat alio nomī
ne alexander oīm iuuenū speciosissim⁹ doctus p̄ cere
ris in arcus magisterio et sagittis. **T**erci⁹ vocabatur
deipheb⁹ vir strennuus ⁊ multa cōsiliūm discrecōne
cōspicu⁹. **Q**uartus vocabatur belenus vir sciencie mul
te. **N**ā oīm erat p̄ ceteris doctrinis sciētiarū liberaliū
eruditus. **Q**uintus ⁊ ultim⁹ vocabatur troilus iuue
nis q̄ plurimū virtuosus in bello de cuius strennui
tate multa sunt gesta que deinceps presens historia
non omittit. **F**iliaz autem p̄ma vocabatur creusa
hec asseritur enee fuisse cōiunx. **Q**uē eneam in vene
re cōcepit ancises de quo multa p̄ns narrabit histori
a ⁊ de quo virgili⁹ post magne troie casū in suo ope
re eneidorū multa descripsit. **S**cōda vero vocabat⁹ cas
sandra que licet virginea honestate polletet in libera
bilib⁹ tñ artib⁹ pl⁹ pollebat hñs noticiā eorū dē ⁊ sci
āz futurorū. **T**ercia autē ⁊ ultima vocabat⁹ polixena
puella mī pulchriūdis ⁊ speciositatis imēse. **P**reter
ea idem rex p̄am⁹ xxx. filios naturales habebat ex
diuersis mulierib⁹ sibi quesitos equestri dignitate cō
spicuos ⁊ fortissimos bellatores qui sunt hii. **P**rim⁹
odiuul. āthoni⁹. exdron. deluris sin silenus. quintilie
nus. modenius. cossibulans. dinadarō. dorastarus.
pictagoras. cicinalor. heliastus. menelaus. ysidorus
carras. celidonia. emergoras. madian. fardus. mar
gariton. anchilles. fauol. brunus

mathan. almadiam. dulces. godelaus. dulgas. ca
dor de insulis.

Descriptio supdationis ciuitatis troie.
Necante igitur rege priamo cum sorte
sua et omnibus eius filius circa bella et castri
ipsius obsidionem ad eum illa horribilis fama
peruenit quod eius pater lanmedon a grecis extiterat
interfectus intercepta troia et funditus diruta occisis nobi
libus et eius sorore exiona in exilio et seruitute deducta.
Quo audito obstupuit priamus in talium relatione
rumorum et prementio dolore factus est anxius et
in continuis lacrimis flebilem vitam trahens queru
lis vocibus anxiosa lamenta prodit et cumu
lat mestuosus et illico omnem dissoluit exercitum
belli finem imposuit obsessi castri castra deseruit et
gressus festinos accelerat versus troiam. Quam ut
vidit funditus sic euersam et in aream conculca
tam sua et suorum irreparabilia dampna prospici
ens multas produxit lacrimas continuando per
triduum dies luctus. Sed demum lacrimarum im
bribus fluuiatibus excolatis amaro corde recepta
quiete post depositos gemitus et lamenta longo
examinato consilio placuit troiam euersam iterum
instaurare. Quam in ea magnitudine et fortitudi
ne fabricare decreuit quod nullos hostiles posset
timere insultus et in suorum offensionem hostium
virtute posset erigi ceruicosa. Hinc est quod questis
undique fabris et piis in edificandis artibus et
marmoreis celaturis lapidariis et doctissimis ar
chitectis omnis generis marmora natiuis

diuersimode insignita colorib9 mirabiliter coegit in
struere ⁊ sic amotis ruderib9 ⁊ aruinosis loco purga
tis in quo cōstitit priā troia mirabilis lōgitudinis ⁊
latitudinis sub dei neptuni ciuitatem erexit quā eodē
noīe troiam videlicet censuit appellari. Fuit autē hu
i9 secunde troie ābitus lōgitudis trium dieruz ⁊ lati
tudinis coequalis. **H**ec ante fū dationez eius aut post
ea nusq̃ legiur condita ciuitas tante magnitudinis
tante pulchritudinis aut similis speciei. **F**uerunt ⁊ enī
fundamēta eius in terre gremio constituta multum p
funda facta fixura ⁊ latitudine speciosa. **I**n terre igit
superficie vsq; ad summū ei9 superedificata sunt me
nia in mirabili cōpositiōe murorum circumquaq; cu
bitorum altitudine ducentorum. **S**uorum supfici
es erat marmoreis incrustata lapidibus in varioruz
diuersitate colorum vt intuētiuz aspectib9 blandirē
tur. **I**n muroruz itaq; ipsorum circūgiratiōe corōe
non multuz vnā turris distabat ab alia q̃ supra mu
ros eosdem excrefcenti altitudine imiebat. **I**ntroitus at ⁊
exit9 citatis ipsi9 i sex ianuis istituti9 quaruz vna dar
danides scda tibreia tertia beleas quarta chetas quī
ta troiana ⁊ sexta antonrides vocabantur. **C**ueli
bet enī portaz ipsaz bellicos fuerat turrib9 firmata
p latera ⁊ in celaturis marmoreaz imaginuz circum
quaq; decorata. q̃z qlibet amicis itraī volētib9 pla
cidos pmittebat īgress9 ⁊ supbe resistētie q̃buslibet
iūmicis duos ⁊ fortes minabat access9. **E**rant etia9
ipsi muri exteriori pte per ābit9 circūq; obscuris
biatib9 p fūdovallo firmati cui9 valli distanciā iter
se ⁊ muros eosdē lōga plāicies extēdebat. **I**nfra uero

ciuitatem eandem exstructa fuerunt infinita palacia
et in ea infinite domus ciuium formosis edificis fa-
bricate que ciuitatem eandem ornabant in multarum
latitudine platearū **P**ro certo enī asserūt nullaz do-
mū nullū hospitium ī ciuitate troie fuisse cōstructū cuius
illud qđ minori depressione extiterat supra terrā sal-
tem erectum in sexaginta cubitorū altitudine nō fu-
isset. **T**otum etiam marmoreis firmatum lapidibus
in mirificis imaginum ferarum et hominū celaturis
Erant 7 eius platee longo et recto distense diametro
in quarum medio discoopertus aer vegetabilis auro
re dulces 7 varios refundebat afflatus in ipsarū ve-
ro lateribus platearū innumerabiles columnae mar-
moreis arcubus circumuolutis erecte 7 super ipsorū
edificiis eleuate super quibus sic liber 7 cotidianus
gradientibus patebat incessus/ ut nec a ventorum
rabie nec ab imbrium rore celesti vexarentur gradiē-
tes **P**er plateas enī ipsas mechanicarum artiuū loca
te fuerant pprie stationes in quibz earū operariū p-
certa loca distincti cotidianis operibus 7 venalibus
artificiis insudabant **H**ic enim architecti manebāt
hic pictores hic statuarii hic marmorariū hic lectica-
riū manebant hic caniculariū hic quadrigariū hic liga-
riū hic mulariū hic deauratores albi qđ statuas 7 i-
magine in auro pingebant hic argentariū hic decrea-
riū hic calices conficiebant ex vitro hic erariū hic fu-
sores qđ cāpanas ex metallo fūdiūt hic dignariū qđ sigil-
la formabāt hic sartores qđ camisiā suebāt 7 bracas
hic fusariū qđ ferro icude fusos extenuāt muliebres
hic pīcarū hic libratores hic figuli hic aurifices

hic spectarii hic pelliparii hic fullones hic carpentarii
hic tinguarii qui uehicula scilicet rotis volubilibus soci-
abant hic dealbatores armorum hic balthearii seu pē-
thalarge qui opus deaurati eris in frenis apponunt
hic classicularii hic fabricenses hic gineciarii qui tex-
tores appellantur hic geometre que iugera rusticarum
terrarum numero diuidebant hic bachi qui pannos li-
neos et laneos in multo colore tangebant hic pistorum
hic tabernarii hic cetarii hic arillatores quos merca-
tores vulgariter appellamus hic argiropater et distrac-
tores argenti hic et alii plures qui venales artes mecha-
nicas exercebant. Per medium autem ciuitatis ipsius
quidam fluvius xatō nomine decurrebat qui diuide-
do ciuitatem ipsam in geminas presequales perbenni-
cursu habitantibus in ciuitate ipsa multa commoda
conferebat. Nam constructis iuxta ripam ipsius in
numerabilibus molendinis molendina ipsa ad vitam
habitantium frumenta concussa in farine puluerem
cotidianis usibus conueriebant. Hic etiam fluvius
per meatus artificiose compositos et subterraneas ca-
tharactas per latentes ductus aquarum necessaria
fecunditate decurrens ciuitatem ipsam ordinatis in-
cursionibus mundabat per quarum lauacrum conges-
te immundicie purgabantur. Nobis itaque flumis
instar ordinatus extitit tiber rome qui per mediam
romam erumpens per troianum eneas ad similitudinē
troie factam urbem rome geminas distinxit in par-
tes. In hanc igitur urbem troie totius adiacentis reg-
ni gentes per urbes alias et loca dispersas colligi pri-
amus et inhabitari decreuit. Quarum multitudine

Facta ē nūmīuz populosa multis decorata nobilib9 ⁊
vndiq; tota plena ex multorū incolatu vario plebe
iorum. **H**uius autem ciuitatis diuersorum ludorum
diuersa genera diuersis in ea adinventionibus statu
erunt. **V**bi primo adinuenta fuerunt scbacorum sola
cia curiosa ibi ludi subito irascibiles alearuz hic repē
tina dāpna ⁊ lucra momentanea taxillorum **V**bi tra
gedie et comedie dicuntur primit9 institute q̄uis qui
dam asserant in īsula sicilie inuentam fuisse primitus
cōediā **V**bi iuēti dicūt ludi circēsegeronēses ⁊ māma
qui primo viz veris tempore arboribus ī multa frō
de virentibus in prima pubescētib9 iuuentute fieri
primo mensis maii consueuerant. **V**bi multorum alio
rum ludorum genera adinuenta fuerunt q̄ consueue
runt hominū demulcere animos ⁊ humanis aspecti
bus solacia delectationis ingerere ad exhilarandas
tuentium voluptates. **S**ed et rex priamus pro sue ha
bitationis hospitio et pprie receptaculo mansionis
in eminentiori loco urbis ipsius cuiusdam natue ru
pis excelsę magnum ⁊ famosū habitaculū ordinauit

Descriptio nobilis **T**lion.
Tliō firmari cōstituit quod magnum eius palā
cium appellat⁹ ⁊ magne firmitatis hac in rupe
natua violenter abscisa firmatum extitit inclitum īli
on ab imo vsq; sursum spherica forma conclusum cui9
altitudo summitatis quingentorum passuum attinge
bat preter cacumina currium ī circuitu suo non mul
ta distantia vicinarum que in multo eādē altitudinē
excedebāt quarū curriū sūmitates p̄ altitudinē nimia

nubium veste continuis infusionibus tegebantur et
ex quarum summitate tam ardua uniuersa totius
prouincie adiacentia loca et remoti etiam situs como
de poterant intueri. **H**uius iltonis muroꝝ superficies
q̃ se intuentium p̃sentabat aspectibꝫ non ex lactee cal
cis nitida dealbatura nitebat cū tota esset lapideibus
icrustata marmoreis in multorū varietate distincta co
lorum et in diuersarum imaginum celaturis que intu
entium aspectibus alludebant. **S**ic et eius fenestras nō
insigniuerat opus forte marmoreum cuz maior pars
earum exstructa fuisset ex quadris fulgentiꝫ cristal
lorum. **S**ic fenestrarum ipsarum colonne sic capitel
la et bases ipsarum ex interiori parte predicti pallacii.
Inter alia edificia octamerata mirifice rex priamus
quā dā salā instituit. **P**lure lōgitudinis sed latitudinis
cōsonantis cuius extrinseca superficies erat tabulis ves
tita marmoreis et ex lignis cedrinis et ebani eiꝫ tabu
lata testudo cuiꝫ paucimētz musaici operis diuersifi
cata materia diuersos distinxerat in colores. **I**n hu
iusmodi sale capite regiū erat solū institutū ubi mēsa
regia lōga p̃ceritate distensa locata extiterat tota cō
posita eboris et ebani subtilibꝫ ex iuncturis. **S**ic et ab
utroqꝫ latere mensarum ordo distensus comodas da
bat discubentibus sessiones. **I**n alio vero capite sale
ipsius mirabilis operis gemmis auroqꝫ contexti erat
quoddam edificatum altare in nomine summi iouis
ad quod per viginti gradus musaici operis instituti
one choruscos accendentibus infatigabilis dabatur
ascensꝫ. **I**n huiꝫ altaris sūmitate radiabat opposita
imago quedam

aurea dei iouis in lōgitudiē quindecim cubitorū to
ta ex auro electo cōposita in maximi estimatōne va
loris quā variaꝝ gēmarū venustabat impressio et e
ius nobilitabant auri substantiam hinc inde appositū
ī diuersis operibꝯ vniones. **I**ouis dei iouis imag erat
priami regis summa et incōcussa fiducia dum puta
ret per hāc lōga felicitate vigere regui sui solūꝝ ꝛ po
tentiam sceptri sui per infinitā ppetuitatem tꝑis pdu
rare. **P**ostqꝯ vero rex p̄amū scōm sui animi destina
tōem troianam urbem p̄posito fine perfecit percepti
bili corde meritū est vniuersa et animo diligenti cō
siderans ciuitatem a se conditā tāta vigere fortitudi
ne in potētia firmitatis tātoqꝯ se potēti p̄p̄o circum
fultum tāta pollere multitudine strēnuorum tantis
habundare diuitiis fluctuātem aūm ad graues iniuri
as sibi dudum illatas a grecis dura cogitatione ītor
sit et factus q̄eris impatiens in eandē ciuitatem suāꝝ
solemnem curiā curiosus celebrari mādauit. **Q**uare o
uenientibus in curia ipsa suis ciuibꝯ vniuersis eiꝯ
filiis omnibus preter hectorem qui tunc in p̄ānonie
p̄tibus troiano sceptro subiectis de mandato patris
agebat necnō ꝛ aliis sibi cōiūctis idē rex regio decore
sedens in solio vniuersam plebem suam ad eius verba
pendentem facto silentio taliter allocutus est dicens.
I viri fideles ꝛ dilecti iniuriāꝝ meāꝝ ex ipsius mali
p̄cipatōne consortes re ipsa nostis ꝛ facto qualiter
tā friuola tam inepta p̄cedēte rationis causa instiga
ti greci supbia ceruicosa in patriā nrāꝝ irruerūt et mi
hi meos ꝛ vobis vrōs in tāta crudelitatis seuitia in
teremerūt genitores sororeꝝ meam exionā ex tā nobili

stirpe progeitā sub tante ignomie nube traductaz ⁊
more meretricio deturpatā sub vili iugo detinēt serui
tutis sorores nrās filias et uxores laribus paternis
abstractas vilibus misteris sibi seruire sub seruiente
cōpellūt quōdā urbem nostrā trote pacifice possēstaz
a p̄geitorib⁹ dudū meis ab eis neq̄ter interfectis in
terceptā dederunt exterminis et ruinis domos vrās et
maior⁹ vrō⁹ hospitia fūdītus euertētes maiorū meo
⁹ thesaurisatas diuitias exposuerūt p̄de et facultates
vrās ⁊ bona ī spolia diuiserūt **E**ffet igit̃ ratio iuris
vt fauētib⁹ diis q̄ sup̄bis cōsueuere resistere de con
muni assensu cūm vestrum cois exigeret̃ vlcio de tot
malis **S**citis enī hrē nos citatē magnā et tutam et in
multa defensione firmatā **S**citis nos multa virorum
pugnātū aiositate suffultos **S**citis nos multū poten
tes ī milite multis armis vberes bellicosos multis nos
abūndare diuitis ⁊ in multaz rerū vescibiliū copia
opulentos multa nobis cōpetere potentum auxilia et
multa nobis īmīere suffragia cōiūcro⁹ **T**empus ita
q̄ sic nobis in eē videt̃ acceptū vt cōtra hostes ⁊ offē
sores nrōs manus ad arma vertam⁹ et in vltionem
nrām ⁊ eoz excidium viriliter anbelam⁹ **S**ed quia bel
lorū euētus ē semp̃ ambiguus et dñbia sūt facta pug
nātū a p̄liorū temperare cōflictib⁹ eē tucius videre
ē nisi tam grauis iuriatam ignomīosa iactura dede
coris meum animum urgeret nec abstinere rationa
biliter valeo a dolore cordis eximio sciens sororem
meam exionam delectam exilio ab extraneo detineri
non in federis vnione cōiugalis s̄ iturpis adulterii

cōtinua pollutione vexari. Placeat ergo saltim i istis
aggressionū nrarū incitiis monitis et suasionib⁹ requi
rere grecos ipsos ut si mihi restituere eam velint exio
nam nulla eis a nobis querela dirigitur in posterum
sed sub silentio de cetero cōpellemur iūti dissimulare
factas nobis iniurias ut a quietis nostre securitate p
petua factorū inuida series repellatur. Et contentus
hīs verbis rex priamus suo colloquio finem fecit
Astantes igitur uniuersi discretum regis consiliū vni
uersaliter simul probāt Quare priam⁹ suoz⁹ fideliz⁹
approbatione pcepta pro ipsis executione negotii an
thenorē hoīez multe discretiois ioustrū et legalibus
iusticiomb⁹ eruditū suū elegit i nūciū et legatū quē
ipse rex pētib⁹ sollicitat et mādatis ut ad sumendū
hui⁹ legatiois on⁹ et exercitiū tante rei se volūtariū
offerat et in eius executione deuotū Anthenor igitur
deuotū se mādatis regis exhibuit et ad exequendum
predicta deuot⁹ nullas moras obiecit. Parata igitur
classe et singulis ad cās faciētib⁹ nauigādī. Anthenor
statim sollicit⁹ classē intrat et sibilāte nauigio velis ex
tēsis in ventorum afflatibus secūdorū tam diu per
spacta dierum et noctium nauigat qd apud menesium
quādam vidit ciuitatē de partib⁹ thesalie ubi sospes
applicuit et ibi rex peleus moram casualiter protra
hebat. Quo a rege peleio in honoris vultu primo re
cepto causam sui aduentus rex peleus sciscitatur Cui
anthenor per hec verba respondit A rege priamo sum
missus ad vos Hec enim rex priamus per me nūciū
mandat vobis graues quidem et inmeritas sibi a vo
bis illatas iniurias non putat a vestre memorie

recordis excidisse cum absq; grauis offensionis cau-
sa sui genitoris irruissetis in regnuz quem neci nequi-
ter tradidistis euerendo funditus terram suã pemi-
tis eius ciuibz miseros quos fata viuere voluerũt
in seruitutem et exilium deduxistis Amplius sororem
eius exionam puellam regiam utinã matrimonio col-
locatam turpiter asportastis Nam meretricio more
pollutam turpiter contractat eandẽ detentor ipsi. Cũ
igitur sitis multe discrecionis rex vos idẽ rex pãmus
rogat et monet vt exinde cesset belli rabies et futura
scandala nõ resultent que detestabilia dñt esse apud
bonos et graues Operã sibi placet velletis inpendẽ
vt saltim sibi soror sua restitui mādaret omnibus a-
liis bonorum dānis et iuriis quietatis ab ipso Que
omnia postq; audiuit rex pele9 subito excanduit in
furorẽ et ipetui nõ obtpās ire sue apullosis insultauit i
pãmũ i felicitatẽ ei exprobās sens9 sui et minacib9 iu-
riis Antenori recessum indixit asserens qđ si etia3 p
momentum morã in sua terra p̄traheret bñc faceret
nequiter neci tradi. Qđ antenor audiens a rege pe-
leo licẽcia ñ petita festin9 classem intrauit et recedens
a portu alto pelago se committit Qui nauigans igno-
ta p maria cōpetentibus diebus et noctibus puenit i
columis salemīnam In ciuitate igit salemīna tñc rex
thelamō pñs erat ad qnẽ a classe descendens athenor
se cōtulit locuturus. Quem ne vidit rex thelamō vul-
tu quodam mō nõ recepit amico cũ ob obtentuz exio-
ne aduersus omnes troianos cōtinuum odium enutri-
ret. Tandem aduent9 sui ab antenore causam querit.

Cui athenor regis pami asserens se legatum legacōis
sue seriē sibi explicat in hec verba **R**ex priam⁹ troia
ni regni dñs nobilitatē tuā affcūose req̃rit ut sororē
snā exionā quā ī aula vrā indecēti tractatis obseq̃o
restituatis et dēz cū non multū ad vestrā cedat gloriā
ei⁹ filiā et sororē in honesto cōtractare consorcio. q̃
fuit a pari nobili vel eciam a maiori relatione debita
venerāda **N**ec tñ de his que a vobis erga eū detsta
bili mō sunt gesta multo dolore vexabit si restituēdā
sibi eā benignitas vrā p̃viderit quā adhuc rex pami⁹
poterit decēti forte mrimio copulare. **F**initis igit^r ab
ātenore verbis ipsis et a thelamone grauit̃ intellec
tis grauē ⁊ subitā thelamō exalauit ī irā ⁊ risibili bul
tu verba p̃fundēs sic intulit p̃ñsiōis obiectū **A**mice
quicūq; sis de cui leuitate regis admiratione multa o
moneor cū nec ip̃e mihi nec ego sibi alicuius amicitie
noticia sim diuicē ⁊ ideo exaudire ei⁹ precamīa non
mihi cedit ad votum **N**ouit enī rex ipse tuus me in
vltionem cuiusdam facinoris cum quibusdam aliis
grece nobilibus aduers⁹ laomedontam regem ei⁹soē
criminis patratores cum exercitu contulisse ⁊ in mei
cruoris effusiōe non modica bellicis armis troiā vr
bem primūz intraisse p̃pter quod ex militie tocio⁹ assē
su in mee victorie premium mihi tradita fuit exiōa
ad faciēdū de ea mee arbitriū volūtatis **Q**uod nō le
ue mun⁹ mihi datū arbitror extitisse cū ⁊ ipsa sit ni
mia speciositate decora multis insignita doctrinis et
laudabiliū morum cōpositione venusta **N**on ē ergo
mihi tam leue rem reddere tam preceosam ⁊ in tanto
mee vite discrimine mihi quesitam. **D**ic ergo regi tuo

exionam obtinerē nō posse nisi per acūmē gladii truci
dantis ⁊ teipsum fatuum reputo valde factum qm̄ de
tali legatione pond⁹ assumere voluisti cum scire debe
res manifesto discrimini te pronuz subicere ⁊ i eorū
potentia qui te ⁊ tui similes persecunt⁹ stimulis odio
sis. **R**ecede igit⁹ ab hac terra festin⁹. **Q**uod nisi instan
ter feceris scias te sine dubio mortis periculum incur
surum. **Q**uod antenor audiens illico festinauit ad
naui ⁊ intrans in ipsam statim ventorum ductibus se
comisit ⁊ ipso nauigante feliciter puenit achaiā ubi
rex pollux ⁊ castor de quibus supra dictum ē morā
protrahabant. **A**d hos antenor de naut descendens
accessit ⁊ eis exposita sue legationis forma sibi data
p priamum de sue restitutione sororis ⁊ illatis ab ip
sis iniuriis sine causa de suorum morte pntum sue vr
bis excidio ⁊ rerum depopulatione suarum. **A**d p̄dca
exposita per antenorem sic castor irato sermone rñ
dit. **A**ntee quisquis es nec credimus nec putam⁹ offē
disse regez p̄amuz idebite cū laomedon rex eius gen
tor cām prestiterit mali sui qui tāq̄ incaut⁹ icōsul te
prumpens offensam primus intulerit in quosdā ter
re nrē maiores. **E**i⁹ igit⁹ odium magis appetim⁹ q̄
qrere pacem ipsius cū tā p̄missa q̄ sequentia p̄mis
sorū aduersus ipsum ⁊ suos hostilitatis spiritum
assumerimus. **N**ec multum te credo dilexit qui te ad
huius legationis onus ē hortatus cum ⁊ tu vitaz tñ
am tibi parum caram esse monstraues q̄ ob tales rē
fines nostros presumseris attingisse. **N**ulla igitur mo
ra te teneat in hac terra quia nisi decesseris festināter
tue vite discrimē te senties subituz. **A**ntenor autem

hīs verbis auditis illicētiat⁹ recessit ab ipsis ⁊ ad
nauiū accelerat ⁊ anchoris subductis a mari statim
cum antenore velificat nauis ipsa ⁊ recte nauigans
versus pilon ibi sanus applicuit ubi dux nestor in
multorū suorum comitiua nobilium morabatur. **A**d
quē antenor de nauī dñdens se contulit ⁊ ei legatū
se afferens regis priami legationis sue formam pro
ut ante castori ⁊ polluci p oīa explicauit. **N**estor au
tem ut verba percepit antenorīs ī irā totus exardēs
factus ob furoris rabiem discolor antenorem rigo
roso vultu respicit ab obliquo ⁊ ei talia verba dictās
impetuosē respondit. **B**erue nequam vnde te tanta de
ducere p̄sūpsit audacia ut talium platione sermonū
inficere p̄sumpseris aures meas. **D**isi me mea frēa
ret profecto nobilitas mandarem a tuis faucib⁹ lin
guam euelli que tales prodiit in sermones ⁊ in dede
tus regis tui te tracco per terram ab equis membra
rim disungi facerem mēbra tua. **D**iscebas igit⁹ a me
o conspectu celeriter quod si statim non feceris mala
que dixi reuera tibi succedent. **A**t **A**ntenor stupefac
tus talium horrore sermonū dubitās tyrannidē nes
toris ⁊ immanitatem illico recedens ab ipso suam p
uenit ad nauim ⁊ incontinenti velis extensis littora
deserit pirataz. **E**t eo alta maria scindente pro redi
tu odiosa cuiusdam rabie tempestatis obduxit aerē
tenebrosa caligine ⁊ contrariis ventis flantib⁹ fun
dunt⁹ imbres ⁊ tonitruoz rugitu mirabili e chorus
cationū fulgoribus odiosis concitati fluctus a ven
tis excelsos tollunt⁹ in mōtes. **N**unc puppis abstrac
ta maris hiatibus periculosa petit ima p̄fundi nūc

undarum inflationib9 eleuata per fluctus montuo
sa petit cacumina procellarum. Instat ergo euident
nauigantibus in ipsa uite discrimen ⁊ pro liberatōe
periculi effundunt varia diis vota. Sic ergo nauis
illa per triduū patentibus subiecta periculis quarto
die cessauit tēpestatis angustia ⁊ ventorū furor de
stitit mitigatus. Placant maria quiescūt fluct9 ⁊ na
uigantes ipsi a mortis laqueis iam erecti spūm con
fortationis assumunt sic q⁹ nauigantib9 ipsis recto
diametro subsequenter ad oras troiani portus ad
ueniunt. Et eis descendētib9 in terram optatā pas
su celeri ante oīa se conferunt ad templa deorū ubi
eorum vota supplices diis solunt sic q⁹ āthenor p9
victimas diis oblatas ⁊ post sacrificia demore liba
ta ad magnā priami regis curiam in comitiua multo
rum de suo reditu valde letantium incolumis ⁊ sos
pes accessit. Confidente igit⁹ rege priamo cū suorum
comitiua maiorum astantib9 etiā q̄ pluribus aliis
⁊ eius filiis antedictis āthenor refert ⁊ recitat quic
quid sibi in grecia successerat seriatī. Narrat etiā sibi
graue responsum a peleo factum minaces iniurias a
thelamone sibi dictas. castoris ⁊ pollucis obprobri
osa responsa duros ⁊ asperos a nestore sibi timores
incussos. Que oīa postq̄ audiuit rex priam9 tnrba
tus ē valde ⁊ dolore torquet⁹ nō modice sentiēs lega
tum suū in grecia sic obprobriose receptuz ⁊ de recu
peratione sororis factus ē quodā mō desperatus.

De proposito regis priami volētis suā iūriā iudicā
Estq̄ vero rex priamus p legatione3 atheno
ris factus ē certus de grecoz odio qđ greci tot

cōtinuatis temporibus aduersus euꝝ ⁊ suos adhuc
feruoribus viuacibus cōfouebāt ⁊ qđ ad restitutio
nem sororis sue exione grecoꝝ animos non potuit
demulcere in suorum ꝑpositorū exordis magis to
tus ardenter incaluit ⁊ ad mittendū in grecia gentē
suā multo nauigio cōquisito in offensioneꝝ grecorū
uiuacibus curistotaliter ābelauit. **S**ꝫ dic rex priame
quis factorū casus infelix ad tante ifelicitatis auda
ciam tue quietis aīm instigauit ut frenare proprios
animi motus tuos licet nō sint in hoīs potestate per
matura cōsilia minime potuisses ⁊ dū licebat abstra
heres ab iniquis ꝑsiliis pedē tuū ⁊ ut dū licebat sci
uisses tuas preteritas dissimulare iacturasqꝫ per tot
annorum curricula forte poterāt obliuione deleri. **H**
Bane nō aduertisti quod vulgariter dici solꝫ. ⁊ qđ
plerisqꝫ hoīm dicitur accidisse. Quia dum sua ꝑtēdūt
vindicare dedecora ex crescentibꝫ malis maioris de
decoris inuoluuntꝫ augmento. Tūcꝫ ergo fuit ei qđ
vulgariter dicitur adherere. Qui bene stat nō festinet
ad motum nā qui sedet in plano nō habet unde ca
dat. Voluisti enī te submittere fati ambiguis ut de
infelici casu tuo ⁊ finali tuorꝫ excidio te tante urbis
ruinosa iterata iactura clares futuris gentibꝫ lōgā
materiā velut delectabiles fabulas recensendi cū de
sinistris successibꝫ aliorum libenter hoīm mulceatur
auditus. **S**ꝫ quid postea tibi ⁊ tuis ide successit pre
sens narrationis historie series manifestat.

¶ De ꝑsilio deliberato ut paris ī greciā destinetꝫ.

Rex igitꝫ ꝑbriamꝫ ouocatis oībꝫ troie maioribꝫ
in regio ilion eis coactis in vnū sic allocutꝫ ē

illos **E**cce pro ut de consilio vtro processit Athenor mis-
sus in greciam pro mea recuperanda sorore ut odium quod
gerimus apud eos pro bello scandalis evitandis sedari
possit in posterum rediit sicut scitis et qualia obtinu-
erit ab ipsis sinistra et obprobriosa responsa notum est.
vobis non considerantibus eis damna tam gravia quam nobis in-
tulit et tam graves iniurias non veretur. **E**t o utinam pe-
nitentia ducti saltem verbo cognoscerent quod male gessere
runt. **S**ed in maioris electiois superbiam elati nobis
graviora minantur. Absit ergo quod sinistra fortuna nobis
accideret quam minantur. Absit et ut de tot sine causa graviter
omissis ab eis penam debitam non exoluam pro nos civis
diis fauentibus intelligenda. Credimus enim eis in viribus
nos esse potiores munita et tutam civitatem habere ab omni
nostrum hostium insidiis profecto securam. **E**tiam si maior pars
hominum nobis constitueretur adversa multa enim nos potest
et multorum strenuitate vigemus militum et pedum
pugnandi expertorum divitiis plena quod victualium copia
et indeficientium in omnibus futuris necessitatibus
abundamus divitiis exuberamus eximius et nihil nobis
ad offendendum molestias ingerendas nec ad defenden-
di subsidia deesse videmus. **G**ratum ergo mihi videtur si
vobis videtur acceptum ut adversus grecos ipsos tam
ipsum hostes nostros exerceamus saltem in aliquo vires
nostras ut saltem in istis aggressionis initiis in ter-
ras et partes eorum gentem nostram bellicosam insultibus
transmittamus que in terras eorum et homines eorum
insidiarum nostrarum ignaros repente irruant maxima e-
is damna et detrimenta illaturi priusquam ad eorum de-
fensiones arma excogitata valeant elevari. **E**st

enim hic casus ut quilibet nostrum personas ⁊ res p-
prias debeat fortune committere ad restaurationez
damnorū nostrorum ⁊ ad nostre grauis iniurie ulci-
onem. **N**ec nos terreat si greci ipsi aduersus nos ⁊ p-
decessores nostros obtinere victoriā. **N**am nō est
nouum ut victor a victis multotiens superet. **V**er-
bis igit⁹ regis ⁊ monitis ōnes astantes vnanimiter
annuentes deuoto corde se offerunt in ōnib⁹ eorū fa-
cultatibus ⁊ personis. **P**ropter quod rex priamus
ad eorū oblatōes tā grato corde vulgatas in maio-
ris appetitis audaciam ⁊ animositatis feruentiā su-
am aperuit uoluntatem. **S**icq⁹ rex ipse ī oblationib⁹
ip̄is exbilaratus immodice recedendi licentiā affec-
tuosis verbis tribuit unicuiq⁹ remanente rege in suo
palacio cum ōnibus filiis suis tam ueris q̄ natura-
libus tūc existentibus cum eodem. **E**rat enim ⁊ tunc
hector presens cum eis qui iam a pannonie partib⁹
redierat ad ipsius regis imperiū patris sui quos ō-
nes sic rex facto silentio ē verbis talibus alloquit⁹
Sed anteq̄ ad verba ip̄a prorumperet lacrimis o-
ra rigauit ⁊ inter medios singultus ⁊ lacrimas tali-
ter uerba sua profundit. **N**ūquid ī memoria uestra
nō reuoluitis auorum uestrorum necem seruitutem
exione que meretricio more tractat uobis uiuētib⁹
⁊ in tanta potentia constitutis. **D**ignum ergo erit ⁊
iustum ut ad vindictā tāti pudoris vos deberetis
assurgere ⁊ totis viribus anbelare. **E**t si nō vltiōz
auorum ipsorum saltem in satisfactionē voluntatis
mee qui tanta exinde vexor angustia ⁊ innumerabi-
libus doloribus incessanter cū vos ab ānis teneris

educauerim ⁊ dolorū meorum debetis esse p̄cipes
naturalī ⁊ probabili ratione // Et conuersus ad hec
torem dixit illi. Et tu charissime fili hector oīū fra
trum tuorū primogenitus q̄ ⁊ annoz excellētia ⁊ uir
tutis strēnuitate p̄cedis ceteros fratres tuos hoīe
os āplectere monit⁹ ⁊ p̄ceptoz meorum executionez
animosus assume. Sis ergo tu solus princeps ⁊ dux
huius negocii ⁊ vniuersi tui fratres tibi prorsus o
bediant ⁊ omnes alii regno nostro subiecti qui ī po
tētia tuarum virum nosti domare superbos ⁊ ī tue
animositatis audacia cogis flectere ceruicosos. Ego
enim ab hodie ī antea de eo quod de presenti nego
cio sit futurum me totū expolio ⁊ tuis humeris for
tiorib⁹ totum impono quia in tua iuuenti duricia
potens es bella committere ⁊ bellis strennuis preua
lere quod me natura debilis posse non patit⁹ cū ad
senium iam declinem ⁊ verbis suis rege priamo sine
facto hector in vultu quasi pudoris ⁊ honestorum
prolatōe verborū ad regis pri⁹ uerba respōdit.

Responsio hectoris primogeniti priami.

O charissime domine mi rex nunquid est hominem
inhumanum arripere pondus ⁊ q̄ humana de
sistens a natura voluntas de illatis iniuriis passim
non appetere vlcione n. Et si nos qui tanta nobilita
te vigemus / quorum iniuria minima pudoris est /
magni cum personarum qualitas iniuriarum quali
tatē minuatur ⁊ augmentet si vindictā appetim⁹ de iū
riis nobis illatis nos sum⁹ degeneres hoīm a natu
ra cū etiā aīalia irrationalia videam⁹ hoc uoto poti
ri. Null⁹ ē ergo iter vestros filios care p̄ q̄ de nece

auorum nostroꝝ magis teneatur vindictam appetere
sicut ego q̄ sum primus in eoꝝ ordiē geniture ⁊ ideo
pmus esse debeo in vlascendi feruore ꝑceteris. **E**rgo
cum omni auditate desidero vindictam meoꝝ inimi
corum appetere ⁊ etiam ī cruore meo mea dextera cru
ēatos interimat q̄ crudeliter meoꝝ auoꝝ ⁊ ciuium
effundere cruorem. **U**num tamē discrete rex ad vestrā
reduci peto memoriam vt huiꝝ aggressionis nostre
tamq̄ prudens ⁊ sagax cōsiliarius non solum incho
andi principia verum sequentia media ⁊ exituꝝ qui
succedit in fine. **N**on est enim discrecioniꝝ laudande
consiliuꝝ singula scrutatorie non rimari et negotioꝝ
iūcia tantū appetere nec aduertere finē ipsoꝝ. **C**uid enī
ꝑdest alicui bene forte in ꝑncipiis agere que demuꝝ
terminari contingunt fine sinistro. **L**audabilius ergo
est ab illis iniiciis abstinere que euentus dubios in se
habent ⁊ que magis ad infelicia q̄ felicia se declināt.
Illud enī felix ꝑt dici ꝑncipium cuius exitꝝ felix se
quitur. **H**ec enim verba discrete rex ac ideo in dicēdi
audacia iam ꝑrupi vt vlcionis auditas inconsulta
nō arripiat spm̄ voti sui in eo assumendo cuius finis
est dubius an succedat prospere vel aduerse. **M**ostis
enim pater. **K**arissime totam affricam ⁊ europā hodie
grecis subiectam quanta greci multitudine milicum
sūt suffulti ⁊ quanta sūt strenuitate pugnātes quāuis
sint pleni diuiciis ⁊ quante potestatis vigeant dici
one. **N**on ē equalis hodie asie potentia potētati tot
virorum cum ⁊ si in asia multi vigeant homines nō
tū sūt ī pugnādi exercitio nimīū bellicosi. **C**ertū ergo

magis apud nos potest esse quam dubium si arma contra potestatores nobis in discussio consilio ingeramus vix autem nunquam nos posse finem attingere populi. Statum ergo nostrum qui hodie tanta quiete prepollet tanta felicitate refulget ad quid vexationibus grauius appetimus perturbare et de iocunditatis requie venire ad victimas nostrarum miserabiliter personarum. Sane non est exiona tanta caro precio redimenda pro qua forte quod absit de melioribus nobis et forte de omnibus est commutatio facienda. Conuenientibus igitur oculis non est incongruum exione dissimulare fortunam que tot annis suis est iam aprata dispendiis et quam mors potest in breui ab aura viuaci diuellere ut nobis omnibus sit parata causa qui etis. Nec vestra care pater credat opinio me ista bellorum timore aut cordis pusillanimitate proferre sed dubito fortune sinistros euentus et ne tui sceptri dignitatem sub insidiosis casibus fortune vacillet. Et quibus dum licet liceat abstinere nam licita est et salubris dissuasione ratio incia dissuadere quam placeant antequam infelicibus mediis subsecutus eorum exitus dampnis et doloribus continuari cogantur.

Consilium paridis secundi filii

Acuit ergo post hec verba discretus et strenuus Hector sed Paris qui verba Hectoris diligenter audiuit statim se erigens stans hec verba profudit. Audi rex carissime pater de fine prospero persequendo. Quis nostrum potest probabiliter formidare si contra hostes nostros arma bellicosa geramus. Nonne sumus tot strenui tot potentes tot diuites et in tam

forti ciuitate locati? Quis probabiliter opinari potest
nos sic feliciter et secure compositos in nostris laribus
depopulatos posse confundi? Fiat igitur audacter hinc
domine quod per vos dictum est ut mittantur scilicet na
uigia depopulatura greciarum que gentem nostram enormibus
afflixit iniuriis et dampnis irreparabilibus est predata. Adde
etiam carissime pater si placet iubeas cum illis proficisci
nauigiis quia pro certo sum certus deos velle me gra
uiter greciam posse confundere et grauiter depredari
nec non et de optimatibus grece meliorem mulierem eri
perere in troianum regnum a me captam posse transfer
re quod pro redemptione vestre sororis exiit de facili po
terit commutari. Quod si a vobis querendum est
qualiter istud sciam dabo de hoc vestre conscientie
certum signum quod a diis ipsis pro certo recepi. Non
dum enim sunt multi dies elapsi dum agerem in mi
nori india iussu vestro celebrante sole solstitium estiuu
le dum sol sub principio cancri ageret cursu suum quodam
die veneris venationis causa placuit mihi adire ne
mora in multorum collegio venatorum. Que dum di
luculo fuisset ingressus multis laboribus feris hinc
inde venatorie perquisitis nihil inuenire potui mihi gratum
ad preda. Sole iam constituto meridie et quasi circa ves
perarum confinia declinante demum ingerente for
tuna quidam ceruus apparuit in ipsorum nemorum
locis solitariis vagabundus quem cursu meo appetens
preuenire putavi. Propter quod deserui socios qui me
cum erant in celeritate currendi et elongatus ab eis in
ipsius nemoris solitudine quod ita vocatur perue
ni solis tenebras ad umbras in quo ab aspectibus meis

ille terans euauit forte ob frōdasas ipsi9 nemoris
arbores vel ob multā celerem fugam ipsius Laffat9
ergo ego nec non et eciam equ9 meus totus madidus
p̄ sudore et uelut imbres aquosos effundens diffūde
bat cumulando subitas guttas guttis. Quid vltra
Fess9 descendi ab equo ⁊ ipsum in ramo cuiusdam
arboris mihi propi9que cum habentis freni sui studui
colligare deinde strauī me solo qđ adhuc multo vire
bat gramine arboruz umbraculis eius phibentibus
siccitatem ⁊ depositis arcu et pharetra quā gestabam
ficticiū ex eis constitut mihi iacenti puluinar. Nec
mōra me letheus sopor inuasit tāta me rabida p̄occu
pans grauitate quod visum fuit mihi nullo preterito
tempore dormiuisse. Soporatus igit9 tam grauitē vi
di in ipso somnio meo mirabilem visionem qđ deus
sc9 mercurius tres deas in suo comitatu ducebat ve
nerem videlicet palladem et iunonē. Qui ad me statim
accedens p̄ocis diis paz a se distantibus mihi dixit
Audi paris. Ecce adduxi has tres deas ad te p̄ptere
a q̄ inter eas quoddam nunc litigium est ex ortuz de
quo se disposuere omittere arbitrio tuo soli ut lis ip
sa inter ipsas tuo iudicio dirimat9. Descendentibus enī
eis inquodam solemnī conuiuio quoddam pomū mi
rabile ⁊ formose celature de materia. preciosa inieciū
extitit inter eas in quo grecis litteris continet9 inscrip
tum ut pulchriori decur ex eis. Cum igitur quelibet
ipsarum p̄cedere aliam de forma contendat et exinde
putet ipsi9 pomi premium promereri tuo de hoc iudi
cio se submittūt et quelibet

earum tibi ꝑ me ꝑmittit premium pro tui arbitrii
remuneratione ab ea infallibiliter consequenduz quā
in pulchritudine et pomi questu putaueris antepo
ni. Si iunonē enī ꝑferre decreueris inter alios mūdi
magnificos illa cōstituuet te maiorem. Si veropalla
dem omnem ab ea humanam scienciam ꝑ premio cō
sequeris. Quod si venerē pulchriorem se ꝛ de grecia
nobiliozem feminaz ab ea in tuum premiuz reporta
bis. Ego autem talibus a mercurio auditis ꝑmissis
ꝛ donis sic sibi respondi qđ verum de hoc iudiciuz
nō dabam nisi se oēs nudas meo cōspectui presentarēt
vt ꝑ inspectionē meam singulas eaz ptes corporis
ꝑ vero iudicio valeam cōtemplari. Et statim mercu
rius dixit mibi. Fiat vt dicis. Depositis ergo vestib9
predictaz triuz dearum ꝛ sigillatim quelibet eaz nu
da meo cōspectui ꝑntata visuz fuit mibi ꝑsequendo
iudicio veritatis qđ ven9 sua forma ꝑdictas duas
alias patenter excederet et ideo decreui eam esse domi
nam pomi. Venus autem ex predicta pomi victoria
facta cōgaudens submissa voce mibi ꝑmissum a mer
curio infallibiliter confirmavit. Et recedentib9 illis
a me statim somno ꝛ somnio sum solutus. Putas er
go care pater peoz ꝑmissa frustratoria posse cēseri.
Sane certus penitus esse puto qđ si me in greciam mi
seris indubitabiliter mecum deferam mulierem iuxta
ꝑmissa diuina. Mitte me ergo ꝑte pater quia mei mis
sio pro certo vestrum animum cōcunditate replebit.
Et his dictis Paris suis sermonibus finē fecit.

Responsio Terci filii.

Inita igitur ipsius paridis responsione predicta
surrexit deiphebus tercius natus regis et ad e
ius eloquiū dato silentio intentionis sue exceptū reti
nere non valēs in hec verba resoluit. **C**arissime rex si
in omni negotio quod ē aliquis aggressurus vellēt
singula que possunt eē futura particulari deliberati
one rimari nunquā eēt aliquis qui alicuius oneri se sub
iceret animosus. **N**am si semper agricole diligenti de
liberatiōe pensarent quāta a raptu volucrum auferēda
sunt semina nunquā forte sulcis semina darent. **P**arē
tur igitur pater charissime nauigia in greciā pfectura/
quoniā cōsilio paridis nō pōt probabiliter stradi
ci. **N**am si contingat eū aliquam de grecia nobilem
educere mulierem de facili poterit euenire quod ei9 com
mutatione recuperare possim9 extionam ob quā to
ti9 nostri generis diffamata prosapia loquacis ob
probrii squalore sordescit.

Responso quarti filii priami quē elen9 dicebat.

Elenus vero quartus regis filius in ordine gēi
ture postquā dictis suis deiphebus finem fecit
a propria sessione consurgens animi sui motū aperu
it in hec verba. **M**agnanime rex pro deo vota ceca
nō arripiat auditas vestra vlciscendi. **S**citis enim
diis fauentibus et etiam vobis ipsis me instructū et
totaliter eruditum in scientia futurorum quod ex p
teritis vestra iam cognouit industria nunquā ex ore
meo aliqua vaticinia processisse que ipsam purazue
ritatem non extiterint assequuta. **A**bsit ergo ut **P**a
ris in greciam se conferre presumat. **N**am pro certo
teneat vestra scientia quod si paris in greciā se duxerit

F

conferendum terram aliquam inuasurus hanc nobi-
lem ciuitatem vestram funditus euertendam a grecis
cines vestros morti traditos ⁊ nos omnes a vris
renibus descendentes. **A**bstineatis ergo ab his quo-
rum finis est dolor ⁊ mortis executio amare ne p̄i
de teipsum doleas truncatum arene iacere carissimā
consortem tuam excidio traditam ⁊ omnes tuos gla-
dio seuiente truncatos. **C**um hec omnia sint futura
reuera si paris greciam cum exercitu presumat adi-
re. **E**t his dictis quasi dolens se in propria restituit
sessioni. **A**d hec verba igit̃ eleni sapientis vacillauit
animus regis ⁊ turbatione repletus existit non mo-
dicum stupefactus propter quod factum est inter o-
nes astantes tacitum ex omni parte silentiū nec erat
aliquis inter eos qui presumeret in vocem sermōis
erumpere.

Tunc Troilus regis ex filiis iunior postremo
susceptus ut vidit omnes pre multa turbatiōe
silere rupto silentio in hec verba prupit. **O** viri no-
biles ⁊ nimium aīmosi ad quid turbamini circa plu-
rima ad vocem vnius pusillanimis sacerdotis. **N**ō
ne est proprium sacerdotum vitare bella fugere con-
gressus quos sola pusillanimitas facit amare delici-
as ⁊ in sola vescendi ciborum ⁊ potus saturitate tu-
mescere. **Q**uis enim sapiens pōt pro certo tenere ho-
minum conscientias ignorantes futura posse presci-
re deorum. **N**on hoc sapientis est credere cum ⁊ hoc
ex sola procedat stulticie leuitate. **I**bergat igit̃ elen⁹
si timore concutit̃ in tēplis celebrare diuina ⁊ sinat
alios q̃ labe verecundie obducūt debitas ī armoz

conflictu exposcere ultiones. **A**d quid circa eius uer-
ba tam uana tam friuola rex inclite perturbaris. **Tu**
be nauigia soluere ⁊ exercitum ad iter accingere bel-
licosum cum non sit ferendus de cetero tot⁹ pudor
nobis a grecis illatus absq; talione uidete. **E**t his
dictis tacuit **Troilus**. Cuius animositatem ⁊ dictu⁹
astantes ceteri laudauerunt ⁊ omnes consilium eius
probant sic qd mandante rege consilio ipso soluto p-
dicti regis filii cum eodem rege paratas menses ap-
petuunt discubentes. **P**ostq; vero **⁊driamus** prandio
celebrato suo sedit in solio in suis propositis estuas
⁊ in executione ipsorum importune totus anhelans
filios suos **⁊daridem** ⁊ **Deiphebum** vocauit ad se et
expresse mandauit eisdem ut in pannonie prouinci-
am se conferant festinanter delaturos secum milites
strennuos quos in greciam cum nauigiis secu⁹ ferat
Et eodem die idem rex predictos paridez ⁊ deiphe-
bum coegit ad iter **Q**ui statim a rege ipso obtenta li-
centia recesserunt. **S**equenti vero die idem rex **pria-**
mus uniuersos ciues ciuitatis troie ad generale col-
loquium conuocauit ⁊ conuenientibus illis his est
eos sermonibus alloquit⁹. **O** fideles ⁊ dilecti ciues
satis notum ē uobis q̄tum fuerimus per grecoru su-
perbias iniuriis obprobriosis ⁊ damnis innumera-
bilibus laceffi nec uos latet passōs iniuriam cū eti-
am alienis fabula facti simus nec mee sororis exiōe
permittit seruitus manifesta quiescere uota mea cu⁹
in eius memoria dolore constringar quam continua
ta recordia nullatenus abolere permittunt. **S**citis e-
nim pro recuperatione ipsius nos in greciā discretū

anthenorem destinasse qui cum nō fuerit exaudiet
a grecis doloris mei materias duplicauit. **S**ed quia
ferro curanda sunt vulnera que beneficia non senti
unt medicine proposui paridem in armata manu et
marino exercitu multo completo milite in greciam
destinare ut hostes nostros potenter inuadat dam
nis afficiat quibus pōt forte aliquam nobilem mu
lierem hostiliter interceptam ad ciuitatem nostrā ad
ducet per quam commutationē sororis mee dīs fa
uentibus valeam promereri. **Q**uod quia exequi nō
decreui absq; uestri approbatione consilii pposui
hoc vestre prebere notitie ut si vobis videt̃ esse sā
lubre perseueret̃ instantius in incepto. **L**icet enī hec
omnia satis intime tangant me tangūt communiter
et vos omnes. **E**t q̃ omnes tangit sapiente dicente/
debet ab omnibus comprobari. **R**egis igit̃ eloqui
o fine facto dum lata paterent vnde cūq; silentia. q̃
dam miles de astantibus nomine pertheus filius quō
dam euforbii magni phī in quem narrat ouidi⁹ ani
mam magni pithagore fuisse transfusam surgens in
hec verba prorupit. **O** nobilissime rex cum sim to
tus erga maiestatem vestram zelo fidelitatis accen
sus que memorie vestre reducere nō obmitto maiēs
tas vestra benigne suscipiat tanq̃ prolata ab inten
tione fidei. **P**ouit enim vestra serenitas me patre⁹
euforbiū habuisse que plusq̃ centū octuaginta an
nis vitali potit⁹ ē aura qui cū omnis phīe fuerit ibu
tus scientiis plenam presentia habuit futurorū. **D**ic
multoties dixit mihi et p̃ certo firmavit qd si filius
vester paris in greciā sit iturus. ut ex argiuīs more

predonio ducat vxorē q̄ hec uestra nobilis ciuitas
magna troia in cinerem sit euersura p grecos vobis
et omnibus uestris crudeliter et nequiter interfectis
Quare sapientissime rex non horreat uestra nobili-
tas acquiescere verbis meis cū nō sit tutū sapiētum
verba cōtempnere ⁊ in his precipue in quorum ab-
stinentia dignitas vestra non leditur ⁊ i eorum per-
seuerantia potest inesse causa (quod absit) perpe-
tue vestre ruine. **C**ur appetitis insidias apponere
vestre quieti ⁊ trāquillitatem vestram submittere ca-
sibus qui omnium periculorum genera in se habent
Abstineatis ergo (si placet) vt dies vestros felices abs-
q̄ vexationis molestia feliciter pertrahetis vt filius
vester paris grece terminos non attingat vel saltī
aliusquam ipse in greciā dirigatur. // **A**d perthei ver-
ba talia proferentis rumor fit magnus inter astātes
eū ⁊ eius p̄na vaticinia reprobantes ⁊ perthei suasi-
ones violenter ipugnantēs quib⁹ o vtinā ānuissent
Nā que postea secuta sunt scandala futura forsitan
non fuissent. sed quia futura discrimina ineuicabilia
fata constituūt placuit cōmuniter omnibus paridem
i greciam nauali exercitu se conferre. **E**t sic colloq̄o
fine dato vnusquisq̄ recessit. **Q**uod postq̄ venit ad
cassandre noticiā regis filiam cōsiliū fuisse pro cer-
to firmatum paridem debere in greciam se conferre
velud infatuata prorupit in maximos ululat⁹ ⁊ vo-
cibus altis exclamans prosiliūt in hec verba. **N**o
bilissima troie ciuitas vnde tam dura ⁊ tā dura fata
te detrahūt vt grauib⁹ in breui sis subuertenda peri-
cul⁹ ⁊ tuaz curriū alta cacumina dissoluāt ⁊ dentur

precipitem in ruinā. **H**ā infelix rex priame quod crimē
diceris cōmississe tui et tuorum hoīm mortes defle
as et perpetuas seruitutes. // **E**t tu regina beccuba cu
ius sceleris es innoluta otagio ut oēs videas partē
tuos crudeli nece succumbere? **C**ur non prohibes pari
dē adire greciā qui tāce pestis futuris est cā? **E**t suis
clamoribus sine dato surgēs ad regē patrē se otulic
et imbribus lacrimaz flebiliter regē patrē amonuit
ut desisteret ab inceptis tanq̃ illa que in sue scientie
celeribus documentis futura mala preuiderat et pre
uisa vocibus flebilibus diuulgabat. **S**ed fortune casus
qui iā dederat suo cursui voluntarios instinctus et
motus infelices accelerabat ad exitus p̃cessū exinde
auidos ordinando. **B**ane si dissuasiones hectoris cas
fandre monitō suasiones heleni suggestiones perthei
fuisent efficaciter exaudite perpetuis duratura tēpo
ribus. **N**obilissima et sublimis troia vigeres. **S**ed
inexorabilia fata maloz postq̃ infelicia puentura
decernunt ottraria et aduersa hoīm mentib⁹ represen
tant et insinuant pro acceptis.

De numero nauum quas troiani duxerūt in gre
corū depopulationē.

Tempus erat q̃ iā sol inter hiades et pleiades p
fecerat cursum suū qui dū eēt in signo tauri mē
sis ille magis diuersis floribus planicies aruoz or
nauerat et nouis virentes frōdib⁹ arbores in fecun
ditate florum fructus proximos pmittebāt euz pa
ris et deiphebus a pānone partib⁹ redeūtes tria mi
lia militū secū adduxerūt qui ī armoz exercitio mē
ta strēnuitate vigeabant. **E**t paratis nauibus viginti

duabus numero magnis ⁊ omni plenitudine necessa-
riorū onustis rex priam⁹ antbēori ⁊ enee de quib⁹
supra relatum ē necnō ⁊ polidamo ip⁹ antbenoris
filio mandat ⁊ p̄cipit ut cum paride in greciā cum
ip⁹ nauali exercitu se accingāt. **Q**uibus deuote ānu-
entib⁹ idem rex priamus omnib⁹ ouocatis in vnum
qui deputati fuere per eum in predictū viagiū profi-
cisci sic illos allocut⁹ ē dicēs. **N**ō ē opus āmodo vo-
bis sup suscepto negocio multos replicare sermōes /
cū vobis plene sit cognita que urgens cā meū anxiat
animū quare in greciā decreuerī vos offerre. **E**t si il-
la ratio debuit eē potissima illataz. s. iniuriarū vo-
bis ⁊ mihi vindictam appetere tamen cā preponde-
rās magis ē illa ut meā possim exinde recuperare so-
rorē q̄ sub multo dedecore ⁊ anxiosa infelicitate ui-
lescit. **A**d quā obtinendā oī debetis aiositate osurge-
re cū pro ea recuperanda iuste videamur arma moue-
re oītra detentorem ip⁹. **S**citis enī ⁊ vos iuste nos
danaos offendisse ⁊ p iniustas offensas nos arma
iuste capeſſere cū ei sit secundū iusticiā ignoscendum
qui puocat⁹ appetit se vlisci. **N**oneo igit⁹ ut q̄tū
cunq⁹ potestis detis operam virtuose in ip̄a mea so-
rore recuperanda. **N**ā nūc ē temp⁹ acceptū ut p hos-
tes nostros vestra probitas diuulget⁹ strennuitas
vestra patenter appareat que virtuose viger ī vobis
Ne igit⁹ scitote paratum ut si cas⁹ se ingerat ad ob-
tinenda diis fauentib⁹ vota vestra ad requisitionez
vestrā me in multo vobis ministrando subsidio p
dignaliter pcessurum ut uniuerſos danaos potētia
nrā pterreat ⁊ grauia eorū dispēdia ī forti uirtutis

F 4

nostre brachio deflere cogant. **S**up hui9 igit' execu-
tione negocii paridem habebitis in principē ⁊ ducto-
rē deiphebū secundū a paride in consilio sapientū an-
thenoris ⁊ enee qui vobiscū sunt ī presenti negotio
profecturi. **E**t finito colloquio vniuersus exercitus
naues ascendit ⁊ paris ⁊ deiphebus in lacrimis a rē
ge obtenta licentia naues intrāt. **S**olutis itaq; finib9
subductis anchoris et velis eleuatis ī altū naues ip-
se in nomine deorū iouis ⁊ veneris in altū pelagus
se impingunt ⁊ eis felici nauigatione potitis ad spar-
sas ciclades applicant insulas viz romanie quas dū
velut ignotas robusto remige trāsire ostendūt nauī-
gantib9 īpīs finitima litora striccius inherēdo cas9
eius obuiā obtulit quādā nauī. **I**n hac igit' nauī īx-
quidā de maiorib9 grece menelaus noīe nauigabat/
qui a duce nestore tūc temporis euocat9 apud pirā
ciuitatē se cū ipso nauigio dirigebat. **E**rat at ⁊ iste me-
nelaus agamenonis regis frater habēs helenā in ux-
orem. **H**ec enī helena dieb9 illis mirabili speciositate
vigeat soror castoris ⁊ pollucis regū q tūc ī same-
tor ciuitate de eoz regno insimul morabant' educan-
tes cum eis eorum neptē hermionā natam ex helena
supradicta. **G**reci vero dū nauim ipsam inspicerēt ui-
derunt eam ab eoz obuiatione flexo remige declina-
re ⁊ ideo nec illi illos nec illi eos agnoscere potuerūt.
Quare troiani naues secundis ventis afflātib9 salu-
bri cursu diuertūt ⁊ veniūt in quādā insulam noīe
citheream de districtu grecoz que insula citrius ho-
die a nauigantibus appellat'. **I**n hāc igit' insulam ci-
thereā nauibus troianis applicitis troes eius deside-

rabiliter portū intrāt ⁊ anchoris ī profundū maris
iniectis duris funibus religāt naues ip̄as ⁊ ei⁹ tuta
statione locatis in schafis eaz securis accessib⁹ descē
dūt in terrā. **E**rat aut̄ in hac insula citherea quoddā
templū in honore veneris ex antiquo ostructū mire
pulchritudinis ⁊ diuitiis multis plenū cū habitato
res puinciaz circū adiacentiū gentili ritu in deā ve
nerem (que tūc principaliter colebat̄ in ipsa) maxi
mam fiduciā gererent ⁊ haberent ⁊ ī veneratōe max
ima annua colerent eius festa cum ibidem a dea ip̄a
sepius responsa reciperēt de petitis ab ea. **C**elebraba
tur itaq⁹ dieb⁹ illis in templo ip̄o tunc festū ipsius
veneris principale propter quod infiniti de finit̄is
partibus in illam insulam se cōtulerunt mulieres et
viri ob eorū vota cū multo gaudio in templo ip̄so
soluenda. **Q**uod postq⁹ innotuit paridi in comitiua
multoz⁹ decenter ornatus accessit ad templū ⁊ mo
clardanico in templo ip̄so supplici vultu in presenti
a populi tūc astantis ibidem deuotis orationibus
oblaciones suas in multa auri ⁊ argēti copia imēsa
p̄digalitate pfudit. **F**uerat enī paris pulchritudīe
multa decorus oēs suos ⁊ etiam alios in forma pre
cellens. **Q**uē ut aspexerunt astantes in templo de ei⁹
pulchritudine mirati sunt valde ⁊ de regiis appa
ribus quibus ip̄e inclitus apparebat. **Q**uare sciendi
feruore ip̄m agnoscere gestuīt oēs astātes q̄ sint ei⁹
comites vnde sint ⁊ specialiter quis sit paris. **T**ādē
sciscitantib⁹ illis non ē eis occultata materia p̄ troi
anos. **D**icunt enim eis paridem esse filium registroe
⁊ venisse in greciam in comitiua multorum suorum

nobilium iussu prīs ut a regib⁹ grecie repetat quan-
dam sui prīs sororē exionā noīe quā dicti reges regi
thelamoni tradiderūt qui sub laomedōta rege troia
nā depopulati sunt urbē. **M**aria igit⁹ de auditis dic-
ta sunt iter eos. **S** loquax fama q̄ mltas vires ac-
quirit cūdo vicinas iā disp̄sa per ptes ad aures bele-
ne de pulcritudinē paridis ad templū veneris accedē-
tis multa relatione peruenit. **E**d postq̄ eidem inotu
itvane voluntatis desiderabilis appetit⁹ qui muliez
animū cōsuevit subita leuitate corrumpere belene ani-
mū inconsulta flagrantia cōcitauit ad optaret vt ip̄i
us festiuitatis solēnia se cōferre gaudiavīsura festiua
⁊ inspectura ducē fr̄gie nationis. **S** o q̄ multas pu-
dicissimas mulieres ad impudicos subito traxer̄ col-
lapsus ludorū spectacula ⁊ iocorum hmōi visiones
ubi iuuenes confluentes suas excercunt illecebras et
raptos animos mulierū ex dissolutiōib⁹ gaudiorū
ad sui pudoris crimen subita rapacitate seducūt cū
habētes iuuenes habilitatē cōmodā videndi puellas
⁊ multo fortius alias ad mūdāna deliramēta pmo-
tas nūc oculis nūc tacitis blandiciarū sermonibus
nūc tactu manuū nūc signorū instinctu mulierū ani-
mos de facili se mouētes cecis sophismatib⁹ ⁊ dolci-
um fallaciāz argumētatiōe cōcludūt. **P**ereat ille q̄ p-
mo iuenit iter mulieres iuuenes ⁊ adolescentes igno-
tos instituisse coreas que manifesta sunt cā multi p-
petrati ⁊ perpetrandi pudoris. **P**ropter q̄s mltē ec-
iā pudice ad p̄ditorias ifascinationes hoīm enormi-
ter corruerūt vñ tāta multociens orta sunt scādala
⁊ multorūz necis cā sequuta. **C**ateruatim ergo adire

at qua
eges reg
ege troi
adua de
s vires a
aures be
tris am
idem bo
qui male
rebdm
karet vi
isura feli
p multas
co trare
nōi vifio
r illecta
p gaudiu
r seducti
lendi poti
ramia p
sermonib
mulieru
r dū
erac ille q
fcentes ip
e cā mō
r qā mō
dim mon
ine scādū
ergo ad

templa deorum et eorū celebrare festiua q̄q̄ sit fas
nephas tamen euidenter apparzū sit ī d̄ solutōib⁹
animoz qui moti ad instrumentoz sonitus ⁊ ad di
uersas modulamis cātilenas facilius corruūt ī seip
sis. **S**z tu helena speciosissima mulierz q̄s te rapuit
spūs ut in absentia viri tui tua defereres tā leui rela
tione palacia exires eius claustra ignotū visura ho
minē que te tōpescere habena freni facile potuisti vt
seruasses pudica ieiunia ītra regie scepra tue. **Q** q̄
multas duxit ad labem ad vulgaria loca discursus
Q q̄ grati feminabus eē debent earum domorū ter
mini et honestatis earum fines ⁊ limites conseruare.
Nūq̄ nauis enī sentiret dissuta naufragia si cōtinue
suo stāret in portu in partes non nauigans alienas
Ptaisti ergo tu helena tuā exire regiam ⁊ visitā ci
thereā vt sub pretextu voti soluendi virum posses
videre barbaricum. **E**t p̄textu liciti ad illicita declia
res. **N**am eius viri visio virus fuit quo infecta per
te grecia tota fuit propter quod tot demum occubu
ere danai ⁊ duris morsib⁹ tot frigii venenati. **Q**uid
ultra. **A**d consummationez sui desiderū iam concep
ti helena quibusdam suis familiaribus duocatis iū
bet eis parare necessaria equos ⁊ comites cuz apud
cithereā ad templū veneris appetat se offerre ubi ei⁹
festū colitur tam solenne ⁊ ubi soluere sua desiderat
quedā vota. **N**ō enī a menelai regno multū exciterat
citherea remota cū velut in eius opposito cōstituta
ab īpius finib⁹ modico freto distaret. **N**ec mora eq̄
parantur ⁊ comites ⁊ helena cum suis comitibus in
regio apparatu equos ascēdentes puēit ad litus ⁊ a

litore in insulam citheream breui remige nauigauit.
ubi tam ab incolis q̃ ab aliis velut regina ipsius ī
sule in multo fuit honore recepta. **I**psa demū cā sol
uendi sua vota veneris templum adiuit. ibiq̃ suas
oblaciones dee veneris in multis ⁊ preciosis mūerib⁹
presentauit. **E**d postq̃ notū paridi factū ē regina⁹
viz belenam menelai regis vxorē ad templū ipm ve
neris accessisse ⁊ in multa comitiua suorū apparatu
mirabili paris excellenter ornatus peruenit in tēplū
Audiuerat enī fama predicante iā diu belenā casto
ris ⁊ pollucis regū sororem incredibili speciositate
vigere. **Q**uam vt vidit inuidit dū de facili facibus
accensis veneris in veneris templo desiderio fluctu
at anxioso ⁊ diligētē ī belenā figēs ituitū sigillatī ei⁹
membra tanto decore respersa subtiliter otemplat.
Adirat enī tā ī ea rutilanti fulgore flauescere crines
multos quos niuei cādoris protract⁹ in medio dis
crimē diametris equalib⁹ diuidebat ⁊ aurea fila hic
inde serpentina sub certi lege federis coegerant iuolu
tos. Sub q̃b⁹ subsidebat frōtis lactea ⁊ niuosa pla
ncies ad eius fulgentia tempora vsq̃ distensa ubi
crinum aureorū cumulus perlucida visioe targebat
⁊ cuius frontis detestabilis nulla rugositas planici
em sulcauerat adequatā. **A**dirat ⁊ enī ī tā nitide frō
tis extremis conuallib⁹ gemina supercilia q̃si manu
facta sic decenter eleuata flauescere vt geminos exē
plata velut in arcus nou vt in multa nube pilorum
tenebrositatis horrendo nigresserēt sed ducta mode
rato libramine geminas distinguebāt in maiori ful
gore circūferentias oculorum. **A**dirat igitur oculos

duorum siderum radios describentes quorū orbes
quasi gemmarū iuncturis artificiose oppositi vaga vo-
lubilitate nō p̄dige aspectibus frenati modestis sta-
bilem animi constātiā permittebāt. Quorum pilorū
etiam in proceritate modeste frenabant palpebrarū
habene. Mirat̄ etiam in illa mire pulcritudinis nasi
sui lineam regularem qui maxillas diuidens in gemi-
nas partes equales nec multa longitudine vergebat
ad inum nec nimia breuitate correptus superioris
labii sedem indecenter suspendebat in altum. Sic etiā
non nimia grossicie tumefact⁹ se ī multalacitudie dif-
fudebat dum compositarum narium termini nō m̄-
ta vacatione se iungerent nec se ī multe aperture pare-
factione vulgarent. Mirat̄ etiam tantā pulchritudi-
nem faciei tanti candoris lacteo candore perfusam
cuius genas rosē vestiuerant mixte rosīs dū nulla tē-
poris varietate roseus color in illis exhausto vigo-
re languescere videret̄. Sic intermixto colore niueo
linearum inter genas ⁊ labia rur⁹ figurare labia ui-
debāt̄ roseā surgentē aurorā q̄ nec multa temeritate
videre poterant dulcia basia refutare. S; eorū dura
decenter eleuatione tumētes intuentes ad oscula au-
dis affectibus inuitabant. Sic mirat̄ dentes eburne-
os pusillos ⁊ in ordine compositos alterum alterū
nullatenus excedentes quorum ordine gingiue rosce
linealiter amplectentes vere describere videbant̄ li-
lia mixtis rosīs sicq; totus ambitus faciei mentū mo-
dica in medio cōcauitate sulcatū forma spherica con-
cludebat dū thor⁹ sub menti valle modice duplica-
tus fulgorem videbatur effundere cristallinum.

Sic mirat' etiam in ipsa colli colūnula niueum p'sen-
tare nitorem quē niuei splendoriscandor tenui mas-
sa pinguedinis eleuatum prodigalitate lactea des-
babat dū candentem gulā ipsius linealis ordo depi-
geret murenarum. Sic mirat' in illa equales scapu-
las humili planicie subsidentes terga plana promit-
tere a quibus sulcus decliuus in medio vtrunq; lat9
gracili iocunditate iungebat. Sic mirat' in illa bra-
chia decenti proceritate distensa amplexus suadere
dulcissimos dum eius manus modica eleuatione pi-
guescerent ⁊ digitorum extrema tenui pducta libra
mine ungues eburneos presentaret que brachia ma-
nus ⁊ digiti sereni candoris lacteo fulgore nitebant.
Sic miratur in illa lati pectoris equalitatem exten-
sam in cuius planicie duo vbera veluti duo poma
surgentia aeris natura quasi geminas cacuminauit
in pilas. Et demum staturā eius eque proceritatis ac
tendens prestantiori forma putat ⁊ cōcipit esse mē
bra latentia dum vere putat ⁊ patenter inspiciat in
eius cōpositione persone naturam in aliquo nullate-
nus delirasse. Summo igit' studio paris iuxta bele-
nam modestie finibus non obmissis fit proprior et
dum in eius lumina figit intuitum belena intuentis
aspectus ex suorum aspectibus mutua relatiōe repē-
sat. Placuit enī belene forma paridis plusq; de eo p-
ambula p'dixere p'conia cum de eius forma ipsa sit
iudex ⁊ testis asserens in corde suo nunq; vidisse ho-
minem similis speciei nec qui tantū suo affectui cōue-
niret. Nunq; ergo belena ad festiua solatia que fie-
bant in templo flectit intuitus / aut ad aliena

colloquia vertit caput. **G**ane inspiciendi paridis p
sonam auiditate correpta curis tota depremi^t ad a
liud inspectura sua lumina non retorquens. **Q**uam
dum paris percepit sibi suis luminibus blandientes
gaudet suos radios visuales visualibus helene radi
is commiscere et sic p mutuas et placidas visiones si
biuicē cōsonantes cōis amoris vehementiā mani
festant et dum ambo cogitant in seipsis qualiter eoz
vnusquisq; alteri sue intentionis archana reuelat au
sus est paris per intersignia vocis vicaria primicias
exsoluere voti sui. **S**ed helena tanq; ardore tunc ex
cussa consiliū sentit paridis appetitum et signa silia rē
pendit eidem. **N**onnet etiā nutu eum ut inter ludenti
um tumultus fiat magis sibi propinquus. **A**t paris oī
pudoris omīssa caligine sessiōi helene vicini appropin
quāt et quod latenter emiserat latenti tñ et submis
sa voce vulgavit. **E**t sic vacantibus aliis ad ea que
iocose fiebant in templo nec aduertentibus illoz in
sidias amatorum vnus alteri quicquid gestierat in a
nimo resolutis in suspiria vocibus propalauit et q̄c
quid de opratis eoz fieri deberet iter se breui pstrix
ere sermōe. **Q**uo facto paris ab helēa hūili obtēta li
centia in cōtinua suoꝝ tēplū exiuit quē exeū tē helēa
dū potuit eū uidere dulcib; ē aspectib; īsecuta. **P**ro
cedente ergo paride letus s; amore vexatus suas p
uenit ad naues ubi cōfesti oēs sui maiores excercit
ad se euocari mandauit et ip̄is coactis in vnū sic est
eis aīosis uocib; allocutus. **D** viri fortissimi oīb;
ē notū uobis q̄ de cā priamo regi nrō placuerit nos
ī greciā trāsmisisse. **F**uit enim eius totalis itentio ut

exionam sororem ipsius nostro studio rehaberet.
cuius obtentus si vobis impossibilis videret salti
damnificare grecos quocūq; mō possem⁹ deberem⁹
studiū adhibere. **E**cce enī nobis exione recuperatio
impossibilis facta est cum sciamus eam a rege thela
mone detineri viro utiq; fortiori qui nobis eam re
stituere non sine grauis belli conflictu cōcederet ei⁹
amore bachatus nec nos sumus in tāta q̄titate po
tentes ut ipsi regi thelamoni preualere possum⁹ in
viribus nec in nobis ē tanta potentia ut ciuitatem
aliquam in grecia nobis subiugare possem⁹ tanta
est in istis partibus gentis danee plenitudo. **S**uper
est ergo ut laudabile donūz quod sicut puto nobis
dii offerunt in hoc loco non pretermittam⁹ ingra
ti. **V**idemus enim in hac insula ī quā nos fata diis
fauentibus appulere de maioribus grecie ciuib⁹ fes
to suadente venisse ⁊ de melioribus mulieribus p
uincie adiacentis templum veneris eē repletum cum
inter alias sit istius regni regina vxor regis videli
cet menelai. **T**emplum etiā multis ē diuitiis opulētū
si irruerimus ī illud ⁊ illos qui morant⁹ ī illo si eos
poterimus captiuos educere maximus erit nobis et
ditissimus prede questus non solū personaz ex pre
da captaz verum etiā rerum cū ī templo ipso multa
uasa sint aurea magna sit argenti copia ⁊ pannorū
deauratorum multa protendat vbertas. **Q**uid ali
bi potius disponimus querere quod magis se pbeat
nobis acceptū. **D**ico quod si laudabiliter vobis ap
paret veniente noctis umbraculo omnes ī arma fur
tine surgamus ⁊ irruamus ī tēplū ad depopulatōez

ipſius viros et etiam mulieres exiſtētes in illo cap
tos noſtras deducamus ad naues ⁊ precipue helēaz
quā ſi captiuā deducere poterimus apud troiam ex
eius captione ſpes certa reſultat quod ob cōmutati
onem ipſius de facili poterit rex priamus ſuā recupe
rare ſororem. videat ergo unusquiſq; veſtrum quid
de hoc faccuri ſimus anteq; eius quod faciendū pu
tamus nobis habilitas ſubtrahat. Et demū ſuo col
loquio ſine facto multi de aſtantiſus faciedū ipro
bant ⁊ nihilominus plures p̄bāt. **S**ed poſtrēo mul
to examinato conſilio ad id cōiter eſt deuentum vt
adueniēte nocte ⁊ luna ſue lucis radios occultante
armata manu templū irruant ⁊ exponant prede que
poterunt vniuerſa. **F**actum ē autē q; nocte ſidera pu
blicāte et ad occaſum luna vergente troiani ſub ipſi
us noctis ſilentio arma capiunt ⁊ armati relictis na
uib; in tuta cuſtodia armatorum ſubito templum
intrant ⁊ irruentes in illos quos inuenerunt in illo
hoſtili ſuſpiciōe ſecuros in ore gladii inermes capi
unt ⁊ captos deducunt ad naues bona eorum que
q; diripiunt templum ſpoliant ⁊ vniuerſa predant
reginā helenam ⁊ omnes eius comites paris propria
manu cepit in qua nullius reſiſtētie contradiciōez
inuenit dum animaffet eam conſenſu potius q; diſcē
ſu. **D**ucit ergo per paridem cu; omnibus ſuis ad na
ues ⁊ in eis ipſa dimiſſa ſub fida cuſtodia iterū pa
ris redit ad predam. **C**lamor itaq; maximus ex vo
ciferatione captorum rumpit noctis ſilentia ⁊ ho;ꝝ
precipue qui malunt neci tradi q; duci captiui. **E**x
multo igit; tumultu clamoris impelluntur incolarū

aures qui in quodam castro in eminentiori loco su-
pra templum ipsum firmato degebant et expergefacci i
vocibus occisorum et aliorum qui fuge subsidio in
castrum se recipere sunt conati stupefacti surgunt a stra-
tis arma capiunt et armati rapido cursu descenden-
tes a castro irruunt in troianos. **E**rat enim in castro
ipso multorum quedam bellicosa iuventus qui armo-
rum ministerio velut edocti acriter insultant in troia-
nos et dura resistentia ipsos impellunt putantes eos
neci tradere et captas posse recuperare personas. **C**
Conflictus erga fit maximus ex quo sequitur magna
cedes. **B**ed troiani demum qui eos multo fortius in qua-
druplo excedebant pre multorum armatorum copia fac-
to in ipsis impetu ipsos vertunt in fugam et eos usque
ad radices montis castri predicti in ore gladii perse-
quuntur. **F**it ergo finis belli et troiani obtenta victo-
ria gaudentes reuertuntur ad naues nihil preciosum
relinquentes templo ex cuius preda multas et innume-
rabiles diuitias quesierunt. **A**scendunt ergo naues pre-
dictis plenas diuitiis et multitudine captiuorum et ue-
lis ad ventorum afflatus erectis nauigatione prof-
pera potiuntur itaque per dies aliquos secundo remige
nauigantes die septimo ad oras troiani regni perue-
niunt et cuiusdam castri per sex miliaria a troia dis-
tantis quod thenedon ab incolis dicebatur feliciter
portum intrant. **U**bi iniectis anchoris et nauibus ip-
sis securis funibus religatis gaudentes descendunt
in terram in qua ab habitatoribus ipsius tanquam a su-
is in honore maximo sunt recepti. **P**aris itaque illi-
co postquam descendit in terram ad regem priamum nuncium

destinauit qui statim postq̃ peruenit ad regem ifert
paridem incolumem cum suis apud thenedon salu
briter aduenisse et ei singula que per paridem gesta
sunt tanq̃ ille qui predictis interfuit recitat seriatim
Ad horum igit̃ relationem rex priamus magno pre
gaudio exultauit ⁊ patefactis singulis aliis troie ma
ioribus vniuerse plebi solēne festum instituunt vni
uersi. **E**xistente vero paride apud thenedon prou
ibi felix applicuit regina helena iter captiuos alios
luctuosos multa (vtrū videbat̃ astantib⁹) torquetur
angustia dum pectus ⁊ faciem continuis luctualib⁹
lacrimis irrigaret ⁊ singultuosis vocibus regē viz
regesq̃ fratres filiam ⁊ patriam notosq̃ defieret que
crebris ululatibus inquieta nullo cibo aut potu po
tē. **Q**uod paris pro molesto gerēs cōsolari helena
humilibus ⁊ piis verbis accedit. **E**t quia dolores ex
imios helena producebat nec eam paris ad confor
tationis spūm reducere poterat aut solamen / velut
iracundia motus aduersus belena proflit i hec ver
ba. **Q**uid est hoc domina quod tam cotidiano dolo
re cōtūderis nec quiescis? **Q**uis ē ille qui tot doloro
sas voces audire per tolerantiam diu posset cū die
noctūq̃ lamentis vaces et lacrimis / an putas q̃ tibi
īpī non oblit ⁊ persone tue non inferat detrimentū
Eane saturata eē deberes tātis ex lacrimis si tot gul
tasses continuo pot⁹ aque quot lacrimas diceris sor
buisse ⁊ velut superuacue pleno de pectore iā mana
rent. **L**acrimas ergo tuis (si placet) finem impone ⁊
cōfortatōis ammō resume quietē cū in regno patris
mei nullus te possit occupare defect⁹ nec etiam eos

captiuos quos tu mandaueris abundare. **T**u enī in
tua magnitudine honoraberis velut maior omnib⁹
suffulta delitiis ⁊ in sublimatione maxima veneratione
da ⁊ captiui tui quos mandaueris a vinculis libera
ri in primis mei regno secure uiuere poterūt velut ī
propriis laribus abundāter. **A**d hec helena deteris
lacrimis paridi sic respondit. **S**cio domine veli no
lim habere necessario tuas exequi voluntates cuz fe
minea potentia nō possit preualere virili ⁊ precipue
in captiuitate detenta. **S**i quid ergo mihi captiue et
aliis captis mecum boni offert a quo q̄ sperare po
terit talia conferens a diis gratiā cū afflictis cōpati
humanitas suggerat ⁊ diis placeāt pietates humane
Cui paris nobilissima domina quecūq; mādaueris
infalibiliter implebūt. **E**t ea statim per manus ac
cepta modica violentia intermixta a p̄pria sessione
leuauit ipsam secū ad locum adducēs ubi in maxio
apparatu multa ordinata fuere ⁊ ubi secretius inter
se de singulis offerre liceret. **C**ui statim paris sic dix
it. **P**utas ne dñā si te dñi a tuis larib⁹ traxerūt ⁊ te
voluerūt ī meā puenisse p̄uinciā q̄ talis tibi p̄muta
tio sit dānosa ut maioribus diuitiis ⁊ cariorib⁹ deli
ciis nō habūdes. **A**n putas troianam p̄uinciā achaie
nō excedere vbertates que sola est oib⁹ p̄ciosissimis
opulenta. **P**utas ne me regina dignitatē tuā libidino
so velle cultū fedare. **S**ane maioribus diuitiis afflu
es ⁊ honorabilibus diuitiis vitam duces ⁊ me quē
dedignari nō debes equalis dignitatis vel potioris
etiā viri tui matrimonialis thori habebis sortem.
In carā enim uxorem te mihi copulare propono ⁊

tecum perpetuo viuere in sacrarum federe nuptiarum
Nec tibi putare debes horrendum si pusillum regnū
in quo fuisti hactenus in ampla regna commutes /
cum troiano regno multa sint asie regna subiecta quā
tibi cum omni subiectionis deuotione parebunt
Nec amissi tui viri te dēt iactura compungere cum
mibi non sit in nobilitate similis ī strenuitate par
nec in diligenti feruore prorsus equalis
Ex amo
ris enim tui flamma totis affectibus incalesco ⁊ ab
eo qui te plus diligit sperare debes firmiter plus ho
noris
Cessa ergo ammodo plus dolere lacrimas
tempora et murmura querelarum ⁊ in his rogo ut
exaudias humiles preces meas
At illa respondit.
A lacrimis quis potest abstinere qui tanti doloris a
culeis angitur sicut ego
Ad allem deos de meis suc
cessibus aliter statuisse
Sed ex quo aliud esse nō
potest inuita tuas preces admittam cum tue resiste
re voluntati nulla sit potentia penes me
Et statim
subitas prorupit in lacrimas et singultus quos itez
sedare sermonibus nisus est paris
Et ea tandem a
lacrimis resistente paris ab ipsa poscit in humili vo
ce licentiam
Et adueniente sero paris eam studuit
delinire non minus blanditiis quā preciosis cibariis
abundanter
Decurso igitur noctis silentio ⁊ adue
niente diluculo paris belenam regis vestibulis a pri
amo sibi traditis ornata equum mire pulchritudi
nis in aurea sella ⁊ aureo freno decorum fecit ascen
dere ordinatisque captiuis aliis in equorum multitu
dine iuxta gradum eorum iubet eos precedere ī mētra

militum comitina ⁊ demum ipse paris ⁊ delphibus
anthenor enee ⁊ polidamas necnon ⁊ q̃plures a
lii nobiles equos strennos ascendentes reginaꝝ he
lenam in apparatu ⁊ honore maximo comnearunt.
Et recedentes a thenedon letis passibus se dirigunt
versas troiam ⁊ eis venientibus iuxta ciuitatem eā
dem rex priamus in multorum nobiliū comitina ob
uiam illis exiit ⁊ salutatis suis ⁊ hilarivultu ꝑcep
tis accedit ad helenam. **Q**uam deuotis affectibus et
leta fronte suscipiens ipi in verbis placidis hūiliter
se summisit. **P**eruenientibus enī eis ad ciuitatis por
tam ubi multitudo populi infinita confluxerat gau
dia celebrans ⁊ immensa tripudia omni genere musi
corum rex priamus primo descendit ab equo ⁊ regi
nam helenam pedes habentis aureis equi sui in mul
titudine maiorum troie ⁊ multa veneratione dedu
cit quousq; ipsam in suam excelsam regiam introdux
it. **Q**uid vltra? **M**agna sunt gaudia que ducuntur
ab omnibus de ciuitate troiana. **M**agna sunt festa
que ob aduentum paridis ⁊ suorum qui cum eo inco
lumes redierunt. **I**llucente vero die sequenti rege
priamo acceptante gratanter paris helenam in tem
plo palladis duxit uxorem. **P**rob cuius rei causam v
niuersi troiani festa festis gaudia gaudiis aggregāt
⁊ per dies octo continuos ludis ⁊ exhilarationibus
vacauerunt. **Q**uod postq; cassandre filie priami re
gis inotuit paridem helenam sibi matrimonio nexu
isse diras prorupit in voces ⁊ querulos ululatus po
tenter exclamans ⁊ dicens. **A**d quid infelices troiāi
gaudia ducitis de nuptiis paridis ex quibus vobis

tanta futura sunt mala ⁊ per quas necem vestraz ⁊
vestrorum deflebitis filiorum quos in cōspectu pa-
trum videbitis trucidatos ⁊ maritorum crudelia fu-
nera viduate intuebunt⁹ uxores. **H**a sublimis troia
diris precipitatura ruinis q̄ impie subuersa peribis
Ha misere matres q̄to dolore uestrorum cordium
claustra secabitis cum de parubus vestris viscera a-
uelli videbitis ⁊ membratim membra disiungi. **H**a
misera beccuba vnde tot poteris educere lacrimas ī
natorum rnorum excidio quos secabit ⁊ incidet cru-
entatus gladius impiorum. **H**a gēs ceca ⁊ dire mor-
tis ignara cur violenta manu ab iniusto viro non
euellitis belenam ⁊ eam nō acceleratis restitui iusto
viro antequam durus ensis acceleret ⁊ gladius acut⁹
vestro deferueat in cruore. **P**utatis ne furtum parī-
dis sine graui pena ⁊ acerba vindicta posse transire
per quam vobis est finale excidium prouenturum.
Ha infelix belena īmo dira leena quot nobis es pa-
ritura dolores. **B**ellite igit⁹ ciues miseri impium fu-
nus a laribus ⁊ dum licet mortem pro vita vitare.
Dum hec ⁊ alia duriora continuis querelis predicta
cassandra diffunderet ⁊ ad regis priami monit⁹ nul-
lo modo desisteret inquieta rex priamus ipsaz capi
mandauit ⁊ in compedibus ferreis ī claustro firma-
ri. **I**n quo dicit⁹ cassandram ipsam per multos dies
fuisse detentam cuius querimontarum lamenta si fu-
issent troianis animis exaudibiliter incultata troia
forte minime defleuisset perpetuos casus suos qui us-
q̄ nunc hominum flebiliter demulcent auditus nul-
lo futuro tempore per obliuiois silentia deleturi.

De grecis inchoantibus inire consilia ad quos de
raptu helene fama peruenit quid sint inde facturi.

Quoniam hec utique in urbe troiana feliciter (immo
cecis insidiis infelicer) gererentur nondum tro
ianis applicantibus in insulam theuedam fama loquax
et volans tumultuosis relatibus menelat regis in mul
ta stupefactione aures inuadit. qui nondum a pira
discefferat nec a ducis nestoris comitiua. Cui postquam
patefacta sunt singula de discobatione tempore vide
licet in insula citherea dominio suo subiecta et nece
suorum interfectorum ibi nequiter a troianis de cap
tiuitate mulierum et aliorum deductorum in troiam
et demum de rapto sue helene quam plus quam se ipsum
amore tenerrime diligebat tantorum dolorum acule
is factus est anxius et pronus cadens in terram debi
litatus est spiritu et factus est deficiens in loquela.
Dum post longam moram vires resumpsit in multa
doloris anxietate corporea suorum deflet excludit
captiuorum abductionem et helene sue absentiam sub
tanti vituperii suggillatione traducte. Deflet etiam eius
pulchritudine alienis manibus contrahendam deflet
eius delicias quas habituram non eximat in natio
nibus barbarorum nullus est finis lamentis eius.
et lacrimis et demum hoc nestori nunciato nestor ad
ipsum veniens quem sibi carum astrinxerat in ami
cum factus lacrimarum suarum participes blandis ser
monibus et pijs affatibus solari mestum intendit. //
Cui dum nullis monitis lacrimis et fletibus finem
daret celer se accingit ad reditum regni sui. **Q**uem

nestor non deferens ipsum in comitiis militum mul-
torum flebiliter comineauit. **C**ui postq̃ suum perue-
nit in regnum pro rege agamennone fratre suo ⁊ ad
ipsum accederet in fideli nuncio demandauit // **S**ic
regibus castori ⁊ polluci similiter qui ei⁹ audito nū-
cio statim ad eum omnes predicti tres reges cursu ce-
leri peruenerunt. **A**gamennon ut uidit menelaū fra-
trem tanto dolore torqueri ipsum est his verbis cō-
solatoriis alloquutus // **A**d quid frater tanto dolo-
re deprimeris. **E**t si iusta causa dolendi te moueat
non tamen est prudentis viri animi sui motum extri-
seca demonstratione vulgare dolor enim patefactus
extrinsecus in aduersis amicos ad dolendum plus
prouocat ⁊ maiora gaudia generat inimicis. **F**in-
ge ergo propalare leticiam cum dolor abūdat ⁊ fin-
ge te non curare de his in quibus te debet rationalis
cura mordere. **N**on curis anxius aut fluius lacri-
rum honor querit̃ aut vindicta. **E**nse igit̃ petenda ē
vltio non murmure querelarum. **S**apientis ꝑbitas
tunc apparet cum casibus examinata contrariis ad-
uersa nouit sustinere certamina ⁊ maloz ꝑderib⁹ aī-
mū nō submittit. **E**xcita ergo tue strēnitatis aīm ad
hec mala ⁊ ubi iustus dolor te prouocat rigidū as-
sumas aīm vltiscendi ⁊ iniuria tibi ⁊ nobis illata du-
ra nō trāseat sine pena que non lacrimis ē q̃rēda/ sꝫ
in magna offendendi iurte. **N**osti enī nos abūdaꝝ
viribus ⁊ in hac vltiscendi cura nos multos habere
ꝑsortes cū in hoc totius grece assurgat īperium ⁊ a
nobis moniti reges singuli arma troianis ingerere
non negabunt. **I**n brachio fortissimo ⁊ multa

classe apud troiam nos vnanimiter conferemus i cu
ius litus si nostra figere tentoria nos contingat du
rum erit ⁊ impossibile frigus nos a litore posse dei
cere. **A**nce enim eorum maiores erunt neci traditi et
seruituti durissime populares eoru cuꝝ troiana urbs
in nostra potentia funditus euercet ⁊ ille paris tot
malorum actor si contingat intercipi velut nequam
latro furca suspensus amarissimas penas luet. **C**essā
dum est ergo ab omni dolendi tristitia. ⁊ ad omnes
reges grece duces ⁊ comites maiores ⁊ nobiles nos
tra scripta mittemus vt in huius vlciscendi causa de
decoris nobis patenter assistant. **S**icqꝫ verbis ⁊ ser
monibus fine facto acquieuit humiliter menelaus ⁊
sic in continenti per vniuersos grece principes litte
ris destinatis inter alios accesserunt primi illi viri no
biles achilles strennuus ⁊ patroclus necnō ⁊ fortis
simus diomedes. **S**tatimqꝫ eis totius negotii mate
ria declarata omnes disponunt vnanimis in maxio
exercitu ⁊ in multo nauigio cumulari vt pro recupe
randa belena ⁊ illicite iniurie obtinenda vindicta se
patenter conferant apud troiam. **P**ro huius autem
executione negotii ante omnia statuerunt eligere ali
quem in ducem ⁊ principem cui totus exercitus pare
at ⁊ sub cuius ductus regula exercitus ipse salubri
ter gubernet ⁊ sic de communi assensu omnium p̄sen
tium tunc ibidem agamenonem regem multe strennu
itatis virum omnes sani cōsiliū discretionē vigentes i
imperatorem eorum assumpserunt ⁊ ducē ⁊ data ei o
mnis plenitudinis potestate dicti fratres castor ⁊ pol
lux putātes troianos nondum i frigiam puenisse cuꝝ

quibusdā ſciorum nauibus ſe immittūt in mare ſi for
te predictam belenam recuperare poſſent anteq̃ troi
am otingeret applicare. **N**onnulli vero dixerūt q̃ dic
ti fratres vocatōe menelai nullaten⁹ expectata ſta
tīm poſtq̃ de raptu helene ad eos fama peruēit ſe ī
mare cū multo nauigio īmiſerūt ſz quicquid de hoc
cōtigerit fratribus ipſis mare itratib⁹ troianos vo
lentibus pſeq̃ nōdū per duos dies feliciter nauiga
rāt cū ſubito celū obductū nubib⁹ obſcuras īduxit
tenebras circūquaq̃ ⁊ variis coruſcationibus timi
da ⁊ interpolata luce micantib⁹ rupis nubib⁹ mugī
unt clamoroſa tonitrua mētes nauigantiū excitātia
pre timore. **I**n pluuiā igit̃ coacte nubes aquoſe im
bres effundūt ⁊ inualente ventoꝝ rabie ꝓcelloſa.
tamer pelagus in fluctus maximos eleuatū cuius are
a aeris obſcuritate facta nīmi⁹ tenebroſa exaſperā
tib⁹ vndis aduerſis varia cacumina fluctuum extol
lūt ſpumas eructantia crebras hinc inde ex quibus
nigrū pelagus velut ebulliens conuertebat̃ in album
Hec mora frangunt̃ arbores lacerant̃ vela rumpū
tur funes ſternunt̃ antēpne ⁊ omnia nauīū earūdeꝝ
depereūt armamēta diſpergunt̃ naues multa vento
rum exacerbatione una ab alia ſeparata. **N**auis aut̃
illa in qua predicti fratres inſimul nauigabant ī po
tētia tēpeſtatis aduerſe fractis tēonibus ⁊ ei⁹ arbo
ribus multo ſtridore collis̃is ꝓprio remige deſtitu
ta fert̃ per pelagus īcerto itinere nunc huc aduerſis
fluctib⁹ nūc illuc q̃ dum multa fatigatione nūc recta
nūc obliqua per mare diſcurreret demū exauſta ma
ris hiatibus propriis diſſoluta carnis auulſis

tabulis nullo alio vidente demergit inter fluctus in
ter quos predicti duo fratres et ceteri nauigantes in
ipsa prout vere putat perire submersi. Sic et ille na
ues sequaces ipsius simili tempestate corrupte in diuer
sis locis pelagi perierunt. **M**orum autem fratrum mors
dum gentibus esset incognita et de eorum morte nul
lus esset qui causam certitudinis perhiberet quidam
credere voluerunt eos diuino munere factos deos
et viuos (ut voluit antiqua gentilitas) translatos
in celum. **H**inc est quod poete dixerunt eos in celum assump
tos constituisse signum in zodiaci circulo quod usque in
hodiernum diem signum dicitur geminorum quia ex his
fratribus geminis institutum / licet antiqui philoso
phi dixerunt geminorum signum ideo appellari quia ge
minis diebus plusquam in aliis signis sol sub zodiaco
decurrens moratur in illo. **E**t sic quicquid dictum sit
predicti duo fratres pro eorum helene recuperatione
sororis tales primicias exsoluerunt. **E**t quia frigi
us clares voluit in hoc loco quorundam grecorum troia
norum describere colores et formas qui et si non omni
saltim describere voluit formosorum. **A**fferuit enim
in codice sui operis greca lingua compositio omnes
illos suis oculis inspexisse. **N**am sepius iter creugas
habitas inter exercitus ipse se ad grecorum tentori
a conferbat vniuscuiusque maioris formam aspiciens
et contemplans ut ipsorum in suo opere sciret descri
bere qualitates.

De forma et statura grecorum hominum.

Dixit enim primo helenam speciositate nimia re
fulsisse de cuius statura et forma satis aperte

uctus
gans
c n
pec i
actu
more
ret qu
ictos
trans
dii an
quod
quia
qui ph
Kari
ab jo
d d
reper
pola
reori
n si
fior
fuo
ter
m
asp
are

supra retulimus hoc addito quod ipse dixit belenam ipsam inter duo supercilia quandam habuisse modicam et tenuem cicatricem que miro modo decebat eandem.

Agamenon autem rex multa proceritate venustus lacteo candore refulgebat. **F**ortis autem erat in viribus dum membris esset fortibus confortatus. laboris enim erat amicus dum esset quietis impatiens discretus audax et multo loquendi lepore facundus. **O**delaus autem frater eius non erat tanta proceritate distensus. sed eius forma inter longitudinem et terminos brevitatis medium decenti statura servabat. **I**n armis autem erat strenuus et bellandi desiderio nimium animosus. // **A**chilles vero mira pulchritudine decorus fuit flavis crinibus sed crispatis et oculis glaucis et grossis sed amorosi aspectus et amplius habuit pectus et scapulas brachia grossa renes largos et in statura longitudinis competentis. // **H**ic in fortitudine multa prevaluic. nullus grecorum tunc fortior ipso fuit bellandi cupidus largus in donis et prodigus in expensis. // **T**antalus vero fuit corpore grandis. fuit fortis multum variis oculis. candidus rubore permixto veridicus humilis lites fugiens sed prelia iusta peroptans. // **N**iax elieus corpore grossus fuit amplis scapulis grossis brachiis longus multum et semper vestibus caris comptus. **O**delum vero fuit pusillanimus et facilis ad loquendum. **T**helanionius iax multa pulchritudine fuit decorus. nigris tamen crinibus sed circularis. **D**electabat in cantu dum vocem commode haberet cantionum et

sonorum in multa copiositate repertor. **H**ic fuit m
te strennuitatis vir bellicosus multū ⁊ qui pompas
in suis virtutibus non dilexit. **O**lixes vero omnes
alios grecos speciositate precessit strennuus quideꝫ
fuit sed omni astucia ⁊ doloſitate plenus mendacio
rum maximus commentator multa diffundens ver
ba iocosa sed leporis facundia tanta diſertus quod
neminem ſibi parem habuit in compositione ſermo
nū. **D**iomedes fuit multa proceritate diſtenſus āplo
pectore robustis ſcapulis aſpectu ferox in promiſſis
fallax in armis strennuꝫ vectorie cupidus timendꝫ a
multis cū multum eēt uirtuoſus ſeruentiū ſibi nimis
īpatiēſ cū moleſtus ſeruentibꝫ nimis eſſet libidino
ſus quidē multū ⁊ q̄ per multas traxit anguſtias ob
feruorē amoris. **D**ux neſtor longe ſtature fuit latis
mēbris brachijs groſſꝫ facundus nimīū in loquela
diſcretus ac uilis ⁊ fidelia conſilia ſemper prēbēs
ad irāſcendū facilis ⁊ prouocatus ad iram nulla po
terat frenari temperie licet eſſet in eo breui ſpacio du
ratura. **H**ic nullus equari potuit in tanta ſincerita
te fidelitatis amicus. **P**rotheſilaus purcher fuit et
decenti ſtatura decorus strennuus quidem multum
nullus eo celerior ⁊ in armis nimium animoſus. **D**e
optolomus ſtatura grandis fuit crinibꝫ nigris groſ
ſis oculis ſed rotundis latus pectore largis ſcapul
ſupercilijs iunctis in loquela balbutiens ſed doctꝫ
erat in legibꝫ ⁊ exercitio multo cāſaz. **D**alamides
aūc filius regis nauli forma pulcherrimꝫ lōgꝫ ⁊ gra
cilis ſꝫ moderata fuit proceritate diſtenſus animoſꝫ

ad prelia affabilis tractabilis urbanus ⁊ multa do-
na diffundens. **P**olidarius multa erat plenus gros-
sicie ⁊ tanta pinguedine tumefactus / q̄ vix seipsum
ducere poterat aut stare multū erectus animosus ml-
tum sed multa superbia ceruicosus letari non nouit
⁊ semper erat ex nimis cogitationibus curios⁹. **A**chaon
vero fuit equali forma compositus dum nō
ēēt multum longus nec multa breuitate corrept⁹ su-
perbus tamen animosus multum nudatus frōte cal-
uicio ⁊ qui nunq̄ de die dormiunt. **P**riseida aut fili-
a calcantis multa fuit speciositate decora nec longa
nec brevis nec nimium macillenta lacteo perfusa cā-
dore genis roseis flauis crinibus sed superciliis iūc-
tis quorum iunctura dū multa pilositate tumesceret
modicam incōuenientiā presentabat. **M**ulta fulge-
bat loquēte facundia multa fuit pietate tractabilis /
multos traxit propter suas illecebras amatores ml-
tosq̄ dilexit dū suis amatoribus animi constantia⁹
non seruasset. **P**reter hos ⁊ alios maiores scripsit
idem dares in grecorum auxilium persarum regem ī
multa venisse militum comitiū cuius colorē ac for-
mam inter ceteros non omisit. **S**cripsit enī eum fu-
isse magne stature vultum habuisse pinguiissimū faci-
em lentiginosam capillos ⁊ barbam velut igneā ru-
bicundam.

De forma ⁊ statura troianorum .

De illis at̄ q̄ fuerūt ī troia idē dares formas su-
o stilo descripsit. **S**cripsit enī īgē pāmū lōge fu-
isse stature gracilē ⁊ decoꝝ uocē hūisse dep̄ssā⁹ hōē⁹
strēnuitatism̄ter ⁊ cibosualde deluculo affectātē uir⁹

intrepidum ⁊ absq; timore ⁊ blandicias hoīm habē
tem exosas. **F**uit enim in suis sermonibus oīo veri
dicus iusticiam coluit sonos musicos ⁊ cantatiōes
amoris libenter audiuit nec fuit rex alius qui maio
ri honore suos cōmitones amass; ⁊ maiorū dono
rum affluentia ditasset eosdem. **D**e filiis itaq; regis
priami nullus fuit qui tanta aīositate vigeret sicut
primogenitus su⁹ hector. **H**ic fuit ille qui suo tēpō
omnes alios in virtutis potentia supauit parū uero
erat balbutiens in loquela. habuit membra durissā
sustinentia pondera magna laborum magnus erat ī
forma nunq; tanti vigoris virum troia produxit/
neq; ita magnanimum. **M**ulta repletū nube pilorū
nunq; verbum iniuriosum aut indecens ab ore eius
exiuit nunq; exitit sibi tediosum laboribus incūbe
re pretiorum. **N**ullus enim sudoribus bellicis laxa
bat. **N**unq; legit aliquis in aliquo regno fuisse qui
tantū a suis regnicolis amaret. **D**eiphobus terci⁹ fi
lius regis priami ⁊ sequēs belen⁹ ei⁹ frater ita fuerūt
vnius forme ⁊ similitudis coeq̄les q; nulla discrepā
tia erat in illis. **D**ix enī vn⁹ ab alio dinosci poterat
si quis eos subito īspexisset. **E**orū enī forma pprie
talis erat q̄lis erat eorū regis priami genitoris. **¶** **I**
la enī sola eos tres similitudo distinxit q; rex priam⁹
erat etate puer⁹ ⁊ illi duo iuētutis gl'a pubescebāt
¶ **I**tē illoz duoz alter viz deiphob⁹ ī armorū multa
strēnuitate vigeat ⁊ ali⁹. s. belen⁹ multis erat edoc
t⁹ liberaliū artū disciplis. **T**roil⁹ uero licz mltū fue
rit corpe magn⁹ magis tñ fuit corde magnāim⁹ aīo
s⁹ mltū s; mltā habuit ī sua aīositate tēperiē dilect⁹

plurimum a puellis cum ipse aliqualem seruādo mo
destiā delectaret in illis . In virib⁹ vero ⁊ strennu
tate bellandi uel fuit alius Hector uel secundus ab
ipso. In toto etiā regno troie iuuenis nullus fuit tā
tis virib⁹ nec tāta audacia glorios⁹. Paris uero fu
it pulchritudine multa uenustus flavus coma itaq
eius tota cesaries nitorem aureum presentaret arcus
magisterio excellenter edoctus ⁊ in uirtute uenandi
multum fuit in armorum strennuitate securus ⁊ riq
dus miles in bellis. Eneas autem fuit pectore gross⁹
paruus uero corpore mirabiliter discretus in factis
⁊ temperatus in dictis eloquentia multa refulsit sa
nis consiliis satis plenus mirabiliter sapiens ⁊ mul
ta litteratura peritus uultum habuit multa alacrita
te iocundum dum eius oculi essent uari ⁊ multa spe
ciositate fulgentes. Inter alios troie maiores nullus
extitit qui tantarum rerū īmobiliū possessionib⁹ ha
būderet locuples in castris ⁊ diues in villis. Anthe
nor aut fuit longus ⁊ gracilis multis abūdās sermo
nibus sed discretus Vir fuit industrie maxime circū
spectus multum a rege priamo affectuose dilectus ⁊
cū se prestabat occasio iocose multū suos socios de
ridebat absolute tñ erat omni grauitate matur⁹. Do
lidamas uero ipius anthenoris filius iuuenis speci
osus multa fuit strennuitate conspicuus laudādas
morib⁹ corpe lōg⁹ ⁊ gracilis sicut pater s⁹ pax fus
co colore respersus multū fuit hic fortis ī uiribus et
valde potens in armis ad irascendū tñ uelox s⁹ mo
deramine multo frenat⁹. Rex uero mennon pulcher
in forma sed grādīs latis scapulis grossis brachijs

b

pectore durus crinibus aut crispatis ⁊ flauis oculo
rum vero ei⁹ orbes nigro fuerāt colore perlucidi mi
re strenuitatis miles ⁊ q̄ in troiano bello multa ⁊
laudanda peregit. **R**egina vero beccuba corporea
p̄ceritate distensa magis declinauit ad virilē formā
q̄ ad speciem muliebrem. **M**ulier fuit mirabilis sa
gacitatis illustris multis erudita doctris pia nimis
bonesta multū ⁊ opera diligēs caritatis. **A**ndroma
che vxor vero hectoris nimia fuit speciositate deco
ra longa corpore lacteo candore refulgens oculos
habuit multo fulgore luciferos rubicunda maxillis
roseis labiis ⁊ cesarie deaurata iter oēs mulieres ho
nestissima ⁊ vere fuit in omnib⁹ suis artibus mode
rata. **C**assandra aut fuit stature decentis cādida mē
tū lentiginosa facie oculis variis virginitatez appe
tens ⁊ oēs quasi actus fugiens muliebres multa no
uit p̄dicere de futuris cū in astrorum scientia ⁊ ali
is liberalibus disciplinis eēt potenter ⁊ patēter edoc
ta. **P**olixena vero regis priami filia virgo tenerria
multū fuit speciositate decora. **H**ec fuit vere verus
pulchritudinis radius quā natura studio multo de
pinxit ⁊ in qua rerum natura nihil errauerat nisi q̄
mortalem eā statuerat cuius speciē particularib⁹ ex
planare sermonib⁹ labor eēt inutilis cū ei⁹ forma q̄
si oīm aliaꝝ precelleret speciem mulierum. **I**ntelligit
ergo onē in ea membrorum pulchritudinez abūdas
se ⁊ ea floruisse virtute q̄ omnis generis exosas ha
buit vanitates. **D**e his tñ dares frigi⁹ voluit for
mas ⁊ colores describere tā grecoꝝ q̄ etiā troiano
rū cū i utroq; exercitu multi fuerunt multa virtute

aspiciunt quoque nomina et virtutes hinc inde pugnantium
seriatim narrabunt per sequentia. Superest ergo quod ad
ipsius historie seriem explicandam per suos actus continu
os successiue stilus noster deinceps veridicus acuat.
**De numero navium quas greci duxerunt in troiane
urbis depopulationem.**

Tempus erat quod iam bruma suis exuta pruinis et
gelu suo tempore soluta glacies iam liquarat cum
iam niuib9 liquefactis varii fluvii per vallium concava
vorios iam tumescerent in decursu et pigra hiems ig
nei mendica caloris intima terga daret ob vicinum pri
miveris aduentum sole sub extremo signi piscium decur
rente dum extrahi dies ultimi februarii mensis istarent et
mensis ille martius succederet iam vicinus cum universus
grecorum exercitus in multa classe secundu9 in athenas civita
tis portum totius isule convenisset. Sciunt igitur patris historie
lectores ab ista mundi institutione nunquam tot navigia isule
confluxisse tanto plena milite nec tantorum cumulo pugna
torum que ut descriptibili sermone patefacta legantur.
Sciendum est agamemnonem regem et donaorum ductorem exer
citus ex civitate sua scilicet mechenaz cum navibus militibus
onustas pugnantibus advenxisse. Menelaum autem virum
helener ipsius agamemnonis fratrem ex regno suo quod dictum
est sparte sexaginta navibus plenas militibus adduxisse. De
regno vero boecie archelaus et perthenor ipsius regni
domini navibus quinquaginta duxere. Nestalaphus vero
dux et comes helimus de puicia citamenie navibus dux
ere triginta. Rex vero epistrophus rex tedi9 de regno
forcidis navibus quinquaginta adduxerunt in multa mi
litum comitibus. Belamonius autem atax de regno

suo de sua ciuitate nobili salemnina .l. naues adduxit
In cuius comitiua fuerunt multi duces ⁊ comites ⁊
sunt hi. Dux teutor dux amphiatus comes dorion
⁊ comes theseus / Senex aut dux nestor cum .l. nauibus
ex pilon aduenit. Rex vero thoas de regno suo tolle
.l. naues adduxit. Rex aut doximax de regno naues
detulit. l. De regno aut suo quod demenium dicebat
thelamonius oileus .lvi. naues adduxit. Polibetes
vero ⁊ amphimachus de puincia calcedonie domini
naues adduxere triginta. Rex aut idumeneus ⁊ rex
merios de creta naues octuaginta duxerunt. De reg
no aut tracie ille facundissimus rex vlixes .l. naues
adduxit. Dux vero melius de ciuitate sua dicta pigris
detulit naues decem. Prothotachus aut ⁊ prothesilaus
duces prouincie que philorchia conter dicebat dux
erunt naues numero .l. De regno vero tricionico rex
machao ⁊ rex polidus fratres filii quodam regis
coliphis naues adduxerunt. xxii. De nobili vero ciui
tate sua que dicebat phites .l. naues adduxit achilles.
Rex aut telepalus de insula regni sui que dicta est ro
don. xx. naues adduxit. Euphilus vero rex de regno
suo quod dicit ortomeie. l. naues adduxit. Dux aut
antipus ⁊ dux amphimachus domini cuiusdam rusticane
prouincie que dicta est helida naues. xi. adduxere.
Rex vero polipotes de regno suo quod dicebat ri
ta ⁊ dux losius sobrinus eius adduci fecerunt nauem
gia. lx. Stenius vero diomedes ⁊ in eius comitiua
telenus ⁊ eurialus de terra sua argis naues detulit oc
tuaginta. Rex uero poliphebus de regno suo quod
nondum multa fama pollebat detulit naues septem

rex firmeus de regno suo quod tenebat a grecis un-
decim naues adduxit. Rex aut̃ ptholius de regno
suo quod dictum ē demensei naues detulit quinqu-
ginta. et eodidem Rex capenor de sua prouincia ca-
padie. Treoriz vero rex de regno suo quod reisa di-
cebat. xxii. naues secum adduxit. Et sic facta sum-
ma de predictis regibus et ducibz fuerunt numero
.lxx. naues uero illorum grecorum mille ducente.
xxii. p̃ter palamidē filiū regis nauti qui ultimus cū
suis nauibus ut infra proxime referet̃ aduenit ho-
merus uero dixit in temporibus suis naues mille cen-
tum octuaginta sex. sed forte pre tudio numerum ice-
grum non descripsit.

De grecis mittentibus apud delphon p̃ obtinen-
do responso de eo quod facturi erant.

Et factum ē postq̃ predicti reges et duces et pri-
ncipes grecorum in portum atbenarum cum eo-
rum nauibus conuenerūt agamennon uir ille tā strē-
nūus qui ductor ac princeps totius grecorum exer-
citus curam gerebat uigilem curiosus attente delibe-
rans quid deinceps esset super predicto negotio feli-
citer aggressurus in quadam planicie extra menta ci-
uitatis ipsius paratis sedilibus predictos reges gre-
corū duces et principes ad se ibidem venire manda-
uit et eis omnibz illico uenientibus coram ip̃o et cō-
sidentibus seriatim indicto manu ab agamēnone p̃-
dicto silentio omni tumultuose uocis murmure circū
scripto agamennon ip̃e inter eos tali uerba pfudit.
O uiri nobiles qui in uestraz uirtutū uiribus i hoc
ordine iuncti estis aperte cognoscitis et uidetis q̃ta

b3

fit ipsarum virium vestrarum potentia quanta sit viro-
rum in nostra confluentium comitiua pugnantium multi-
tudo. **Q**uis unquam vidit temporibus retroactis tot re-
ges duces et principes insimul in unam voluntatis
consonantiam aggregatos tot iuvenes armorum bel-
licositate conspicuos coniunctos in unum ad bellico-
sa arma ingerenda viriliter contra hostes. // **N**onne
manifesta dementia ducit et spiritum cecitatis obducit qui
contra vos presumit eleuare calcaneum et vires ves-
tras ad prelia irritare. **S**ane de nobis omnibus qui
sumus in hoc exercitu cumulatim tales centum poten-
tiores agnosco quorum unus dumtaxat reuera suffi-
ceret ad exequendum illud et feliciter terminandum ad
quod nos omnes insimul anhelamus. **N**emini enim
nostrum venit in dubium quod simus ad presens pulsati
dedecore quanto pro damnis nobis et nostris nup-
er vocati simus contra troianos arma iusta capescere.
et duos contra eos inire conflictus. **U**t autem arden-
tibus animis ad nostras consequendo omnino vindic-
tas unanimis insurgamus et hoc rationabilis neces-
sitas ingerit et nos ad hoc iustus dolor impellit. ut
primo obloquentium ora frenemus et nostrum vitupe-
ria detergamus sic ut troiani de cetero ad committendum
similia non presumant et de commissis contra nos
eorum excessibus si penis debitis non vexentur ad duri-
ora (quod absit) procedere postmodum non timebunt.
Neque enim maiores nostri assueti fuerunt aliquid de
decoris sub silentio pertransire quod per obloquen-
tium diffamationem eis obprobriose posset ascribi
nec nos ergo simili modo conuenientibus oculis dissimilare

debemus quod obprobriose nobis ⁊ nostris possit
successoribus exprobari maxime cum tot sim⁹ ī unī
us voluntatis desiderio occurrentes ⁊ in tāte simus
potentie latitndine cōstituti. **Q**uis enī ē hodie q̄
nrās metiret⁹ potencias? **E**t de facto null⁹ uidet⁹ q̄
ad offēsiōez nrāz itrepid⁹ auderet īsurgere excepta
gente fatua troianoꝝ q̄ ceco ⁊ stolido ducti cōsilio se
ī offēsam nrāz in discussis ⁊ fatuis propositis inie
cerūt. **N**ōne hoc nouit mundi pars maxima q̄liter q̄
clam ex nrīs in laomedontā regē patrē regis priami
armis bellicis irruerunt ⁊ tradiderūt eū neci ⁊ infini
tos ex suis urbē suā troie ab ipso laomedonta rege
possessam fundic⁹ euerētes? **N**ōne adhuc apud nos
sunt hodie plures ex illis in grecia q̄ in pūciis nrīs
a nrīs adducti violento iure p̄donio deflent p̄peru
as seruitutes. **G**ane nō ē ipossibile neq̄ difficile mul
le potentiorib⁹ facere quod quatuor min⁹ potētes
fecerūt aut quīq̄. **S**cio q̄dē eos scire nos eē aduersus
eos accictos ⁊ iō multa sibi mendicasse suffragia ⁊
multa subsidia q̄siuisse ut aduersus nos potēter ob
sistāt ⁊ se contra nos viriliter tueant⁹. **Q**uare mihi
uidet⁹ acceptum si hoc vobis cedat ad gratū ut āte
q̄ ab hoc portu salubriter dissolutis āchoris disce
damus apud delpbos īsulā ad deū appollinē speci
ales deuotos nrōs nuncios dirigamus recepturos a
deo ipso ⁊ ab aliis diis nrīs certa responsa q̄d nos
de cetero facere deceat ⁊ liceat de his que sumus eis
fauentibus aggressuri. **E**t sic agamennon rex sermo
ni suo finem fecit. **H**is dictis vniuersi predicti īges
duces ⁊ p̄cipes agamēnonis regis audito colloq̄o

b 8

laudent illud ⁊ sic eē faciendū vt ipse decreuit vnā
miter omnes probant. **Q**uare super eius executione
negociū omnes in vna vocis consonantia achillē eli
gunt ⁊ patroclum vt ipi pro tam cōi bono quod se
ipsos ⁊ alios cōiter ⁊ principaliter omnes tāgit apd
delphos insulam se offerāt responsum a deo appolli
ne humiliter petituros. **N**ec mora predictus achilles
⁊ patroclus pro predictis feliciter exequēdis securo
remige portum intrant ⁊ diis fauentibus cursu celer
rimo felici nauigatione potiti in insulam delphos sa
lubriter puenerūt. **E**rat autē predicta insula delphos
mari vndiqꝫ circūfusa que pro certo creditꝫ qꝫ fuerit
insula delos que scriptorum forte vicio fuit adiunc
ta que insula in medio insularum cicladum sita ē in
mari scz elepontoico constituta. **Q**uare de predictis in
sulis in medio cicladum principalis est vna. **I**n hac
enim insula vt narrat historia latona enixa ē apolli
nem ⁊ dianam ⁊ ideo in ea edificato templo in mira
bilem murorū cōgeriem colebatꝫ apollo ⁊ dicta ē de
los pro eo qꝫ sedato diluuio ante oēs terras radius
solis primum illūinata ē ⁊ luna ibi visa. **D**icitꝫ enim
delos quasi manifestatio. **N**ā delon grece manifestū
dicitꝫ. **E**t qz ab insula primo fuerūt inspecta sol ⁊ lu
na iō gentiles dicere voluerunt hāc insulā fuisse pa
triam solis ⁊ lune ⁊ iō deos in ea fuisse natos cum a
pollo dicatꝫ sol ⁊ luna dicitꝫ diana. **I**psa etiā dicta ē
ortigia eo qꝫ ibi primum nate sunt coturnices qꝫ gre
ci ortigias vocāt. **H**ūc gentiles apollinē deū eē dixe
runt. **D**ixerunt eū etiam eē solem ipmꝫ titā. quasi
vnꝫ ex titanis qꝫ aduersꝫ iouē nō fecit eū dēꝫ febū qꝫ

si ephebiū hoc ē adolescentem eo q̄ sol cotidie orit̄.
Item eundē apollinem phitiū vocauerūt a phitona
serpente ab eo interfecto. Unde phitonissē dicte sunt
quedā mulieres scientes predicere de futuris ut idē
apollo petentibus predicebat. De hac phitonissa q̄d
dam scriptum ē in veteri testamento in primo libro
regū q̄ fecit excitā mortuū samuelē ad petendū saul

De imagine aurea apollinis.

In hoc igit̄ tēplo erat maxia imago tota ex au
ro opposita in honorē predicti dei apollinis q̄
licet fuisset ex auro opposita et in veritate fuisset sur
da et muta tñ secundū gentiliū errores colentiū ido
latriam que principaliter apud ipsos inualuit cū ob
misissent verum cultū veri dei qui in sapientia. i. in
filio dei dñi nr̄o ihesu x̄o ex nihilo octa creauit ad
beferēt diis surdis et mutis qui p̄ certo hōēs morta
les fuerūt credentes et putantes eos ēē deos quorum
potentia nulla erat. S; responsa que dabāt̄ ab eis
nō ipsi sed q̄ ingrediebāt̄ i eorū imagēs spūa immū
di pro certo erant ut per eorum responsa homines
in perpetuis errorum cecitatibus conseruarent. Qua
liter autē idolatria creuerit et iniciū iniquū habuerit
et qualiter per spūa immundos responsa dabant̄ cū
sit loq̄ p̄uidim⁹ hic compendiose describere et qual
predicte idolatrie finis fuerit cum per gloriosum ad
uentū domini nr̄i ihesu cristi ubiq̄ terrarū idolatri
a tota cessauerit et suo penitus euanuerit exhausto ui
gore. Certum est enim in scripturis ecclesiasticis secū
dum sancti euangelii veritatem in quo lux sincerita
tis assistit quod cum herodes rex illusus esset a

magis ⁊ ideo quereret perdere puerum. videlicet dñm nostrū ihesuz xpm saluatorē mundi angel⁹ apparuit in somnis ioseph vt educeret matrē ⁊ filium in egip̄tum quo perueniente puero cū matre omnia idola egipti insimul corruerunt nec inuentum ē idolum in ōni egipto quod non eēt minutatim absusu iuxta illud isaie. **A**scendit dominus nubem leuem ⁊ ingredi et egiptum ⁊ mouebunt simulachra egipti ad demōstrandum q̄ per aduentum domini nrī saluatoris ōnis idolatria funditus euerit ⁊ cessare deberet. unde iudei dicūt q̄ ismael primo simulachrum de luto cōfixit. gentiles autem primum prometheū simulachrū de luto fecisse dogmatizauerūt atq; ab eo ars simulachra ⁊ statuas fingendi processit. **D**icunt autem gētiles quia sem p̄r sine lege fuerunt et ita semper fuerūt vt genti fuisse perhibent idolis principaliter huiusmodi.

De initio idolatrie.

Idolatrie vero principium a belo assiriorū rēge primo dicit̄ processisse. Nā iste bel⁹ rex fuit pater nini regis q̄ morte p̄occupat⁹ p̄ ninū filiū ei⁹ p̄ciosē tradit⁹ ē sepulture. In cui⁹ memoriā nin⁹ fili⁹ ei⁹ mirabiliter simulachrū q̄si simile patri suo cōfigere mādauit ex auro vt in cōsolationē suā ⁊ memoriā patris sui viso simulachro videre fingeret patrem suum. Hoc ergo simulachrum rex nin⁹ coluit tanq̄ deum ⁊ coli mandauit a suis ⁊ in celis eē deificatum ōibus assiriis tradidit eē credendum. **E**t sic non multo postmodū tempore precedente spūs imūds i hoc idolū bel⁹ regis ingress⁹ respōsa petētib⁹ exhibebat.

Unde apud assirios illud idolum dictū ē bel⁹. Alii
dixerūt bel alii beel alii baal alii belfegor alii belse
buch 7 unus idoli exemplo gentiles processerūt ad
idolorum cultum fingentes homines mortuos eē de
os 7 pro diis adorabant eos. Unde dixerūt primū
deorum fuisse saturnum qui saturnus fuit rex crete
vocato nomine ab illo planeta qui dicit^r saturnus.
quo mortuo deum esse dixerunt non habentes patrē
neq³ matrem. De eo fabulose dictum ē quia cu³ ipse
sapientissimus esset in mathematica preuidit q^d debe
bat filius de eo nasci de quo erat grauida eius uxor
qui debebat eum a suo r^{eg}no deicere 7 cogere misera
biliter exulare // Unde precepit uxori sue ut filium
quem ipsa pareret daret ei ad deuorandum // Quo
filio edito occultans illum 7 patri quemdam lapil
lum ostendit dicens se lapillum illum 7 nihil aliud
peperisse // Quem pater illico deglutit ex quo dicit^r
tres filios genuisse 7 vnā filiam iouem scilicet nep
tunum 7 plutonem. 7 iunonem filiam hos omnes gē
tiles deos esse dixerunt. Unde iuppiter seu iouis ad
eptus est nomen planete iouis 7 illum gentiles colue
runt pro nomine summi dei. Deinde coluerunt mar
tem quem quidem deum belli esse perhibuerunt. De
inde solem quem appollinem vocauerunt qui in pre
dicta ut dictum est delos insula p^{ri}ncipaliter coleba
tur. // Deinde venerem a veneris planeta nuncupatā
Deinde mercuriū dictū ab ipso planeta mercuri quē
ipius iouis filiū asserere voluerūt deinde lunā que 7
diana dicta est ut est supra relatum latone filiam

Sicq; secundum diuersas boim nationes gentiles di
uersa idola coluerunt. **U**nde apud egiptu isim apud cre
tam ioue apud mauros iubam apud latinos faunū
apud romanos quirinū apud athēas mineruā apud
paphos venerē apud lemnos vulcanū apud naxos
bachū apud delos seu delpbos apollinē ut dictum
est. **C**onstituerunt etiā sibi multa alioꝝ idoloꝝ noīa
prout vnusquisq; suos gerebat affectus. sed iam cō
stat secundū sacrosancte ecclesie traditionem qd qd p
mū creator mundi in empireo celo creauit āgelos qd
ille angelus qui omnibus aliis angelis fuit prelat⁹
de quo propheta dixit cedri non fuerunt altiores il
lo in paradiso abietes nō adequauerūt summitatez
eius platani nō fuerūt eq̄les frōdibus illi⁹ oē lignū
paradisi preciosuz nō ē assūmatū pulchritudini ei⁹
ideo speciosum eū fecit deus ⁊ p̄fecit multoꝝ legio
nibus angelorum. **H**ic elatus superbie pōdere cū dix
it. **P**onam sedem meā ī aquilonē ⁊ ero sifis altissio.
statim ab eternabenedictōe cecidit cū legionib⁹ suis
⁊ diabolus ⁊ diaboli facti sunt. unde diabol⁹. i. de
orsum fluens ex hoc dictus ē. **D**e hoc dictum ē quō
cecidisti stella matutina de medio lapidum ignitorū
Et cecidit lucifer qui in paradiso deliciarum nutrit⁹
est ⁊ vulneratus a morte ad inferiora descendit. **U**n
de ⁊ xp̄us in euangelio scō suo. **V**idi iquit sathanā
q̄si fulgur de celo cadentē. **H**ic fuit ille leuiathan de
quo dicit iob nerui testiculorum leuiathā pplexi sūt
Sz qz plerisq; materia nō ē noua ideo sub compēdi
o de eo dicere decreuimus in hoc loco. **S**cripsit enī
isidorus ethimoolgiarum qd bebrei hebrea voce

vocant illum beemoth quod latina lingua sonat ai
mal brutū. Est enī spūs mal⁹ imūdicia⁹ spurticia ple
n⁹ ⁊ ideo de⁹ ab ipō principio delectōis ei⁹ ouertit
ipm in aīal brutū ⁊ in serpentem tortuosum ⁊ cū sic
immense magnitudinis dictus ē draco De hoc sentit
dauid. Hoc mare magnū ⁊ spaciosū ⁊ c. deinde sub
iunxit. draco iste quem formasti ad illudendū ei ⁊ c.
Dictus est autem leuiathan secundū isidorū serpēs
de aquis Vnde legit⁹ ī apographia beati brandani
dū nauigaret per oceanum idem scūs vidisse eū mi
re longitudinis ⁊ spaciositatis in profundum oceana
ni deiectum ⁊ inclusum in eo usq; ad diē iudiciū iussu
dei. Ideo enī dicit⁹ tortuos⁹ ⁊ cē in hoc mari q; ī hu
iusmōi seculi mare diabolus volubili uersat⁹ astucia
ad decipiēdū aīas miseroꝝ. Hic ē ille leuiathan qui
factus serpens a sue deiectionis principio inuidens
glorie primorum parentū nostrorum aus⁹ ē volupta
tis paradisum intrare ⁊ erectus gradiēs sicut homo
primos parētes nrōs cecis tēptationib⁹ vicio. pua
ricationis affecte ⁊ facti mandati dei intrepidi trās
gressores deici meruerunt ab ipius gloria paradisi
sicut ille deici meruit a celesti gloria culpa sui licet il
lud quod legit⁹ in principio genesis secundū moīsat
cam traditionē ubi dicit⁹. S; serpēs erat callidior oī
b⁹ aīantib⁹ que fecerat deus qui dixit ad mulierem.
Cur pcepit vobis de⁹ ⁊ c. Secundū tamē traditionē
sacrarum scripturarum catholice vniuersalis ecclesie
ratum est vt scripsit beda q; diabol⁹ elegit tūc quen
dam serpentē de quodā genere serpētū virgineū ha
bens vultum ⁊ mouet ad loquendū linguā eius qd

loqueretur nescientis sicut ⁊ adhuc cotidie loquitur diabolus per phanaticos ⁊ energuminos nescientes ⁊ per homines quorum corpora ab ipsius demonibus sunt obseffa ut de hoc scriptum est in libro historiae scolasticarum circa principium ubi persequitur actor historiae ⁊ expositionem libri genesis // **U**nde quicquid nobis catholicis per has sacras scripturas notum est certum est quod ille leuiathan id est diabolorum princeps a culmine celesti deiectus vel per seipsum corporaliter factus serpens vel serpente ingressus est. ut callidis temporationibus suis multos parentes nostros ⁊ successores eorum perpetuam deiecerit in ruinam ⁊ hec de idolatria ⁊ de noticia leuiathan dixisse sufficiant. **N**unc autem ad prosequendum nostre intentionis propositum stilum nostrum ad narrationem presentis historie conuertamus. Per demonum igitur ingressum in idola surda ⁊ muta eliciebatur ab eis penita responsa que tunc gentilitas excolebat. **N**on dauid. **S**ed omnes dum gentium demonia deorum autem celos fecit ⁊ per hanc diabolice delusionis astuciam deorum appollo responsa sua in dicta insula delos perentibus exhibebat. **A**d quam postquam achilles ⁊ patroclus grecorum nuntii peruenerunt de intrando in templum appollinis ograui hora captata cum consilio sacerdotum in ipso templo seruientium ipsi deo qui colebatur in ipso templo ipse deuoto corde humiliter intrauerunt // **E**t factis eorum oblationibus in multorum donorum prodigia quantitate perentibus ab eo de grecorum negotiis habere responsum sic eis predictus appollo submissa voce respondit. Achilles achilles reuertere ad grecos tuos a quibus missus es ⁊ dicis pro certo se salubriter ad troiam

ituros ibiq; prelia multa committent. sed infallibiter
erunt decimo anno victores troianam urbē dabūt
funditus in ruinam regem priamū eius o sortē eiusq;
filios morti tradent ⁊ omnes maiores eoz illos tñ
vivere permittendo quos elegerit ipoz grecoz sola
volūtas. **Q**uo ab achille percepto ⁊ facto exinde ual
de leto adhuc eo in ipso templo morante mirabilis
casus euenit. **N**am quidam troian⁹ antistes noīe cal
cas testores fili⁹ multa periculis scientia de mādaro p
ami regis utpote ei⁹ nūci⁹ templū ipm intrauit ut a
deo appolline similiter respōsum eliceret qd de bello
grecoz troianis eēt reuera futur⁹. **Q**ui p⁹ oblatiōes
ab eo factas multimode ipi deo de⁹ ille rñdit. **C**al
cas calcas caueas ne ad tuos redire presumas s; statī
ad grecorum classes que nunc ē in hac īsula cū achil
le secur⁹ accedas cū qua grecoz exercitiū festinus ad
eas nūq; discessurus a grecis. **F**uturum ē enī grecos
obtinere victoriā o tra troianos voluntate deorum
Eris ⁊ tu valde necessarius grecis ipis in tuis cōsili
is ⁊ doctrina donec ipi predicta victoria potiunt⁹.
Calcas vero dum sciscitando cognosceret qd ille erat
achilles qui erat in templo cōfestim ad ipsum acce
lerat ⁊ conuenientibus ipsis in unum sese ī amicitie
fedus accipiunt patefacta inter se de pdictis ōnibus
veritate. **Q**uare idem achilles pdictū calcantem atq;
titem multis cōmoditatibus honorare leta frōte cu
rauit. **S**icq; anchoris extractis a mari et eis cū eorū
nauib; in pelagus immisissis icolumes salubriter p
uenerūt athenas. **D**escendentibus eis igit⁹ a nauibus
ipis achilles pdictum calcantem antistitē agamēdōi

regi ⁊ aliis regibus grecorum ducibus ⁊ principibus
presentauit ⁊ ab achille narrato responso deorum de
futura eorum victoria contra troianos. ⁊ qualiter
idem calcas nuncius regis priami in contrarium respō
sum obtinuit ⁊ de mandato sibi ut ad troianos nō
iret ⁊ cum grecis durante preliorum turbine morare
tur. Vniuersi greci facti sunt hilares ⁊ pre multo gau
dio celebrant diem festum ⁊ predictum calcantē atis
titem in eorum fidem accipiūt ⁊ recipiunt in sinceri
tatis amore promittentes ei in omnibus placide p
sequi vota sua. Et sic illi diei festo finis feliciter fac
tus est.

De motu grecorum versus troiam ⁊ sacrificio ob
lato diis.

Greci responsis receptis a diis iam exoluerant
dies festos cum sequenti die post predicta festa
deposita calcas ille troianus antistes in comitiis a
chillis ⁊ patrocli ad tentorium agamemnonis se con
tulit mane facto ubi iam multi reges grecorum duces
⁊ principes ante conuenerant qui coram rege agamē
none residebāt. Quibus per achillem patroclū ⁊ cal
cantem salutis oraculo resolutis ac ab eis debite rela
tionis obtento responso se inter alios cōmodis ses
sionibus collocarunt ⁊ statim ab eodem calcas ipe
trato silentio in cōi audientia predictorum dixit hec
verba. O nobilissimi reges duces ⁊ principes qui in
presenti congregationis ordine iuncti estis nōne ves
tra fuit principalis intentio contra troianos publi
cos hostes vestros arma capescere qui sub tanto fa
cinore ab eius commisso contra se vestram virtutem

excitarunt? **C**ur ergo ceptis moras annectitis cū sem-
per nocuerit differre patis? **N**ōne creditis an putatis
regē priamū iter vos exploratores suos brē furtiue
q̄ per eorum vicarios singula de vrā desidia mit-
tunt illi responsa. **N**ichil enim aliud ē ita pigere q̄ ei
competentia indulgere spacia libertatis vt per eū q̄si-
ta desidiis cumulet ⁊ sibi cōtinue multa subsidia co-
aceruet cum tanti temporis sint iam exacta curricu-
la q̄ in potenti manu debueritis iam inuadere regnū
eius. **N**ōne presentis estatis plures iā euoluti sunt mē-
ses in quibus nanigationis tempus vobis se dedit ac-
ceptum cū omnino placata sint maria que nauigare
volentibus blandiunt ⁊ dulci sibilo sephiri aspirā-
tes per equoreas planities nanigare volentibus in-
dulcedine temporis ⁊ serenitatis iuitant. **C**ur iam in-
estatis estu vester non estuat anim⁹ per maria desili-
re vt dulci nanigationis aura potiti felici remige ves-
trorum hostium perueniatis ad oras et eorū aures
fama preterreat de vestra sollicitudine curiosa non
vt de vestra morosa desidia gaudeant per quam in-
tantum vestra desideria ptelant. **N**unquid ⁊ vobis
frustratoria creditis promissa deorū qui forte pp-
ter viciū ingratitudinis possunt in contrarium com-
mutari. **R**umpite igit̃ moras vestras soluīte naues
⁊ velis eaz̃ eleuatis in altum festināter ostra hostes
vestros iter vestrū dñs fauentibus maturetis vt ad
promissa deorum uelociter ⁊ feliciter pertingatis //
Et sic verbis suis idem calcas tacitus finē fecit **V**er-
bis igit̃ calcas ab omnibus intellectis dum oēs cō-
mūter p̄bāt illa agamēnō statimādauit ut vniuersi

de exercitu per tube sonitum moneantur ut illico na
ues ascendant ab athenaz portu feliciter discessuri.
Nec mora ad tube sonitum vniuersi naues ascēdūt
nodatas funes exoluūt quibus erant naues ipse fir
miter colligate ⁊ a mari subductis anchoris ⁊ recep
tis in naues vela erigunt que cū ventoz spiramina
ibuūt ⁊ extendūt alto pelago se omittunt. **M**ōdū enī
se per maris spacia nauigando per .xv. stadia elōga
uerūt a partib⁹ athenaz cū subito serenus aer q̄ na
uigantibus arridebat cecis obducit⁹ nubib⁹ noctem
ficticiā inducendo. **G**uare mugit aer tonitruū crebri
um in querelis ⁊ crebre choruscationes noctē ficticiam
repentinis suis fulgorib⁹ ouertunt in diē ⁊ exa'tis
nubibus immense pluuiē diffundūt. **C**uius rei cā ex
asperati venti tumefacta maria montuosas se erigūt
in pcellas. **G**uare nauigantes ipos maxim⁹ timor
⁊ tremor inuadit dum se videāt in mortis discrimine
constitutos. **S**ed ille calcas troian⁹ ācistes factis suis
exorizationibus ut erat peritus in eis dixit se cau
sam pcipere tante cladis. **D**ixit enī dianā deam mul
ta iracundia commotam pro eo q̄ de recessu nrō ab
athenaz portu sibi sacrificiū oblatum non extiterat
a volentibus pficisci. **S**uasit ergo agamennoni rgi
ut omnes naues in aulidem insulam flexis velis ī o
tinenti diuertat vbi in templo quo colit⁹ predicta di
ana ipse agamennon sacrificiū ipi dee offerat manu
sua. **N**am sedata diana imminētem tempestatē eua
nescere faciet ⁊ temp⁹ nauigatiōis nobis p̄stabit ac
ceptū. **N**ec mora iuxta predicti calcātis cōsiliūz aga
mennone mandante naues omnes mutatis velis ⁊

temonibus coaptatis in aulidem insulaz salue perue
niunt que non multū remota erat ab ip̄is. Agamēnō
itaq; rex festinus descendit in terrā diane templū ad
iuit. **C**ui deuoto corde p̄priis manib; quedā obla
ta per eum in sacrificium dedicauit. **C**ōfestum igitur
marina tempestas euauit ⁊ aer vndiq; serenat⁹ uel
tes exiit ⁊ deposuit nubilosas. **Q**uiescūt maria ⁊ na
uigare volentib; in dulci eorum planicie blandiūt.
Ex hoc loco quidam sapientes dicere voluerūt qui
in astronomie opositare laborāt qd diana que ⁊ ip̄a
ē luna sit domina itineꝝ ⁊ viarū circulo se ostendit
fortunata ut sit in domo decima ⁊ vndecima oforta
ta a bonis aspectib; aliorum felicium planetarū et
hac rōe vtunt⁹ astronomi vsq; in hodiernū diē. **A**d
ris itaq; tempestate sedata post sacrificiū ab agamē
none diane libatum statī vniuersus grecorū exercit⁹
sonitu tñbe dicente naues ascendit ⁊ felici nauigati
one potius ad troiani pertinētias cū incolumitate
perueniens cuiusdā castri portū feliciter intrauit nbi
nauib; eorū secure receptis cū port⁹ ille fuiss; capax
ip̄arū greci naues ip̄as in eo tuta statione ofignant.
Huius autē castri nomen ⁊ port⁹ frigi⁹ clares i suo
codice obmisit forte pro eo qd grecorū exercit⁹ pau
cis diebus fuit moratus in illo. **S**ed hoc ē ratū ut i
aliis codicib; inuenit⁹ qd sarronaba ab incolis voca
bat⁹. **H**uius castri vero habitatores ⁊ incole in ar
mata manu cursu precipiti peruenerūt ad litus putā
tes grecos arcere ne in terrā descenderēt fatuisti eos
⁊ inconsultis p̄positis ofpirātes. **C**ui⁹ rei cā fatue in
grecos irruūt qd iā i terrā descēderāt maris fatigatiōe

lassati bellū fatuum cōstituūt cōtra eos **S**3 greci inu-
merabili q̄ritate armati descendentes in terrā eis sue
facuitatis penas exoluunt. Nam ⁊ eos in ore gladii
persequūt q̄ pre multitudine grecos sustinere aliqua-
tenuis nō valentes fuge subsidio se cōmittunt ppter
quod ad ip̄ius castri cacumia festinanter anhelāt se
ante grecorū faciē dispergentes. **G**reci vero in sequen-
tes miseros qui fuge precipiti ante eos se eripere mi-
nime valuerūt eos captos morti emācipāt singulos
⁊ quos intercipiūt morti tradūt violēter castrū ascen-
dūt q̄ apertis ianuis ob receptionē fugientiū inco-
lazz inueniūt intrāt in illud ⁊ ī miseros ibi repertos.
qui defecerāt virib⁹ dissolutis crudeliter irruunt fer-
ro interimunt castrū capiūt ⁊ predant ⁊ facta p̄da
muros castri ipsius ⁊ queq; fortia subitā excutiunt
per ruinam. **N**ec mora direptis omnibus inuētis ibi
dem ⁊ singulis ruina delectis greci victores redeunt
⁊ ascendūt ad eorum naues in ip̄a illico intrāt mari-
a ⁊ recto remige apud portū thenedō veniūt ibiq; e-
is salubriter applicantibus iniectis anchoris eorū
nauū ī pfundū velisq; depositis intrāt hilariter por-
tū ipsū. **E**rat āt apud p̄dictū thenedō q̄dda castrū
in fortitudīe magna firmatū habitatorib⁹ multis cir-
cūcirca repletū multis diuitiis opulentū cū loc⁹ ip̄e
satis eēt amen⁹ delitiis terrestribus ⁊ marinis qd p
sex miliaria tantū (vt supra relatū ē) distabat a tro-
ia. **H**abitatores vero castri ip̄i timētes excidiū de
seip̄is statī ad arma p̄siliūt castrū ip̄ū muniūt bel-
licosus viris ⁊ armis ⁊ se defensionī opponere cōtra
grecos potenter instituūt aiosi **G**reci āt eoꝝ nauib⁹

omode alligatis in portu et eius ibi rura statione re
ceptis armati descendunt in terram et in glomerosa mul
titudine pugnatorum quicumque inveniunt rapaci pre
de violenter exponunt quod se contra eos totis viribus sa
ragebant infestis conatibus duras aggressuras exer
cent et ideo inter eos et troianos castri ipsius dominos
crudeliter bellum feruet et durum prelium estuat inter
eos. Cuius rei causa multi cadunt ex troianis gladiis in
terfecti sed plures ex grecis ad quorum excidium et vin
dictam greci artius anhelantes morti et vulneribus aiosius
se presentant. Multi ex grecis intereunt iter ista nec non
et de troianis quam plures. Sed demum troiani sustine
re grecorum innumerabilem multitudinem non valentes fu
ge subsidio se committunt et quibus fugere licuit non fu
it alia causa suffragii quam lapsu fugae ad troie alta mentia
peruenire. Illi vero quibus fuga non profuit ferro in
tereunt et acerba morte crudeliter vitas solvunt. Sicque
a grecis ipsius castri toto habitu intercepto in predictum
castrum irruunt ipsum in magna potentia debellantes.
Troiani vero ordiatis bellis eorum in summitate muro
rum adversus grecos duram et duram defensionem opponunt
nunc eos iactis lapidibus obrunt nunc eos iterum in
in vibramine lancearum nunc ipsos iaculis acutis affici
unt nunc balistarum crebris sagittis emissis ipsos letali
ter vulnerant et extreme morti tradunt. Greci vero diverso
rum generum machinis ordinatis ac diversis parietibus
institucis in diversis locis quam pluribus bellicis scalis
appositis letaliter impetunt dura debellatio troianos in
quorum debellatio multi ex grecis sternunt a scalis et

volubiliter ruinosi peruenientes in terrā fractis ceruicibus vitam exhalant. **G**reci ergo passim intereūnt. **S**ed demum troiani multo labore lassati quasi lāguida et ineffeminata defensione tuentur. **A**d quod greci in tolerabili copia pugnatoꝝ glomerosē insistentiū cōtra troianos per scalas ipsas castrū ascendūt. alii per fenestras alii per murorum liberas summitates. et eorum per muros vexillis appositis in recōpensatione suoz interfectoꝝ ab eis quotquot ex ipsis inueniunt. aut gladio perimunt aut ruina nemini parcūt. et etatis discretionē nō habita vniuersos mucrone trūcatorum occidunt. **E**t dū nullus troianoꝝ viueret inter eos greci latibula castrī scrutantur quicquid inueniunt vtilerapaci preda subripiūt et asportāt et oībz locis de reꝝ ablatione penitus euacuatis demū castrū ipsum euertere decreuerunt. **P**rostratisq; menibꝫ altis ipsius totum scindit ex ruina murisq; solutis et in facie terre deiectis tam deiicientiū studio q̃ igniū flammis voracibus submissōꝝ altū thenedon imū tenet et sic vastatis omnibꝫ et arreptis greci victores cū p̃da maxia eorū reuertuntur ad naues.

De grecis mittentibꝫ ad priamū p̃ restitutōe belene et damnoꝝ factoꝝ per paridem in insula citharee.

Greci itaq; de p̃dictis duobꝫ castris et eoz īcolā absoluta obtenta victoria dum in portu thenedon et eius planicie vitam deducerēt laxiorē agamē non rex circa suū regimen curā studiosaz exercēs vniuersos grecos ad quos capta p̃da puenerat de rebꝫ et spoliis troianoꝝ ex duobꝫ castris ipsis ad se venire mandauit et ut oīa que ceperāt ex p̃da p̃dca secuz

afferent. **G**ui statim audito precepto duciseorū om
nem obedientiā obseruantes cū omnib⁹ reb⁹ captis
ab eis corā ipso celeriter accesserūt secū vniuersa cap
ta ex preda predicta fideliter in presentia dicti regis
agamennonis deferentes. **D**e quibus per eundē regē
distributionibus factis equis ea unicuiq; distribuit
secūduz merita ⁊ qualitates iporum qui ad obtinen
dam victoriā castrorū predictoz mortem ⁊ vulnera
nō vitarunt. **P**eractis igit⁹ predictis equis partitōi
bus vt dictum ē inter homines bellicosos idem rex
voce p̄conia iussit mandari vt vniuersi reges duces
⁊ grecoz p̄cipes sequentis diei aurora surgente cuz
aliis maioribus exercitus ipoz in eadez planicie o
uenirent vbi idē rex celebrare generale colloquium i
tendebat. **D**iei sequentis igit⁹ mane facto omnes re
ges grecorum duces et principes ⁊ maiores exercit⁹
eorūdem in p̄dicta planicie satis hilariter ouenerūt
⁊ eis cōmodis sessionibus collocatis predictus aga
mennō rex sua dextra ⁊ oris iussu taciturnitatis dic
tato silentio inter eos talis prupit i uerba sermōis
Amici reges duces ⁊ p̄cipes ⁊ quicunq; maioresq;
in p̄sentis ogregationis circulo ouenimus necessaria
causa dictante satis ē per longas ⁊ vniuersas mūdi
partes potētie nostre fortitudo precognita cū mag
nitudinē viriū nrāz mundus passiz predicet vniuer
sus grata tamen ⁊ accepta ē diis nrīs illa potētia q̄
superbia caret ⁊ ceruicose elationis vicia non cogno
uit. **N**otum ē enī omnib⁹ q̄ta mala ex superbie elati
one pueniūt ⁊ ipi diū mirabili opposizione resistunt
superbis. **S**uperbi enī nullos aīcos habēt ⁊ si quos

habent undecunq; sibi aggregant inimicos. **N**az et si
superb9 efficiat amicos multis o; q; inimicus existat
Supbie. n. viciu in nr̄is negociis et specialiter i p̄nti
quātuncūq; possumus excremur ut sola rectitudis
iusticie linea facta nr̄a p̄fulgeat et contra nos aliq; de
superbie vicio nō ipingat. **N**ostis enī nos in magna
parte nr̄e potentie ad obtinendā vīdictā de iniuri
is nobis illatis per priamū regē hucusq; venisse et reg
ni sui terminos in potenti brachio inuasisse. et tanta
sibi nos iam intulisse detrimenta damnoꝝq; si p̄rio
troiani nobis extiterāt inimici nunc nobis facti sunt
duriores. **S**cimus enī eos iā multa premunitos po
tentia et ipi patenter agnoscūt nos eē sibi vicinos et
si ipi possent de dānis factis eis recēter a nobis re
centem assumerent crudeliter ultionem. **C**ivitatez ita
q; potentem habēt et potenter undecūq; munitā et iō
vires eorum aduersus nos credim9 duplicasse. **V**tez
quia magna prerogativa dicit̄ p̄ualere q; in suo ho
picio inter suos cognitos et amicos vel in sua puin
cia se defendit. **N**onne cornix suo quiescens in nido
licet sit viribus ip̄a debilior duos conflictus inge
rit in falconem anteq; capiat̄ ab ipso. et ab ipsa rece
dit sepius vulneratus. **S**ane inter vos non hec ver
ba pfūdo ut dubitabile nobis sit troianos nos nō
posse confundere. urbem eorū quātuncūq; sit fortis
non posse destruere et omnes troianos finali excidio
posse cōsummāre. **B**ed quia laude multa merebimur
commendari si omnia que sum9 de isto negotio nr̄o
facturi discretione ductrice vitata supbia moliamur
Adultos enim consuevit in profundū necis immergere

inconsulta facilitas ⁊ illius aggressura negotii q̄ m̄
to examine consilii non decocta per superbie impetū
ad actus subito deducit⁹ repentinos. **S**cimus prete
rea priamum regem non eē diu qui nos per suos spe
ciales nuncios requisivit ut exionam sororem suā si
bi restituere deberemus. **S**ed nos multa superbie ela
tione tumentes requisitionem eius audire improuida
responsione negauimus que si nobis exaudita fuisset
damna graua in cytherea nobis illata sic enormiter
non fuissent ⁊ regina helenā que de melioribus grece
sua ⁊ suorum virtute censetur a patrie sue magnifica
statione non fuisset abducta nec nos qui pro recupe
ratione eius ⁊ illatis nobis iniuriis appetimus ultō
nem nō essemus in tantis laboribus ⁊ expēsis ī tm̄
a nostris patrie litoribus elongati quid sit proinde
nobis pro certo futurum prosperum vel aduersum
penitus ignorantes. **E**t ideo si de beneplacitis nr̄is
⁊ pro sano consilio videret⁹ acceptum ut labores la
boribus addere deuiitemus ⁊ quod in honoris nos
tri gloria redire ad p̄pria mereamur ad eūdem regē p̄
amū nr̄os nuncios speciales destinem⁹ ut nobis volū
tarie helenā raptā restituat ⁊ nobis satisfaciat de his
q̄ contra nos p̄paridē sunt om̄issa. **E**d si rex priamus
uelut sapiēs hoc duxerit acceptādū hōrabilis erit re
dit⁹ nr̄ ad p̄pria nec a troianis āplis extigere de iur̄
dēm⁹. **S**i uero duxerit recusandū duo laudabilia p̄
iure nr̄o pugnabūt iusticia. s. ⁊ nr̄a potētia excusata.
Et cū p̄mūdi partes hoc a nobis p̄cessisse vulgabit⁹
inreprobabit⁹ ab audientib⁹ clementia troianorū ⁊ nos
ter commendabit⁹ ubiq⁹ processus ab omni superbie

vicio excusatus. **N**am et si postmodum in nostram vin-
dictam in troianos durissimas penas inflixerimus
eos passim in ore gladii perimendo evertendo fundi-
tus terram eorum mulieres eorum peribenni vituperio et
seruituti perpetue tradendo. **N**ullus erit qui nos ex
inde poterit rationabiliter increpare. **A**tendatis er-
go si placet si iuxta verborum meorum monita hoc sit
a nobis efficaciter exequendum. **H**is igitur dictis ex cir-
cūstanciis multi fuerunt qui premissa verba dixerunt
exequenda non esse. **A**lii laudauerunt expedire sic fieri
ut rex ipse decreuit. **E**t dum ad hoc omnes postremo v-
nanimiter conuenissent diomedem et vlixem in eorum nun-
cios elegerunt. **Q**ui statim se accingentes ad iter sole ce-
li tenente iam medium ad troianęurbis menia peruene-
runt et intrantes in ipsam ad magnam regis priami regi-
am se offerentes descendentes ab equis marmoreos
gradus scandunt. **C**umque venissent ad atrii spaciosi ves-
tibulum mirati sunt ipsi palatii edificia tam miro ar-
tificii opere circumfusa / sed potius sunt mirati dum in
medio ipsius atrii inspexerunt quandam arborē manu-
factam mathematicę artis subtili ingenio constructam dum
eius stipes esset ex auro gracilior lancea in duodecim al-
titudine cubitorum in cuius stipitis summitate arbor
ipsa mirabilis latitudinis se diffundebat in ramos.
qui totum ipsum atrium longa circumfusione tegebat.
Erant enim rami ipsi partim ex auro partim ex argento co-
positi sic ut eorum folia et flores eorum in multa diuer-
sitate gemmarum eorum fructus editi radiarent. **L**onga
igitur ipsi duces ex eius inspectione contenti ductu mil-
itorum portas camerarum ascendunt et peruenientes

in locum ubi rex ipse priamus in multa suorum nobilium comitiu a sedebat non sunt regē ipm alicuius salutationis oraculo venerati. **S**ed eis velut in eis opposito osedentib9 sic illi ē affatus vlixes. **R**ex priame si te primo salutationis verbis nō exquisiui9 nō mireris cū te capitalem habeamus in hostē ⁊ hostis sui hostis nō debeat orare salutem. **A**gamēnō fxcuius nos ad te legati sumus per nos mādāt tibi vt reginam helenam de sui regni terminis violentē ablatā restitui facias regi suo ⁊ damna graua grecis illata per paridm natum tuum iuxta voluntatē eoz ad presens studeas rsarcire. **Q**uod si feceris salute sani osilii poteris. **S**i autē hec implere forte cōtemnes ipse respice quāta tibi ⁊ tuis sint mala finaliter pūētura. **N**ā tu infelici morte succumbes vniuersi tui crudeli nece peribunt ⁊ hec tua nobilis ciuitas tota casabit ex ruina.

Quō rex priamus rñdit nūciis grecoz ad se missis

Rex itaq; priam9 intellectus uerbis vlixis nulli9 expectata deliberatione consilii sic respōdit vlixi. **D**e narratione verborum vestrorum ammiratione multa commoueor cum a me talia requiratis. q̄ regem victum ⁊ hostem in exterminio positum vix decerent. nec puto grecos vestros aduersus me tantis viribus preualuisse. quod ad faciendum que dicis cogi deberem. **I**psi enim petunt a me sibi satisfieri que satisfactionis iudicio sunt subiecti cum ⁊ ipi sint causa ⁊ si forre fuit aliqua fuit illa per quā ipi hec mererent. **I**nterfecerunt enim mihi patres ⁊ fratres ⁊ quoscunq; coniunctos. urbem meam

funditus euerterunt ciues meos morti ⁊ exilio tradi-
derunt ⁊ abduxerunt sororem meā exionam que uti-
nam more regio tractaret sed viliter more meretricio
decurpat ⁊ petūt me sibi ad satisfactionem vrgeri.
Ego autem volui nihilominus sub silentio tanti ma-
li vitam educere nec anxari strepitu preliorum. ⁊ iō
misi ad eos legatum meum anthenorē ut ipsi saltim
sororem meā restituere dignarent. nihil aliud de cō-
missis iniuriis postulando. **¶** Quanto vero dedecore
q̄tis minis legatum meum affecerūt satis p̄ vobis ⁊
mibi. **N**ō ē ergo locus ut verba vestre legationis ex-
audiā certe perire turpius prius mallem. **¶** Quare aga-
mennō rex per omnia sit securus nunq̄ meū grecis
appetere pacem qui me tantis dolorib⁹ afflixerūt et
vos etiā qui sermonibus talibus vsi fuistis nisi esset
q̄ legationis officiū vos defenderet morte vilissā
vos facerem interire. **¶** Redeat ergo ad vestros
quia donec vos video absq̄ magne ire fluctuatione
eē nō possum. **A**d quod statim diomedes prūpens i-
risum sic dixit. **O** rex si solis nobis inspectis sine ira
nō ē toto ergo tpe vite tue nō eris absq̄ ira cū greci
ī tāta potētia vicini tui existant. **E**t nō ē tēp⁹ ulteri-
us differendi quin videas nos ⁊ eos coram ciuitate
tua aduersus te ⁊ tuos in armis continuis īsultātes.
Et si de solis nobis inermibus tanto dolore cōpun-
geris quanto potius condolebis cum plusq̄ centum
milia grecorum cōtra te inspicies armatorum cōtra
quos nulla te poterūt cōseruare tutamīa quī tu ⁊ tui
crudelis mortis nō sentias interit⁹ infelices. **E**t anq̄
tibi hec mala succedant secura libertate verba

potes effundere velut vana. **M**ulti ergo de astanti
bus ad diomedis verba cōmoti in ipm irruere subi
to voluerūt ⁊ ei iniurias graues inferre aduers⁹ ip
sum etiam nudatis ensibus insurgentes. **S**z rex pria
mus suo eleuatus a solio aduersus illos potenter ex
clamat ne iniuriā aliquaꝝ illi inferre p̄sumant cuz nō
sit sapientis stulto secundū suā stulticiā respondere.
Et proprium stulti sit suas demonstrare stulticias ⁊
sapientis in sua sapientia tolerare stultoz errores.
Sicut enī stulto liberuz ē stulta verba diffundere.
Sic sapiētis cedit ad laudē auscultare q̄ dixerit ⁊ au
scultata ridere. **I**n verbis igit stultis cognoscit stul
ticia p̄ferentis. **E**t ego prius malle in p̄sona pati
q̄ legatus aliquis in mea curia aliquā iniuriā patere
tur. **H**ro modico enī ⁊ vili excessu pōt se aliq̄s vitu
perare de leui. **S**edete igit vniuersi nec p̄sumat amō
aliquis vestruz āplius inhonesta p̄ferre. **E**t sic ces
santibus eis enneas qui tunc iuxta regē priamum nul
lo alio mediante sedebat verbis obtemperare nō ua
lēns sic dixit **N**ō ē iustū dñe rex ut stulto debeat q̄s se
cunduz suā stulticiā respōdere. **N**ā q̄ stulta p̄fundit
ins ē ut de sua stulticia odignā accipiat disciplinam
Ego enim in ospectu vestro tāta ⁊ talia possez dice
re inhonesta q̄ me occidi de iure mandare possetis.
Et nisi eēt vestra presentia ille qui tan q̄ fatuus ē lo
quutus iam ut mortem incurreret nō eēt indignum.
qui tam audacter anipullosis ⁊ verbis mordacib⁹
vestram lacerare nō horruit maiestātē ⁊ nos verbis
eisdem turpiter exagitare p̄sumpsit. **N**oneo ego euz
ut ab hoc loco discedat si presumpcā noluit stulticiā

in sapientiā cōmutare. **D**iomedes vero ad predicta nullatenus stupefactus sic ad enee verba respōdit. **T**u q̄squis es ī sermonibus tuis bene cognosco te nō rectū eē iudicem / s; oblocutorē acutū. **V**alde desidero ut te apte inuenire possem in loco in quo tibi grates condignas quas meruisti redderē de verbis q̄ tā grato p̄tulisti sermōe. **B**ene video q̄ beat⁹ ē ille rex qui te in cōsiliarium suum tenet qui tā bene nosti cōsulere regi tuo ut tuus rex iniuriarū actor existat. ⁊ sic de facili labilis ad pudorē. **U**lixes autē diomedis verba sagaciter interrūpēs monet eū ne plurib⁹ verbis utat. **E**t illico idem ulixes regi priāo sic dixit. **R**ex intellexim⁹ plēe singula que dixisti. **N**immō recedemus a te ⁊ regi agamēnoni que per te dicta sūt singula fideliter referem⁹. **E**t sic statī ambo a palatio descēdētes equos ascendūt ⁊ ī celerib⁹ gressibus ad eorū exercitiū puenerūt. **G**ui cōtinuo descendentes ab equis agamēnonis tentorium simul intrāt ubi maiores exercitus eorū agamēnone morabant. **E**t referētib⁹ illis cuncta que didicerant a priamo rēge p̄dicto de ipsius priami responsione valde mirati sunt grece ⁊ qualiter sit ammōdo contra troianos ī talibus p̄cedendū orditi sunt cōsiliū multas vias de quibus infra p̄roxīe seriatī suo ordīe referem⁹. **V**erūtamen anteq̄ ad narratiōis seriē accedam⁹ de p̄dicto ene a aliqua sunt dicenda. **H**ic est enim ille eneeas qui cōceptus ⁊ natus ex dea venere ⁊ anchise post troiane urbis excidium profug⁹ cū reliquiis troianorum per mare cum quibusdam suis nauibus tirrenūz nauigādo p̄ pelagus post multos success⁹ romane urbis et

romanoꝝ reip. factus est princeps de cuius stirpe il
le indicus magnus cesar augustus in magna felicitate
processit. **H**ic etiā ille est de quo imperator iustini
anus in libris legum suarum viz in libro autenticoꝝ
in rubrica ut preponat nomen imperatoris legitis
documentis fecit inclitam mentionem dicendo qd si
a magno cesare augusto imperatores ceteri dicendi
sunt cesares multo fortius secundū p̄meua tempora
omnes imperatores ab enea eneades dicendi sunt q̄
primus remp. romanoꝝ imperiali q̄si scepro ipertali
ter gubernauit. Huius aut enee successus otinuos ⁊
p̄cessu necnō ⁊ p̄ maiori parte gestauit virgilius in suo
opere eneidorū dum vixit multa descripsit licz mor
te p̄uentus complere nō potuit integraliter op⁹ suū
De grecis mittentibus achillem ⁊ thelephū p̄ ob
tinenda maxima victualium copia continue in exer
citu grecorum.

Qum hec itaq̄ gererent prout superius sunt fla
ta agamēnon rex vniuersos reges duces ⁊ prin
cipes ad generale cōsiliū in planicie thenedō voce
p̄conia venire mādauit. Quib⁹ statū ouēientib⁹ in lo
co p̄dicto idē agamēnō it̄erionis sue p̄positū ī hec
sub op̄edio uerba resoluit. **I**nter alia necessaria que
exercitui nrō potēter icūbunt ē illud precipuū ut cu
ram sollicitam habeamus qualiter exercitus noster
dū ē in conflictu bellorum debeat victualib⁹ abun
dare nam sine multo victualium presidio exercitus nos
ter vix posset prodesse. **¶** Quare si vobis videret ac
ceptū apud messam pro victualib⁹ otinue rebaben
dis in quo maxima fertilitas viget speciales

nostros nūcios viros strēnuos ⁊ fideles absq; mo
ra mittam⁹ ut taliter predicti nuncii nostri predicta
statuant ⁊ salubriter ordinent qđ īdeficienter p̄dicta
victualia orinuis succursibus exercitui nostro ī m̄p
ta excrefcenti copia faciant abundare. **A**gamennone
vero predicto suo colloquio fine facco omnes astā
tes osilium suum probant ⁊ incōtinenti strennum a
chillem ⁊ thelephum filium quōdam herculis sup ex
ecutiōe predicti negocii cōiter elegerūt ut ad exequē
dum predicta in multa comitiua milituz pugnatorū
ad messam se dirigere deberent. **I**n hac igit̄ provin
cia regnabat rex quidam nomine teucram qui regnū
ipsum longa pace tenuerat dū in ipso multorum mi
litum copia ⁊ virorum pugnantiū iuuentus bellico
sa vigeret. **M**eriq; enim dicere voluerunt hāc fuisse
siciliam que in multaz fertilitate victualiu⁹ fuit sem
per abundans dicta messa a messana ciuitate existen
te in ipsa quesita ī introitu ipsius īsule ex parte lito
rum regnorum mirabili salutis portu ogerit in quo
naues in multa classium quantitate omni tempore tu
ta statione tuent̄ et p̄inde qđā dicere voluerūt qđ pre
dicta ciuitas messana ideo dicta ē qz rōe port⁹ ip̄i⁹
messes edite in adiacentiū locorū terminis coacte de
ferunt̄ ī ip̄az qđ p nauigātes postmodū per diuersas
mundi partes delatas questus gratia deuebunt̄. **L**i
cet nōnulli dixerunt ciuitatē ip̄az messe a cuiusdā re
gis dicti messanus titulis insignitā qđ duz regnaret ī
insula ciuitatē illā ex suo nomine messam voluit ap
pellari. **S**z frigi⁹ dares de his nihil ī suo ope descri
psit simpliciter ponens achillē ⁊ thelephum apud

messam gratia querendorū victualiū aduenisse que
cū forte sit alia a sicilia potuit eē grecis magis ppi
qua q̄ insula sicilie que eis erat valde remota . licet
hoc ratum sit q̄ sicilia subiecta fuerit ditioni grecoꝝ
In hac igit̃ puincia messe achilles ⁊ thelephus ī co
pia triū milium milicū strennuoꝝ cū multo nauigi
o perueniūt quibꝫ cū eorū nāuibꝫ applicantibꝫ ad
litora terre predictę ⁊ eis in terrā descendētibꝫ f̄x teu
cram cū multis militibus ⁊ multis cateruis peduꝝ
ostipatis peruenit ad litus vbi achilles ⁊ thelephus
descenderant ī comitiūa suoꝝ . **G**ui statim insurgētes
ad arma dū regē ⁊ suos oꝛa se venire sunt infallibi
liter suspicati nec pati velle eos in sua terra aliquo
mō eē aīosis virtutibꝫ se oꝛa eospliose presentant.
Quid ultra? **B**ellum feruet asperrimū inter vtrosqꝫ
hinc inde cadunt cadauera gladio trucidata. multi
cadunt ex grecis / sed plures ex inimicis eoꝝ . **L**icet . n .
greci multa virtute vigerēt / tamen resistere aduersari
oꝝ numero triplo maiori vix poterāt . **E**t reuera
omnes greci ibi fuissent nequiter interfecti nisi fuisset
ille mirabilis in operibus armatoꝝ achilles qui mē
to studio contemplatus q̄tatem pugnantiū ⁊ qua
litate ipsorum percepit ⁊ vidit regē theucram in me
dio oꝛlictu bellantiū oꝛa hostes suos dāna graua
infligentem . **Q**uare idem achilles impetuose dissiluit
in oꝛlictum frangit ⁊ disrūpit acies vniuersos inter
ficat qui eius oꝛpectui se opponūt ⁊ q̄ ad sui trāsitiū
non aperiunt sibi viam . **A**d regez ergo theucrā uelut
leo rugiens applicat ipm impetit ense nudo crebris
vexat ictibus vulneribus sauciat . ⁊ eius galee laq̄is

laqueis viriliter extirpatis arreptum regem per vi-
olentiam prostravit in terram elevatoque mucrone ip-
sum interficere furibundus intendit. **B**ed thelephus
qui secundus ab achille pugnabat ut sentit achillem
sic in regem theucram crudeliter insuere et elevata dex-
tra velle ab eo eximere caput eius in medio utriusque
se ingerens descendente ictum accipit scuto suo et pia
voce humiliter deprecatur achillem ut regi theucraz le-
taliter vulnerato quasi mortuo et devicto morte ul-
timam pro sua benignitate remittat et vite spatium
victo victor indulgeat qui se sibi quasi victum iunc-
tis manibus offerebat. **A**d thelephum igitur illico res-
pondens dixit achilles. **E**sue namque te movet contra pu-
blicum hostem nostrum exercere gratiam pietatis qui tam
crudeli requisitione in sola sua armorum confidencia nos
primo vexavit. **I**ustum est ut ipse cadat in foveam quam
parabat. **C**ui thelephus. **D**omine iste rex fuit quondam pa-
tri meo multa familiaritate coniunctus. **E**t ego dum qua-
dam vice in hac terram suam casualiter diuertissem infi-
nici honoris mihi apuit gratiam et utilium servitio-
rum copiam in me in maxima quantitate perfudit. propter quod
eius vite dispendere totum abominor et abhorreo mor-
tem eius. **C**ui achilles. **E**cce illum trado tibi recipe et de
eo consequaris finaliter cum velle. **R**ex itaque theucraz
sic a manibus achillis avulso et ab eo instantis necis
exicio liberato belli est finis impositus secedunt turme
greci victores redeunt ad naues. **R**ex autem theucram
ad sua regna deducit semivivus. **A**d cuius preces cum
multa humilitatis devotione porrectas thelephus et a-
chilles incedunt cum ipso in cuius regna recipiunt hospites

in honore maxio ⁊ rerū affluētiū ubertate. **N**ō post
multos vero dies rex theucrā leralib⁹ vulneribus si
bi ab achille potenter inflictis attritus p̄ multa va
litudīe factus exanimis ⁊ vidēs vite sue extrema si
bi accelerare dispendia achillē ⁊ thelephū ad se man
dauit venire. **G**uibus ad eū venientib⁹ ⁊ inuenienti
bus ip̄m in regio strato iacere idē rex theucrā sic locu
tus ē illis. **I**nclyti duces longa salus sit vobis. **D**ico
tñ vobis thelepho carissimo meo qz iaz vite mee ad
extrema deueni mortis interitū amplius deuitare nō
valens. **Q**uī igit heredem mihi legitimū ex me p̄gēi
tum fata prestare noluerunt ne presens regnū meum
remaneat in caduco quod multo labore quesui ⁊ la
bore nimio māntenui usqz nūc icōcusser qd iā q̄sitū
ifallibiliter āmisisset nisi ille vir strēnu⁹ q̄ oib⁹ aliis
strēnuis virtutib⁹ fuit p̄lat⁹ victoriosissim⁹ hercules
pater tu⁹ i adiutorium meū ad preces meas festinan
tius occurrisset dū in magna multitudine hostiū me
orum regnū istud iā p̄occupatū existeret ⁊ recuperā
di aditum iā mihi spes certa defecerat ⁊ ip̄e solus in
sola sue virtutis potentia vniuersos hostes meos in
duricia belli ofregit ex eis innumerabilibus interēp
tis propter quod regnum istud ab omni hostili con
gressu tūc ⁊ postmodū liberauit ⁊ mihi illud in qui
etis pace restituit liberatū. **U**nde non meis meritis
nec mee virtutis potentia usqz nunc sum huius regni
sceptro in pace potit⁹. sed sola tui benigni patris af
fectuosa virtute. **E**x hoc itaqz loco illi qui putauēre
p̄uinciam messē esse siciliam opintonē eorum multa
firmitate corroborāt asserētes herculē in siciliā adue
h 2

nisse. **W**nde dictum ē ī vna parte sicilie ex parte bar
baroz herculē ex cā memorie suas fixisse colūnas q̄
locus adhuc dicit̄ colūnaz ⁊ terra dudum existens
in ea herculea vocabat̄ lic̄ quidā voluerūt corrup
to nomie herculis heraclia nomari. **S**z hec rata nō
sunt. **I**n hac igit̄ terra dudum a barbaris exarata ⁊
data penitus in ruinā adhuc supersunt quedaz colū
ne q̄ vulgo columne herculis nūcupāt̄ ⁊ in eo quon
dā fredericus secund⁹ p̄iceps reip. romanoz ⁊ rex
sicilie fecit ostriui quādā terrā cōsiderās locū ipm ha
bitantibus vtilez p̄pter sitū q̄uis in facie pelagi si
tus sit carēs omni port⁹ statione salubri. **Q**ue tamē
terra p̄pter situs bonitatez plena populo usq; in ho
diernū diē dicit̄ terra noua. **R**ex aut̄ theucrā sua tra
hēs extrēa dispendii incepto sermōe suo vers⁹ thele
phū cōtinuauit hec verba. **C**um igit̄ fili thelephe ille
virtuosissim⁹ p̄ tu⁹ regnū istud sibi sua virtute que
suerit ⁊ ego mihi ab eo illud non reputaueri restitū
tū s; mihi potius ab ipso cōmissum q̄ fata sibi viuēti
cedere noluerūt vt p̄prium habituro tibi loco eius
cuius es heres ⁊ filius fara tibi rationabiliter cōcesse
runt. **Q**uare te aīo testandū in hoc meo presenti eulo
gio heredē instituo cā in regno isto q̄ ī omnib⁹ ali
is bonis meis vt huius regni sceptro . ⁊ diademate
potiaris ⁊ gubernes me aut̄ bōre regio regis tradere
sepulture curabis celebratis meis obsequiis more re
gali. **E**t his dictis ⁊ scriptis rex theucrā cōtinuo mor
te superueniēte vitā finiuit. quo mortuo theleph⁹ de
sua morte tristat⁹ cū proceribus regni sui corpus ei⁹
honorabili tradidit sepulture . ⁊ lapide marmoreo

nimum preciosus est tumba constructa eius in qua statu-
it condi cadaver. In cuius tumbe superficie hoc epi-
thaphium sculptum iussit apponi. Rex theucra iacet
hic quem morte peremit achilles. qui thelepho reg-
ni scepra tenere dedit.

De thelepho ducenoniter in regem electo.

Reigit facto universi maiores regni et per su-
as urbes singuli populares thelepho qui ducis
nominis iure suo in primis fuit titulis insignitus nouo
facto regi tanquam regi et domino sacramenta fidelita-
tis et homagii prestiterunt et dinceps rex ipse thele-
phus regni ipsius gubernacula moderaturus assump-
sit. Achilles autem omnium victualium copia nauibus onera-
tis et aliis necessariis ad viteregimina deputatis the-
lephum regem volentem cum eo in grecorum exercitum
proficisci et profecto redire in regno ipso in quo ipse rex
erat assumptus quasi inuitum residere et remanere ma-
clauit monens illum et monitis precepta subiungens
ut circa continuos succursus victualium et aliarum rerum
edibilium in grecorum exercitum mittendorum curam debe-
at incessantem et uigilem adhibere. **¶** Qui omni deuotione
et affectione subiecta se predicta propter obtulit impletum
et sic achilles a rege thelepho discedente cum suis nauibus
alta petit maria et recto remige nauigare sospes
et incolumis peruenit in thebedon ubi adhuc grecorum
exercitus morabatur. **¶** Qui statim descendens in
terram in comitiua multorum ad rectorium agamen-
nonis regis se contulit ubi confestim reges duces et ipsi
maiores exercitus confluxerunt et achille in magna
leticia suscipientes in gaudio maximo fouet amplexibus

et amicis oculis brandiuntur tanquam eum quem pre ceteris
carum habebant et in omnibus potiozem. **N**arratis ita
quod per eum singulis que gesta sunt in messe provincia et
de thelepho facto rege et de navibus inde adductis
onustis et indeficienti victualium quantitate per tempora
etiam successura a thelepho rege promissa. **P**ropter quod
certum erat amodo grecorum exercitum nullam posse pe
nariam victualium trepidare omnes excrefcenti gaudi
o letati sunt valde et achillis processus probabili ro
ne laudabiles undecumque commendat. **E**t sic verbis om
nibus sine facto achilles ad tentoria sua redit ubi cum
multo gaudio a suis mirmidonibus leta mente recipi
tur gratificantibus sibi multum. **V**erum quoniam in hoc lo
co frigijs clares dicendi materia fuit digressus ante
quam de grecorum processibus successiue sequentibus aliquid
enarraret seriari et nominati decrevit describere in hoc lo
co qui reges et quot qui daces et principes in defen
sionem troiane urbis aduenerunt sicut supra de tigi
bus ducibus et alijs venientibus in grecorum exercitum
descripsimus. **D**ignum est enim ut et nos in hac parte
de eis faciamus (et si non omnem) saltim de maioribus
mentionem. **S**ciendum est ergo quod de regnis eorum licet clares
frigijs nihil mihi dixerit venerunt tres reges cum plus
quam tribus milibus militum armatorum rex videlicet pandarus
rex tabor et rex andastrus. **V**erum de quadam puincia que
dicitur coloson quam quidam dixerunt esse insulam multe spe
ciositatis et plenitudine urbium circumflectam venerunt qui
tuor reges in comitia quicquid militum militum quorum unus
vocabatur rex carras/alius rex imasius/tercius rex nes
tor forus et quartus rex apbimacus. **I**tem de regno

licet cum tribus milibus militum venit rex gleuco eius
eius fortissimo filio sarpedone/qui regi priamo fu
erat vinculo consanguinitatis astrictus. Item de regno
licaoie venit rex euphenius cum mille militibus expertis
in bello. Item de regno quod dicitur de larissio venerunt
duo reges cum militibus mille quingentis. scilicet nuporgras
dis/et rex eupedus Item de regno quod dicitur tabari
a venit rex remus cum tribus milibus militum et in eis co
mitum venerunt comites septem et duces quatuor. qui re
gi remo fideles erant de iure vasalli. hi autem omnes porta
bant arma coloris iacintini siue flauii absque aliquo inter
signo ut inter bellicorum acies rex remus et sui de facili
possent agnosci licet essent alii qui eadem arma gestassent
Item de regno quod dicitur tracia viz qui in orientali pla
ga sita est venit rex pilex et alcamus dux secum mille et
centum milites adducens. Item de regno pannonie ve
nit rex precemessus et quidam sobrinus eius dux stupe
cum mille militibus tamen quoniam huius regni provincia
tota consistit in montibus obscuris nemoribus et siluis
umbrosis. Rare enim sunt in ea ville et nulle planici
es et ideo dicitur in ea multos satyros faunosque bicornes
quod plurimum abundare. Et ideo etiam in ea multa miracu
losa visa fuisse. nam et in terra illa sunt diuersa genera
volucrum et ferarum et ideo eius militia pre ceteris est experta
in uirtutibus lancearum arcuum et est sagittarum. Item de pro
vincia boetie uenerunt tres duces cum militibus mille
ducentis. dux viz asinius/dux fortinius/ et dux sani
us. Item de regno brotino quod est valde suppositum o
rientali plage plenum omni genere aromatum uenerunt
duo reges fratres cum mille militibus. rex viz boetes/et

h. 8

rex viz epistrius. **I**tē de regno passagoie quod ē ni-
mis p̄pinquū versus orientē q̄si regnū inaddibile :
propter multā remotionē ip̄i⁹ venit ille ditissim⁹ au-
ro ⁊ gemmis q̄ ī flumīe tigris ⁊ eufratis crebrius iue-
niunt. **I**n cuius ripis regnum ip̄m passagoniū sitū
ē rex. s. philimenis cū duobus milibus militū habē-
tium scuta quoz materia nō erat ex ligno cōstructa /
sed tñ ex coriis decoctis multo tñ auro fulgentia et
diuersis gemmis ornata. **H**ic rex philimenis erat sta-
tura valde grādis nō minor statura gigātis. **I**tē de
regno ethiopie venit rex perses et in eius comitina
strennu⁹ rex mennō cū militib⁹ ducibus ⁊ comitib⁹
sibi subiectis ⁊ cū tribus milibus militum ⁊ in eorū
comitina venit sigamō frater regis mēnōis supradic-
ti. **I**tē de regno thereo venit rex theseus ⁊ filius ei⁹
arthilogus cū mille militibus cūz ip̄e rex theseus ess⁹
regi priamo stricta cōsanguinitate cōiunctus. **I**tē de ī-
sula que dicit⁹ agresta uenerunt duo reges cūz militi-
bus mille. cc. quoz nomina hic expressa nō sunt. **I**tē
de regno lissinie quod ē ultra regnū amazonū venit
quidā rex senex multū sed multa discretiōe cōspicius
nomine epistropus septē liberalibus artib⁹ erudit⁹
Pic duxit secum mille milites ⁊ quēdā sagittariū vi-
su mirabilē cuius una medietas ab umbilico superi⁹
erat homo ⁊ ab umbilico deorsū erat equus. ⁊ illa
medietas q̄ erat humana tota erat corio coopta pi-
loso sicut coriū equi oculos tñ habebat flāmeos ve-
lut igne rubentes doctus in arcu timorosi tamē erat
aspectus qui aduersus grecos pugnās multos timo-
res incussit ⁊ clamna q̄ plurima dedit eis dū mltos

ex grecis letiferis vulneribus pemiſſet. Fuerunt autē mili-
tes qui his regibus aduenerunt propter milites ipsius regis
priami et minoris in die numero triginta duo milia.
Quāq; enī ab ipsis mundi constitutione legitur tot milites
tot iuvenes bellicosos coactos in unum ubi totius
mundi militum flos tam ex parte troianorum quam ex parte
grecorum conuenit in unum. Attendat ergo lectores prius
historie quam leui causa quam debili ratione tot fortium tot maiorum
proceſſit interitus. Sane abhominanda sunt scandala
quācumque debili sint ratione subnixa.

¶ De grecis recedentibus ab insula thenedon et trans-
ferentibus se in obsidionem urbis troie.

Mendum enim greci a thenedon loco discesserant
cum indicus ille palamides filius regis nauti cum
triginta navibus militibus onustis ibidem applicuit.
De cuius aduentu greci letati sunt valde quousque mo-
ra ipsius multum impingeret contra eum quare maturius
non venisset et precipue apud athenas. Qui afferens se
gravi fuisse morbo detentum suam absentiam rationabiliter
excusauit. Hic autem palamides inter grecos in bono
re maximo gerebatur cum apud maiores grecorum
primus existeret vel secundus potens scilicet in uirtu-
te bellandi discretus in omni concilio et specialiter pre-
liorum diuitis plenus et militibus opulentus. **¶** Ro-
gant ergo eum greci ut unus de consiliariis statuatur.
Quod palamides grateranter annuit ad postulationem
ipsorum. Multis ergo diebus et noctibus greci conueniunt
in unum et precipue maiores eorum ut certa consili-
a scrutarentur per que ad obsidendum troianam

urbē possent utilius ⁊ cōmodi⁹ peruenire. **P**rouide
runt enim pri⁹ ut sub noctis tenebris exequerent⁹ p̄
dictū opus eorum. **S**ed timore ducti de recessu navi
um a loco ubi tunc erant ⁊ accessu ad litora urbis
troie ne noctis obscuritas ⁊ precipue locoꝝ incogni
ta notitia. nauibus ⁊ nauigantibus posset inferi dis
crimen. **P**ropter quod ab huius p̄posito destiterūt
⁊ adhuc ex integro eis refricantibus multa consilia
solius diomedis cōsiliū ratum fuit q̄ inter grecoꝝ cōsi
liarios hec verba profudit. **A**udite vniuersi reges et
principes q̄ nunc presentes potestis aduertere verba
⁊ attendite sensum eoz. **M**ultū enī vereri debemus
⁊ multi dedecoris pudore confundi quia iā ē ān⁹ v
nus elapsus ⁊ plus q̄ in hāc terrā venim⁹ nec ab ea
recedere nos aliqua audacia potuit aīare ut troiam
adire vel videre possemus. **Q**uid interī peregrimus.
Nihil aliud reuera q̄ inimicis nostris habilitatem
presticim⁹ ingeniū ⁊ sensum acui⁹ eoz in nos ad in
ueniendi materiā ut facilius ⁊ potentius valeāt nos
deducere in ruinā. **E**cce enim iam postq̄ huc venim⁹
nec inde discessim⁹ quod pro certo notissimū nobis
est troianis esse superaddita multa subsidia urbē eo
rum in defensionem ipsorum nouis muris vallis ⁊ ca
ueis pauisse in multa compositione palorum. **F**aci
lem enim habilitatem interī habuerunt. predicta o
nia faciendi ⁊ causas ⁊ materias eorum victorie p̄
curare cum ipi iam ceperint ⁊ pro certo teneāt nos
aduersus eos procedendi audaciam non habere. **E**t
iō q̄to magis negocium hoc differtur tanto magis
nobis damna ⁊ dedecora procuramus. **P**uto enim

¶ Proinde
querent p
cessu nar
ora urbis
op inco
et inferi d
co destrui
alta consi
r grecos ol
neri reges
lueretur
teri debui
ma la e an
um? nec ab
are ut troi
i peregrin
a babulam
m in nos
ma voluit
hoc vult
cissima nob
plicita troi
anavallent
alorum. Fe
nt. predi
m victori
tro tentat
on habet
tanto mag
Puto m

¶ Si tanta olim potuissimus aiositate fernere q̄ feto
remige troiane urbis peruenissimus ad litora ⁊ repē
te p̄cipue q̄ facilior nobis prestasset in terra descen
sus cū troiani sumprouisis descendissimus in ipsos et
nunc nos descendere sit necesse illis puidis ⁊ mūtis
¶ Noueo ergo (si placet) ut statim nauib⁹ preparatis
niane deliculo nos accingam⁹ ad iter ⁊ apparatibus
bellicis istitucis cursu celeri ad troie litora cōferam⁹
⁊ in potenti virtute bellandi descendam⁹ in terram
obsidionē optatam ora urbem ipsaz ōni celeritate
firmantes. Scire enim debem⁹ quod troianis volen
tibus nunq̄ poterit a nobis hoc fieri. nisi per bello
rum discrimina ⁊ per magnam virium nr̄rū ogeriez
appositam undecūq̄. ¶ Rumpamus igit⁹ moras omni
alia deliberatione postposita ⁊ quicquid in otariū
posset dici ac quicquid sit a nobis futurum prospe
rum vel aduersum post terga laxemus cū ita fieri sit
reuera necesse ⁊ per aliam viā venire ad effectus pro
positorum nr̄rū omodius nō possim⁹. ¶ Placuit igit⁹
tur omnibus absolute datū a diomede ositū. Quā
sequentis diei aurora surgente cū multa discretiōe so
lutis nauibus portum exeūt ⁊ lato spaciāt⁹ in mari.
ibiq̄ pleno sumpro concilio q̄ naues debebāt p̄rio
percedere ⁊ que postea sint sequaces atro pelago se o
mittunt.

¶ De dispositione nauium
grecorū p̄cedentiū ⁊ subsequentiū in obsidione troie
¶ Ar̄io igit⁹ statuerūt p̄cedere naues cētū extēsis
¶ Quē signis uētūlātib⁹ ⁊ uexillis bellicis etiam in
eis castellis erectis ⁊ multorum armatorum tumul
tu municas ¶ Subsequenter uero faciunt insequi

alias naues centum deinde reliq̃ per pelag9 insequen
tes ⁊ p ordinem pcedentes recto cursu nauigant uer
sus troiam. **N**ec mora nauigātes ī eis troiana litto
ra vicina conspiciunt ⁊ suburbanas vndique statio
nes ⁊ mox inspiciūt ipsaz troiā. **Q**uā flexa governa
tione temonū ipsius troiane vrbis litoribus appro
piquāt ī terrā descendere satagētes. **T**roiani vero vi
dentes naues ipsas iam eorum lit9 ⁊ litora in tanta
multitudine attigisse subito ī arma p̃siliunt ⁊ armati
armatos equos ascēdūt ⁊ non expectata ducis seu re
gis eorum licētia inordinato cursu festināt ad litus.
Greci vero videntes tantā militum copiam armato
rum ad defensionem litoris aduenisse eaz multitudi
nem sunt mirati. **M**inori tamen admiratōe sunt mo
ti videntes illos tam strennue tā docte se regere sub
regumentis armorum. **N**ullus enī fuit inter eos tam
audax tā aiosus tā fortis qui ad inspectionē multitu
dinis troianorū vacillantem animū ⁊ trepidum nō
sumpsisset. **S**ed quia greci aliter nō poterāt in terrā
habere descensum q̃ per ictus ensium nudatorū ⁊ le
talis belli oflicium vniuersi arma capiunt multa aīo
sitate resumpta. **Q**uare prothesilaus philardoꝝ fr̃x
qui primus extiterat in ordine nauium venientū cū
primis centum nauibus primus in multa aīositate se
curus terram attingere viriliter ē conatus. **S**ed mul
te ex nauibus ventorum multa rabie impellente vel
extensis in terram veniunt quarum multe frangunt
ex illis propter quod multos ex nauigantibus in il
lis mare viuos absorbit. **E**t qui viui ex eis puenire
potuerunt in terram a troianis in multo martirio

perimunt^r multorum flagellorum acerbitate percussi.
Timuit ether in ferentiū ictibus densant^r nubes in a
ere ex emissionē continua sagittarū. vicine aque litoris
interfectorum cruore rubescunt ex quorū nece patēter
dat^r intelligi q̄tus fuerit letalis descensus grecorū in
terrā. **N**ūq̄ legit^r exercitum aliquē tāta infelicitate
tanto discrimine in terrā hostiū descendisse s; post p̄
dictas centū naues insequentes easdē i eundē locum
adueniūt. **N**ō tñ repēte in terrā veniūt sicut prime //
Sed velis eaz multa cōmoditate depositis terrā pre
uia discretionē attingere sunt conate. **Q**uare nauigā
tes in illis in terrā descendere iā anhelāt quos troia
nī inarmata manu receperūt viriliter p̄hibentes eo
rum accessū in terrā. **G**reci vero in predictis nāvib;
existentes paratis balistis innumerabili q̄titate i cre
bris ictib; sagittarū troianos arcēt a litore. ex qua
rum letiferis ictibus mortui multi cadunt. **R**ecedenti
bus ergo parum pre balistarū timore troianis greci
prosilientes a nāvibus in terram veniunt ⁊ nauigan
tibus in primis nāvibus si que sunt succurrere moli
untur. unde dirum ⁊ letale bellum contra troianos
instituerunt. **I**llic prothēsilaus rex qui iam in terrā
descenderat mirabilia contra hostes de sue strennui
tate persone commisit. **I**nfinitos ergo ex troianis
suo ense peremit ⁊ mirabilis adiutorii subsidia tunc
prestavit grecis suis. **N**isi enim solus ipe fuisset ōnes
greci q̄ terrā attigerāt ⁊ descenderant. in ipsa sine du
bio mortis exicia finaliter incurrissent. **S**ed quid p̄
fuit prothēsilai animosa defensio cū tantū forte sep
tem milia grecorum pugnam foueant aduers; centū

milia troianoꝝ? **C**ōmittit ergo mortale preliū inter
eos sed videntes greci nullū eis ad naues fauere pos
se fuge subsidiū cum illis naues ascendere nō sit tutū
et cōmendare se fluctibus et profundi maris hiatibus
sibi nō videant eē salubre malunt in terra eoꝝ vitas
extinguere q̄ in fluctuū ceca profunditate demergi.
Instaurāt ergo bellum in ea aīositate qua pnt multi
tamen ex eis ferro trucidante depereūt cū et arene bi
bule ex ferro cadencium riuos absorbāt troianis p
eorum multitudine crudeliter sententibus contra eos
In magna igit greci angustia se defendūt et in mīto
interitu personaz usq; ad extrema litoris retrocede
re sunt coacti. **E**ui omnes amara nece subito peris
sent nisi archelaus et pthenor statim terrā cū eorum
nauib; attigissent qui in multa virtute bellandi ve
lint nolint hostes eoꝝ descendūt a nauibus et in mul
ta potentia preliantium succurrerunt suis occurrunt
etiā hostib; et maxia uolentia se defendunt. **I**nstau
ratoq; bello tam ceteris qui animositate resumpta ī
bello durius se presentant acriter bellum fouent et in
multo sine dubio earum personarum discrimine pre
liantur. **T**unc superuenit dux nestor qui dum suis
nauib; in terram applicuit et sitiēti aīo succurrēdi
ipsis salue descendūt in terram p̄lio subito se imiscēt.
Frangunt lancee sibilant per aera multe gagitte tre
mūt enses cadunt occisi et aer clamore multo cōfundi
tur deficientib; ad ruinas archelao et pthenore vi
ris strēnuis multos nihilomin; interficiētib; ex troia
nis. **T**ūc rex ascalus et rex alagus cū eoꝝ nauib; ad
litus applicant et cū eorū uiris pugnātib; descēdūt

in terram in bellum pſiliunt aſoſi ⁊ in troianos uiri
liter irruunt ſic dure ſic acriter q̃ eos retrocedere coege
runt. **S**ꝫ troianoꝝ innumerabilis multitudo q̃ non
dum bellum attigerat in grecos impetuoſe ſe dirigit.
⁊ exaſperato bello in maiori feruore greci retrocede
re ſunt coacti qui iam ulterius reſiſtere non valentes
retrocedendo extremũ perueniunt ad litus. **T**ũc ulix
es rex ſuo nauigio in terram applicuit q̃ celeri curſu
cũ multa caterua pugnantiũ deſcendit ⁊ venit ad bel
lũ. **C**õmittit ergo bellũ duriffimũ reſumunt greci viꝛs
ĩ ulixis aduẽtu ⁊ faciẽtes ipetũ ĩ troianos uiriliter ip
ſos expugnant. **U**lixes aut̃ uelut leo rugiens in me
dio aciez inſignis armis ⁊ lancea quã geſtabat ĩ ma
nu multos interfecit ex troianis nũc alios vulnerat
nũc alios proſternit ab equis. **Q**uẽ dũ philimẽnis r̃x
paſſa agonie uidit in tanta ſtrenuitate bellãtẽ tanta
damnificantẽ clade troianos eques irruit in ulixem
⁊ ab equo deiecit eundẽ ⁊ ulixes pedes habuit neces
ſe bellare. **S**ꝫ philimẽnis vibrata in ulixẽ lãcea quã
gerebat impulſu duriffimo percuſſit ulixẽ tã grauiter ⁊
tã dure q̃ eius ſcutu ofſracto fulgẽtis lorice peruẽit
ad ſquamas. **C**uius diſciſſis ⁊ apertis ulixes ĩpei
lentis iccũ ſuſtinere nõ valẽs in terrã cecidit reſupinꝫ
nec tñ ex inſlicto ſibi. vulnere ſtupefactũs inſurgit ce
ler ⁊ vibrata uerſus philimẽnẽ lancea quam gerebat
in multis uiribꝫ lacertoꝝ ex ſummitate ſcuti uerſꝫ gu
lã philimẽnis vulnere letali percuffit. **N**ã eiꝫ ofſrac
tis armis ⁊ lorica diſrupta ĩpellentis ulixis acuta ⁊
ſecabilis lancea eiꝫ gule organicas uenas intercudit
Qua de cauſa p̃gilimẽnis letaliter vulneratꝫ ab equo

decidit semiuuius. Quem troiani putantes extinctū
in multa uirtute belli ipsū a manibus grecorum eripi
unt et in scuto positum velut exanimē transmiserūt ī
troiā. De putatiua igitur morte philimenis troiani
turbati sunt valde et nisi fuisset ille casus qui tunc in
tercidit de vulnere philimeni totus grecorum exerci
tus qui descenderat et debellabat in terrā deuictus ī
fallibiliter uite sua ultīa dispēdia defleuiss. Sed ad hoc
thoas rex tholie cum suis nauibus et agamennō rex
totius exercitus imperator cum suis menelaus rex cū
suis et nobilis thelamoni et aiax cum suis ad litus ap
plicāt subito in terram ascendunt troianis intenden
tibus circa bellum asperrimū contra grecos aliosq pa
rum ante descenderāt et inuicem cū troianis preliū o
fouebant. Vniuersos ergo equos eorum a nauibus ex
trabunt et eis ascendentibus in eosdem ī multa pug
nandi uirtute prelio se imiscunt aduersusq troianos
impetum facientes frangunt lanceas et in ipsarū fra
gore innumerabiles troianos prosternunt ab equis
quosdam mortuos quosdam letaliter vulneratos. **I**
nstauratione bello multi intererunt de troianis.
Tunc pthetilaus rex philardorū multo labore las
satus qui tot labores armorū passus extiterat illo
die parum a bello secessit et ut respirationis aurā as
sumeret ad litoris extrema peruenit ubi bellū fuerat
primitus inchoatum. Vbiq̃ percepit quasi omnes su
os in bello premortuos in quorum morte latentes mē
tas pduxit lacrimas et multum exinde commotus ad
irā spūm reassumpsit ut ad bellum itez se offerret spe
rās de suorum nece vindictam osequi ī multorum iteru

troianorum Sicqꝫ suis equis ⁊ alioꝝ suoꝝ extractis
a nauibus que a ventoꝝ rabie saluē demū euaserant
equum suum potenter ascendit suorum necē cupidꝫ
vindicare. Furens igitꝫ ense nudo multos ex troiāis
interfecit multos ab equo ꝑsternit ⁊ multos vulne
rat ex eisde. Tūc presens rex ethiopie cum multo mi
litum comitū a troiana urbe uentens furibundo a
nimo bellum intrat et in aduentu ethiopum prelium
durius instaurat. Tantā igitꝫ troiani in eorum aduē
tu sumpsere virtutis audaciam qꝫ quasi facti recētes
in uiribus in grecos impetuose dirumpū. duris vul
neribus eos ledunt ipsoꝝ opprimunt ⁊ oppressos ꝑ
uolenciā retrocedere cogunt ad litus. Ibiqꝫ fuissent
greci reuera deuicti nisi strennuꝫ palamides cum suis
nauibus applicuisset in terrā. Cui statim cum suis mi
litibus equis abstractis a nauibus in bellādi deside
rio ⁊ succurrendi suis equum ascendit irruensqꝫ ī bel
lum letale certamen instaurat. In eius enī aduentu
insulant greci aīositate resumpta. ⁊ ipse palamides
exterminū troianorum furibundus intendēs in siga
mon fratrem regis mennonis ⁊ nepotem regis persei
qui tunc in armorum strennuitate de se mirabilia fa
ciebat irruit in uirtute bellandi ⁊ impacta in eum su
a secabili lancea per medias costas eius ipm vulnera
uit ⁊ ab equo prostrauit extinctū eoꝝ dimisso se di
rigit in crebras acies troianorum disrumpit turmas
infinitos ex troianis interfecit qui eum uelut mortez
vndiqꝫ metuentes in eius aggressū faciunt sibi viam
Elamor igitꝫ fit maximꝫ in occisoꝝ excidio. **N**ā troi
ani sustinere palamidis impetum nō valentes ꝑ lōgū

terre spacium retrocedere opellunt^r erat iā p fuge sub
sidium troiani dare terga coacci. **T**ūc strēnuissimus
militū fortissimus hector quasi ad uoces clamātium
excitatus ab urbe troiana in comitiua multorū egre
dit^r bellūz īgredit^r flāmis furēs accēsus 7 micātibus
fulgens in armis 7 incisoria lancea scutū gerebat au
ri fulgori opositū depictūz ad imagines triū leonūz
Grecos igit^r potenter īuasit 7 diuisis aciebus circum
quaq^z p mediū irrefragabili virtute bellandi pthe
silao regi venit obui⁹ qui troanos in ore sui gladii
perimere nō cessabat sicq^z in eū irruēs ense nudo cum
in grecos ante lanceā ofregisset elenato brachio ī sue
virtutis potentia pthesilaum pcutit sic q^z a summo
uertice ipsūz scindit per mediū usq^z ad adiacentias
vmbilici nō obstātib⁹ armis eius. **C**adit ergo nobi^r
7 strēnuus rex pthesilaus extinctus 7 hector ipso di
misso ruit in alios 7 quoscuq^z sui mucronis iectu con
tingit certū ē eos dies ultimos terminare. **N**on mul
tū iā per turmas discurrebat 7 tēos iā morte pereme
rat q^z greci timore perterriti quasi mortis ītereritum
vitāt illū. **E**t interrogāte vno ab alio quisq^z eēt m^l
ti doloris excidio ātonomatice noscūt illū eē viz hec
torē oībus fortiorē. **I**n facie igit^r eius greci fugiunt
eius ictus tolerare letiferos nō valentes. **E**t sic dum
psistit in bello greci deficiunt s^z lassat⁹ secedit a bel
lo. **C**āpuz 7 vires greci resumūt quod octies uel deci
es onigit illo die. **S**ol igit^r iā vergebat ad vespascū
hector quodāmō armoz^z fatigatione lassatus urbez
intrauit relictis ceteris qui p^luiz acerrimū omittebāt
7 troianis aduers⁹ grecos viriliter īnsistentibus iaz

greci quasi deuicti terga dare parabāt. **C**um ille fortissimus achilles cum suis nauibus ⁊ mirmidonib⁹ terram applicuit qui descendens ī eā cū suis omnib⁹ bellum intrat irruit acriter in troianos. **R**esurgūt greci in achillis aduentu in cuius comitiu uenerūt plus q̃ tria milia pugnatorum bellum omittit maximuz multa fit strages ⁊ cedes maxia ruūt bīcinde īterfectorum cadauera ⁊ potius ex troianis. **N**ā ille fortis achilles in ore gladii ip̃os īsequit⁹ qui ex eis īterfici infinitos sternit ⁊ vulnerat in multa effusioe cruoris. **T**ā oēs alie naues litus attigerāt iā oēs exeūtes in pugnam in terrā uenerāt ⁊ se īgesserāt ī cōflictu. **Q**uorū troiani potentiā sustinere pre multitudine non valentes achille ip̃os letaliter opprimente terga sunt dare coacti ⁊ fuge subsidio se in troianaz urbē recipere molunt⁹. **I**llic magnus clamor exuberat ⁊ vociferātes intonāt anxiose ī morientū casu ⁊ doloribus percussorū. **I**llic achilles interfectoz cruore undiq; madefactus īfinita post se cadauera deserit ⁊ multa de fugientib⁹ addit illis. **T**am fugaces troiani ciuitatis eoz portas attigerāt ip̃as intrare tumultu maxio satagentes illic strages fit maxia illic troiani ab īsequentibus intercepti qui in eā intrare non poterant morientes cadūt in limine ⁊ ante ora patz filii trucidati uicā exalant magna ⁊ innumerabilis cedes cōmittit⁹ in ītroitu ⁊ fuisset āplius valde maior nisi ille uirtuosus troilus paris ⁊ deiphebuscū multis militibus intrare uolētibus occurrissent. **I**n quorum occurssu cessauit cedes ⁊ superuēiente noctis umbraculo prelium ē direptum. **T**roiani ergo ciuitatis

portas duris firmant repagulis ⁊ achilles cum grecis
in multa gloria rediit ad litus. Tūc agamennō rex
explorato loco decenti mandauit in eo figi tentoria
vniuersos monet omode se locari ⁊ distinctis locis
vnicuique maiorum tentoriis ⁊ papilionibus eleuatis
vniuersi collocauerūt se omoda qua poterāt statiōe
⁊ qui tentoria non habebant tuguriis nouis instruc-
tis sibi noua parāt hospitia ⁊ receptacula mansionū
Equis autē eorum put melius possunt cōmoda stabu-
la statuunt. ⁊ rebus omnibus necessariis adductis
a nauibus ipsisq; nauibus in fortibus funibus firmi-
ter colligatis ⁊ tutius institutis in multarū ponderi-
bus anchorarū iniectarū in mari eadem nocte obsidi-
onem in multa ommoditate decernente agamennōe fir-
mauerūt. Cū igit multas ignibus ⁊ ardētib; facibus
noctis tenebras exclusissent ⁊ non minus in exercitu
fulgor fictitiū appareret q̃ si diei claritas radiaret
Institutis etiā in eorum tuitionē multis liciis p̃cedē-
tib; altera alterā tam in propinquis eis q̃ etiā locis
in spatiis remotis troianis ipsis nulla eis nocte ip̃a
īpedimenta prestantibus quasi clausis portis nullū
ex eis nocte illa exiuit. **P**ost obsidionē vero firmatā
prout melius potuit nocte illa. **I**lle peruigil agamen-
nō qui nulla somni poterat occupari quiete vigilēs
ordinauit excubias circūquaq; in multo modulamic
fistularū ⁊ maxia multitudie armatorū q̃ totūz exer-
citum a cecis insidiis tuerent ⁊ in eorū vigiliis reliq̃
fida securitate iacerēt. Sicq; sub noctis supstitis por-
tione nōnulli qui maxia fatigatiōe lassati ⁊ qui mul-
to fuerunt prelio depressi ad quietis requē assumēdā

absq; armoz suorū depositione se sternunt donec ad
uenientis diei serena pandat̃ aurora **E**t hoc fuit p̃
mū bellum inter troianos ⁊ grecos cum greci descen
derēt in terrā.

De scdo bello iā obsidione firmata

Exclusis igit̃ tenebris noctis illiꝝ q̃s mane facto
fugauit aurora cōsurgens sole suis radiis terre
faciē illustrāte ille strēnuꝝ ⁊ bellicosus bector actor
⁊ dux troani exercitꝝ circa ducatū suū curiosus exñs
facto diluculo vniuersos bellatores mādauit armari
⁊ eos in cuiusdā campi planiciē in medio ciuitatis
troie gremio cōstituti vbi tēplum diane deē cōstructū
extiterat statuit ouenire ⁊ distributis eis bellicosa p̃
uisione p̃ turmas ⁊ cuneos ⁊ aciebꝝ ex eis sufficienti
bꝝ ad illiꝝ diei plium ordinatis vnā de portis troie
citatis que dardanides dicebat̃ apiri mandauit. **E**t
cōuocatis ad se duobꝝ de cōsanguineis suis claucoē
scꝝ filio regis licie ⁊ cincinnabore fr̃i suo naturali duc
tū p̃me aciei cōcessit ⁊ delegauit eisdeꝝ. **I**n qua p̃ma
acie mille milites statuit bellatores viros bellis vtiq;
fortes ⁊ belloꝝ exptos tam de regno licie q̃ de troia
⁊ eis in nomine deorum ab ip̃o bectore data licētia
in victorie signo predictā portam dardanidē exeunt
⁊ exeundo sagacibus ⁊ lentis incessibus ad grecorū
exercitum appropinquāt. **P**redictēq; prime aciei pre
dictus bector alios mille milites prudentes adiecit.
quos sub ductu thesei regis tratie ⁊ archilei filii r̃gis
ip̃ius viroz non sine magna strēnuitate omisit ⁊ eis
dedit in nomine deoz benigne licentiā ut prime aci
ei pariter iungerent̃. **S**ecundam vero aciem statuit i

qua tria milia militum fortium et pugnantium depu-
tauit quam sub ductu comisit bellicosi regis frigie re-
gis xantipi et regis alcami virorum magne virtutis
et ad mandatum beccoris sub victorie signo per pre-
dictam portam exeunt ciuitatis ad grecorum exercitum sa-
gaciter procedentes. Terciam autem aciem ex tribus mi-
libus militum constitutam sub ductu bellicosi troili hec-
tor ipse commisit et mouens eundem affectuosis ser-
monibus in eum hec verba profudit. Carissime fra-
ter mi et summa leticia cordis mei valde dubitasti me
cogit immoderata animositas tui cordis ne incosul-
te et prodigaliter exerceas te in bello. Rogo te serues
omni custodia corpus tuum et a stulticiis declines im-
mensis nec te totum tue strennuitati committas impro-
uide sed bellis sic sagaciter potiaris ne inimici nos-
tri affectantes quam plurimum casus nostros de tua facilita-
te letent. Vade igitur feliciter in noie deorum nobis fauere-
tium et uictor et incolumis ad ciuitatem tuam redeas si-
cut opto. Cui troilus Carissime domine (fauentibus diis)
uereri aliquid non oportet quoniam a mandatis tuis
tanquam carissimi fratris et domini nunquam infallibiliter declina-
bo. Et his dictis cum comitina predicatione trium milium
militum per portam feliciter egreditur ciuitatis in signis
armigeris. In cuius scuto campus totus erat aureus
depictis in eo tribus leonibus deauratis et ad grecorum
exercitum accessit. Hector uero quartam aciem or-
dinauit in qua posuit tria milia militum et milites sep-
tingentos quos sub ductu disposuit regis larisse dicti
vpon. Grandis enim erat iste vpon homo fortissimus bel-
licosus multum et prelia multum affectans. adeo quod in

toto exercitu troianoꝝ nullus preter hectorem forti
or putabat ī cuiꝝ comitiua extitit vir valde strēnuꝝ
ardelaꝝ de predcō regno larisſe q̄ ad predictū greco
coꝝ exercitū vnanīter anhelātes ab hectore obtēta
licētia p eandē portā exeūt cīratis Huic etiam quar
te aciei hector ducem fore cōstituit cum predcō rege
larisſe dunarciū naturaleꝝ ⁊ dilectissimū fratrē sibi
ppter strēnuitatem ipsiꝝ Sicutam aut aciez cōstituit
hector sub ductu regis cisoie cuꝝ gente sua de cisonia
Huī āt cisones erāt fortissimi et statura grandes val
de vt gigantibꝝ similes putarētur ⁊ hꝝ regis erāt
arina sicilina siue flaua sine aliquo īterſignio ⁊ huic
aciei hector cōstituit ducē polidamā frēm suū qui ab
hectore obtenta licentia ī comitiua suoꝝ festinat ad
hostes. Sextam vero aciem hector de gente poenia
statuit sub ductū regis eius pthemesi ⁊ ducis eius se
reper viroꝝ utiqꝝ strennuoꝝ Sed huius gēs ad bel
lum procedebat inermis lorica nō indigens casside si
ne scuto. Eius aut gentis studium arcus erat ⁊ lon
gas pennis caudatenus vestire sagittas deinde eoꝝ
capitum ex acutis ferris super immissiscacumina co
ronarūt cū quibus letalia vulnera eoꝝ hostibus in
infligebant equis fugacibus ⁊ fortibus incedentes
Huic etiā aciei hector deiphebuū naturalē ⁊ legitti
muz frēꝝ suū p̄fecit in ducem qui ab eo obtēta licēti
a ad eius hostes in comitiua multoꝝ se cōtulit aīosꝝ
Verū huic aciei hector innumerabiliū militūz multi
tudinem armatorū adiecit ⁊ specialiter illos q̄ de reg
no dicebāt agreste sub ductu regis exdre ⁊ regis phi
lon Hic aut rex pbilon mirabilem currū hēbat totū

ex eboris integritate ostructum dū ei⁹ rote tñ essent
ex ebano vestite desup auro puro cuius testudo sup
imposita tota erat gemmis et lapidibus preciosis au
ro ⁊ argento otexta. **H**ic currus a duobus fortibus
⁊ pugnancibus milicibus ostitatus erat. **H**is at du
obus regibus regi. s. exdre ⁊ regi philon hector ppo
suit pictagorā frēz suū qui celeriter cū eisdem ad hos
tes se dirigit hectoris licentia iā obtenta. **H**ector ve
ro circa sue propositionis intentū viriliter perseue
rās inclitum eneā de quo supra sepe retulimus septie
aciei preposuit ic⁹ comitiua oēs milites ⁊ equites de
districtu omunii deputauit qui a quodam nobili ā
mirato eufreino nomie regebant. **C**ui oēs ab hecto
re licentia obtenta ciuitatem exeunt debita festinātia
se iūgētes supradictis aliis aciebus. **O**ctauā at aciem
hector cē ostituit de xerses regno persaz ⁊ eius gente
cui pposuit paridez frēm suū ⁊ ipm ammonuit qd q̄
uis ad alias acies festinet accedere nō tamē bello se
ingerat nisi se presente quem p̄xime subsequi festin⁹
intendit. **C**ui paris omnibus mādatis eius deuotissi
me se parere respondit ⁊ sic affectuosa ab eo obtēta
licentia i comitiua gētis sibi deputate ciuitatis troie
feliciter portam exit. **N**onā uero acie ipē hector mo
derari statuit ductu suo ostituens eā ex oriundis no
bilibus ⁊ fortibus equitibus urbis troie ducēs i ea
secū decem de fribus suis naturalibus quos aiosio
res in bello potius expertos agnouit ordinatis i ea
quinqz milibus militum pugnatoz q̄ in eius comiti
ua cū eo egrederēt ad belluz. **I**pē aut hector necessari
is ⁊ fidelibus armis circūquaqz munitus equū suūz

ascendit nomine galatēā **D**e cuius magnitudine forti-
tudine pulchritudine ⁊ suis aliis uirtutibus mirabi-
lia scripsit dares **E**ques uero bector in eo armatus
ut erat ad regem priamū prēm suum locutus⁹ accedit
cui dixit hec uerba **C**arissime pater habeto tecū mille
quingentos milites quos in tua deputo comitina cū
quibus ⁊ omnibus peditibus pugnantis hui⁹ ur-
bis sis circa licias grecoꝝ illas scz que plus ab aliis
liciis sunt remote cautus existēs. ne quis ultra p̄dic-
tas licias exire presumat. nisi tunc cuz ego mandaue-
ro ut cum necessitas ingruerit habeamus vos in tutū
refugium firmitatis subsidium ⁊ castellum. **E**go
autē habeo mecum certos internuncios q̄ de me ad te
vadant ⁊ veniāt ferant ⁊ referāt otinum statū bel-
li ⁊ quid te facere oporteat secundum belli successus
Tu etiā eris cum comitina tuoꝝ in vigili ⁊ circūspec-
ta custodia ne aliquo dolo astucia siue fraude hos-
tes nr̄i nobis bellantibus ciuitatem nr̄ā inuadant ī-
tercipiant aut p̄dent⁹ ut tu sis eis murus semper op-
sit⁹ letaliter ledens illos ⁊ nobis sis in columnam
regiminis ⁊ securitatis auxiliū **C**ui rex priamus **F**iet
omnia fili carissime ut disponis. **N**ō enī ē mihi p̄-
deorum auxilium spes alia neq; fides nisi in tue vir-
tutis brachio ⁊ in tui prouidi sensus gubernatione
discreta. **D**iis humiliter supplico ut te mihi seruent in
columem ⁊ ab omnibus tueant⁹ aduersis. **E**t sic hec-
tor a patre licēcia postulata discessit ⁊ aciei sue quā
sibi parauerat se diunxit // **E**rat enim hector in mul-
ta uirtute magnanimus in bellis inuictissimus ⁊ for-
tissim⁹ preliator ⁊ regiminis exercitus sapiētissim⁹

dux ⁊ princeps. Signa aut̃ eius armigera que in scu
to gestabat talia pingebant̃ in armis ipsius. Erat e
nī eius campus totus aureus siue flauus ⁊ in medi
o eius vnus leo tantum rubeo colore depictus. Hic ī
nomine deorum portaz egredit̃ ciuitatis in comitiua
suoꝝ vexillis expansis et licet fuerit in exeundo vlti
mus oēs p̃cedentes acies sua virtute transcēdens per
uenit ad primā ⁊ p̃ponendo se factus ē prim⁹. Adu
lieres aut̃ nobiles que in ciuitate remanserāt oēs ciui
tatis muros ascendūt ut ex eis uidere valeāt belli cō
flictuꝝ. Illic filie regis priami cum magna helena co
ascendūt que dū de multis in corde suo nimīū trepi
daret timor ⁊ dubitatio ī ea imaginatiōes diuersas
⁊ varias gubernabāt. Licet enī hector sic suas acies
ordinasset nunquid agamēnon negligēs extitit uel ī
missus in ordinatione suoꝝ. Sane de gēte sua. xxvi.
acies ordinauit. In quaz prima patroclū ductorē cō
stituit qui secū duxit in ip̃a totā gentē suā necnō ⁊ to
tam gentē achillis mirmidones uiros bellicosos. A
chilles enī eo die non processit ad bellum cum in ten
torio suo maneret faciens de quibusdā suis vulneri
bus se curare. Erat enim iste patroclus vir nobilis ⁊
dux a suorum progenitoꝝ stirpe productus clarus
moribus ⁊ multis diuitiis opulentus quē achilles in
tanta amicitia sibi cōfederatione cōstrinxerat q̃ abo
rum anima ⁊ spūs vnus erat ⁊ quod eoꝝ vnius erat
alter⁹ totū erat. Secunde aut̃ preposuit aciei regem
mēnonē ⁊ regē idumineuꝝ in q̃ cōstituit tria milia mi
litum ⁊ menesteū athenaz ducem cum vniuersa gen
te sua bellica de athenis. Terciam autem aciem

cessit regi ascalopho ⁊ eius filio philimeno. sub q̃
constituit vniuersam gentē quitanorū bellorū exptaz
Quartam vero aciē constituit sub ductu regis archelai
⁊ regis pthenoris ⁊ cū eis fuit fortissimus securidā
cum tota gente boecie sub hac acie deputata. Quīta
autē aciē duxit menelaus cū spartensium gente sua qui
sui regni regimini subiacebāt. Sextā uero aciem rex e
pistropus ⁊ rex celidis cum gente de prouincia fodi
sis sub eorum ductu duxerūt. Septimā autē thelamo
nius aiāx duxit cum gente de sua prouincia salemia
in cuius comitiua fuerunt quatuor comites theseus
viz amphimachus dorius ⁊ polisarius. Octauā uero
aciem duxit thoas. Nonam autē duxit aiāx cileus.
Decimam uero duxit rex philoctois. Undecimā au
tem duxerunt rex idumeneus ⁊ rex merion. Duodeci
mam uero duxit dux nestor. Terciadecimam rex he
nes duxit filius mabentis. Quartadecimā duxit vlix
es. Quincadecimā rex umelius. In sextadecima fu
it gens quodā prothesilai vindicare mortem sui do
mini sicibunda. Septimam uero decimam duxerunt
rex polidarius ⁊ rex machaon. Octauam autem deci
mam duxit rex rodi. Nonadecimam duxit turipu
lus rex octomeniorum. Vicesimam duxit xantipus
rex lidorum ⁊ rex aphimachus Vicesimam primā dux
it rex philothethes dominus larisse Vicesimamsecū
dam diomedes ⁊ stelen⁹ duxerūt. Vicesimāterciam
duxit beneus rex cipri. Vicesimāquartam duxit rex
p̃thailus Vicesimāquintā duxit rex capenor de ea
pedia Vicesimāsextā ⁊ ultimā duxit ip̃e rex agamen
non utpote totius exercitus imperator.

De primo ingressu troianoꝝ cum grecis.

Diebus igit̃ omnibus ex utraq; parte sic solēni
ter institutis utraq; pars in liberū campū egre
dit̃ cā bellandi sed ille fortissimus hector quietissim
patiens primus ante omnes alios potentē equū suū
coegit in cursum cōtra grecorū primam aciē quasi fu
ribundus anhelās quē ut presēntit patroclus q̃ pri
me aciei grecorum ut dictum ē ductor erat cōtra hec
torem in equi sui cursu velociter diametro recto pro
cedens hectorem acuta lancea sua petit ⁊ cum ea uiri
liter ipsum impellens scutum quod sibi hector appo
suit uiriliter perforauit. sic etiā q̃ ad arma interiora
perueniens aliquid dirupit ex eis nō tñ ad nude car
nis intima usq; transiit. **H**ector uero in uolentia
ictus ip̃ius non trepidās neq; nutās multo ardore
furoris accensus nō ictu lancee petuit simili relatione
patroclū / sed nudato ense in ipsū irruit ⁊ ex ictu ēsis
crudeliter sic percussit in capite q̃ eius caput per me
diū ⁊ duas diuisit partes **Q**uare patroclus sc̃i equo
sustinerē non valens utputa qui peruenerat ad spira
mina uite sue ultima mortuus in terram decidit i me
dio pugnatorum. **S**ed hector qui eum p̃cipitē mor
tuum uidit ad equo prosterni. arma quibus patro
clus erat armatus intuens et contemplans raptus
desiderio habendi ipsa a suo equo descendit ⁊ per u
nam habenam retinens equum suum ad corpus pa
trocli p̃uenit uolens expoliare ipsum fulgentibus
armis suis **S**ed rex mennon cum tribus milibus
militum armatorū in defensione cadaueris appro
pinquat ⁊ ad corp⁹ ip̃m cum totā gēte sua p̃ueniens

hectori se opposuit i predicta multitudine pugnato
rum ne hector corpus ipm armis ipius expoliare ua
leret **E**t irato aio cōtra hectorē dixit hec verba **L**u
perapax ⁊ insaturabilis certe de hoc cibo gustare nō
poteris alibi oꝝ te querere cibum. **Q**uia statim vide
bis contra te plus q̄ quinquagita milia pugnatorū
qui ad destructionem solius tui capitis molient̄ **E**t
sic per eundē regē ⁊ alios facto vnanimiter impetu
cōtra hectorem p̄cipitare ipm in terrā virtuose irēdūt
eius equū a suis manibus eripere satagentes adeo q̄
hector ad instantiā tot insistentiū ad eum i terrā flec
tere genua fuit coactus sed ipe in virtute sue potētie
seipm illico erigens velint nolint greci equū suū potē
ter ascendit ⁊ p̄perās cōtra regēz menonē de eo appe
tit furibundus vlāsci **S**ꝫ rex claucon ⁊ rex theses cū
artilego filio suo cum alijs tribus milibus militum
armatorū menoni succurrūt se cōtra hectorē viriliter
opponentes. **S**ed hector il'ū qui primus grecoꝝ sibi
occurrit appetens ense nudo morti tradidit ⁊ pemit.
Sic multos de reliquis . qui sibi occurrere non time
bant **I**nterea bellum feruet asperrimum ⁊ ad cor
pus patrocli iterum hector redit adhuc ipsū expo
liare proponens **¶** **Q**uare descendere ab equo nō cu
rās quod idumeneus rex crete cum duobus milibus
pugnatoꝝ contra eum peruenit ad bellum **E**t dū
circa corpus expoliandum hector insisteret . rex me
non iterum in maxima caterua militum in hectorem
irruit sic eum grauiter expugnando q̄ nullo mō euz
suum peruenire permisit ad votū imo crebriꝫ ⁊ m̄tis
ictibꝫ ipe ⁊ sui percusserunt eū **¶** **E**ut cum videret se

pedicē ⁊ cōtra tot equites bellum letale feruere vīsa
virib⁹ cumulat grecos acriter ipetit ēse nudo equos
interficiendo q̄ plures crura brachia ⁊ pedes muc
lando multoz sic q̄ breui hora quindecī interfecit ex
illis q̄ ipsam intercipere conabant. **N**on uero rex
interim corpus patrocli eleuatū a terra coram se reci
pit equo suo ⁊ asportando illud secū ad grecoz ten
toria duxit illud. **G**reci vero nihilominus insistentes
contra hectore uel ipm intercipere uel ab eo equū eri
pere in multa caterua pugnantiū moliunt sic q̄ ipm
equū ascendere nulla facultate permittūt. **I**nter quos
erat q̄dā miles fortissim⁹ noīe carion de petra qui cō
tra hectorem instātius ābelabat. **S**⁹ quidā famulus
hectoris uidens hectore in tanto discriminē cōstitut⁹
dū duas haberet lanceas rigidas ⁊ acuto ferro mū
tas cōtra predictū carion de petra qui cū aliis cētū
militib⁹ cōtra hectore plus aliis insistebat vnā ex lā
ceis ipis in potenti uirtute vibrauit sic q̄ ex eo ictu
carion letaliter percussus mortuus exspirauit. **D**eide
idē famulus aliā vibrauit in aliū q̄ hectore similiter
opprimere conabat⁹ ⁊ ex eo ictu percuss⁹ sūt mō mortu
us decidit p̄ceps ī terrā. **T**ūc exclamās idē faul⁹ for
titer aduers⁹ troianos ut festināter occurrerēt hecto
ri ī tāto discriminē cōstituto cicinabor vn⁹ ex frīb⁹ hec
toris ut uocē exclamātis audiuit p̄m⁹ cū tota acie in
q̄ erat ī maxia uirtute bellādī ī grecos irruit. ⁊ a gre
cis facta p̄ uolētiā sibi uia puēit ad illos. c. milites
q̄ sic acriter hectore infestabāt. **Q**uare illico triginta
ex eis crudeliter interfecti mortui defecerunt. **P**ropter
ter quod troiani animositate r̄sumpta cāpū r̄cuperāt

et greci retrocedere sunt coacti. **A**d quod hector exbi
laratus non modice equum ascendit et furibundus se in
gerit in certamen et aduersus grecos imoderate se lax
ans in ictibus nudi ensis de patrocli spoliis despera
tus multos ex grecis interficit sibi venientibus occur
sum et tot quot veniunt obuiam coram eo aut omnes iter
ficit aut prosternit letaliter vulneratos. **T**unc greci mor
tum vitare volentes a facie eius omnes aufugunt pa
tentem aperiant sibi viam sic quod transcendens multitudinem
acieque totus in occisorum sanguinem cruentatus quan
doque uix reperit in quem exercere valeat vires suas.
Tunc menelaus dux athenarum venit ad bellum cum tri
bus milibus armatorum et eundo cum tota gente illa
ex parte sinistra peruenit ad aciem illorum de frigia in
qua erat troilus qui grecos mirabiliter opprimebat
et in qua erat rex antipus rex machaon et rex alcarion
qui aciem ipsam cum predicto troilo ducebant et facta con
mixture ipsarum acierum letale bellum committit inter eos.
Tunc meneesteus dux bellantem troilum potenter aggre
dit cum lancea sua sic viriliter ipsum impellens quod ve
lit nolit troilum ab equo prosternit. **Q**ui in medio
tot pugnantium in terram peruenit et locum mirabi
liter impeditum cum decidisset inter pedes innume
rabilium equorum et affessorum ipsorum qui leta
le bellum sub mortis dubio tota intentione tractabant.
Menestes vero circa captionem troili totum anhelans ut
ipsum suum habere valeat in captiuum. cumulando vires viri
bus cum omnibus suis tantum studi adhibuit et laboris quod troi
lus a pedibus abstraxit cepit et captiuum ducere ut mul
ta militum festinaret sed quidam miles nomine mirisecis

aduersus illos de frigia potenter exclamat dicens **U**iri fortes ad quid venistis ad bellū. Nunquid pro honore vel verecundia acquirenda? **N**onne percipitis et videtis troilum filium regis priami et frē hectoris duci captiuum. **S**ane si permittitis eū duci perpetui pudoris labe vos et heredes vrōs poteritis tenere fedatos. **I**n recuperatione igitur eius ouertite uires vrās et hoc facere cū celeritate curetis ateq̃ a potentia vrārum virium eruat. **T**unc rex alcanis excan descendens totus in iram accepta quadā lancea contra grecos qui troilum captiuū ducere festinabāt festināter irruit et sic viriliter percutit cum eadē vnū ex eis q̃ ipm subita morte prostrauit. **D**einde prosiliēs in alium ipsum letaliter vulnerat. **Q**uare factum ē cū adiutorio suorum occurrentiū cateruati q̃ troilum a manibus ipm ducere volentium extitit liberat⁹ et in maxima uirtute bellandi equū ascendit auxilio precipue regis xātipi qui cum acie sua in liberationem ipsius troili festinus occurrit. **D**ic rex xantipus menesteum ducem furibund⁹ iuadit et eū viriliter ex trāuerso percussit et nisi fuisset armorū tutela fidelium armatus indubitanter interfecisset eundem. **D**olēs itaq̃ menesteus ex sui amissione captiui suos acius hortat⁹ ad bellum et superuenientib⁹ grecis in succursum ipsi⁹ multitudinem pugnantium copiosa bellum letale committit. **Q**uare de interfectis cadaueribus ex utraq̃ parte sequitur magna strages. **I**nterea hector qui belli labore lassari nō poterat in furore suo multos grecos interficit sternit et vulnerat. **S**ed menesteus qui multo dolore deprimitur de eo q̃ captiuū suū amiserat.

et partem maximam gentis sue discurrit per acies ve
luti furibundus. Et dum ita discurreret opprimendo troi
anos ille miris etis per quem suum captivum amiserat obvius
venit ei. Quem menesteus in armorum suorum gestamine re
cognovit. Quare dirigendo se viriliter contra eum in equi
sui cursu et in sue lancee forti potenter impulsu ipsum
ab equo prosternit et deiecit bellancium intra pedes.

Quem amplius vexari non valens deserit et in alium
irruit quem similiter ab equo prosternit. Ad hec ex parte
troianorum superuenit hupon et in eius comitum arde
laus cum duobus milibus pugnatorum et cum omnibus de
regno larisse. Contra quos rex prothenor et rex arceles

cum gente sua de regno boecie obviam exierunt et du
rum bellum committunt inter eos. Sed non longe ex
parte troianorum superuenit polidamas antenoris filius in
maxima multitudine pugnatorum qui videns tot acies
troianorum in uno loco insimul aggregatas statuit ut
eius acies cum qua venerat separaret ab aliis et ex
alia parte se dirigerent contra grecos.

Quare factum est
quod predicta acie se contra grecorum exercitum ex par
te alia dirigente superuenit rex remus a troiana ciui
tate progressus cum tribus milibus militum armatorum
contra quem statim irruit menelaus cum universis
spartensibus equitibus gentis sue et sic rex menelaus
et rex remus insimul preliantur. Qui ex potentibus lan
cearum eorum impulsibus ambo se sternunt ab equis

¶ Quomodo polidamas irruit in mereum nepotem he
lene et interficit eum.

Polidamas vero irruit in mereum nepotem he
lene et ducem viginti annos tantum agentem qui iam

in flore sue adolescentie miles strenuus habebatur
Nunc polidamas in graui ictu sue lancee sic impulte
violenter q̄ leſis ⁊ deſtructis armis / quibus ſe tueri
mereus confidebat letaliter vulneratus ab equo dei
cit⁹ ⁊ mortuus peruenit in terram **Q**ueꝛ ut vidit me
nelaus mortuum decidiſſe dolore multo torquetur.
quontiam eum tenerrime diligebat ⁊ contra troianos
eius mortem cupiens vindicare regem remum percu
tiens enſe ſuo ⁊ fracta caſſide ⁊ deſtructis armis du
ris ictibus regis remi peruenit ad carnem ⁊ ſic illum
grauiter leſit in capite q̄ ab equo decidit ſemiuuius
Quē ſui putantes extinctum ſuccurrendi ſibi curam a
liquaz non dederunt immo ꝓpoſuerunt a bello diſ
cedere quod effectui tradidiſſent niſi polidamas e
os detinuiſſet inuitos **Q**ui poſtmodum in recupera
tione regis eorum vim ⁊ ſtudiū adhibentes ab equo
rum pedibus quaſi mortuum extraxerunt ducentes
euz quaſi ad eorum ꝓſidia ſemiuuiū. **R**ex vero ce
lidis qui diebus ſuis omnibus aliis in forma puleri
tudinis fuit prelaſus de quo ſcripſit dares q̄ ei⁹ for
mam nullus deſcribere potuiſſet queꝛ regina de ſemi
nea tanti amoris ardore ꝓcordialiter diligebat. q̄
magis eum carum habebat intime q̄ ſeipſaz **H**ic rex
celidis irruens in polidamam niſus ē eum in ictu ſue
lancee ab equo deicere quem polidamas ī multo do
lore furoris accenſus aggredit⁹ enſe nudo ⁊ ī ſue uir
tutis ꝓtencia ſic grauiter percuffit in capite q̄ ipſuz
quaſi mortuum ꝓſtrauit ab equo. **I**nterea hector
in ſubſidio ſuorum grecos retrocedere de neceſſitate
coegit ⁊ inter acies ſe immiſcens diſrumpit eas mul

abebatur
c impit
us se cum
o equo di
it videtur
corquer
ra troiano
emum pre
as armis di
m a sic illa
lit semina
li sibi curam
me a bello d
polidamas
um in recipi
rentes ab equ
runt ducen
i. Rex vero
a forma pal
dare qd co
regina de
er diligenter
sepulchrum
eum in ietu
as i multo
ndo a i sic
capite qd ip
intertra be
de necessi
mpit casu

tos ex grecis letaliter vulnerando donec peruēit ad
aciem in qua gens de salemīna viriliter debellabat
troianos sub ductu regis thesei regis sui. **H**ic rex the
seus in multa strennuitate conspicuus multos ex troi
anis vulnerat letaliter ⁊ multos occidit. sec tūc rex
theucer ex parte grecorum aduenit qui contra hecto
rem irruens cum lancea sua sic viriliter eum percussit
q ipm grauitur vulnerauit. **C**ontra quem dū hector
in sui vindictam habenas dirigeret equi sui ille fu
ga lapsus multum est factus ab aspectu hectoris ꝑ
longatus ita q ab hectore eius copia est penitus sub
stracta. **S**ed hector iracundiam sui cordis retinē nō
valens in quēdam admiratam grecorum qui sibi pri
mus occurrit suo irruit in furore ⁊ in ensis sui ictu ip
sum statim crudeliter interemit. **M**agna igit pars aci
erum circūdat hectorem in furore suo i hostes irruē
tem ut ipsum greci capiāt uel occidāt inter quos duz
eēt theseus hectorem est affectuosis sermonibus allo
cutus humiliter monens eū ut a bello exeat ne incon
sulte pereat inter tantos q in damnū quasi succederz
toti mundo tantum militem deperire. **H**ector igit af
fectuosas ei grates exinde reddidit. **A**d hec igit duz
bellum ferueret asperrimum troianis insistentibus cō
tra grecos ⁊ cum paz longe ab hectore polidamas
pugnaret viriliter contra eos menelaus ⁊ thelamont
us in polidamam irruunt. **Q**uem thelamonius qui e
um primo inuasit cum lancea potenter impellens de
iecit ab equo ⁊ viribus cumulatīs menelaus ⁊ thela
mon polidamam capiunt qui fracto ense pedes erat
in bello ⁊ ab eis laqueis cassidis iā disruptis caput

eius erat in arme. **Q**uare captum mittere festināt ad
grecos. **S**ed bector qui non erat multū ab ipso remo-
tus partē respexit in illam et vidit eundē polidamā
circūdatum multis grecis et ad voces clamātū mox
eum audiuit eē prostratū et captum et duci captiuū
Eui statim iratus irruit contra illos qui eum circūde-
derāt et multos ex ipsis interfecit letaliter vulnerat
et prosternit. **Q**uare sibi via necessario patefca quos-
cunq; occurrentes letaliter vulnerando duz peruenis-
set ad illos qui polidamam captiuū ducere itēdebāt
furibunde sic irruit contra eos q; triginta interfecit ex
eis alius polidamam dimittentibus ouersis in fugā
et sic in bectoris miraculosa virtute polidamas exti-
tit liberatus. **T**unc rex epistropus rex menelaus et rex
thelamonius cū eorū aciebus oib; ouenientes in unū
contra troianos sic potenter insunt q; eos p violenti-
am ouertūt in fugam ita q; campū quasi necessario
deserere opellunt non obstāte q; bector tūc erat inter
eos q; de se mirabilia faciendo aduersus tot resistere
nequiuisset. **E**t q; equū suū sub eo interfecerāt pedes
ab eis ita viriliter se defendit q; nullus ex grecis tā
audax extitit aut securus q; in euz manus inicere pre-
sumpsisset. **N**aturales quidā frēs sui uidentes troi-
anorū exercitū quasi deuictū et bectorē non vidētes
oueniūt in unum querentes eū sollicitē inter turmas
sic q; ad ipsum virtuosē perueniūt thelamonū letali-
ter vulnerant et dinadaron vnus ex frīb; ipis irruit
in polixenon quēdā grecorū nobilez admiratū q; quē-
dāz potentē et fortez dextrariūz equitabat et ipm po-
tenter impellens de dextrario proiecit et eo p habēas

arrepto ipm hectori pugnanti pedes obtulit . quem
statim hector ascendit illic ones predicti fratres hec
toris naturales contra grecos fecerunt miracula in ar
moz virtutib9 de seipsis . **T**unc superuenit deiphob9
cum tota acie sua quam deputauerat sibi hector cuz
illis uidelicet de poenia arcus habentibus 7 sagittas
cum quibus vulnerauerunt multos ex grecis 7 ipse
deiphobus regem theucram in facie grauitur vulnera
uit . **T**roiani itaque qui iam fugam arripuerant aiosi
tate resumpta ad pugna redeunt quare bellu durius
instaurat . **T**heseus pdictus dum contra troianos ml
cu insisteret quintilienu vn9 ex filis naturalibus re
gis priami 7 rex modern9 cu eo in theseum irruit ip
sum capiunt et captu interficere moluntur . **A**dversus
quos hector exclamans ne ipsum offendant dimittunt
illum et inssu hectoris cuz liberum pmiserunt . **E**ui hec
tori humiles grates reddit et liberat9 accedit ad gre
cos . **T**unc ex pte grecoz venit ad bellum rex thoas
cum illis de calfidoneis et philateas cum eo qui se i
gerunt in certame . **R**ex autē thoas irruit in cassibula
vnu ex filis naturalib9 pami 7 vidente hectore fra
tre suo sic grauitur eum pcussit q mortuu eum deiecit
ab equo . **D**e cuius morte hector nimiu exacerbat9
7 dolore comotus in confusionē grecoz durius aspi
rauit . **N**ā mlros iterfecit ex eis 7 nunc alios vulnerat
nunc alios prosternit ab equis sic qm virtute
sue potencie et animositate suorum greci sunt dare
terga coacti . **A**terum ex parte grecorum superuenit
nestor cum quinque milibus pugnatorum contra
quem venit obuiam rex exdraset rex pbion in curru

suo cum illis qui erant de agresta sub ductu ieconie
filii regis gentis ipsius. **B**ellum ergo committit ipse
utrosque ex quo occisorum sequitur magna strages. **R**ex
vero phion viriliter preliatur et multos ex grecis inter
ficat. **D**emum circumdant eum greci ipsum interficere fes
tinantes. **T**unc ieconias dicit regi exdre/ non vides
quoniam phion iam est captus a grecis? **S**i placet ei cum
festinantia succurrant. **T**unc troiani facientes impe
tum contra grecos velint nolint greci succurrunt troi
ani regi phion ipsum a grecorum manibus liberantes.
Interea hector bellum ingreditur cum fratribus suis
naturalibus deiphobo etiam et polidama qui mirabili
a de se facientes in armis cum eorum troianis grecos
intendunt ad hoc deducere in virtutibus et viribus su
is quod greci campum deserant et devicti fugiant a facie
troianorum. **S**ed menelaus et thelamon viriliter sic
resistant quod eorum votis troiani frustrantur. **T**unc super
uenit enneas cum illis de conio sub ductu eufreii du
cis eorum cum quibus et aliis hector contra grecos sic
durius potenter insistit quod greci bellatores sunt dat ter
ga coacti. **S**ed ajax qui pro grecis viriliter debella
bat videns suos in fugam velle conuerti multo dolo
re deprimitur. **V**erum inspicens post se vidit plures
acies grecorum que nondum fuerunt bellum ingressae et
vexillis extensis ad prelium festinare in quibus acie
bus omnis flos militum grecorum sine dubio venie
bat. **M**ortat ergo grecos ut a fuga desistant cum vici
num sit eis succursus eorum. **A**d hec bellum durius instau
rat. **E**neas et ajax simul conueniunt animis odiosis
et in forti cursu equorum et eorum unus impigit in

alium sic viriliter sic potenter q̄ ambo se sternūt ab
equis inter pedes equorum pugnantes / sed ex parte
grechorum philibeas de calcidonia predictus cuz tri
bus milibus militum succurrit aiaci cum usq̄ tūc tro
ianis pars belli melior arrideret qui in uirtute belli
satagebant opprimere grecos ut a bello discederēt fu
ga lapsi **B**ed ille due acies que cū philibeas venerūt
ad bellum troianorum vota contemnunt ⁊ preuale
re non sinunt // **Q**uare prelio sic feruente philibeas in
bectorem irruit lanceam suam fregit in illum **E**z bec
tor sic sua lancea illū in sua uirtute percussit q̄ ip̄m le
taliter vulnerauit ⁊ cecidit ab equo qui semiuius pre
cepas peruenit iter pedes equorū **T**ūc ex parte grecorū
superuenit hūneus cū acie sua in multitudine pugna
torum copiosa ⁊ ulixes cū suis q̄ de tracia bella ge
rere didicerant **T**ē ⁊ rex humelinus q̄ oēs reges gre
corū secū decē milia militū ad plū adduxerūt **Q**uid
poterāt ergo troiani cuz quasi die illo oēs conuenissent
eorū acies ī offictu **E**t q̄ m̄co labore lassati uix alios
offēder ⁊ uix se defēder facultatē integrā nō hēbat **E**z
paris iterū cuz illis de persia superuenit ex parte dex
tra se in bellum immisit ⁊ irruēs in regez fratrisie so
brinum ulixis ip̄m in suis viribus interemit **D**e cui⁹
morte valde tristati sunt greci **U**lixes autē cupiens so
brini sui mortem ulcisci in paridem irruit furibund⁹
⁊ nitens ip̄m cuz lācea sua percutere sic potēter equū
paridis vulnerauit q̄ mortu⁹ in terram cecidit ⁊ p
osequens paris ei⁹ affessor necessario pedes habuit
bellare **D**e⁹ troil⁹ q̄ īstiterē ostra paridē uidit ulixē
statim irruit ī eundē ⁊ nudato ense sic potēter percussit

m 8

eundem in capite q̄ fracta eius casside viriliter ⁊ dis-
rupta squame lorice sue sic in eius fronte grauitē ī
heferunt q̄ infixē fronti totam eius faciem sanguis
riui cruentariūt. vlixes vero firmus in equo p̄sticit
⁊ troilum q̄ eum offendere nitebat̄ cum ense suo in
facie vulnerauit. **T**unc fuissent reuera troiā dare ter-
ga coacti nisi ille fortissim⁹ hector cuz fratribus su-
is troilo deiphebo paride necnō ⁊ aliis fratribus su-
is naturalibus viriliter restitissent. **T**oto enī illo die
hector hincinde discurrens a propria acie sua quā si-
bi deputauerat ex troianis bellādo discesserat aciem
ip̄az sine ductore relinquēs. **S**⁹ deīde vidēs grecos ī
ualefcere contra troianos ad ppriā acie suā redit ⁊
se iunxit eidem. **G**audēt ergo troiani q̄ erāt in p̄dic-
ta acie p̄stituti suū recuperasse dñm ⁊ ductorē. **E**t sic
hector ip̄sos sermonibus affectuosis alloquit̄ redu-
cens eis ad memoriā preteritas iniurias eis a grecis
illatas ⁊ eoz reducit ad mentē quid greci eis facerēt
si eoz (quod absit) eēnt fortevictores. **N**onet ergo
eos ⁊ hortat̄ eosdē ut in bello fortiter inualefcant ⁊
ad uictoriā toto corde prors⁹ ābelent. **T**ūc omnib⁹
eis in deuota voluntate fauentib⁹ hector ex pte dex-
tera eos per quādā vallē ostra grecos duxit ad bellū.
Illuc fit cedes maxia ⁊ multi ex grecis intereūt. **N**az
et hector eos sine fine pfundit. **R**ex uero thoas qui
cassibulā filium regis priami occiderat discurrendo p
acies contra troianos multa dispendia committit.
Quem naturales filii regis priami certissimē cognoscē-
tes in vindictā mortis fr̄is eoz oēs vnanimiter con-
uerūt. **E**t sic oēs in regem thoas vnanimiter irruūt

et ipm ab equo deiecit. **E**ui fracto ense ab eis nō po-
terat se tueri et sue cassidis ruptis laqueis et eis virili-
ter extirpatis caput eius inerte sibi intercidere oēs i-
tendant. **Q**uod de facili potuisset nisi athenaz dux
irruisset acrius contra eos et quintilenum qui regē tho-
as durius opprimebat graniter vulneratus ab equo
deiecisset. **D**einde cū contra aliū potenter insisteret paris-
cus quadā sagitta tenso arcu percussit ipm in costis.
Sed athenaz dux de his nihil curans sua potentia et
virtute regem thoas in locis tñ plurib⁹ vulneratum
ab eoz manib⁹ liberauit. **E**t ipse dux in multorum ad-
iutorio qui sibi viriliter succurrerunt ab eoz mātib⁹
liber euasit. hector autē dū in deuictione grecorū cū
suis anbelaret firmiter rex humerus ex parte grecoz
tenso arcu et emissa sagitta hectorez in faciē vulnera-
uit. **C**ontra quē hector statim irruit et nudato ense sic
ipm graniter percussit in capite qd caput eius duas
diuisit sibi in partes. **Q**uare mortuus rex humer⁹ nec
amplius tendet arcū nec sagittā emitteret. **G**reci uero in
sonitu cuiusdā cornu septem milia pugnatorum cō-
tra hectorem faciunt conuenire qui cum suis mirabi-
liter se defendit. **I**nterim uero hector a bello disce-
dens ad regem priamum patrem properat monens
illum / qd ei cum gente sua succurrat. **E**ui cum tri-
bus milibus pugnatorum recentium in eorum virtu-
te accessit ad bellū. **I**lluc conflict⁹ fit maxim⁹ et ex gre-
tis precipue magna cedes. **A**tax et hector in bello cō-
ueniunt ambo deiciunt se ab equis. **M**enelaus inter-
ficit quēdam admiratum troianorum. **U**elidona sātī-
terficat molem de borep nepotē regis thoas. **A**dadā

vero de clara irruit in regē sedium quem tam dure percussit in facie quod oculū eius auulsit. **G**ardellus autem quēdam alium admiratum grecorum interfecit. **M**argaritō vero in thelāonē irruit sed thelamon ipm gra uiter vulnerauit. **S**amuel autem regem pthenorem deiecit ab equo. **S**ic et ceteri frēs naturales filii regis priami contra grecos eos leualiter offendendo uiriliter se gesserunt. **I**nter hec autem rex duglas irruit in menesteum athenaz ducem et cum forti lancea ipm impellere uiriliter est conatus. **S**ed menesteus dum careret lancea ipm impetit ense nudo et tam potenter super cassidem eius ipm percussit in facie quod cassidis nasali disrupto ipm vulnerat in naso. **B**eamor autem uidēs fratrem suum sic lesum in facie et in naso irruit in menesteum sic potenter ipsum impellens quod ipsum deiecit ab equo. **S**ed menesteus statim in animi sui uirtute surrexit. **V**erum alius frater eorum ipsum aggrediens sicut erat pedes crudeliter vexat eum et sic omnes tres fratres contra menesteum crudeliter insistentes aut ipsum occidere aut ipsum capere tota intentione festinant. **S**ed menesteus a predictis tribus fratribus uiriliter se defendit. **V**erum quia semper plures contra unum consueuerunt potius preualere predicti tres fratres in ictibus ensu disruptū eius arma fraugūt eius scutum et cassidē cassant eius et specialiter thorax maior frater eorum qui menesteum uiriliter opprimit et ifestat. **T**ūc rex theucer qui uidit menesteum in tanto discrimine constitutum in adiutorium eius festinus accelerat. **S**ed hector ibi occurrit appetens ducem menesteum et regē theutrum uolēter opprimere et male sine dubio cessiss

ambobus nisi ille fortissimus aiax cum mille militi-
bus in hectorem irruisset quos secus in sua duxerat
comitiua. **A**d hec ex parte troianoru superuenit psa-
ru rex cum quinqz milibus militu sub ductu paridis et
pulsante paride quoddaz coru ostra grecos viriliter
se immitit supuenientibus ecia aciebus alus troiano-
rum. **Q**uare bellum interu feruet asperrimu et troiani
aduersus grecos nimium preualentes in virtute hecto-
ris grecos dare terga opellunt. **Q**ui hector tunc ut scrip-
sit clares mille milites interfecit ex grecis. **I**nterea hec-
tor du per turmas bellando discurreret merion rex
obuius sibi occurrit cora quodam tentorio iter gre-
cos quem ut vidit hector dicit ei. **N**equaz proditor
ecce nunc venit hora tua ut condigna mercedem acci-
pias de eo qd a me patroclum abducere temer psump-
sisti. **E**t facto impetu contra eu ipm deiecit ab equo
et statim hector descendens in ipm pedes intulit et
nudato ense caput eius ab eo velociter amputauit.
Armis tamen eius quibus ipe erat indutus ipm nihil
ominus expoliare festinat. **S**ed menesteus athena-
rum dux qui hoc repente percepit accepta quadam
lancea in hectorem irruit ex transuerso hectore non
aduertere motum illius quare ipsum grauitur pcul-
sit et vulnerauit eundem. et timens furorem hectoris
statim ab ipso recessit. hector vero se sentiens vulne-
raturum bellum egreditur et vulnus sibi factum fecit sic
legaliter alligare qd sanguis ab eo manare non pos-
set. **E**t confestim iterum redit ad bellum. **T**unc
impetu ire sue plures grecos interfecit. **N**am
ut clares liber pro veritate testatur/

q̄ post vulnus ip̄m eo plusq̄ mille grecoꝝ milites in
terfecit. **Q**uare grecoꝝ exercitum in tantā debilitatē
7 pusillanimitatē deduxit q̄ nullus grecoꝝ habebat
animum defendendi. nec agamennōi facultas libera
op̄tebat q̄ ad bellū accedere potuisset. **Q**uare troia
noꝝ exercitus in magna uirtute procedēs fugientes
grecos usq̄ ad eoz tentoria sunt secuti. quoz tento
ria troiani quasi uictores inuadūt viriliter 7 p̄dant
arreptis ab eis armis multisauri 7 argēti copia mag
na munus quam in scrineis inuenerunt eoz 7 ōnem
eoz supellectilem asportantes ad eorum presidia de
tulerunt. Hec fuit illa dies in qua ip̄i bello perpetu
us potuit esse finis 7 troiani tunc fuissent in torum
absolute uictores / sed fata que statuūt aduersa futu
ra contingere omnia cecis insidiis tollunt de medio
per que aduersa que futura disponunt finaliter com
pleant. **N** q̄ fragilis 7 debilis causa que troianorū
oculos obcecauit 7 specialiter hectoris / qui persone
sue cladē 7 suorum oīm futuros interitus nō potuit
euitare cum eo die in tanta potentia troiani fuissent
q̄ omnes grecos qui uenerāt oīra eos morti tradere
finaliter potuissent 7 se ab imminētib⁹ 7 futuris pe
riculis liberare. **S**ane non ē illa laudabilis in aliquo
sapiente discrecō qui cum est aliquo graui negotio et
mortali periculo prepeditus 7 fortuna sibi arridet
quod per subitos 7 felices euent⁹ se potest ab eo sub
ito liberare si felicē successuz quem sibi fortuna repē
te ministrat grata manu non recipit necesse gratis 7
finaliter non prosequit̄ apprehendendo illud quod
vna hora sibi exhibet. Felix euentus. **N**am si ea

hora illud nō recipit ⁊ admittit sed differēdo dimit-
tit nūq̃ ad illud quod uno puncto potuit obtinē
poterit postea peruenire. **N**ā facta si bonum quod ī
gerunt statim nō recipit ab ingrato tāq̃ ille q̃ p īgra-
titudis viciū illud amisit exhibere postea sibi negāt.
Sic successit in felici hectori illo die in quo cū potu-
isset de suis hostibus in multa gloria obtinere tri-
umphū dū per acies discurreret/ persequēdo hostes
suos qui tanq̃ denicti ab eius ⁊ etiā aliorū troiano
rū facie fugiebant. **E**x parte grecorum obui⁹ sibi ve-
nit exione filius sobrinus ei⁹ filius thelamonis q̃ the-
lamonius ajax p̃prio noīe dicebat⁹ ⁊ q̃ ī uirtute bel-
landi ipsū viriliter ē aggressus tūz fuerit vir in viri-
bus multū potens ⁊ fortissimus p̃liator. **C**ommitit⁹
ergo durū p̃liū inter duos tā fortes. s; dūz inter se
bellando mutuo loquerēt⁹ agnouit hector illū eē fili-
um amice sue ⁊ sibi in linea sanguinis eē cōiūctū. **Q**ua-
re hector multū exīde fact⁹ let⁹ depositis armis ī mē-
ta sibi ē affectū blandit⁹ placere sibi in omnib⁹ spō-
det ⁊ monet ipsum ⁊ rogat ut ad troiāz veniat īspec-
turus amplam sui generis parentelam. **A**c ille negās
⁊ saluationem suorum grecorum ⁊ sue patrie non ob-
mittens rogat hectorem ut si tanta affectione ducit⁹
erga eum faciat ⁊ procuret q̃ troiani eo die ampli⁹
bellare desistant ⁊ q̃ grecos fugientes amplius non
sequantur. sed ut troiani ad urbem redeant. grecis
eo die in pace dimissis. **A**nnuit infelix hector qua-
re incontinenti emissō tube sonitu omnes troianos
retrocedere ⁊ a bello desistere fecit ⁊ mandat. **T**am
troiani in grecorum naues iguem immiserant iam

omnes naues finaliter exussissent s; ad vocē ⁊ man-
datum ducis eorū oēs totaliter destiterunt ⁊ multo
dolore cōmoti oēs ad ciuitatem redeunt ⁊ ingredū-
tur in ipsam. Et ista fuit cā leuis quare troiani illo
die ab obtentu eorum victorie cessauerūt . ad quam
postea nunq̃ (facis otradicientibus) peruenire po-
tuerunt.

**De tercio bello grecoꝝ ⁊ troianorum iam obsidi-
one firmata.**

Ercis igit̃ ciuitatis securis seris ⁊ repagulis ue-
niente nocte firmatis paz ante surgētē aurorā
troiani viri pugnantes ⁊ q̃ sani erāt arma capiūt ar-
mant̃ ex eis expectātes diei lucē vt ad iussū hecto-
ris ducis eorum ad bellū exeant ostra grecos sed die
facto greci ad regē priamum nuncios trāsmiserūt pe-
tentes mēsiū duoz iducias treuga firmata. **E**d rex p-
amus ⁊ hector ex maioꝝ eoꝝ excercitꝝ oñilio ocessē-
rūt. **G**reci uero interi mortuos eoꝝ quos voluerunt
tradiderūt funerarie sepulture. **C**eteroꝝ āt corpora mor-
tuoꝝ statuerūt igne osumi. **A**chilles uero q̃ de morte
patrocli solari nō poterat de morte eius mestis ⁊ fle-
bilibus vocibus in multo flumine lacrimarum diuti-
us lamentatur. **D**emum constructa patroclo ex isig-
nibus marmoreis lapidibus sepultura patrocli cor-
pus in eam in multo honore fecit achilles humari et
secura firmitate recondi. **S**ic grecorum maiores
corpus prothesilai in quodam cenothaphio mar-
moreo in opere numium precioso statuerunt in ho-
nore maximo vt moris tunc erat maiorum nobiliū
sepeliri. **T**roiani uero interea treuga ipsa durante

eorum vulneratos in bello peritorum consilio medi
corū curare faciunt ⁊ mederi ita q̄ in fine duoz mē
sum eorundem restituti sunt qui vulnerati fuerāt inte
gre sanitati. **S**ed ⁊ rex priamus qui de morte cassibu
le naturalis filii sui solari non poterat pro eo q̄ euz
magis q̄ capiat paternus affectus tenerrime dilige
bat in lacrimis vacavit diutius ⁊ lamētis. **S**z demū
ip̄m in templo veneris plurimum precioso recūdit i
sepulcro. **C**assandra autem plorantium audiens gēi
tus ⁊ lamenta furiosas exclamat in voces dicens. **M**
miseri troiani quare vrōrum excidia sustinetis. q̄ de
vobis omnib⁹ similia sunt futura? **C**ur pacē grecoz
nō queritis anteq̄ gladio trucidante oēs nequiter p
eat⁹ ⁊ nobilis troia det in preceps ⁊ funditus i ru
ina? ⁊ anteq̄ puulis matres eaz orbate ppetuas ip
se ⁊ ip̄i defleāt servitutes? **S**ane nō fuit helena tā do
loroso tā excioso precio oparanda ut oēs usq̄ ad v
nū sub tanto martirio peream⁹. **Q**uare dū cassandra
talibus clamoribus nullū finē imponeret rex pria
mus eam capi mandavit ⁊ sub firmi claustrī custodi
a tempore multo detrudi. **I**nterī igit palāides mltū
cōquerit iter grecos de dñio agamēnonis sic prelati
Dicit enī eū idignū tāti dñi potestate sup tot reges ⁊
duces ⁊ se eo asserit digniorē nec eū hē i ppositū su
um velle cum ip̄e eū sibi nō elegerit nec ab oib⁹ regi
bus qui sunt numero plus q̄ triginta fuerit electus
sed a tribus tantū preter cōsensum oīm aliorum. **S**ed
circa hec tūc non fuerat ultra process⁹. **E**lapsis igit
tur induciis treuge date agamēnō i sue potestatis of
ficio peruigil. ⁊ cura exinde debite sollicitudinis

incalescens oēs acies suas studio vigili ordinavit et
qualiter ordinare et opposite accedere deberent ad bel
lum. **P**rimam aciem igitur commisit achilli. secundam
diomedi. terciā menelao. quartā meneſteo athenarū
duci et omnes alias acies subsequentes idem agamē
non satis disposuit circūſpecte. **H**ector autē suas acies
in multa discretionē constituit. **I**n prima posuit troilū
et ceteros ductores viros multa strenuitate conspicu
os prout fuit vigili sibi cure. **N**ec mora Hector cum
omnibus aciebus in multa animositate portā exiit
ciuitatis et grecorum licias transcedendo cum eis in cam
pum liberum se recepit. **H**ector igitur primus contra
achillem quem bene cognouit ingerit se in conflictum
et dum uterque eorum unus viz contra alium equū suū
coegit in cursum viriliter concurrentes. dum alter eo
rum impexit in alterum ambo se sternunt ab equis
iuxta illud. **F**ortis impexit in fortem etambo pariter
corruerunt sed Hector celer primus insurgit equū suū
violenter ascendit achillem deserit et se velociter ige
rit in turmas. **M**aiorem partem sibi occurrentiū in
terfecit alios vulnerat alios crudeliter prosternit ab
equis et in virtute sue potentie omnes grecorum acies
fortiter debellando diuidit perforat et ubicūque vult
grecorum sanguine madefactus incedit percutiendo
quoscūque occurrentes ense nudo crudeliter. **A**chilles
vero non post magnam horam insurgens equum as
cendit et faciens impetum in troianos multos occi
dit ex eis et tam diu per turmas vulnerando discur
rit quod hectori uenit obuius in vertute bellandi. **I**nsili
it igitur statim alter in alterum in fortitudine lancearū

Fortitudine lancearū sed hector sic potenter achillem
inpulit q̄ licet lanceam p̄ plures cōfregisset partes a
chilles se in equo sustinere nō valens ab equo sterni
t̄ ⁊ preceps preueit in terram hectore cape itendente e
quū achillis. Sed cum cōtradictores m̄lti contra hec
torem insultarent achilles equū suū festinus ascendit
⁊ hectorem impetit ense nudo ⁊ sic potēter ipsū per
cussit in casside supra caput q̄ hector nutans necēsa
rio ī suoꝝ virib⁹ lacertorū vix se tenuit firmū in sella
Hector tū p̄pterea multo dolore furoris accēsus ir
ruit ī achillem ⁊ ipsum impetens in m̄ta potentia en
se suo trib⁹ ictibus ict⁹ ictibus cumulādo supra cassi
dem percussit sic q̄ per eius faciē rivuli sanguinis de
fluxerūt. **M**ortale igit̄ bellū īsimul ābo fouet ita q̄
si duci⁹ ābo in eodeꝝ sil bello p̄stitisset vel alter iter
fecisset alterū vel ambo forte se mutuo p̄misset. **S**u
p̄ueniētib⁹ ergo notis eoꝝ de acieb⁹ p̄tis vtriusque
vix sunt ābo abiuncē sepati. **T**unc diomedes bellum
ītrauit cū maxia acie pugnatoꝝ ⁊ ex aduerso troilus
acie cū maiori. **D**iomedes ⁊ troil⁹ ābo bellādo cōue
niūt et ab equis se sternunt sed diomedes primus in
surgit equum ascendit ⁊ troilū stātē pedes sic violen
ter percussit in capite q̄ circulum cassidis eius fregit
Verum troilus in virtute virū suarū diomedis
equū interfecit ita q̄ ambo pedes īsimul prestantur
Greci vero diomedem et troianū troilū ascendere fa
ciunt equos et ambo equites repetunt certamen corū
Sed diomede ī multa potentia preuolente cepit tro
ilum et captiū eum ducere ad presidia sua conat̄
Troiani vero cōtra diomedem acriter īstētēs troilū

a manibus suis eripiunt ī multo discrimine personarum **T**unc discurrendo per acies superuenit menelaus. et ex parte troianorum paris accessit ad bellum quod iam durius instaurat. **H**ector autem in bello quasi furibundus anhelans quoscunque sibi occurrentes interfecit. // **E**t dum venisset obuius contra eum quidam miles novus nomine boetes in uirtute sua aiose hectorē ē aggressus. **S**ed hector tam grauitur percussit eū in capite quod ipsum a vertice usque ad umbilicum duas diuisit in partes qui statim mortuus expirauit. **H**ector autem equum eius accipiens ipsum fecit per quendam suū famulum asportari. **R**ex artilego boetis consanguineo hoc vidente. **G**ui dum consanguinei sui mortem moliret ultisci dare hectorem ē aggressus. contra quem hector potenter irruens ipsum non obstantibus eius armis per medium ense scindit. **G**ui statim mortuus spiritum inter pugnautes emisit. **R**ex vero prothenor ausu temerario ductus ex transuerso inuadit hectorem et eum potenter ipsum impulit non aduertente hector et eius insidias quod hectorem eiecit ab equo. **S**ed hector incontinenti consurgens equum ascendit in prothenorē irruit et tam dire in suarum uirium uirtute percussit quod corpus eius duas dimidianit in partes. **A**chilles autem postquam prothenorē sic uidit extinctum qui sibi in linea sanguinis accinebat de morte ipsius grauitur fuit tristatus. **S**ed et rex artilogus de morte prothenoris in simili dolore concurrebat cum sibi esset satis propinqua consanguinitate coniunctus. **A**chilles ergo et artilogus simul cum eo recuperare corpus prothenoris regis intendunt quod facere minime potuerunt. **I**nualescentibus enim ī multa

virtute troianis greci necessario sunt dare tergaco ac
ti quos troiani precipitem coegerunt in fugam ipsi e
os fugientes usque ad eorum tentoria persequuntur occide
do eos et ipsos letaliter vulnerando die tunc ad noc
tis tenebras iam vergente quare superveniēte noctis
umbraculo prelium est dimissum.

De quarto bello.

Aspectibus igitur hominum crepusculo succedente stel
lis per celi spaciū undique patefactis quas nox
que nocet oculis intuitum in aspectibus ceterorum
propter sue tenebras cecitatis aperce vulgavit. Omnes
reges grecorum duces et principes in ipsa noctis otici
nio in regis agamemnonis tentorio conveniunt ubi tam
tummo de morte hectoris qualiter ipsum interficerent
multa consilia sunt scrutati. Dixerunt enim. Nisi hector
ab hac vita deficiat et semper existat in bellis troiani
nunquam poterunt sic offendi. quod greci possint de eis ad
victoriam peruenire. Ipse enim solus est troianorum om
nium defensor et grecorum offensio mortalis. Sed demum
omnes ipsi se in hoc consilio firmaverunt quod affectus
talis negotii achilles reciperet supra se non tamen suis vi
ribus quam suo sagaci ingenio terminandum. Quod achil
les suscepit sollicito animo exequendum cum potius eius
interfuit ex eo videlicet quod hector multum affectat necesse achil
lis. Et nisi achilles sibi provideat de facili poterit per
manus hectoris fortuna sinistra perire. Cuius rei causa
eorum de hoc finito consilio singuli eorum ad tentoria su
a redeunt nocturne causa quietis. Adveniente ergo die se
quentis diluculo mane facto greci cateruati ad arma
concurrunt. Nam ille fortissimus omnium hector qui

etis impatiens portam iam exiuerat ciuitatis ⁊ i cā
pum peruenerat causa belli cum sua acie quam sibi i
stiterat de troie pugnans specialiter oriundis
quem sequutus enneas cum acie sua post eum veloci
ter properauit **S**ic paris sic deiphebus sic troilus sic
ceteri cum aciebus eorum dudum per hectorem ordi
natis **I**brunus igitur ante omnes hector ingerit se ad
bellum cum troianorum omnibus aciebus in quibus
fuerunt ut scripsit dares ex ipsorum troianorum par
te. c. l. milia pugnatorum **I**nter utranque partem bel
lum letale committitur paris cum illis de persia pugnan
tibus in arcibus ⁊ sagittis bellum ingrediens innu
merabiles grecos interficit ⁊ letalia vulnera figit in
illos **I**nterim rex agamemnon bellum ingreditur que
statim hector aggreditur ipsum ab equo sternit grauer
vulneratum. **A**chilles vero tunc inuadit hectorem cas
sidem eius in eius capite in ictum multorum virtute
confregit **S**ed illico enneas ⁊ troilus irruunt in achillem
in multitudine pugnatorum cum ille fortissimus di
omedes irruit in eneam quem grauer vulnerauit qui
improperando dixit enee **A**ue bone consiliarie qui pri
amo dedisti fidele consilium de me in sua presen
tia offerendo. **S**ed pro certo scias si huiusmodi preli
a sepius frequentabis ⁊ in manus meas te contingat
incidere pro certo de meis manibus morieris **E**t tunc
facto impetu contra eum ipse deiecit ab equo **A**d hec
hector inuadit achillem mirabiliter eum grauat **Q**uā
cassidem eius sibi confregerat capere nitens illum / sed
filius tidei qui sic interceptum vidit achillem in hec
torem irruit furibundus ⁊ eleuato ense in suos forti

rudine brachiorum percussit illū ⁊ ei graue vulnus
īflīxit Hector āt ad ictū vulneris nullaten⁹ stupefac
tus accepto ense ī multo furoris rabie in diomedem
qui iam ostra eum viriliter insistebat potenter irruit
sic q̄ ipsum deiecit ab equo Troil⁹ āt videns diome
dē in terra deiectum proprio dñdit ab equo . et con
tra diomedē se ingerit ense nudo ostra quem diome
des viriliter se defendit . Achilles et hector mutuo p̄
liant⁹ Interim vero menela⁹ vlixes polimedes nepto
lom⁹ palamides stelenus menesteus dux nestor rex
thoas eurialus phileteas ⁊ theseus ex parte grecoꝝ
veniunt in conflictum . Sed ex parte troianorum ve
niunt omnes reges qui in adiutorium venerunt coꝝ
cuz multitudine gentis eorum necnō ⁊ omnes acies
dudum per hectorem ordinate . Mirabile bellum cō
mittit⁹ inter vtrosque . Rex agamenon et rex panda
lus inter se insimul cōcurrentes ambo se sternunt ab
equis Rex menelaus venit obui⁹ paridi qui ambo
se tunc veraciter cognouerūt Et dum ambo se offen
dere conarent⁹ menela⁹ ī pulsu sue lancee paridez vul
nerauit sed in armoz suoz tutela fidelium paris
grauiter non est lesus Et nichilomin⁹ dum ad ictus
potentiam paris se sustinere nō posset deiectus ab e
quo puenit ī terrā . Qui multo dolore ofusus erubuit
propter helenā cum sic ipsum debonestasset enormi
ter menelaus . Inter regem arastrum et vlixem maxi
ma fit bellandi contentio Vlixes ipsum ab equo de
iecit ⁊ equū ei⁹ captuz ab eo ad tētorīū suū duci mā
dat . polimedes irruit in apon senē et letaliter ipsum
pcussit q̄ eo vulnere mortu⁹ expirauit Neptolomus

archilegum regez aggreditur ambo deiciunt se ab equis
Polidamas irruit in palamidem ipsum vulneratur ab
equo sternitur et curpius verbis debilitatem eius impro
peravit eidem. **R**ex stelenus regem carram vulneratur
ab equo prostravit **P**olimenes irruit in ducem atbe
narum quem ab equo deiecit. equum ab eo aufert et as
portavit ad suos. **P**olythobas irruit in regem remum
sed ambo deiciunt se ab equis. **R**ex theseus et rex eu
rialus ambo bellando conveniunt mutuo se vulnerant
et se ab equis deiciunt virtuose. **N**aturales filii regis
priami fecerunt de eorum strennitate mirabilia illo
die multos interficiendo grecos et multos ex eorum
regibus confundendo. **R**ex thelamon regem sardo
nem aggreditur ambo in valido impulsu fortium la
tearum graviter vulneratos se sternunt sic quod quasi semi
vivi in medio bellantium deciderunt. **R**ex thoas et a
chilles qui consanguinei simul erant ambo simul aggre
diunt hectorem duris ictibus et frequentibus ipsius
impugnant ab hectoris capite eius cassidem extirpant
et in multis locis percusserunt eundem a quibus mul
ti rivuli sanguinis defluebant. **S**ed hector in regem
thoas viriliter insistendo percussit ipsum in faciem
sic quod medietatem nasi detruncavit eidem. **T**unc fratres
hectoris naturales in hectoris succursum festinanter
accelerant mirabiliter grecos premunt regem thoas ca
piunt regem thelamonem letaliter vulneraverunt deici
entes ipsum ab equo ita quod quasi mortuus ad greco
rum tentoria fuit delatus. et regem thoas captivum
ad civitatem troianam per deiphobum et antenorē
transmiserunt. **A**Penelaus paridem offendere multum

intendit/ sed paris qui hoc bene percepit tenso arcu
in menelaum sagittam emisit letali toxico delinictam/
⁊ sic grauitur eum vulnerauit/ q̃ eum quasi mortuū
ad sua tentoria detulerunt. **S**ed illico medicoꝝ cōsi
lio ligato vulnere menelai ⁊ vulnere in vnguentorū
medicamine dulcorato idem menelaus redit ad bellū
paridem querit de eo cupiēs furibundus ulcisci. **P**a
ridem inuenit ⁊ in pulsu sue lancee menelaus in pari
dem irruit volens eum letaliter vulnerare. quod re
uera fecisset nisi enneas inter vtrunq; in scuti sui tuta
mine se medium imisisset. **P**aris autem tunc erat ier
mis cum se tunc suis armis spontanea voluntate exu
isset/ quod quia presenserat menelaus morti trade
re facilius eum putauit. **E**neas vero in maxima mili
tum comitina pro eo q̃ paris non erat armatus / ip
sum ad ciuitatis presidia commeauit. ne forte tunc
eum offenderet menelaus. **S**ed hector menelaum ag
greditur capere nitens eum/ sed eius voto frustratus
est pro eo q̃ in eius succursum statim accessit innume
rabilis quantitas pugnatorum. **Q**uare ipso dimisso
cum suis in turmam grecorum irruit ipsos interficit/
⁊ in sua ⁊ suorum potentia greci sunt dare terga co
acti/ troianis grecos insequentibus fugiētes. **S**⁊ ver
gente die ad solis occasum bellum dirimit. ⁊ vtriusq;
partis acies mutuo separant.

De quinto bello.

Troiani igit̃ intrantibus ciuitatem ⁊ portis
in necessaria firmitate conclusis sufficientibus
excubiis ordinatis/ qui fuerunt bello lassati noctur
ne quieti commodē se dederunt. **M**ane vero facto rē

priamus statuit eo die non eē bellandum / sed pro q̄
busdam secretariis suis misit / bectore viz paride troi
lo deiphebo polidama anthenore ⁊ enea ut ad ipm
accedant. Quibus venientibus ⁊ existentibus coraq̄
eo rex priamus eis dixit hec verba. Noscitis qualiter
regē thoas carcer noster tenet inclusum qui in mltā
furoris audacia non offensus a nobis in nrē ciuita
tis exterminium ⁊ vrāruꝝ personarū excidium irreue
renter accessit. Quare iustū mihi videt̃ ut per nos in
iqua morte periret q̄ voluit nos perire ut uel sit fur
ca suspensus vel alio mō nequiter detruncat⁹. Quid
inde vobis videt̃ per vos mihi cōsilio salubri pāda
tur. Eneas aut̃ qui primus ad verba rñdit hūiliter
dixit regi. Absit a vobis domine mi rex / ut ad tantū
facimus vestra nobilitas p̄trabat̃. cum rex thoas
sit de melioribus grecie multis suffultus cōsanguineis
⁊ amicis. ⁊ vos cum habeatis multosq̄ cari sunt vo
bis possēt eorū aliquis a grecis intercipi / quē greci si
mili pena afficerent carū vobis / quod forte p̄ max
ima mundi parte vos sic factum eē aliquatenus nō
velletis. Et sic magis reuera salubre sit regem thoas
captum salubriter conseruare. qui pro aliquo vestro
rum in bello similiter intercepto possēt recuperatois
beneficio cōmutari. bector aut̃ enee cōsiliū. vtpo
te laudabile satis probat. Sed rex priamus adhuc ī
suorum verborum intentione persistens iterum dixit
eis. Si sic decreueritis faciendum iam greci putabūt
⁊ dicent nos sic eē repente timore concussos. q̄ de of
fendentibus non habemus audactam faciendi iusti
ciam nec ulcisci q̄uis de hoc tot⁹ ī vrī cōsiliū iudicio

oq̄scā. Et sic oſilio fine facto enea ad vidēdū bele
naz se velle dixit accedere. Quare troilū ⁊ anthenorē
secū ducit ⁊ eis intrantibus aulā pulchritudis / ubi
tunc regina beccuba que cuꝝ belena residebat in cōi
tiua multaz nobiliuz mulieꝝ enea ⁊ troilus nisi sūt
belenā multis affectuosis sermonibus cōfortare qua
re regina beccuba / vꝑuta sapiens ⁊ discreta eos ad
tutionem personaz ip̄oz ciuitatis troie ⁊ regis pri
ami satis deuotis eloquiis fuit hortata. Greci vero ī
ter se de damnis eoz ⁊ suoz nece a troianis nequi
ter occisorum nimīū tacito murmure oquerunt ⁊ dī
cunt se fuisse maxima fatuitate detentos / qui ad tam
grauia dispendia personaz eoz ⁊ rerum se submitte
re voluerunt. a quibus potuerunt tunc se salubriter
abstinere. Eadem autē nocte aer obductus multa cali
gine tenebrarum multas aquosas diffudit pluuias ī
multorū inbriū tēpestate veluti si nunq̄ pluuias effu
disset / vel quasi forte du vellent terris effundere deu
calionis dilunium iterato. Et quod fuit ip̄o grauiꝝ
ea nocte ventorum rabies tāta ⁊ tā grauis īualuit q̄
oīa grecoꝝ tentoria violenter a soli statione defixit.
propter que grecis magna doloris ⁊ laboris superue
nit anxietas. Sꝫ demuz nocte fugata fingerunt tēbre ⁊
predicte earum socie tempestates cū aduenientis diei
splendor serenus apparuit qui totam terre faciem il
lustrauit. Tunc greci armis eorum protinus indu
unt ad bellum procedere festinantes. Achilles autē
primus īter grecoꝝ acies campū petit. Deīde diome
des agamēnon menelaus ⁊ athenaz dux. Achilles
autem primus in hupon grandem giganti similem

regem de larissa impetuose irrui/ 7 sic eñ sua lancea
impulit 7 percussit / q̄ ip̄m mortuum prostrauit ab
equo. **R**ex orthomenus aggredit̄ hec̄torē / quē hec
tor protinus interfecit. Diomedes regem antipum cō
tra eum bellantem in multa virtute peremit. Tūc duo
reges quorum vnus vocabat̄ epistropus / 7 alius ce
dius in bello se ingerunt 7 in hec̄torem irruunt. Sed
epistropus contra hec̄tores quē bene cognouit mul
tis contumeliosis verbis insultat / 7 post verba in eū
impetum faciens / ipsum cum lancea sua viriliter ipu
lit / sed a sella ipsius non potuit remouere. Quare iratus
hec̄tor verbis eius 7 factis ipsum aggredit̄ / 7 euz cru
deliter interemit. 7 dixit aduersus eū cōtumeliosa uer
ba que diffundebas inter viuos / vade 7 ammodo i
ter mortuos si potes effundas. Cedius vero vidēs
mortuum regē epistropum frēm suum multo dolorē
torquet̄. 7 inter sui doloris angustias mille suos mi
lites quos cum multis aliis in adiutoriū grecorū ad
duxerat statim cōuocat 7 mandat eisdem / q̄ cum eo
hec̄torem insequantur / vt ipsum interficiat̄ 7 de mor
te fratris sui optatam consequi valeat vltionem.
Hec mora predicti milites cum rege cedio hec̄torem i
sequuntur ipsum inueniunt inter turmas 7 in eum ir
ruunt / 7 ab equo deiciunt. **S**ed rex cedius dum ex
tensio brachio cum ense suo putat ipsum letaliter vul
nerare. hec̄tor qui vidit ictum ab extēso brachio ve
nientem regem cedium in ipso brachio percutit / sic q̄
ipsum brachium ab humero diuidens regē cedio de
truncauit. 7 in ipsum regem cedium appropinquās
qui iam ab equo ruebat / ipsum protinus interfecit.

Eneas vero regem amphiacū bellantē interfecit.
Tres rex thelamon / rex ulixes / rex diomedes / rex arce
laus / rex matbaon / ⁊ rex agamēnon cum eorum acie
bus omnibus bellum intrant. Ingens preliū ⁊ leta
le cōmittit / ⁊ ex utroq; latere multi decidunt interfec
ti. **N**am sol diei medium cōstituerat cum omnes greci
venientes in unum simul omnes irruūt in troianos
⁊ in eorū tunc virtutis audacia sic troiāos grauer
opprefferunt q̄ eos urgente necessitate cōuertūt in fu
gam. **T**unc achilles regē philis bellantez cum eo in su
a potētia viriū interfecit. **S**⁊ hector exide multo furo
re bachat⁹ duos de regib⁹ grecoz interficit regē viz
alpinor ⁊ regē dorion. **T**ūc troiāi ī virtute hectoris
sic acriter bellantes campū recuperāt / ⁊ durī⁹ grecos
p̄mūt. **S**⁊ ⁊ rex epistropus tūc a ciuitate troiana aīo
sus exiuit cū tribus milibus pugnatorū q̄ oēs bello
se īmiscēt grecos īperūt crudeliter ⁊ cōfundunt / ⁊ mē
to fortius ex eo q̄ idē rex epistrop⁹ quēdā sagittari
ūz secūz duxit. **H**ic autē sagittarius ab umbilico infe
rius erat equ⁹ / ⁊ ab ūbilico sup⁹ erat hō / ⁊ ī oī sui p
te tā superius q̄ īferi⁹ coopert⁹ erat ex innatis in eo
pilis equinis. **F**acies autē ei⁹ licet similitudinē eēt hūa
ne tota erat rubea igneuz calorez habens ac si carbo
esset accensus / ⁊ equinos ex ore p̄ducebat hinnitus
oculi autē eius erant spendidiorez facie in ignis ardo
re cum duas ardentes flammaz igneas presentarent
propter quod intuentes horrore maximo deterrebat
Hic nulla armorum tutela vestitus cum quodam
arcu in manu ⁊ quadam faretra plena sagittis bellū
intrauit. **I**n cuius ingressū equi bellantium

valde perterriti non obstante q̄ seffores eoꝝ multis
eos stimulis calcarum perurgebant retrogradi facti
subitam quasi rapiebant in fugam Sed cum magno
labore bellantes ipsos detinuerūt in bello non min⁹
ipsius sagittarii ipi bellantes impetuz dubitantesq̄
in arcu ⁊ sagittis suis grecos plurimos interemit .
Hector aut̄ interim ducem salemine polixenum q̄ ad
uersus euz plurimuz insistebat occidit ⁊ ita dux mor
tuis expirauit . Dum igit̄ sagittarius interficiendo
grecos per curmas discurreret ⁊ troiani crudelius in
sisterent oīra grecos in fugam de necessitate conuersi
greci ad tentoria sua festinant quos troiani usq̄ ad
ip̄a tentoria sunt secuti ubi mirabilis casus emerfit .
Nam dum sagittarius grecos fugientes coram eo a
criter infestaret ⁊ troiani grecos in tentoriis eorum
opprimerent diomedes qui fugiens ad tentoria p̄pe
rabat coram vno de papilionibus sagittarium inua
dit quem nullo mō vetare potuit propter troianos
qui contra eum a tergo viriliter anhelabant . Ne
cessarium ergo fuit plurimum diomedis vt inuitus et
dubitans in sagittarium irruisset . Qui si voluisset
retro redire cum ipse esset grauit̄ vulneratus in ma
nibus hostium incidebat quem viuere nullatenus per
misissent . Sagittarius ergo dum diomedem in sua
sagitta percuteret diomedescum ense suo tā viriliter
percussit ipsum inermemq̄ mortuum ipsum deiecit ī
terram . Interim greci campum recuperant ⁊ troi
ani necessario retrocedunt . Hector vero in achillem
irruit in equi sui cursu celeri nomine galathea cōtra
quem dum occurrisset achilles in eorum ictibus

lanceaz se ab equo ambo deiciunt sed achilles equū
suum primo celer ascendit ⁊ in equū hectoris man⁹
extendens cepit eum ipsum satagens asportare. **Hec**
tor autem iratus ad suos potenter exclamat ne equū
suum abire permittant. propter quod infiniti mili
tes ad ipsius equi recuperationem viriliter intenden
tes irruunt in achillem ⁊ graue bellum committit in
vrosq. **Sed** fratres hectoris naturales in multa uir
tute bellantes violenter extirpant de manibus detine
rium galatheam ⁊ illum hectori restituunt qui exide
est mirabiliter factus letus. **Verum** dum hec inter v
rosq. in multorum excidio gerrent ⁊ antenor iter
grecorum acies bellando discurreret greci in multitu
dine pugnatorum antenorem capiunt. ⁊ captum ad
tentoria mittunt eorum. **Sed** cum iā dies declinasset
ad vespas ⁊ sole iā vergente interim ad occasum.
nō obstante q. polidamas antenoris filius. qui sui
patris non interfuit captioni pro recuperatione iōi
us multa omisisset in bello tamen eo die propter sup
uenientis noctis tenebras prelium est dimissum.

De sexto bello

Sequentis igitur diei aurora surgente solis plē
dore circumquaq. diffuso vtriusq. partis acie
bus in campum egressis bellum letale committitur/
⁊ tota die vsq. ad noctis tenebras est pugnatum.

Multi fuerunt eo die interfecti de grecis / sed plures
de troianis. **¶** Nam grecis tunc melior pars successit
belli / sed illis die superueniente nocte nō fuit apli⁹ pli
atū. **S**equenti vero greci diomedē ⁊ ulixē ad rē pāmū

transmisere legatos ut treuga firmata trium mensium
per regem priamum inducie largirentur. **H**is autem lega-
tis obuiavit dolon quidam miles satis diues et nobi-
lis et oriundus de ciuitate troiana qui legatis ipsis
obuians et eos comitans regis priami conspectui pre-
sentauit. **L**egati vero legationis sue causam regi pria-
mo sinceriter explicarunt rege tunc priamo ad men-
sam diuersis repletam cibariis existente in suorum inu-
merabilium nobilium comitiua. **S**ed rex priamus respondit
eis in multa urbanitate verborum se statim exinde consilium
habiturum. **E**t confestim suis consiliariis euocatis om-
nes in dandis predictis induciis conuenerunt excep-
to hectore qui de indulgendiis eisdem omnino dissen-
sit asserens grecos ex dolo et astucia petere predictas
inducias sumpta occasione fallaci quod velint scire eorum
mortuos interim sepeliri cum ipsi victualibus careant.
et pro acquirendis eisdem comodam interitum habeant
facultatem et nos interitum nostra victualia consumemus quod
tamen nobis necessaria pro sustinenda tanta gente in hac
ciuitate nobiscum inclusa prorsus existant. **S**ed ex quo
omnibus fuit acceptum hector noluit tantorum in idem
concurrentia consilia refutare. **C**uiuslibet enim discre-
tus interpellatus ad consilium inter multos licet omnes
in unam occurrant sententiam si sibi aliud videatur non pro-
pter consensus omnium debet indicare silentium ori suo
qui ipse dicat quod sibi videtur cum multoties contigerit
et contingat quod unius sententia etiam minoris multos sa-
pientiores ad sententiam suam trahat ut pote consilii sa-
pientioris quamuis semper aut frequenter obtineat quod multo-
rum sententia soleat preualere licet alius salubrius et

melius consilium subministret ⁊ ideo hector a dato
tunc ab omnibus consilio non discessit licet sibi ali
ud inde videret vitans velle tantoꝝ iudicium reuo
care consilium. **Q**uare trium mensium inducie sunt o
celse. **Q**uod tā omnibꝫ grecis qꝫ troianis pugnātibꝫ
gratum extitit vt infra tempus induciarꝫ ipꝫ a bel
lo qꝫesceret ⁊ durante treuga predicta in omutationē
vnius pro altero rex thoas a troianis ⁊ antenor li
beratꝫ a grecis. **C**alcas autꝫ troianoꝝ antistes qꝫ mā
dantibus diis relictis troianis grecis adbeserat quā
daz filiā suā hēbat multe pulchritudinis ⁊ moꝝ ve
nustate aspiciuā que breseida cōi nomie vocabatur.
Hic calcas pro pꝫdicta filia sua breseida regē agamē
nonē ⁊ alios grecorum reges sollicitate depꝫcatꝫ ut pre
dictaz filiā suā a rege priāo si placet exposcatꝫ ut eā
restituat patri suo. **Q**ui eideꝫ regi priāo pꝫces plurias
obtulerūt / sꝫ troiani oꝫtra calcantē antistitē multū im
pugnāt asserentes eū eē nequissimū pꝫditoreꝫ ⁊ ideo
morte dignū. **S**ed rex priamꝫ ad petitionē grecoꝝ in
ter omutationem antenoris ⁊ regis thoas breseidaz
grecis voluntarie relaxauit. **T**reuga igitꝫ durāte hec
tor ad grecoꝝ castra se otulit quē achilles libenter ī
spicit cum nunqꝫ viderit eum inermem ⁊ in eius ten
torium hector in suoꝝ multorum nobilium comitiā
achille petente descendit. **D**um inter se de aliquibus
multa conferrent achilles hectori dixit hec verba. //
Hector hector gratum est mihi qꝫ video te inermem.
pro eo qꝫ sine armis nunquam potui te videre. sed
gratius mihi esset si de manu mea mortem festinan
ter subires sicut opto. **E**go enim in tua

uirtute bellandi sensi tuarū virium potentia; multaz
cum eā senserī in mei effusione cruoris ⁊ ī grauib⁹ ic
tibus ensis tui. **E**t licet de hoc animus meus sepius
anxiē maiorē tamē anxietate ⁊ cutit̃ de eo q̃ patro
cliū intimū mibi morti tradideris quē nō min⁹ me sin
ceriter diligebā. **S**epasti me ab eo quē mibi uera dilec
tō īdissolubilis affectōis vinculo copulauit. **S**ed tu p̃
certo teneas q̃ anteq̃ ān⁹ elabit̃ mors patroclicū acer
be vindicabit̃ in teipso. **N**ā necesse ē ut de manu mea
crudeliter moriaris ⁊ eo potius q̃ ego p̃ certo cog
nosco te ī necem meā totaliter aspirare. **C**ui hector ī
hec uerba respondit. **D**omine achilles si in tuā mortē
anhele ⁊ te odio habeo in toto corde meo nō iniuste
miraris cuz te scire credam ex iusticia nō posse proce
dere ut eū diligere debeat q̃ me p̃sequit̃ odio capita
li ⁊ qui in terram meā meos ⁊ me ī tāte guerre strepi
tu impugnare presumpsit. **E**x guerra enī amor p̃ce
derē nūq̃ pōt nec ex odio dilectio caritatis. **A**mor enī
ex dulci aīorū ouenientia ducit originē ⁊ ex odio p̃
cedit hostilitas cuius precipue mater ē guerra. **S**ane
uolo te scire q̃ me tua uerba nō terrent immo si hic
ad duos annos (uita comite) uigeat ensis meus
spero pro certo me tantum in mee uirtutis potentia
preualere q̃ non solum tu / sed ⁊ omnes maiores gre
corum exercitus qui contra me continua bella fouēt
manibus meis amara morte crudeliter succumbentis.
Scio enī te ⁊ omnes maiores grecorum exercitus fa
tuitate maxia circūduci. **N**ā tale onus assumere pre
sumpsistis q̃ ei⁹ oppressi pondere nihil aliud q̃ mor
tis excidiū icurretis. **S**ecur⁹ enī suz q̃ p̃ morte uiceris

q̄ contra me ensis tuus preualeat. **B**ed si te tantavi
goris hortat' audacia ut contra me putes ī virb' p̄
ualere fac q' oēs reges grecoꝝ et principes in hoc sin
cera mēte cōsentiāt et īmanuteneant incōcussē q' con
stituto bello īter nos duos tm̄ si cōtigat me te posse
deuicere ego ⁊ parentes mei ab hoc regno ⁊ aliis reg
nis nr̄is perpetuo curabimus exulare ⁊ regna ipsa in
grecorū dñio relinquē⁹ faciam ei vos de hoc suffi
cienti cautela securos per sufficientē numerū obsidū
⁊ deorum corporalia sacramēta . q' si feceris non so
luz tibi prodesse poteris vez ⁊ alius qui per belli ab
stinentiam icurrent cuz integritate salutem ⁊ si me d̄
uincere forte contigat fac ut vniuers⁹ grecoꝝ exercit⁹
ab hac terra discedat ⁊ nos in quiete dimittat ab oī
inquietudine liberatos **A**chilles autē ad verba hecto
ris ira totus incaluit ⁊ quasi madefactus cor⁹ in sui
rore sudoris bello se offert bellum recipit animosus
⁊ iuxta hectorem appropinquās in firmitatis signū
gladium sibi offert qd̄ hector plusquam dici potest
animo desideranti recipit **B**ed agamēnon multorum
īde loquēciuz audito tumultu cuz multis grecoꝝ re
gib' ad achillis tentoria p̄perauit vbi statim facta
oīm maioꝝ congregacōne grecoꝝ omnes unanimi
ter cōtradiciūt nolētes id ratū habere ad qd̄ achilles
se obrulit icōsulte ¶ **N**ec em̄ placet eis se velle īfidis
fortune subicere ut ab vno milite tot reguꝝ ⁊ princi
pū pēdeat mors ⁊ vita. **S**ic ⁊ troiā ex eoꝝ parte ne
id fiat expresso diffēsu recusāt excepto rege priamo
cui tali casui se submittere placet sibi ex eo q' vires ⁊
potētā hectoris bene nouit cui facile numis erat de

uniūtrāti militis uictoriā glāri sūq; tātoꝝ dñsibꝝ quo
rū intererat nō potuit contraire duoz belli dissensuꝝ
cuꝝ ceteris ē secutus. **E**t sic hector a grecis obtenta li
cencia in troiam rediit ⁊ intrauit in ipsaz. **T**roilus ue
ro postq̃ agnouit de sui patris procedere volūta
te de briseida relaxāda ⁊ restitēda grecis āuq; mul
to amoris ardore iuueniliter diligebat nimio calore
ductus amoris in desideratiua virtute ignee volūta
tis multo dolore deprimi⁹ ⁊ torquet⁹ funditurq; q̃
si totus lacrimis anxiosis suspiriis ⁊ lamentis. nec ē
qua ex caris eius eū valeat cōsolari. **B**riseida vero
q̃ troilū nō minoris amoris ardor diligere videbat⁹
nō minus ī voces querulas producit suos dolorescū
tota sit fluvialibus lacrimis madefacta. sic q̃ otinu
is aquosis imbribus ab oculoꝝ suoz fonte stillanti
bus vestes suas ⁊ faciem aspersit ita q̃ vestes eiꝝ tā
to erāt lacrimaz perfuse liquore/ vt si prementis a
licuius manibus stringerent⁹ aquaz multitudinē ef
funderent in strictura. **U**nguibus etiā suis sua tener
rima ora dilacerabat ⁊ aureo scrines suos a lege liga
minis absolutos a lactea sui capitis cute diuellit. et
dum rigidis unguibus suas maxillas exarat rubeo
cruore pertinctas lacerata lilia laceratis rosis immis
ceri similitudinariē videbāt⁹. **Q**ue duꝝ querit⁹ de sua
separatione a dilecto suo troilo sepiꝝ morit⁹ iter bra
chia eam volentium sustinere/ dicēs se malle morteꝝ
appetere q̃ vita potiri. ex quo eaz ab eo separi neces
se ē/ a cuius vita sue vite solacia depeudebant. **N**oc
tis igit⁹ superueniente caligine troilus se otulit ad bri
seidā eā flebilibus monet in lacrimis. vt a tanto se de

beat temperare dolore. **E**t dum sic eā consolari troilus
anhelat briseida inter brachia troili labit̃ sepius se
minuua. **Q**uam inter dulcia basia lacrimis irrorata
flebilibus ad vires sui sensus ea nocte reducere ē co
natus. **S**ed diei hora quasi supernuiente vicina troi
lus a briseida ī multis anxietatibus ⁊ doloribus dis
cessit. ⁊ ea relicta ad sui palatii regina properauit. **S**z
o troile que te tam iuuenilis errare coegit credulitas
ut briseide lacrimis crederes deceptiuis ⁊ eius bladi
ciis. **B**ane omnibus mulieribus ē insituz a natura /
ut in eis non sit aliqua firma constantia. quaz̃ si vn⁹
oculus lacrimat̃ ridet eaz̃ alius oculus ex transuer
so / quaz̃ mutabilitas ⁊ varietas eas ad illudendos
viros semper inducit. ⁊ cum magis amoris viris on
dunt / statim sollicitate per aliu⁹ amorē sui demonstrā
tes variāt ⁊ mutant repente instabilem. **E**t si forte
nullus sollicitator eaz̃ appareat ipm ipse dū icedūt
vel dum vagant̃ sepi⁹ in fenestris vel dū residēt in
plateis furtiuis aspectibus clādestine sibi querunt.
Nulla spes ē reuera tam fallax q̃ ea q̃ residet in muli
eribus ⁊ pcedit ab eis. **N**ō fatuus ille iuuenis meri
to censeri pōt (⁊ multo fortius etate prouectus) qui
in mulieruz blandiciis fidem gerit. ⁊ eaz̃ demonstra
tionibus sic fallacibus se committit. **B**riseida igit̃ de
mandato regis priami in magno apparatu se accigit
ad iter / quā troilus ⁊ multi alii nobiles de troianis
per magnū vie spacium commearūt. **S**z grecis adue
nientibus ad recipiendū eādē / troilus ⁊ troiani rede
unt ⁊ greci eā in suo recipiunt cōitatu. **I**nter quos dū
ēēt diomedes ⁊ illam diomedes inspexisset in flāmaz

statim veneri ardoris exarsit. et eam vehemēti deside-
rio occupavit. **Q**ui cum collateralis associando brisei-
dam cum ea insimul equitaret sui ardoris flammam
continere non valens briseide revelat sui estuantis cor-
dis amorem. quā in multis affectuosis sermonibus et
blanditiis necnō promissionibus reuera magnificis
allicere satis humiliter ē conatus. **S**ed briseida in ipis
primis motibus (ut mulierum ē moris) suus p̄stare r̄-
cusavit assensum. nec tamen passa ē quin post multa
diomedis verba ipsum nolens a spe sua deicere ver-
bis humilibus dixit ei. Amoris tui oblationem ad p̄-
sens nec repudio nec admitto cum cor meuz nunc nō
sit ita dispositum / q̄ tibi possim aliter respondere. **E**t
ad cuius verba diomedes satis factus ē hilaris / cum
ex eis presenserit de spe gerenda in eam se non eē pri-
uatum in totum. **Q**uare associavit eā usq̄ ad locum
quo briseida recipere se debebat. et ea perueniente ibi
dē ipse eā ab equo descendēs p̄mptus adiuit et unā
de cirothebis quam briseida gerebat in māu ab ea nul-
lo percipiente furtive subtraxit. **S**ed cum ipa sola p̄-
senserit placidum finem dissimilavit amantis. **T**ūc
antistes calcas in filie occursum aduenit et eam in vul-
tu et animo satis hilari in tentorium suum recepit.
Et diomedes licet amore briseide nimium fluctuaret
tamen amor et spes eum in multo labore sui cordis in-
impugnant. **B**riseida vero sola existens cū antistite
patre suo ipsum duris verbis aggredit in multitudine
lacrimarū dicēs ei. **Q**uō pater carissime infatuatus
extitit sensus tuus qui tanta vigere sapientia cōsuevit
ut tu qui tantum inter troianos magnificatus exti-

teras ⁊ elat⁹ cuz fuisses factus eoz tãq̃ dñs ⁊ sol⁹
eoz in omnib⁹ gubernator q̃ tantis inter eos dictis
babūdabas tantarū possessionum multiplicatione
suffultus ⁊ eoz nūc factus ē pditor ⁊ tuā negasti
patriā cui⁹ eē defensor in omnib⁹ debuisti ⁊ nūc ele
gisti melius tibi placere abiurādo patriā ī paup̃tate
⁊ exilio viuere ⁊ specialiter inter capitales tue patrie
iūctos q̃ ad defendē tuos ⁊ tuā patriā sic hostiliter
acceserūt. **D** quāta inter hoīes pudoris labe confun
deris q̃ tā gloriose a tuis osueueras hōrari. **N**ūquāz
tanta dedecoris a te deterget ifamia quāta es visco
turpitudinis ignominia denigrat⁹. **A**n putas et si iter
vivos vitupat⁹ existis qui etiā post mortē suam a
pud iferos ob tante pdiciois culpā non lugeas pe
nas dignas? **A**deli⁹ ergo tibi eēt ⁊ etiāz nobis in ali
quē locū solitudinis ⁊ deserti vel ī nēonib⁹ deuus
vel ī aliqua īsula lōge ab icol⁹ ducere vitāz nostram
q̃ inter hoīes tāta labe nigrescere diffamatum. **A**n pu
tas q̃ greci reputēt te fidelē q̃ es tue patrie publicus
ifidelis. **S**ane deceperunt te appollinis falsa rñsa a
quo te dicis suscepisse mandatum vt tuos paternos
lares desereres ⁊ tuos ī tāta acerbitate peierares ⁊ vt
sic tuis specialiter hostib⁹ adbereres. **S**ane non fuit
ille de⁹ apollo s⁹ poti⁹ putō fuit comitua ifernaliū
furiarū a q̃bus responsa talia suscepisti. **A**d hec bri
seida multis deuicta singulib⁹ lacrimaz suo flebili
colloq̃o finē facit. **C**ui calcas sub quadāz verborum
breuitate rñdit. **D**ixit enim ei. **H**a dulcis filia an tutū
eē reputas an securū iussa deoz spernere ⁊ specialit̃
ea nō seq̃ ī q̃b⁹ possum⁹ cū itegritate saluari. **S**cio ei

pro certo per ineffabiliū promissa deoz presentem
 guerram protendi non posse tpe diuturno. ⁊ qd ciui-
 tas troie breui tempore destruet ⁊ ruat. destructis e-
 ius omnib⁹ nobilibus ⁊ vniuersis plebeiis ei⁹ i ore
 gladii trucidatis. **E**uare carissima filia satis ē meli⁹
 nobis hic eē q̄ hostili gladio seuiēte perire. **I**n ad-
 uentu igit⁹ briseide grecis placuit vniuersis ipius bri-
 seide tā formosus aspectus cū ad ei⁹ placidā visiōez
 omnes maiores grecoz excercitus accessissent querē-
 tes ab ea de troiana ciuitate rumores ⁊ eius ciuium
 continentia. necnō regis eoz quos briseida in multa
 verborū facundia pandit illis. **E**uare oēs maiores
 ipam in filiali affectione recipiunt pmittētes ei eaz
 habere caram. vt filiaz ⁊ ipaz in omnibus honorā-
 Et eis ab ea recedentib⁹ multis donis ⁊ muneribus
 replent eā. **N**ōdū illa dies ad horas declinauerat ues-
 pertinas cū iā briseida suas recenter mutauerat vo-
 luntates ⁊ vetera pposita sui cordis. et iā magis sibi
 succedit ad votū eē euz grecis q̄ fuisse hacten⁹ cū
 troianis. **T**am nobilis troili amor cepit in sua mēte
 tepestere ⁊ tā breui hora sic repēte sic subito scā vo-
 lubilis ceperat in omnib⁹ variari. **Q**uid ē ergo quid
 dicat⁹ de ostācia mulieruz / quaz⁹ sexus ppriū in se
 habet. vt repentina fragilitate eaz⁹ proposita dissol-
 uant⁹ ⁊ hora breuissima mutabiliter uariāt⁹. **N**ō enī
 cadit in hoēz varietates ⁊ dolos eaz⁹ posse describere
 cū magis q̄ dici possint sint eaz⁹ volubilia pposita
 nequiora.

De septimo bello.

Post igit⁹ trium mensū emersas inducias adueni-
 ente die sequenti troiani accingūt⁹ ad bellum ⁊

et ordiatis troianorum per Hectorem aciebus. ipse Hector cum
aciebus ipsis ad bellum primus exiit ducens secum quidecum
multa militum. quos sue deputavit tantummodo aciei quibus
cum aliis decem milibus militum troilum illico secutus est. Deinde
de paris ciuitate egreditur existentibus secum pugnantibus
viris in arcibus et sagittis illis de persia trium milium
numero in equis foribus et bene munitis. Deinde dei
phebus ad bellum exit cum aliis tribus milibus pugnatorum.
Deinde enneas cum aliis ceteris paris ad pugnam quod omnes
fuerunt tunc ex parte troianorum centum milia militum stren
nuorum in multa uirtute bellandi. prout dares in codice
suo scripsit. Ex parte uero grecorum accessit ad bellum
rex menelaus primus cum septem milibus pugnatorum. Deinde
de proximo cum totidem diomedes. deinde achilles cum tot
idem. deinde rex antipus in trium milium militum conitina. deinde
rex agamemnon cum multitudie magna nimis pugnato
rum. De grecis autem rex philis cum acie sua primus troianos
aggreditur. Cui statim Hector venit obuius incunctanter
quem sic potenter in sue lancee percussit ictu quod ipsum
mortuum prostravit ab equo. De morte igitur regis phi
lis clamor fit maximus bellum letale committit ex quo sequi
tur magna strages. Ex parte uero grecorum dum rex anti
pus accessisset regis philis uolens sui mortem annunculi
vindicare multos troianos interficit Hectorem insequi
tur ipsum inuadit. Sed Hector uersus in ira in ipsum irru
it. et sic ipsum grauer vulnere. quod ad terram dilabitur
interfectus. Tunc greci de morte regis antipus odolen
tes viribus vires accumulant troianos grauer oppri
munt. quare multi ex eis deficiunt et achilles qui eos
multum deprimat. multos ex eis nobiles bellica uirtute

interemit. **I**nter quos ducem licaō et euforbiū viros
multa virtute conspicuos interfecit. qui in troie subsidi-
um venerāt. et ideo in eius auxiliū greci viriliter anhe-
labant. Hector autem eo die fuit in facie vulneratus
iguarus a quo. ex cuius vulnere immensa sanguinis
copia defluebat. propter quod troiani retrocere de
necessitate coguntur. **S**ed hector tunc elevatis o-
culis ad muros ciuitatis direxit intuitum et vidit he-
lenam necnō eius uxorem et sorores suas stātes ī mu-
ris vtriusq; partis plia contemplantēs. **E**t iam greci ī
tantum troianos repulerāt. q̄ eos quasi impulerant
iuxta troie menia ciuitatis. Propter qđ hector mul-
tum erubuit. et ideo in furorem pudoris accensus in
regē menonem irruit sobrinum achillis quē sic p̄cus-
sit. grauit̄ ense nudo in eius cassidem cumulatīs ic-
tibus feriendo q̄ in suis viribus disrumpit circulos
in casside facta fissura. per quam hectoris ensis pue-
nit ad cutem et eius capitis ossa confringens sibi letale
vulnus inflixit. sic q̄ rex menon mortuus expirauit.
Quem dum cernit achilles mortuū accepta quadāz
lancea valde grossa in hectorē irruit. sic q̄ eius lori-
cam offendit. nec tamen ipsūz a sella remouit. hector
āt achillem aggredit̄ ense nudo cassidē eius violen-
ter impugnat disrumpit cassidem et cassis dilabit̄. sic
q̄ dilacerat interioris lorice squamas affixas. et ta-
men eius carnis ictus intima non leserūt. **N**ō enim
achilles ad tam graues ictus se potuit tanta firma-
te tenere. quin tremebundus nutaret in equo. **C**ui illi
co dixit hector Achilles achilles multūz niteris acce-
dere iuxta me. s; tu proximum accessum queris ad ig-

nem ut sine dubio ad tue exitus mortis accedas. **A**chilles igitur dum vellet ad verba hec toris relatione mutua respondere ecce superuenit troilus in maxima multitudine pugnatorum. qui factus medius inter achillem et hectorem ipsos inuicem separauit. cupiens tamen letaliter achille offendere et grecos precipit dare fuge. sic quod tunc ex grecis plusquam quingenti milites in ore gladii perierunt. cuius rei causa greci retrocedere sunt coacti. Ad hec autem in grecorum succursus superuenit menelaus in comitiua trium milium armatorum. qui bello se ingerunt propter quod greci campum in virium eorum audacia resumpserunt. Sed ex parte troianorum superuenit rex cedemon cum magna acie gentis sue. et in regem menelaum irruit. ipsum ab equo deiecit et in facie vulnerauit. Troilus ergo et rex cedemon conantur intercipere menelaum. illum capiunt. et captum ad ciuitatem inducere moluntur. Sed impediens turmis multuosis bellantium ipsum longe a bello traducere minime potuerunt. Tunc ille diomedes superuenit bellicosus multa gente suffultus. qui repente in troilum irruit et ipsum ab equo prosternit ab eo auferens equum suum quem per suum nuncium specialem ad briseidam in exentum destinauit mandans nuncio suo predicto ut briseide nunciet ipsum equum troili fuisse dilecti a quo troilum ipse deiecit in suorum bellicosa fortitudine brachiorum. et eam deprecetur humiliter quod diomedem seruum suum a sua memoria non repellat. **N**uncius igitur statim cum ipsius equi dono ad briseidam celeriter festinauit. equum sibi obtulit a diomede transmissum. et verba que sibi dixerat diomedes

fideliter narrat illi. **B**riseida vero recepit hilari ter e
quū ipsum ⁊ ipsi nuncio dixit hec verba. **D**ic secure
dñō tuo / q̄ illum ego habere odio non possum qui
me tanta puritate sui cordis affectat. **A**d hec nūcius
recedit ab ip̄a ⁊ ad dominum properauit adhuc con
flictu belli durante. **E**xbilaratus igit̄ diomedes ad
verba nūcii inter acies bellicosas discurrit troiāis ī
sistentibus cōtra grecos. **T**roiani grecos diuertūt in
fugā. ⁊ eos usq̄ ad eorū tentoria ī ore gladii psequū
tur. **E**t nisi tūc agamennon grecis succurrisset in bel
lantium plenitudine multa nimis greci tunc fuissent
omnino deuicti ⁊ totum finaliter amississent. **I**nstau
rat̄ ergo bellum durissimū inter eos. **G**reci campum
recuperant. ⁊ troiani necessario retrocedūt. **S**ed po
lidamas tūc concurrīt cum pugnatorū multitudine
glomerosa succurrēs in magna virtute troiāis. quos
iā greci usq̄ ad eorum fossata ī armata manu repu
lerant violenter. **D**iomedes vero dū polidamam in
grecos sic violente inspicit irruentē in polidamā irru
it satagens ipsum letaliter offendere in viribus sue
rense lancee ferientis. **S**ed polidamas sic diomedem
impulit virtuosē / q̄ ⁊ diomedem ⁊ eius equum deie
cit ⁊ inculcauit ad terram. ex cuius ictu diomedes gra
uiter fuit lesus. **P**olidamas vero diomedis equum
a sua prostratione resurgentem suas intercipit p̄ ha
benas. ⁊ troilo pedes bellanti presentat / in quē troi
lus festināter ascēdit. **S**ed troilū tunc achilles festinā
tius inuadit quē troilū in sua virtute suscepit ⁊ virili
us irruit in achillem sic q̄ achillem ab equo deiecit ⁊
ip̄m grauiter vulnerauit. **A**chilles autem nec suo casu

precipiti stupefactus nec curas de tanti ictus quasi leti
fera lesione cum maxima celeritate surrexit. et equum
conatus ascendere / sed greci viriliter ei resistunt. // Tunc
hector ad locum illum accessit. et ut scripsit dares fere
tunc hector mille milites interfecit. qui achille defendere
conabantur. // Quo achilles tunc sic graviter fuit
oppressus / quod sibi multa fatigatione lassato vix erat
defendendi facultas. Qui tunc captus indubitabiliter
existisset. nisi thelamus et dux athenarum celeriter occur
risset / qui achillem equum ascendere cum multo labore
fecerunt. Buperveniente igitur noctis crepusculo non fuit
tunc apud pliatum. et utraque pars bellatum bello ipso di
viso in sua praesidia se recepit per triginta autem continuos dies
acriter fuit pugnatum. // Propter quod ex utraque parte mul
ti sunt ceciderunt / sed plures ex grecis. De filiis vero natura
libus regis priami infra dies illos sex interfecti fue
runt. et hector iterum in facie vulneratus. Quare rex
priamus regi agamemnoni nuncios suos mittit sex mensium
petit inducias. que sibi concessae fuerunt treuga firmata

De octavo bello.

Armatis igitur sex mensibus datis ad treugam infra
hos hector sibi de vulneribus suis medetur iacens
tunc in aula pulchritudinis nobilis illius de quibus mirabilia scrip
sit dares. Dixit enim fuisse totaliter instituta de duo
decem lapidibus alabastris cum et ipsa esset longitudinis passu
um fere viginti. // Eius parietem fuisse dixit de cristal
lo firmatum. et parietes eius pariter incrustatos ex di
versis lapidibus preciosis. In cuius quatuor angulis
columnae quatuor de onichino erant extense perperitatis af
fixae. Sic erant eiusdem generis capitellae sicut bases ipsarum

In summitate columnarum vero ipsarum erant de auro quatuor imagines collocatae mirabili arte mathematica instituta. de quibus dares et earum aspectibus multa descripsit que magis instar habent in animum somniorum quam certitudinem veritatis. licet ipse dares fuerit professus ea vera fuisse et ideo de eis obmissum est in hac parte. Interim rex priamus naturales filios suos mortuos fecit inter alios fratres eorum honorifice sepelire facta eorum cuiuslibet semotim sepultura nimium preciosa. Diomedes vero qui totus erat in amore briseide calefens / quid faciat ignorat et eius animus (ut moris est amatorum desiderantium amatores eorum quas habere non possunt) diuersis fundit in curis cibo et potu male vesci desiderat. Et dum vigiliis otinuis maceratur in solaciis sui doloris sepius videre briseidam accedit et eam supplex hortatur / ut sibi consentiat in multitudine lacrimarum. Sed illa que multum vigeat sagacitatis astutia spem diomedis sagacibus machinationibus differre procurat. ut ipsum afflictum amoris incendio magis affligat. et eius amoris vehementia in maioris ardoris augmentum extollat. Unde sua calliditate se nolle non negat. et velle in expectationis fiduciam conatur per diomedem. Elapsis igitur sex mensibus datis ad treugam duodecim diebus sequentibus otinue fuit pugnatum infra quos multi de nobilibus utriusque partis interfecti fuerunt cum tunc feruentis estatis nimio inualecente calore magna mortalitas grecos inuasit degentes in campis. Quare agamemnon a rege priamo per treuga triginta dierum inducias postulauit. quas rex priamus concessit eidem. Elapsis vero triginta diebus

predictis utraq; pars parat' ad bellu3. **V**erū a noc
te qua erat primus dies belli futur9 post p'dictas de
cursas inducias andromache vxor hectoris de qua
hector iam sustulerat duos filios unū nomie laome
dōtā7 aliū noie astionactā quoz mior p'mo adhuc
a matris ubere dependebat de p'dicto hectore vidit
in somnitis satis terribilem visionem/q2 si hector ea
die egredere' ad bellum euadere nō poterat quī in
terficeret' in ip'o bello. **A**ndromache igit' ex tali visi
one perterrita fluuiales prupit in lacrimas 7 ausa ē
eadem nocte in lecto ubi iacebat cum hectore sibi il
lam pandere uisionē. **I**stis itaq; p'cibus illum depre
cat' in lacrimis/ ut sensu3 visionis attendat. 7 ad pre
lium ire nō p'sumat eo die. **H**ector vero ad vxoris
verba nimium indignatus vxorē increpat/ 7 eā ī mē
ta verborū acerbitate castigat asserens nō eē sapien
tis uanitatibus credere somniorū. que somniacibus
semper illudunt. **A**dane autē facto diluculo andro
mache regi priamo 7 hecube ei9 vxori mādat 7 pan
dit sue oraculū visiōis hūiliter rogās eos ut hectorē
eo die ad bellū aliquaten9 exire nō pmittat. **A**dane
igit' ipso facto aciebus omnibus troianorū per hec
torem ordinatis troilus ad bellum primus egredit'.
deinde paris deinde eneeas. subsequēter polidamas.
deinde rex sarpedō. deinde rex epistropus. deīde rex
ero is. **T**ez rex fortius. itē rex philimenis deīde cete
rī reges q' ad troie subsidū aduenerūt. **R**ex aut' pria
m9 ōnib9 predictis regibus 7 acie9 eorum licentia3
tribuit ad p'liū exeūdi cum iam greci exiūissent ab eo
rū castris ad bellum. 7 hectori mandauit expresse.

ut eo die se non deberet preliis immiscere Hector ue-
ro totus propterea exarsit ad iram. propter qđ mul-
tas iniurias ⁊ exprobrationes uxori sue dixit p quā
ad suggestionem eius persensit eē tractatū ne. ad bel-
lum exiret. Tamen mandato patris omisso arma pe-
rit a famulis ea famuli sibi tradunt ⁊ armat ex eis.
Sed dū hoc vidit andrometa eius vxor/ multo do-
lore cōmota cū paruulo filio suo quē gerebat in bra-
chio in multitudine lacrimaz se ei⁹ prosternit ad pe-
des ⁊ multiplicatis singultibus pre dolore humiliter
supplicat sibi. ut arma ipsa deponat. **E**t dum bector
acquiescere denegat andromache sepi⁹ intermorit in-
ter brachia ante pedes ipsius dicēs. **S**i mei denegas
misereri miserearis saltim huius paruuli nati tui / ne
mater ipsius ⁊ filii tui ipsi amara morte depereāt. aut
per munduz exules paupertate nimia ī maxia verecū-
dia depremant. **R**egina aut beccuba mater ipsi⁹ cas-
sandra ⁊ polixena sorores eiusdē ⁊ helena prostrate
ante eius pedes in lacrimis ipm rogāt. ut depositis
ipsis armis tutus in sua regia conquiescat. **A**t ille ea-
rum nec mouetur ad lacrimas nec ad preces // **A**rma-
tus ergo a palacio suo descendit ⁊ equum ascendit.
Pum ire ad bellum intendit animo festinus andrōa-
che facta ex multo dolore veluti mente capta ad re-
gem priamum scissis vestibus laceratis genis ⁊ spar-
sis sine lege capillis exclamans accessit. // **S**ic enim fa-
ciem suam unguibus lacerauerat / sanguine vndiqz
defluente / qđ vix agnoscī poterat a notis suis. ⁊ se
ante regis pedes in multo dolore prosternens ipsum
monet / ⁊ lacrimose precatur. ut ad

hectorem festinus acceleret et ipsum ad palatium reuo-
cet et reducat antequam immisceri se bello contingat. // **R**ex
igitur priamus nulla mora protracta equum ascendit
hectorem festinus insequitur. quem antequam se plurimum
elongasset ad eum peruenit et eius equi habere uelut
irato animo intercepta hec torum monet et rogat in lacrimis
et per numina deorum ipsum adiurat ut redeat et ulte-
rius non procedat. **G**ui demum in multa contraditione iussui
patris obtemperans redit inuitus et in palatium suum as-
cendit nec tamen arma quibus erat indutus deponere
procurauit. Bellum autem interim letale committitur.
Diomedes et troilus bello conueniunt ambo in equo
rum eorum cursibus se grauius impetunt in duris ictibus la-
teant. **E**t indubitanter tunc alter alterum peremisset
nisi quod menelaus cum sua acie peruenit ad illos qui cer-
tamen ambo inuicem separauit. **M**enelaus autem in re-
gem misere regem frigie irrumpit et animose ipsum ab equo
deiecit. **G**reci regem misere capiunt et captum aspor-
tare nituntur nisi tunc velociter occurrisset polidamas qui
in suis viribus et sue potentie acie regem frigie ne ducere-
ret captum uiriliter impediunt. **G**reci uero uidentes
quod eum captum ducere non poterant proposuerunt incide-
re sibi caput. **S**ed tunc superuenit ille fortissimus troilus
qui multis tunc per eorum interfectis grecis ipsum ab eorum
manibus liberauit. **T**unc thelemonius ajax cum tribus
milibus pugnatorum bellum intrauit et in polidama
irrumpit ipsum prostrauit ab equo. **S**ed troilus festinus
occurrit qui polidamam in equum suum fecit ascende-
re multo labore depressum. **T**unc paris bellum intrauit
et ex parte grecorum achilles qui cum suis sic potenter

irruit in troianos q̄ greci ī virtute achillis troiāos
vertunt in fugam / 7 terga sunt dare troiani coacti. 7
in ciuitatem se recipere festinabāt. **I**nterim dum mar
gariton vnus ex filiis regis priami intercipere conat̄
achillem. achilles dū ille sibi viriliter restitisset inter
fecit eundez. **T**unc clamor fuit maximus de morte
margariton crudeliter interfecti. 7 thelamonius saiax
troianos potenter inseqt̄. **S**3 paris viriliter eos de
fendit necnon 7 alii filii naturales priami / nō tñ ī tā
tum in virib9 p̄ualuerunt quā troiani p̄cipiti fuga ci
uitatez intrātes eoz. corpus margariton ad ciuitatē
mortuuz detulerunt. **C**uē ut mortuū hector audiuit
multo dolore torquet̄ / diligenter querit quis eū in
terfecerit / quez achillem fuisse relatū ē ei. **T**ūc hector
quasi furibundus in ira ligata casside rege patre īsci
o bellum ingredit̄ 7 statim in furore suo duos mag
nos duces interfecit / eripolum. s. 7 ducē hastidum.
Grecos deinde viriliter impetit diruit vulnerat 7 oc
cidit. quem greci illico cognouerūt in letalibus ictib9
ensis sui. 7 a facie eius aufugiunt. troiani aut̄ grecos
inuadunt 7 potenter ip̄os expugnāt. **G**reci vero po
tidamā capiūt 7 captū educere conabāt a bello / sed
hector ip̄m liberat q̄ ducentes eum in suis viribus in
terfecit. quod dū inspexisset quidaz grecoz maxim9
admiratus nomīe leochides in hectorē irruit mortū
tradere putās eum. **S**3 hector totus exardescens ī irā
in ip̄m irruit / 7 furore ire sue interfecit eū dē. **A**chilles
vero ut vidit hectorē tot nobiles grecorū 7 infini
tos alios mortū sic veloliter tradidisse suo concepit
in animo / q̄ nisi velociter hector mortū tradatur

huncq̃ greci aduersus troianos poterunt preualere.
Diligenter igit̃ scrutatus ī sue mentis archano quali
ter in otinenti illud perficere valeat ⁊ complere. **E**t
dum meditareſ diligenter achilles ī his. ⁊ polixena
dux qui ob achillis amorem in grecorū subsidium se
otulerat sperās etiā quādā sororem achillis ducere ī
uxorem. qui a superiori india valde diues aduenerat
dū inter turmas hectori obuisset/hector ī ipm irru
ens interfecit eundē achille vidente. **A**chilles aut̃ furi
bundus in hectorē irruit vindicare polixenis necem
intendens. **S**ed hector quoddā iaculū curus ferrum
erat in eius acumine valde secans vibrauit viriliter
in achillem. **E**t dū ipsū percussisset in inguine gra
ue sibi vulnus inflixit. **A**chilles aut̃ in bello vulnera
tus egredit̃. sed vulnere ipso ligato redit ad bellum
eo proposito q̃ hectorem morti tradat etiam si eum
exinde morti otingat. **H**ector vero interim in quēdā
grecorum regem irruerat ipm ceperat ⁊ captū cōaba
tur ipm a turmis extrahere scuto suo sibi post terga
reiecto. vt abilius ipm regem a turmis eripere potuis
set. **Q**uare pectus suum disco opertum iā gerebat scu
ti sui. s. defēstione priuatū. **Q**uod achilles dū p̃sensit
hectorem ante pectus scuti sui subsidium nō h̃re accep
ta quādā lācea ualde forti nō aduertēte hectorē velo
citer in hectorē irruit ipm letaliter vulnerauit in pec
tore. sic q̃ eum mortuū deiecit ab equo. **R**ex uero o
demō statim ut uidit hectorē mortuū achillē aggredi
tur ipm ab equo deiecit ⁊ letaliter vulnerat. sic q̃ sui
mirmidones eū quasi mortuū ad sua castra deducūt
in scuto. **T**roiani uero qui deuicti cāpū deierūt citatē

p

itrāt ī quā corp⁹ hectoris mortuū grecis nō resisten
tibus detulerūt.

**De sepulchro hectoris ⁊ de palamidia īsup actorū
exercitus grecorū assumpto.**

Mortuo igit⁹ hectore ⁊ in ciuitate troie ei⁹ corpe
introducto planctus fit maxim⁹ vniuersaliter
inter ciues. Nō enī ē aliq⁹ cuiū q̄ nō maluisset filiu⁹
suum morti tradere p̄ vita hectoris si hoc fata vel
dii pro eorū votis salubriter statuissent. Mulieres e
tiā troiane tam virgines q̄ matrone in eaz domib⁹
fatis lugubres dies in eaz querelis ducūt clamorib⁹
p̄dūt voces suas flebiles dicētes se amō cū earū filiis
⁊ maritis idubitātē respirare nō posse cū eis cū hec
tore deficiente defecerit eaz firma securitas. q̄ ab in
fidiis hostiū eas faciebat respirare securas. Cum ⁊ ea
rum hostes sollicitē in eaz ⁊ maritoꝝ eorū venerint
infidiis vt vel eas ⁊ eos intercipient ⁊ occidāt vlt
eas ⁊ eaz liberos perpetue adiciāt seruituti. ⁊ sic ī tā
ti fletus ⁊ doloris āgustis lōgis dieb⁹ otinē uaca
uerūt. Corpus āt hectoris vniuersi reges ⁊ nobiles q̄
erāt in troia ad regis priami regiā scissis vestib⁹ ⁊ nu
clatis capitibus in maxio vlulatu deferūt ⁊ deponūt
qd postq̄ vidit priam⁹ ineffabili dolore concutit su
pra corpus hectoris sepius intermorit⁹. ⁊ id sibi per
breuia momēta sepius accidiss⁹ / nisi fuisset sepius a
corpore hectoris violētē abstract⁹. ⁊ p̄de sine du
bio sue mortis exitū icurrisset. Sic ⁊ dolētes frēs e
iusdem doloris casu vniuersaliter torquebāt cū mo
ri magis q̄ viuere potius affectarēt. Quid dicet⁹ er
go de regina hecuba matre sua. de eius sororibus

polixena viz ⁊ cassandra quid de andromache eius
uxore quaz sex⁹ fragilitas ad doloris angustias ⁊
lacrimas fluviales facit ad lōgā q̄relaz seriē p̄nioris
Sane lamētatiōes eaz p̄ricularib⁹ explicare sermōib⁹
cū minime necessariū videret in hoc loco. vtpote iū
tiles sunt obmisse cum certū sit apud oēs q̄ q̄tuz bi
affectuosius diligebāt maiorib⁹ doloꝝ aculeis vex
abant ⁊ mulierib⁹ sit insitum a natura q̄ dolores e
ariū nō nisi in multaz vocū clamore p̄palēt ⁊ ip̄is
dolorosissq̄ sermonib⁹ eos diuulgēt. **V**eꝝ qz corp⁹
bectoris cadaver effectū (sicut ē fragilitatis b̄ūane)
diu nō poterat supra terrā sine corruptiōe seruari in
multoꝝ cōsilio magistroꝝ rex priamis subtiliter per
quisiuit si corpus ip̄m absq̄ sepulture clausura possz
in aspectu hoīm semp eē/sic q̄ absq̄ alicui⁹ horribili
tatis fetore corpus mortuuz quasi viuū ficticie vide
ret. **Q**uare factū ē per magistros eosdē valde artifi
siose discretos q̄ corpus ip̄m mādante priamo in tē
plo appollinis locaret. qd̄ iuxta portā timbreā ciui
tatis troie antiquitus fuit fundatuꝝ. statuerūt enī p̄
dicti magistri iuxta magnū altare templi ip̄i⁹ quod
daz tabernaculū ostriui spaciū decentis quod supra
quatuor columnas ex auro purissimo fusiles gereret
i quaz qualibet colūnaz firmata erat quedā imago
aspectū angelicū rep̄sentās ab imo usq̄ deorsuz ex ip̄
saz substācia colūnaz. sic q̄ ip̄se imagines in colum
nis ip̄is erāt ⁊ colonne habentes bases ⁊ capitella i
mirabilibus celaturis. **T**estudo vero ip̄ius taberna
culi licet tota fuisset ex auro incrustationes tamen e
ius erāt ex lapib⁹ p̄ciosis cuiuslibet generis i mirabil

copie q̄titate quoꝝ splēdor claritatis ⁊ lucis de noc
te dieꝝ ⁊ de die solis radios effundere videbat. **Ta**
bernaculū āt ip̄m ab infima soli superficie extitit ele
uatuꝝ. ⁊ suppositis quibuscūq̄ gradibꝝ cristallinis. p
ip̄os gradus ad ip̄m tabernaculū erat ascensus. **I**n
excelsō vero testudīs ip̄ius tabernaculi supra culmē
p̄dicti magistri cōstituerūt quandā aureā statuā simi
litudineꝝ hectoris describentē habētē ensem nudū in
manu cuius aspectus ⁊ facies erat ex ea parte in qua
grecoꝝ exercitus in eoꝝ tētoris morabat. qui cuz
eius ense grecis minas ip̄ingere videbat. **C**orpus ue
ro ip̄ius hectoris ī mirabilis magisterii eoꝝ artificio
statuerūt in medio ip̄iꝝ solū subnixa firmitate sedē
sic artificiose locatuꝝ. ut quasi viuū se in sua regeret
fessione propriis indutū vestibꝝ preter peduꝝ extrēa
Apposuerūt enī in eiꝝ vertice quodā artificioso fora
mine cōstituto quoddā vas plenū puro ⁊ p̄cioso bal
samo quibuscūq̄ aliis mixturis rerū virtutē cōseruatō
nes habentiū intermixtis cuiꝝ balsami ⁊ rerū liquor
primo diruabant ad frontis ābitū p̄ partes ītrinse
cas deinde ad oculos ad nares necnō recto decursu
descendendo p̄ easdē partes ītrinsecas perueniebat
ad genas per quas gīguē ⁊ dentes cōseruabāt ip̄ius
sic q̄ tota eius facies cū suoꝝ multitudie capilloruꝝ
ī sua cōseruatōe vigeat. **D**einde liquor ip̄se p̄ guttur
eius ⁊ ip̄siꝝ gule cathenas descendēdo eius dermaba
tur ad pectus ⁊ p̄ ossa brachioꝝ ītrinseca peruēiebat
ad manus ⁊ usqꝫ ad digitorū extrema. **S**ic ⁊ liquor
ip̄se descēdens p̄ utrūqꝫ latus copiose diffundēs late
ra ip̄sa cōseruabat in statu. ut q̄si viua latera viderēt

q̄ otinuis distillationib⁹ ad otinentiaspectorisema
nabat. ⁊ per eas perueniebat ad crura. a quib⁹ otinu
o cursu perueniebat ad pedes. in cuius pedib⁹ erat
quoddā aliud vas balsamo puro plenū. **E**t sic per
bas appositio⁹ cadauer hectoris quasi corpus viui
ficticie presentabat in multa duribilitatis custodia
o seruatū. **C**onstruxerūt p̄dicti sapientes artifices qua
tuor lāpades ex auro opositas ignē iextinguibilem
continentes. **E**t sic opleto opere tabernaculi ip̄i⁹ cir
ca ip̄ius ambitu⁹ statuerūt quādā clausurā ex lignis
ebani. que clausa quādoq⁹ poterat eē / ⁊ quāq⁹ pote
rat aperiri. ut corpus hectoris sic locatū aspiciere no
lentibus apertus pateret aspectus. **R**ex igit⁹ priam⁹
preterea in templo ipso magnā familiā ostituic sacer
dotū. ut otinue in deoz orationib⁹ sollicitudie ide
fessa vacarēt. ⁊ ip̄ius tabernaculi otinue custodie im
minerēt depositis per eundē regē priamū redditibus
copiosis ad sustentationē vite p̄dictorū dus famulā
tium sacerdotu⁹. **A**gamēō autē inter hec hectore mor
tuo. ⁊ achille ut p̄dictū ē letaliter vulnerato oioca
tis regib⁹ ⁊ maiorib⁹ grecoz exercitus ⁊ eis venien
tibus corā eo sic ip̄os allocutus ē dicēs. Nūci reges ⁊
principes humiles grates debem⁹ diis nr̄is deuoto
corde referre qui durū hostē nostrū viz hectore dig
nati sunt interfici per achillē cū hectore ip̄o vinente
nullā de iūicis nr̄is poteram⁹ sperare victoriā. qui
tot reges nr̄os interemit. cū ex nostris maiorib⁹ inter
fecerit sua bellicosa uirtute regē prothesilaū / regē pa
troclū / regē merionē / regē cediū / regē polaterē / regē p
thenorē / regē xantipū / regē alpironē / regē arthilogū /

regē dorcium / regē polsinar / regē infidiū / regē polibe
tē. ⁊ regē letobōis / ⁊ alios multos nobiles gētis nrē
Quid ergo amō eo mortuo possunt sperare troiani.
nisi ultimū eoz excidiū. ⁊ nos quid ultra sperare de
beim⁹ / nisi qd de eis erim⁹ absq; lōgi tpsimora victō
res. **D**eꝝ quia bellū aliquod in spe certa victorie in
ire nō possumus absq; ipius achillis pñcia virtuosa
bonū eēt ⁊ utile si vobis videret acceptū. vt donec
achilles in suis viribus oualescat ad regē priamum
nrōs nuncios destinem⁹. vt obtētis iducius seu treu
ga duoz mensium cadauera mortuoz quoz fetore
cōfundimur valeāt interī igne cremari. ⁊ vt iterī vul
nerati nostri ad sanitatē beneficii reducāt. **E**t sic aga
mēnon suo colloquio finē fecit. **A**stātes igit vniuer
si cōsiliū ⁊ dictū agamēnonis vnanimiter oprobāt
⁊ sic eē faciēdū boreāt. **D**icunt ergo de hoc legati
ad regē priamū ⁊ petite duoz mensiū inducie ocedū
tur. **I**nter istas vero inducias palamides valde cō
rit inter reges de dñio agamēnonis. **E**t cum quodā
die dicti reges in agamēnōis tētoria ouenissent ⁊ pa
lamides sua cōsuea verba cōtra regē agamēnonē ef
fudisset agamēnon in sui animi discretōe respōdens
vtpote qd erat in omnib⁹ multa sapiētia moderatus
in oī audiētia tunc pñtiū verbis palamidis respon
dendo sic dixit. **A**mice palamides de ptāte mei regi
mis bucusq; mibi concessa / an putas me exide multa
iocūditate letari cū ab ipso pñcipio nec eā exquisue
rī nec eā pcuranerī / sed exide meo spiritui ⁊ persone
mece continuas curas addiderī ⁊ labores. vt reges ⁊
pñcipes ⁊ ceteri sub mea gubernatiōe salui in ōnib⁹

duceret. **E**t si ea me otigisset pte carere potuisset
mibi habunde sufficere esse sub alterius ducis regimine se
cudu q suffecit et sufficit cuilibz alioz regu et princi
pu meo esse sub ductu. **E**t satis puto me in meo regi
ne non peccasse nec aliqd dolo vel negligetia comi
sisse qd mibi sinistre posset ascribi. **S**i vero i electio
ne mei reginis tu non fuit requisitus assensus mirari
no debes cum tuc tu pns in mee electois initio non
fuisses uet tu postmodu ad exercitu accessisses do
nec ani duo elapsi fuerat in qb si tuus fuisset expec
tat assensu ad huc forte i athenaz portu noster exer
citus resideret. **E**t ne forte putet q talis regis sim
multu audis et forsitan occupiscens gratum est mibi
q alio eligatur. **I**n electionem cuius patus sum una
cum aliis regibz laborare et affectione maxia consen
tire. **N**ec potes dicere dne palamides q exercitu nos
ter sine tuo consilio duci non valeat cuz te absente et
absq tuoz consilioru dictamine multa in hoc exercitu
acta et gesta fuerunt. que satis salubriter omnibz co
muniter successerunt. **E**t cum agamenon suo colloqo
finem adhibuisset eo die de boculira no fuit disposit
cum nec tractatu. **A**gamenon igit circa ipi diei ves
peras per toru exercitum pconia voce madauit. ut
oes ipi exercitus in mane sequentis diei ad tentori
um agamenonis pro colloquio generali accederet i
cunctanter. **F**actumq e mane facto vniuersi maiores
et ceteri ad colloqui accesserunt. **Q**uare agamenon iter
eos sic dixit. **A**mici frs bucuseq gessi regis vri sara
na sub cuius pondere satis laboriose multipliciter i
sudaui oes salubres vias mete sollicita prescrutudo

p quas tā maiores q̄ ceteri sub mei regis cura salu
briter ducerēt. **S**z factū ē pmissiōe deoz q̄ sub mee
gubernatōis cura p multos felices successus ad por
tū salubris stat⁹ sum⁹ feliciter iā deducti. et cū equū
sit vniuersitas nō debeat vni tm̄ icūbere/sz equa dis
tributiōe ceteros de vniuersitate grauare q̄ iūcto o
neri pares existāt. ⁊ q̄ sub ei⁹ onere nō succūbāt cum
iā tps sit me ab ip⁹ regimīs onere releuari. quod su
per bumerū meuz tot ānis incubuit incōcussē oꝑruuz
est. vt aliquē de regibus ⁊ p̄cipib⁹ eligamus q̄ per
debitas vicissitudines distributiōe scā nos salubriter
regat ⁊ sua discretione gubernet. Agamēnonis igitur
colloquio fine facto placuit astātib⁹ vniuersis cum
hoīm sit viciū naturale frequēter de nouo dñio gra
tulari ⁊ de noua mutatiōe gaudere vt eoz eligeretur
alius gubernator. **E**t iō electiōis celebrato scrutinio
palamidē elegerūt in ducē regendi totum exercitum
sibi p̄tate cōcessa. **I**nde ē q̄ colloquio dissoluto vī
uersi se ad eorū tētoria reduxerūt. **S**z postq̄ achil
li de agamēnonis mutatione ⁊ subrogatione palami
dis per referētes innotuit valde sibi displicuit ⁊ irato
aīo iter astātes asseruit q̄ agamēnōis nō fuit necessa
ria nec bona mutatio. cū nec ei sit filius nec par in dis
cretiōe regimīs subrogatus ⁊ mutatiōes semp fieri ha
beāt ad om̄oda meliora. **S**z qz p tot fuerat cōis e
lectio celebrata tunc incōcussa remansit.

De nono bello.

Vobus igit mētib⁹ datis ad treugā cū itēgrita
te decursis rex priamus cupiēs filii sui mortem
in ictibus ensiū vindicare. ip̄e de persona sua oēs a

cies ordinavit. **E**t ostituitis ductorib9 sup eis ipse p
sonaliter statuit bellum intrare electis. xx. milib9 mili
tuz i sue cuneo aciei. **E**t sicut scripsit dares. c.l. milia e
qñ eo die ex pte troiāoz ad plū sunt egressi. **E**gre
dit9 priō deiphebb9/deīde troil9/deīde paris/deinde
rex priam9 subsequēter enea/deīderex menō. deīde
polidamas q usq ad grecoz licias cū celeritate festi
nāt. **P**alamides vero iā suas acies ordinauerat q r
otra troiāos veniūt i occursum. **B**ellū letale cōmitti
tur ex quo deficiētū magna seqt9 multitudo **R**ex aut
priam9 i palamidē irruit ipm violētē ab equo pro
sternit 7 eo pstrato dissō furibūde se īgerit īter gre
cos 7 mltos ex grecis īterficit mltos vulnerat 7 pster
nit. **M**ulta fecit eo die rex pam9 de psōa sua mirabi
lia q qñ incredibilia scā sunt ut hō tā senil9 etatis po
tuisse talia bellicose sic viriliter cōmisse **D**eiphebb9 ne
ro grecos cōmit īcessanter **I**nter hec ex pte troiano
rū f9 sarpedō bellū īgredit9 q i neptolomū oim gre
coz fortissimū irruit aīose **S**z neptolom9 in eq sui
cursu f9 excipit sarpedonē 7 i robusto ictu sue lācee
ab equo pstravit illū i terrā **R**ex igit9 sarpedō pro
stratus a terra violētē exurgit 7 pedes ut erat i nep
tolomū irruit ēse nudo 7 ipm potēter pcutit ēse suo
circa femur ipi9 sic q ei letale vulnus ifixit **T**ūc f9 p
saz cū sua acie bellū intrat 7 f9 sarpedō equuz fecit
ascēdē i alioz auxilio troiāoz i quos dux athena
rū 7 menela9 i multitudie pugnatoz violētē irruūt.
7 acieb9 eoz circūquaq diffus i medio eoz troia
nos īcludūt. **R**egē psaz greci tunc īterficiūt 7 i mul
titudine bellantium troiani retrocedere compellunt9

in defensionē quoꝝ rex sarpedō multa in sua bellico
sa virtute omisit. **A**d hec aut rex priamus cu filiis su
is naturalibus qui vbiqꝫ sequūt eūde virtuose suc
currendo troianis in grecos furibundꝫ ābelat eos vi
riliter opprimit ⁊ in multa strage ofundit. **N**ullꝫ ita
qꝫ fuit ex parte troianorum tā strēnuꝫ illo die qꝫ tū
in armorū viribus omisit qꝫ tū rex priamus solꝫ ipse
omisit cui dolor ⁊ ira vires vndiqꝫ subministrāt. **S**ꝫ
greci cōsilio inito in eū locū vnde troiani poterant
reditum ad eoz ciuitatē habere ī multa militum glo
meratione oueniūt ⁊ locū ipm ab eis obseſsum occu
pant. **A**d quē dū troiani retrocedētes accedere opel
lunt in multitudine pugnatoꝝ loci ipꝫ crās. tum ob
seſſuz inueniūt. vbi durissimū plūꝫ ē omissū. **E**t ni
fuisset rex priamus qui ex superiori parte ad locum
ipm accessit in pugnātiꝫ multitudine glomerosa innu
merabiles de gente sua tunc crudeliter amississet. **P**a
ris aut supueniēs ex trāſuerſo in multa copia gentis
nimiz bellicose in grecos se ingerit cū eadē que cum
arcubus ⁊ sagittis letaliter grecos p̄mūt vulnerāt ⁊
plurimos morti tradūt. sic qꝫ greci sustinere nō valē
tes ictꝫ leniferos sagittaz ex qbꝫ tā multi defecerant
retrocedētes ad eoz tētoria redire festināt. **Q**uosdū
troiani inspiciunt redeūtes eos insequi nullatenꝫ co
nant. sed ciuitateꝫ eorum lentis passibus intrauerūt
Propter qd̄ eo die sic plūꝫ fuit dimissuz laude totꝫ
belli ipꝫ diei regi priamo totaliter attribata. **S**ꝫ illu
cescēte nāe troiāi mittunt ad grecos inducias posu
lāt ⁊ postulate inducie cōcedunt a grecis qꝫ iducia
rū tēpꝫ in libro non iuenit expressuz. **I**nter has igit

inducias corpus regis persaz in ciuitate troie flebi
liter fuit deductum. **L**uctus fuit inde maxim9 iter ci
ues 7 specialiter a paride q regē p̄dictū dilexerat ite
gro sinceritatis affectu. **Q**uare per paridē extitit or
dinatū. q corpus regis ipius per terrā in regnū psie
fuit transductū. ut rex ip̄e sepeliret ibidē. ubi reges
antecessores ipius cōsueuerūt hōre regio sepeliri. 7 in
suorū duoz p̄ntia filioz. q regi sup̄stites erāt eidē.
¶ Qualiter achilles intrādo ciuitatē troiā captus ē
amore nimio polixene ip̄am inspiciendo.

Oratibus aut ipius treuge induciis cōcessis tā
tempus aduenerat in quo in ciuitate troia de
bebat defungi hectoris anniuersariū celebrari. **I**n qua
troiani cōstituerūt seruari solenniter quidecī dies luc
tus. 7 post eos dies celebranda quedā festa fūeria
statuerūt prout tunc regū 7 maiorū nobiliū moris
erat. **I**nter has igit inducias secure greci ciuitatē itra
bant 7 troiani securi se cōferebāt grecoz ad castra.
Tūc achillē qdā icōsultus rapuit appetit9. ut troiaz
vellet adire visurus vrbez 7 solēnitatē anniuersarii
supradicti. **I**nmis igit ad ciuitatē se contulit 7 ap
pollinis templū intrauit. ubi corpus hectoris collo
catum extiterat. ut est supra relatum. **I**bi enim multi
tudo viroz 7 nobiliū mulierū āxiosos gemit9 corā
hectoris corpe p̄trabebāt. **E**rat eī tabernaculū hecto
ris ex omni parte vulgatum. sic q aperte cuilibet il
lud videre volenti publicus patebat aspectus. **E**rat
eqdē effigies hectoris i ea. s. q̄litate i q̄ fuit cū p̄mu9
i sede solii extitit collocatū. **A**d hoc virt9 aromatū 7
liquor balsami totū corp9 hectoris firmauerūt imutati

Corā vero eodē corpore ante pedes ip̄i⁹ erat regina
beccuba ⁊ formosa eius filia polixena ī multaz mu
liez nobiliuz comitiua q̄ sparsis p̄ eaz pectora ⁊ ter
ga capillis flebiles gemit⁹ in multa cordis amaritu
dine ab imis pectoribus p̄ducebāt. **N**ūquid igit po
lixena in tantis angustiaz anxietatib⁹ sue imutau
rat pulchritudinē faciei. **N**ūquid color suaz niuid⁹
maxillaz q̄ rosaz rubedine colorauerat genas suas
p̄pter sui doloris angustias a sui vigoris niuida cla
ritate fuerat exhaustus aut natiuus ei⁹ color roseus
labiorum ablat⁹ vel forte lacrimae fluuiales ab eius
oculis decurrētes splēdorē suoz offuscauerat oculo
ruz. **S**ane sic reuera videbat⁹ iuentib⁹. ut ei⁹ deflu
entes lacrimae per maxillas instar illud propriū vide
ret⁹ h̄re veluti si quis tabulā recētis eboris in suo lac
teo candore nitētē ex guttis aque lucide ⁊ p̄clare de
super irroraret. sicq; eius aurea ⁊ flaua cesaries in
multis dispersa capillis auri similitudinez p̄ntabat.
ut quasi non viderent⁹ eē capilli: s; cōiūcta poti⁹ au
ri fila. **Q**uod dū polixene man⁹ ad distrūpēdū isur
gerēt manib⁹ tāgi nō videbāt humanis sed nimia ef
fusiōe lactis aspergi. **A**chilles igit dū polixenā isper
xit et eius ē pulchritudinem contemplatus vere suo o
cepit in animo nunq; se vidisse puellam nec aliquaz
aliā mulierē tante pulchritudinis forma vigere.
Et ut ī eius p̄sona concurrerēt ista duo tā generosa
nobilitas ⁊ tā excellētis copie pulchritudo ⁊ duz de
siderabili animo in eā achilles suū defixiss; iuitū
sagitta cupidinis fortē achillē subito vulnerauit. ⁊
ad interiora pertransiēs cordis ei⁹ ip̄m m̄lto ardore

amoris obcessus bachari coegit. **Q**ui dū in eā frequē
tius intuendo sibi ipsi placere putaret et lenire graue
desideriū cordis sui maioris scissure cordis vulneris
seipsus sibi reddebat actorē. **Q**ui dū polixene pulcri
tudine notat et accipit destruit ipse suā q̄ ex multo a
moris desiderio subitū labit i squalorem. **Q**uid ul
tra. // **A**more polixene nimiū illaqueatus achilles nes
cit ipse qd faciat. **O**mnib9 aliis curis extrahit et sola
illa superest sibi cura polixenā tm̄ itueri dū pōt. p̄p
ter quod dilatat āpli9 plagas suas et sui amoris vul
nera magis sui cordis attrahit i profundum. **V**eruz
cū tā dies declinaret ad vesp̄as et regiā beccuba cū
eius filia polixena a templo descēderēt lacrimis sine
facto achilles dū potuit ipsam ē dulcib9 aspectibus
insecut9 que fuerat cā et p̄cipiū sui morbi. **S**tupefac
tus igit et multi desiderii languoris fact9 ipatiens
ad hospitium suū declinat stratū petit et i ipso se p̄
sternit. et eo in multaz curaz aggregatōib9 inluto
eius anim9 exacerbat9 intrinsec9 sentit et percipit qd po
lixene amor īmensus ē cā efficiens sui lāguoris. **T**ūc
tacito murmure iter se dicit hec verba **D**e mihi quia
me quē viri fortissimi et robusti uincere minie potue
rūt quē nec ille fortissim9 hector q̄ fortissios oēs ex
cessit fragilis puelle deuicit ituit9 **E**t si ea ē cāefficiēs
mali mei cuius sapientis medici possuz sperare medelā
cū ipsa sit q̄ sola mihi pōt ēē medicus et medela salu
tis quā nec preces mee nec multaz precia facultatuz
nec mearū viriū fortitudo nec mea generosa nobili
tas mouere poterūt ad lubricū pietatis. q̄seni furor
sic meum aīm occupauit ut illam diligam et affectem

que me habet odio capitali. cū ego ī regnū suū adue
nerī eā suis orbare parētib⁹ ⁊ iā orbauerī iclito fra
tre suo. **S**ua igit⁹ fronte (ut amātes ceteri) ipsaz alli
cere potero ad motū flexibilis voluntatis cū ipa in
nobilitate ⁊ diuitiaz potētia me penitus ātecellat. ⁊
tanto vigore pulchritudīa vigeat sup alias mulieres
que oīa eius aīm in elatione cōseruāt. **S**ane oīs mihi
via videt⁹ eē p̄clusa p quā mihi puidere valeā in sa
lutē. **E**t ouers⁹ ad parietē fundit⁹ totus furuius in la
crimis. ne aliquis percipiat suos dolores. **E**t demuz
suas lacrimas abstergendo ea in suspiria crebra com
mutat ⁊ sic deliberatione multa correptus tacitus in
mente sua vias plures exquirīt quib⁹ ad sue salutis
possit beneficiuz peruenire. a strato igit⁹ surgit ⁊ a su
is famulis aqua petita faciē suā lauat ut suaz signa
lacrimaz abstergat.

De achille intercepto adhuc amore polixene ⁊ bel
lare nolente.

Adueniēte igit⁹ nocte diei ipsi⁹ cū adhuc treuga
duraret achilles suo iacēs ī lecto totā noctē p̄terinit
īsonnē cogitās q̄liter ad heccubā suū dirigat nūciuz
in secreto tractaturū cū ea ut si ei⁹ filiā polixenā sibi
vellet cedere iugal federe mīmonii collocādā ⁊ q̄
eā sibi tribuat in vxorē ip̄e faciet ⁊ pcurābit q̄ tot⁹
grecoz exercitus a troiāe ciuitatis obsidiōe discedz
⁊ sine troianorū lesione in greciā reuertet⁹ oī scādalo
quietato absqz alicui⁹ alteri⁹ cōtradictōis euētū. quā
ipsius mane aurora surgente quemdam suuz secreta
riū ⁊ sibi valde fidelē velociter ad se vocat. **C**ui pa
tefactis sui cordis archanis ⁊ iniuncto sibi de horū

tacita occultatione fideli firmiter mādāt illi / vt ad
reginā beccubā se dirigat ī secreto data sibi forma
mandati. **S**ui statim iussui sui dñi fideliter obsecūdās
se p̄tinus accēxit ad iter ⁊ ad reginā beccubā veniēs
in secreto legationē sui dñi fideliter pādīt illi. **R**egia
vero beccuba que multa discretiōe vigeat verbis ip
suis nūciū placido aīo ītellectus. licet multa suspiria
a pectore resoluiſſet nūcio. sic ad eius verba respon
dit. **A**mice ad tuūz dominū redeas. ⁊ illi ex mea par
te ſecure promittas q̄ q̄cūq̄ in me ē leto aīo ſum para
ta vota eius īplere. **S**z ut res ip̄a finē debitū oſequa
tur neceſſe ē me volūtate regis priami viri mei ⁊ filiū
mei paridis explorare. **D**e quoz dū fuero cerciora
ta rñſis die tertia ad me redire curabis reſponſum a
me vt fieri poterit recepturus. **A**uditis ergo verbis
beccube rediit nūci⁹ ad achillē. ⁊ nūciū ſui audito reſ
ponſo in ſuis dolorib⁹ reſpirauit achilles dū uerbo
rū ſpes eius exhilarauit aīm. ⁊ ſub ip̄is ſpei fiducia
quodāmodo requieuit. **R**egia vero beccuba regis ⁊ pa
ridis hīlitate captata in ſecreto refert illis verba q̄ ſi
bi achilles p̄ nunciū ſuū miſit. quib⁹ auditis rex pria
m⁹ p̄ magnā horā īclinato capite nihil dixit diuerſi
mode cogitādo ſup̄ verba eiꝯdē. **D**emū regie beccu
be ſic rñdit. **D** q̄ durū aīo meo videt̄ illū ī amicum
recipere q̄ tāte īimicitie odio ſic grauiter me offendit
vt ab ocul⁹ meis mibi lumē eruerz hēctore interfecto
ob cuiꝯ mortē greci reſumpſerūt audaciā p̄tra me ī
meūz ⁊ meorum exterminū anhelāces. **S**ed vt dein
ceps ſi qua ſunt futura grauiora vitemus vt ſaltim
alii filiū mei mibi ſeruent̄ incolumes ⁊ vt ego in meo

senio a belli laboribus quiescā inuitus assentio vo-
tis suis ita tamē ut ipse prius perficiat quod pmit-
tit ne forte sub alicuius dolositatis machina deciper-
nos intendat. **P**aris vero verbis regis auditis consili-
um regis probat et suum forte sic de facili accommoda-
uit assensum pro eo quod iter promissa ipsius achillis bele-
tra consors sua priori non erat restituenda marito sed pe-
nes eum deberet perpetuo remanere. **D**ie vero tercio suc-
cedente achilles ad reginā hecubā predictū nuncium
suum misit qui cum accessisset ad eā in secreto regina hecu-
ba sibi dixit se a rege priamo uiro suo et a paride na-
to suo super verbis ab achille transmissis habuisse responsum
per quod placet ambobus et mihi similiter implere votum
achillis si tamen ipse prius sue promissionis debitum finaliter
exequatur. **E**st ergo in eius parte prout negotii velie con-
sequi votum suum dum tamen iterum res ipsa perfici valeat secreto
et caute generat. **E**t sic nuncio data licentia rediit nun-
cius ad achillē cui dicta quae sibi dixerat hecuba fideliter
patefecit. **A**chilles autem feruentis amoris nexibus
alligatus dum per aliam viam percipit de polixena non
posse satisfacere votis suis multum exagitat infestatione
curarum dum in mente sua anxiose reuoluit se regi priamo
grauia promississe quae absolute non erant in sue plenitudine
prout. **E**t enim mos est et proprium omnium uicium amatorum ut
eorum occupiscentie desiderio estuante sibi magna et imposita
in subito colore promittant. **P**utatur tamen achilles de
suorum consilii meritorum gloria et si se amplius gre-
cos iuuare negauerit quod greci sibi consensiant de recessu.
et quod troie obsidione deserta ad propria remeabunt.
Propter quod reges et principes grecorum consensiente

palamide achilles ad colloquium duocauit. **Q**uibus
conuenientibus achilles hec verba proposuit inter eos
Amici reges duces et principes vos oēs qui mecum una
presentis guerre sarcinā tamquam cōes principes isimul sup
portamus. unde nos tam inconsulte deliberatiōis spūs in
stigauit. ut pro unius hōis. scilicet dñi menelai uxore scu
perāda viz dñā helena dimissis regnis nrīs ab aliis
lacerandis nrā etiā priā uxoribus nrīs et filiis in terrā
accessemus alienā. pro cuius recuperatione iā feceri
mus prodigaliter tā graues expensas personas nrās
morti subiecerimus et laboribus infinitis cum iā de nobi
libus nrīs et militibus fortibus et robustis multi sunt
morti traditi / qui forte nobiscum adhuc hodie in eorū
incolumitate vigrent. et ego in multis vulneribus iā
receptis a me multum mei cruoris amiseri. et non sunt
multi dies quod in morte bectoris receperim tale vulnus
ex quo nunquam amplius posse viuere confidebā. **N**ūquid
helena tāti pretii est quod pro eius recuperatione mori tot
nobiles stringat. **S**ane sunt in diuersis mundi parti
bus multe nobiles mulieres de quibus non tamen unā verū
duas plures uel potest rex menelaus sibi eligere in uxo
rem pro qua subire tot labores totā greciā necesse non
est. **N**ec enim leue est troianos posse deuici cum ipsi fortis
simā habeant ciuitatē et infinitis pugnātib9 militibus et
pedibus cōmunitā. **E**t cum iā ex eis fortissimū becto
rē morti dederimus et nobiles multos ex eis potest no
bis ammō abunde reuera sufficere ut in hōis nrī lau
de ad propria redeamus. **N**ec si dimitteremus helenā irre
cuperatā non multum graue nobis videri potest cum de
troianis sororē regis pami apud nos habeam9 exionā

eui belena in nobilitate pferri nō pōt ⁊ sic achilles su
o colloquio finē dedit. **E**3 rex thoas ⁊ menestes dux
athenaz in multoz verborū exprobratiōis affluen
tia contradicūt achilli. Similiter maior pars regū ⁊ pñ
cipū achillis cōsiliuz reprobāt nolentes achillis cōsi
lio consentire. **Q**uare achilles iracūdia multa motus
mirmidonibus suis mādāt ut cōtra troianos āplius
arma nō eleuēt nec grecis psumāt āplius auxiliū exbi
bere. **I**nterea aut in grecorū exercitu victualia defe
cerunt. unde fames inter eos maxima ē exorta. **Q**ua
re palamides cōsilio celebrato cū omnibus procerib⁹
⁊ maioribus grecoz exercitus oēs conueniūt i hoc ut
agamēnonem regē apud messaz ad regē thelephū cum
nauib⁹ mitterēt ut nauibus ipis onustis redeūtib⁹
cū eoz in maxia victualiu⁹ q̄titate a grecorum exer
tu omnis depellat inopia ⁊ greci ipi magna gaude
re valeāt vbertate. **A**gamēnon vero iussū sui ducis
gratanter acceptās apud messaz cū predictis nauib⁹
se cōtulit incūctanter et eo sibi feliciter applicante rex
thelephus agamēnonē cū multa iocūditate recepit.
Et demū oneratis nauibus ipis in multa victualiu⁹
q̄titate ⁊ p̄priis rebus edilibus ad vsuz humanū
felici nauigio in grecoz exercitū remeauit ubi i max
imo gaudio fuit receptus. **P**alamides sui regiminis
curā habēs oēs grecoz naues q̄ cū exercitu troiā
adueuerāt intueri ⁊ reparari mandauit. ut in refecti
onis eaz opere possent salubrius cōseruari. ⁊ ut eas
habilius in eorum occurrentibus necessitatibus pa
ratas haberēt.

De decio bello ⁊ de morte deiphebi regis sarpe
donis ⁊ morte palamidis.

Aduciis igit datis ad treugā finaliter euolutis
ābo exercit⁹ ad bellū cōueniūt ⁊ durū bellūz cō
mittit inter utrosq; Deipheb⁹ vero tūc in regē creseū
de aresta irruit aīose quē rex crese⁹ potēter excepit
in veloci cursū equi sui icussa forti lācea cōtra enim
Sed deipheb⁹ ī ictu sue lancee sic ipsū potēter ipulit
⁊ percussit q; regez creseuz mortuū pstravit ab equo ⁊
sic rex crese⁹ finivit vltiōs dies suos. De morte igit
regis cresei multū deortati sunt greci ⁊ īsistētib⁹ tro
ianis viriliter cōtra eos greci sunt dare terga coacti
qui ad fugā pēpites se dederūt. Sed palamides et
diomedes cuz viginti milibus pugnatoz succurrerūt
grecis troianis occurrūt necnō ⁊ caz eis strēnu⁹ the
lamon⁹ aīax qui thelamon⁹ statim irrūēs ī sifienūz
naturalē filium regis priami ⁊ sic ipsuz grauter in bra
chio vulneravit q; ex tunc sifien⁹ fact⁹ fuit inhabilē
ad bellādū. Sed ut vidit deipheb⁹ tot⁹ motus est in
furore et in thelamon⁹z tūc irruit furibūde sic q; ip
suz vulneratuz ab equo deiecit. Quē palamides appe
rens vindicare accepta quadaz lancea ī deiphebum
irrūt et sic acriter ipsum iupulit q; fracto scuto et lo
rice squamis in multa virtute disruptis lanceā suāz
in deiphebi pectus immisit et lancea ipsa fracta trū
cus cum ferro in deiphebi pectore remansit īfix⁹
Paris autem frater deiphebi qui tunc erat ī eo belli
loco ut vidit deiphebum sic letaliter vulneratum
in labore maximo necnon et copia lacrimarum cum
bellicis extraxit a turmis et illū iuxta ciuitatē deferē

curauit. **U**bi postq̃ fuit delatus deiphebus apertis
oculis inspexit paridē fr̃z suū q̃ dixit ei. Nunquid
frater mi ad inferos descēdere me permittis. **A**ultuz
rogo vt anteq̃ iste truncus a vulnere mei pectoris e
ruat cōtra interfectore meū festināter acceleres. ⁊ sic
laboriose procures q̃ anteq̃ moriar eius manib⁹ de
ficiat interfectus. **P**aris aut̃ verbis vulnerati fr̃is au
ditis in multa doloris angustia moribundo fr̃e illic
to festinat ad bellum totus aspersus ex lacrimis pre
dolore duz post mortē deiphebi fr̃is sui āplius uiue
re non affectet. **P**alamidē igit̃ studiosē querit inter
acies bellatoz palamidē inuenit oīa regē sarpedō
nē viriliter pliantē. **R**ex enī sarpedon palamidē iua
serat ⁊ dum ip̃m interficere conaret̃ palamides ī ip̃m
regem sarpedō furibundo irruit ense nudo cum quo
sic grauit̃ vulnerauit ip̃m in femore q̃ femur ei⁹ di
uisit ab inguine ⁊ statū rex sarpedō cecidit interfect⁹
Paris at̃ vidēs tam graue mortalitatis exiciū quod
palamides in troianos sic crudeliter om̃ittebat adeo
q̃ iā eos ad fugā de necessitate opulerat ī multis dis
pendiis occisoz tenso arcu suo in suoꝝ fortitudine
brachioꝝ palamidē acutis aspectibus itruēdo ī quo
loco persone sue posset ip̃m letaliter magis offender̃
quadam venenata sagitta in ip̃m emissā ip̃m percuſ
sit in gula sic q̃ per venā eius organicā trāsiens ip̃m
protinus interfecit. **Q**uare palamides mortu⁹ p̃ceps
peruenit in terram. **E**xclamāt igit̃ greci anxiāt̃ ⁊ do
lent in tanti morte ducis eoꝝ ⁊ stupefacti. illico cam
pum deserunt ⁊ fuge precipiti se om̃ittunt ⁊ usq̃ ad
eorum castra fugiendo perueniunt. quos troiani in

ore gladii letaliter persequuntur. **S**ed greci ante eorum
tentoria se vertunt hostiliter contra troianos in virtute
nimium bellicosa. et opposcentes se eis resistunt viri
liter contra eos. **T**roiani vero resistentiam attendentes
illico ibi descendunt ab equis et durum tunc contra gre
cos inire certamen. **S**ic pedites contra eos viriliter resis
tentes. quod irruentibus eis in eorum tentoriis tentoria ip
sa exponunt ad predam. Multa ex eis argentea vasa
diripiunt. et multam auri et argenti copiam quam in reposito
riis inuenerunt eorum. **T**unc paris et troilus ad litus
maris adueniunt cum triginta milibus pugnatorum
qui statim mandant in grecorum naues immittere ignem.
Nec mora multa in multis grecorum nauibz incendia
submitcunt. **N**on vicinus aer eorum nigrescit ex fumo
qui perpetuus incalescit dum incendia ipsa in maiores
flamas eructuant trepidantibus in fauillis. **I**llumi
nat igitur aer ex splendore flammaz. et loca eius vicinia
relescunt. sic quod flamme ipse ab existentibus in muris
ciuitatis libere videbantur. **Q**uod ad hec cum maxima pug
nantium comitum grecorum ex parte thelamoni9 ai
ax aduenit qui contra troianos durissime resistentie de
fensionem iniecit. **L**etiferum igitur omittit plium et in
ter eos strages fit maxima cum multa ex utraque par
te occisorum cadant cadavera circumquaque. **T**unc etiam tota
nauium congesta ageries sine dubio exusta fuisse. nisi
ille thelamoni9 ai ax qui tunc de persona sua mirabi
lia commisit viriliter restituisse. et tamen plusquam quingē
te de nauibz ipsis igne consumpte fuerunt. **I**lluc in tanta
virtute preualuere troiani. quod preter occisos ex grecis
ipsi sunt innumerabiles vulnerati ex quibus plures quam

propter vulnera doloris angustias non poterāt to-
lerare a prelii conflictu se in multis debilitati pericu-
lis abstraxerunt. ex quibus heber filius regis tracie.
ex quadam lancea letaliter vulneratus. dum truncuz
gerebat in corpore ad achillis tentoriuz properavit
qui tunc in ipso tentorio morabat. et eo die propter
amorē polixene ad bellum exire negavit. **H**eber autē
sic letaliter vulneratus multum improperavit achilli
cur sic crudeli modo contra cōpatriotaz excidium
eos turpiter mori permittat. qui in sue virtutis pre-
sidio ipsos iuvare poterat et tueri. **T**rūco igit ab he-
ber pectore violenter abstracto heber corā achille lā-
guentibus oculis protinus expiravit. **E**t nō p̄ mul-
tam horam quidaz achillis famulus a bello veniēs
ad achillis tentorium properavit. qui interrogatus
ab achille quid eēt de grecorum exercitu. ille suus fa-
mulus dixit illi. **D**omine o q̄ male successit hodie gre-
cis nr̄is propter immensam multitudinē troianoz
interficiētiū in ore gladii grecos ipsos. **N**ō enim
creditur q̄ de troianis omnibus bellicosus qui erant
in troia unus remanserit in eadem. cū omnes ad bel-
lum ipsum venerint. et grecos sic oppresserunt violen-
ter. **Q**uare reuera mi domine cum troiani ipsi iaz sint
multo labore lassati si animi vobis eēt nunc belluz
ingredi contra eos eterne fame memoriā possetis vo-
bis exinde acquirere. **N**am per solum ingressum vr̄e
virtutis in bello omnes statiz essent troiani deuicti
qui propter eorum lassitudinem contra vires vr̄as
manus erigere non auderent. **A**chilles igit nec ad uer-
ba sui famuli applicat animū nec ad heber mortuum

sua lumina (saltem ex humanitate) retorquet. **S**ed o
mnia que vidit et audiuit tanquam iactata dissimulat ve
lut ille qui amoris vinculis alligatus omnia pretermi
cit. Est enim mos omnium amatorum. ut amoris vulneribus
oblectati hominum laudes eorum effugiant putantes eorum
amatricibus displicere etiam si cum magna ignominia
a bonorum operum laudibus congereret abstinere. Bellum
igitur inter feruentissimum inter troianos et grecos.
sed cum dies iam vergeret ad solis occasum bellum di
rimis. et troilus et paris cum troianis eorum a prelio
discedentes ad civitatem propriam redierunt. Nondum
enim deiphobus qui sua protraherat extrema mortuus
fuerat cum paris et troilus ante eum insimul venien
tes deiphobum in multis angustiis et clamore ulularent
ante eum. **A**pori cum eo finaliter cupiunt tanquam illi qui
opremuntur nimio pre dolore Deiphobus autem palpitantibus
oculis et in voce quasi deficiens querit a paride
si sit eius mortuus interfector. **Q**ui de morte eius per
paridem factus certus mandat ab eius vulnere trun
cum euelli. quo euulso deiphobus illico expiravit. **I**
De morte vero deiphobi universi troiani dolore ni
mium opprimuntur dolores. tamen regis priami et regie
beccube sororis et fratrum deiphobi cum sit enarrant su
perfluum. nec non plangit et lacrimae que pro rege sarpe
done effuse fuerunt omissae sunt in hac parte. **R**ex tamen
priamus corpus deiphobi in precioso monumento sta
tuit sepeliri sicut et corpus regis incliti sarpedonis. **I**
In castris vero grecorum de morte palamidis plangit
fit maximus. et eius corpore tradito sepulture greci
veniunt et cum sine ducis industria esse non possunt de

consilio nestoris cōmuniter acceptato regē agameno
nem ī eoz ducem exercitus ⁊ principē iterū elegerūt.

De mirabili potentia troili.

Sequēti vero die troiani cum acieb⁹ eorū belli
cis ordinatis egrediūt⁹ ad bellum. Cōtra quos
greci statim irruūt aīmose ppter qđ bellum durum ⁊
mittit⁹ iter eos ex quo mortuoz sequit⁹ magna cedes.
Sed cū eo die nubilos⁹ ⁊ obscurus aer multas plu
uias effudiss⁹ nichilomin⁹ bello feruēte mltorū mort
uoz sanguis effūdatur ⁊ increbris ictibus ensū mulci
deficiunt de grecis amplius q̄ troianis. Tunc troil⁹
in armatoz maxīma comitiua bellū ingredit⁹ quem
greci sustinere aliquatenus non valētes fugiūt ante
eum ⁊ fugiētes in multa affluentia pluuiāz diuertūt
ad castra quos troiani vsq; ad eoz tētoria īsecunt⁹.
Et demū eis dimissis ibidē ppter turbati tps tem
pestatē ad ciuitatez eorum redeunt ⁊ se recipiūt ī ea
dem. Sequenti vero die inter eos letale prelium īstau
ratur ⁊ bello cōmisso troilo ad prelium veniente mul
tos ex grecis interfecit plures eorum pobiles comi
tes et barones ac maiores ⁊ sic eo die vsq; ad noctis
tenebras fuit pugnātū sic sine intermissione proxime
subsequentes septem dies. Et dum greci āplius susti
nere non valerent propter multoz corpora mortu
orum duorum mensūz īducias in firmitate treuge aī
ge priamo per eoz nuncios petierunt que ocessē fue
runt ab eo treuga iurata. Infra tēpus vero treuge p
dicte agamēnon ad achillem nuncios suos misit du
cem videlicet nestorem ulixem ⁊ diomedem. vt achil
lem moneant ⁊ inducant qđ ad bellum cum aliis gre

cis ammodo veniat ⁊ suos grecos sic interim crude-
liter ab eorum hostibus non permittat. qui dum ad
achillem veniunt. eos achilles in maxima iocundita-
te recepit. **E**t confedentibus eis simul vlixes primo
allocutus est achillem dicens. Domine achilles non
ne intentionis vestre ⁊ omnium nostrum fuit tot re-
gum videlicet ⁊ principum regna nostra deferere ⁊ in
regnum regis priami in forti brachio nos conferre
ut regem priamum ⁊ suos morti tradere valeremus.
⁊ civitatem suam troiam perpetuam euertere in ruinam
Unde nunc vobis animus novus advenit. ⁊ volunta-
te mutata in contrarium declinaueritis motus vestros
post tot damna nobis in hac terra a troianis illata
post tot angustias ⁊ dolores. cum troiani tot reges
ex nostris ⁊ nobiles neci tradiderint. tentoria nos-
tra spoliauerint. ⁊ exposuerunt ad predam. ⁊ tot in-
cendio exusserint naues nostras. **N**onne in virtute
vestri brachii ad spem iam victoriae nostre peruenimus
qui fortissimum hectorem morti tradideritis inter-
emptum a quo troianorum spes salutis ⁊ eorum vic-
torie dependebat ⁊ nunc deiphobo mortuo fratre ip-
sius hectoris omnis spes salutis a troianis penitus
sit sublata. **E**t nunc vos qui in vestrarum virium po-
tentia tante fame gloriam quesuistis vultis ut nunc
tante fama glorie vestra per actus contrarios extin-
guatur. ut sustineatis etiam gentem vestram amare mor-
te succumbere quam tanto tempore in effusione pro-
prij vestri sanguinis defendistis. **P**laceat igitur amodo ergo
vobis domine ipsius fame vestre gloriam manutenere

viuacem ⁊ tueri vestros. qui sine potētie vestre sub
sidio nihil possunt. **A**d hoc ut bello de cetero cōtra
hostes vestros dirigatis arma victricia. ut ab ipsis
celerem possimus obtinere victoriā. ut per vos pro
certo speramus. **E**t ad hec vlixes p̄dicto suo collo
quio finē fecit. **A**chilles vero hoc mō tunc ad vlixis
verba respondit. **D**omine vlixes si ut dixistis ad ter
ram accessimus eo proposito quo in sermone vestro
placuit declarare vobis secure dicere possum⁹. q̄ mag
ne fatuitatis aura nos ipulit ⁊ maxie stulticie spū gra
puit sens⁹ nr̄os. ut propter vn⁹ duz taxat regis vxo
rem vtz domini menelai tot reges ⁊ principes se mor
ti subiecerūt. ⁊ quod nos per troianos crudeliter mo
riamur in regionibus alienis. **N**onne melius fuisset i
clito palamidi in nobili suo regno morari / q̄ fuisset
morti traditus in prouincia aliena. ⁊ aliis regibus
nr̄is qui in bello perempti vitā extra regna p̄pria fi
nērunt. **S**ane cuz maior pars mundi tā militū q̄ no
bilūz sit i hoc exercitu ogregata. si oēs eos or̄gat
deficere in hac terra reficiet ⁊ p̄pagabit mund⁹ tot
deficientib⁹ nobilibus ex vili p̄genie rusticoz. **N**ōne
ille fortissim⁹ bector vitā miserabiliter i hoc bello
finiuit. **S**ic de facili possez ⁊ ego q̄ tāte fortitudinis
nō existo. **R**eq̄re i me igit̄ i rogā q̄ cōtra troiāos p̄
cedā ad bellū ē labor amissus nec eī mei p̄positi nec
itēno mea ē me āpli⁹ mortalib⁹ bellis ingerere. **N**am
malo mee strēnitatis famā extingui potius q̄ p̄sonaz
p̄bitas eī ⁊ si qñz laudet̄ repēte obliuio eā subiūgit
Gatis itaqz vektor ⁊ diomedes achillē i eorū sermoni
bus allicere studuerūt sed nullo mō potuerūt ipm

inducere. ut nec eorum sermonibus / nec agamēnonis
p̄cibus consentiret. **P**ersuasit tamen eis vtile eē pa
cem querere troianoꝝ. anteq̃ in eoꝝ bellis tot nobi
les pereāt ⁊ succumbant. **R**edeunt ergo ad agamēno
nē ulixes diomedes ⁊ nestor ⁊ ei cuncta referūt. que
ab achille per ordinem didicerunt. **Q**uare agamēnō
omnes reges grecorum ⁊ principes ⁊ maiores ad col
loquium cōuenire mādauit. quibus oībꝫ s̄m̄p̄ iūctis
in vnum voluntatem achillis ⁊ eiꝯ resistentiā publi
cavit qualiter ip̄e rogatus ab eo ⁊ ab aliis grecorū
principibus venire cōtra troianos ad bellū absolu
te negauit. ⁊ qualiter ip̄e grecis reditum ad propria
psuasit ⁊ pacē q̄rere cū troianis. **D**e his igit̃ q̄d anī
vobis sit ⁊ quid a nobis sit de cetero faciendum. v
nusquisqꝫ vestrū (si placet) voluntatē suā exīde ma
nifestet. **E**t sic agamēnō suo colloquio finē fecit. **M**e
nelaus vero q̄ primꝫ in loquēdo surrexit pacē q̄rere
cū troianis satis dixit eē iniquū cū hectore ⁊ deiphe
bo mortuis troiani se magis mortuos reputēt q̃ vi
uētes ⁊ certū sit amō q̃ absqꝫ achilli potētia de troi
anoꝝ victoria s̄mꝫ securi. **S**ꝫ ulixes ⁊ nestor menela
o mirabiliter contradicūt dicētes nō eē mīꝫ si menelaꝫ
bellū appetit ⁊ reditū dissuadet cū ī recuperatiōe sue
uxoris spiritus eius totus anhelat. **N**ec enī adhuc
pōt censi troia hectore ⁊ deiphebo mortuis vidu
ata. cū ibi sit alius hector q̃ nō mīori p̄ditꝫ ē virtute
īclitus. ille. s̄. troilꝫ q̃ non minus q̃ si hector viueret
grecos affligit ⁊ sit ibi alius deipheboꝫ videlicet paris
qui non minoris virtutis deiphebo ī bellandi virtu
te persistit. **Q**uare pacem per omnia suadent. et

reditum post pacis effectum. Calcas vero troianoꝝ
proditor ⁊ antistes quasi furibundus exclamans in
ter grecos dicēs. **H**uiusmodi viri nobiles quid facere cogita
tis contra voluntatem ⁊ iussa deorū. **D**ui enī ꝑ certo
vobis victoriā spondēt vt infallibiliter ab eorū ore
percepi. ⁊ diis illudere non sit tutum nec eorū iussio
bus cōtraire. **A**rma igitꝛ capite contra troianos istau
rate virilius contra eos nec deficiat manus vrāedonec
de eis speratā victoriā cōsequi valeatis. quāz dii vo
bis cōsequi irrefragabiliter statuerunt. **A**d verba igitꝛ
calcantis antistitis vniuersi greci contra troiāos
vigorē ⁊ durū aīm resūp'ērūt. nec curātes de achilē
subsidio ac si ipse nō eēt aliquatenꝰ inter eos.

De vndecimo bello.

Inducis igitꝛ duorū mēsum tam exactis datis
ad treugā greci eorū ordinatis aciebus ad bellū
egrediuntꝛ viriliter causa pugne. **C**ōtra quos troiani
qui tunc fuerunt ad bellum egressi festinanter occur
runt. ⁊ bellum asperum committitꝛ inter eos. ⁊ multa
cadunt hinc inde cadauera mortuorū. **T**unc troilus
bellum intravit in maxima pugnātum comitiua gre
cos interfecit. dum mortem sui fratris properat vin
dicare. **S**cripsit clares qꝰ eo die troilus mille milites i
terfecit ex grecis. **G**reci fugiūt ante eū dare terga coac
ti. quos troiani vsqꝰ ad eorū tentoria in ore gladii
persequuntur. sed nox superuenit ⁊ prelium separatꝛ
Sequēti uero die duodecimū bellū durum ⁊ aspidū
est commissum. cum greci ad vinctam suorum vi
riliter anhelantes dira morte insistant contra troia
nos. **I**llic enim diomedes mirabiliter cōtra troiāos

inseuit ⁊ multos ex troianis interfecit vulnerat ⁊ p
sternit. **S**ed troilus qui vidit diomedē quē bene cog
nouit extra troianos sic acriter insistentē ī veloci cur
su equi sui ⁊ lancea sua protensa in diomedem irruit
quē diomedes aiose excepit. **D**iomedes at in troiluz
lanceam suā fregit nō tamen offendit eū aliqua lesi
one. **S**ed troilus sic fortiter ī diomedē impegit qꝫ ip
sum pꝑitē deiecit ab equo. et mortaliter vulnerauit
adeo qꝫ quasi mortuus peruenit ī terrā. **T**roilus at
amorem briseide diomedī opprobriosis verbis īpro
perat. **S**ꝫ greci diomedē cū multo labore quasi mor
tuū ab equozꝫ pedibus abstraxerūt ipm in scuto ad
sua tentoria deferentes. menelaus at vt vidit diome
dē sic grauiter vulneratuz. ⁊ ab equo detectum equū
suū coegit in cursuz ⁊ extra troiluz irruēs troilū ab e
quo deicere fuit innisus. **S**ꝫ troilus eadē lancea qua
vulnerauerat diomedem cū nōdū sensisset vicinꝫ frac
tionis menelaum percutit sic qꝫ ipm deiecit ab equo.
⁊ letaliter vulnerauit quē sui a pedibus equozꝫ vio
lenter abstractū scuto ad sua tentoria detulerunt. **A**
gamennon igitur videns suos in bello quasi deficē
coactis multis aliis ipse cum suis viriliter in troiāos
ipso viriliter grassatur ⁊ multos interfecit ex eis.
Sed troilus in agamennonem irruit ipsuz ab equo
prosternit non sine vulnere/ licet non letaliter vulne
ratum. **A**gamennon autem suorum adiutorio equū
ascendit. ⁊ maiorum suorum timendo iacturā eo die
bello finito a rege priamo sex mensum inducias per
nuncios suos exposcit. **S**ꝫ rege priamo habito con
silio super eo rex ipse inducias ipsas indulsit cum

multis de suis fidelibus nō fuisset acceptus tam longas debuisse inducias indulgere. **I**nterī briseida contra sui patris voluntatē videns diomedē in lecto iacentē ex vulnere sibi facto frequenter accedit. **E**ue licet sciisset ipm a troilo duduz dilecto sibi sic graviter vulneratum multa tñ in sua mente reuoluit q̄ dū diligenter attendit de se iungenda cū troilo nullā su peresse sibi fiduciā totū suuz aīm tanq̄ varia ⁊ mutabilis (sicut ē proprium mulierū) in diomedis declinat ⁊ ouert amorem pponens in corde suo āpliorib⁹ expectationibus nolle diomedē retrahere / sed q̄ primū oualescentiā fuerit adeptus absolute facerē uelle suū euz i euz amore tota deferueat ⁊ flagrātū desiderio penitus incalēscat. **R**ex vero agamēnō īfra tēpus induciarū ipaz se contulit ad achillem in ducis nestoris comitua quē achelles vultu iocūdo recepit. **T**unc agamēnō ipm alloq̄t ut ad bellū āmō veniat ⁊ grecoꝝ suos perire āplius nō dimittat. **B**atis erga achillē cum īstīit agamēnō. **S**ed achilles ī duro corde noluit aliqua prece moueri. **V**erum pro eo q̄ achilles agamēnonem sinceriter diligebat. omnes mirmidones suos absq̄ se in bello sibi habere concessit. de quo agamēnon ⁊ nestor multas sibi assurgunt ad grates. **D**emū agomēnon ⁊ nestor ab achille quesita licentia ad eoz tentoria redierunt. **E**lapsis vero p̄ductis iducis agamēnon cum suis ad plūz se accigit. **A**chilles autē vniuersos mirmidones suos armari mādauit quos ipse ad armanduz adiuuit assignās vnicūq̄ ipsorum quēdam rubea interf. gnia ⁊ in rore lacrimarum egrediendi ad bellūz licēciā eis dedit. **T**ūc

mirmidones lento passu ad bellum accedunt quod iam
extiterat inchoatum. **Q**uare in bello ipso troiani gre
cos mirabiliter opprimunt / sed dux athēaz viriliter
eos defendit. **I**n quē superueniens troilus eruit et ip
sus ab equo prosternit et de mirmidonibus multos le
taliter vulneravit. **E**o igitur die usque ad noctis tene
bras extitit piliatus. sed superueniente noctis umbra
culo a prelio fuit cessatum. **S**equenti vero die abe
tes ad prelium accingunt bellum omittit multo asperi
us Rex aut philimēnis et polidamas reges thoas ca
piunt et captiuum ducere conantur. **S**ed mirmidones virili
ter eis resistunt et ipsum a manibus eorum eripiunt. **T**unc
troilus se ingerit inter eos ex mirmidonibus multos
vulnerat multosque prosternit qui facientes durum impetum
contra eum equum sibi interficiunt. et ipsum intercipere moluntur.
Tunc paris cum suis fratribus naturalibus in medio mir
midonum viriliter se ingessit eos opprimit vulnerat
et disrumpit et troilum liberat qui statim alium equum ascendit.
Pro liberatione aut troili tunc letale pilum fuit commissum
ubi tunc mirmidones emargarō unum ex filiis regis pa
ri naturalibus occiderunt. **T**roilus vero et suam iniuriam et fratris
sui mortem cupiens vindicare in mirmidones acriter ir
ruit multos ex eis vulnerat et in subsidio paridis et
naturalium fratrum suorum nimium eos infestat. **S**ed nec
leue erat mirmidones posse confundi cum iter se multa
strennuitate vigeret. et essent in prelio valde docti. **Q**uare
ipsi troianorum multitudinem intuentes de seipsis prest
dium ostendunt et castellum eis omnibus coactis in unum
qui tamen nec ita poterant se tueri quam troilus qui vere
erat stimulus nocivus eorum ipsos non lederet vulneraret et

eorū aliquos ab eorū globo nō cogeret sepi⁹ separā
Tunc rex agamennon / rex menelaus . rex thelamon /
ulixes ⁊ diomedes qui tunc plena sanitate vigeant
cum aciebus eorum bellum intrarunt quare durum o
mittit plium inter utrosq. **M**irabiliter ergo greci
troianos opprimunt ⁊ plures ex eis occidunt. Sed
troilus tunc se ingerit ad partē illā in qua troiani du
rius vexabant ⁊ grecos interficit vulnerat ⁊ cōfun
dit sic q. quasi sola virtute troili greci conuertuntur
in fugā ⁊ ad eorū tentoria quasi precipites cu⁹ mul
ta celeritate festināt. Sed thelamoni⁹ atax bellū igre
dit troianos aggredit in dura ⁊ aspera virtute bel
landi. **T**ūc greci campum recuperāt ⁊ hoc fuit sextu⁹
decimum bellum ualde letale. cum ex utraq. parte in
maxima q̄titate ceciderint interfecti. **T**roilus vero q.
in suis viribus mirmidones non cessat opprimere ⁊
grecos alios uniuersos in tanta duricia eos affligit
q. in virtute sue potentie fortiores grecorum oīa eū
preualere non possunt. **P**ropter quod greci iteru⁹ o
uertunt in fugam quos troiani usq. ad eorum ten
toria persequūt. **T**bi troilus eos mirabiliter ē aggres
sus in uirtute nimia preliandi ⁊ de grecoꝝ nobilibus cē
tum cepit quos captiuos ad ciuitatē adduxit bellū
q. dirimit ⁊ ambo exercitus separāt. **M**irmidōes
autem ad castra redeunt vulnerati plures achilli re
ferunt q. multi ex eis eo die ceciderūt in bello . sic q.
perquisitis eorum cadaueribus mortuorum inuenta
sunt de eis plus q̄ centum numero defecisse. **D**e mor
te suorum igit. dolet achilles nō modice ⁊ in multis
doloribus superueniente nocte anxius lectu⁹ intrat

Ubi factus penitus inquietus sua non appetit claudere
luminaria in dormitionis consueta quiete. **N**am multis in
surgentibus cogitationibus occupatus pro vindicta
suarum suo disposuit in animo bellum intrare. **S**ed po
lixene amor infestus sibi dura morte resistit dum co
gitat quod cum polixenam diligat plusquam se contra se efficac
argumentum inducit. quod si forte ad arma proficiat po
lixene voto frustrabitur. et speratis gaudiis ex ea pri
uari contingeret. cum iam regi priamo et eius uxori euidenter
illuxerit contra sua veniendo promissa per que polixenus
fuit eis grecos ulterius non mouere. et eis totiens tra
diderit subsidium gentis sue. **M**ultis igitur diebus fuit a
chilles talium cogitationum involutoe conclusus. **C**um demum
troianorum et grecorum exercitus ad letale septimumdecimum
bellum se accingunt. **F**eruet ergo dum prolium iter eos quod
per septem dies continuos non quieuit. **C**uius diebus amo
re veritate achilles continuat motus suos dum ad prolium
nullatenus se ingessisset. inter quos multi de grecis in
terfecti fuerunt. **E**t dum agamemnon videret tanto suorum
excidium iducias postulat a troianis sed troiani sibi ope
dere negauerunt. nisi tot diebus infra quos greci possent
eorum mortuos sepelire. **H**is igitur diebus elapsis letale
octauumdecimum bellum factum est inter troianos et grecos.
Nam ordiatis aciebus eorum dum bellum committitur iter ipsos
Quare menelaus et paris in prolium se coniungunt ab eo se ster
nunt ab equis in eorum potentia lancearum. **P**olidamas in vlixem
irruit esse nudato. et vlixes in esse suo similiter ab eo vi
riliter se defendit. **M**enestes dux athenarum anthe
nonem aggreditur ipsum impugnat sic quod eum ab equo deiecit.
Rex philimentis agamemnonem iuadit quem tunc grauiter

offendisset. sed rex thelamoni9 succurrit ei qui regez
philumenē vulneratu9 pstravit ab equo. // Archiloge9
āt nestoris fili9 irruit ī vnū ex filiis naturalib9 īgis
priami noīe brun9 de gemellis cū lācea sua ipm potē
ter īpellens 7 letaliter vulnerās q ipm mortuū pro
stravit in terrā. // De morte vero bruni troiani valde
facti sunt anxii. Cui9 rumor dū peruenisset ad troi
luz. de eius morte troilus multas prorupit ī lacrias
7 in grecos multo irruit in furore. sic q eos sine du
bio coegisset in fugā nisi mirmidones viriliter resti
tissent. Propter quod troilus dimissis aliis ī mirmi
dōes se ouertit oīra eos se ingerit virtuose ipos vul
nerat psternit 7 multos occidit ex eis. sic q mirmi
dōes sustinere troili ipetū nō valētes. nec alii greci
multitudinē troiano9 fuge p̄cipites se omittūt. quos
troilus 7 ceteri troiani usq; ad eorū tētoria psequūt
ibiq; troiani duris vulnerib9 grecos offendūt 7 ab e
quis descendētes ipos ī eorū tētoris psternūt vul
nerāt 7 crudeliter morti tradūt. Clāor ergo fit maxi
m9 in tentoriis ipsis. 7 voces ululantū ī vicino ae
re multipliciter echōisant. Quare vocū ipaz ofusio
nes ad achillē tumultuose pueniūt ī tētorio suo stan
tē/ qrit achilles q sit cā turbida cā clāoris Fugientes
uero a bello ipso dicūt ei grecos a troiāis esse deuic
tos. 7 eē ī tētoria eorū vitāde necis cā necessario sic
depulsos. a qb9 ē sic se tueri nō possunt. quā a troia
nis interficiantur ibidem. 7 vos qui sic stare creditis
ī tētorio vestro securus iā sup vos ofestī videbitis
plūs q; quāq; gēa milia troiano9 q vos ierimē viuere
nō permittēt. 7 q nūc tātos ex mirmidōibus vestris

morti tradiderunt ⁊ adhuc morti tradere nō cessent
⁊ qui mortuos possunt se p̄ certo tenere nisi in iuua
men eoz aliq̄ insurgāt. **A**d hec igit̄ achilles quasi fu
ribundus exurgit fremit spūs ei⁹ ⁊ multo furore dū
excandescit in irāz amore polixene postposito arma
petit armat̄ instanter ⁊ cum festinantia equū ascēdit
⁊ velut lupus famelicus inter agnos avidus se inge
rit in troianos. ⁊ in eos irruit vulnerat et occidit sic
q̄ in breui bora inter preliantes notus efficit̄ eius en
sis. qui totus interfectoz ab eo madidus ex cruore
terrā ipulit ⁊ velat cadauerib⁹ mortuoz. **Q**uod p̄
q̄ audiuit troil⁹ durū eē cognouit achillē. ⁊ iō uers⁹
eū dirigit equū quē silf̄ ut persentit achilles ip̄m po
tēter excepit. **E**t dū vn⁹ ipegit in altū. troilus achil
lē sic grauit̄ vulnerauit q̄ achilles pluribus dieb⁹
necessario cessauit a bello. et eū oportuit multis die
bus ex ip̄o vulnere in suo lecto iacere. **T**roilus vero
⁊ si nō fuit sic ab achille grauit̄ vulneratus non tñ
sine vulnere ictum persensit achillis. **D**emuz ex ip̄so
rū amboz impulsionebus ambo ab equis eoz īsimul
corruerūt. **P**reliatū fuit ergo eo die otinue a mane us
q̄ ad noctē ⁊ supuemente noctis umbraculo plūn fu
it diuisus. **R**ex mensib⁹ otinuis itaq̄ fuit pugnatus
infra quos vtriusq̄ partis multi ceciderūt in bello.
Rex vero priamus multo dolore deprim̄ de eo q̄
achilles contra p̄missa sua bellū intrauit. **P**utac enī
eū magis decipiēdi cā dixisse. regie osorti sue multū
improperat. q̄ si verbis ei⁹ fidē exhibuisset maxio
fuisset vituperio innotuitus. dolet ēr polixena cui iaz
placuerat achillem ip̄m in maritum habere. **A**chilles

vero infra predictos sex menses de vulneribus sibi
factis a troilo ope salubris medicine restitutus ē prif
tine sanitati feruente tñ contra troiluz cōcepit ardo
rē q̄ sic eū grauiter vulnerauit. **D**icit enī necessario e
uenturum. ut per man⁹ suas troilus turpiter moria
tur. **T**empus igit⁹ belli his gestis superuenit. in quo
nonūdecimuz letale prelium ē omissuz. nā duob⁹ ex
cercitibus simul iunctis ⁊ mutuo dimicantibus iter
se ex utraq⁹ parte cōmittit⁹ magna cedes. **A**chilles ue
ro anteq⁹ bellū intraret corā se suis mirmidōibus cō
uocatis de troilo eis grauez querelā exponit ⁊ iō mā
datis ⁊ precibus monet eos qualiter oīa troilū de
beāt in bello procedere. ⁊ eis omnib⁹ simul iūctis ad
nihil aliud cor apponāt q̄ ut troilū in medio eoruz
occludere studeāt. sic q̄ eū firmiter valeāt detinere. ⁊
detentum non ipm interficiāt. sed tam diu ipm impe
diāt debellando donec ipe ad eos pueniat. q̄ nō lō
ge semp in bello erat remotus ab eis. ⁊ achilles tunc
suo colloquio fine facto bellū igredit⁹ quē sui mirmi
dones insequūt⁹. **I**nterea troilus in maxima milituz
comitia ⁊ ī magna virtutis audacia bellū ītrat ī gre
cos irruit. eos sternit vulnerat ⁊ occidit. sic q̄ in bre
ui hora factū ē in sue virtutis potentia q̄ greci sunt
dare terga coacti. ⁊ a facie fugere troianoz cōstituēte
sole meridiē ea hora. sic q̄ greci quasi deuicti fugien
do p̄cipites ad tentoria sua festināt. **T**unc mirmido
nes qui erāt numero duo milia pugnatoz ī bello se ī
gerūt aīosi simul tūc iuncti ⁊ mandati eorum dñi nō
obliti. **I**n troianos igit⁹ in ore gladii se īmittūt ⁊ gre
ci campū recuperāt. ⁊ durū plū oīmittit⁹ iter utrosq⁹

Firmidones at troilū inter acies bellautez sollicita
mente querunt ipm aiose bellantez inueniunt iter tur
mas. tunc ipsuz ex omni parte circūdant in medio e
orum ipm constituunt. sed ipse ex eis plurimos iter
fecit ⁊ infinitos. ex ipis letaliter vulnerauit. **V**erum
euz nullus eēt ex suis q̄ tūc ipi troilo succurreret mir
midōes interficiunt eius equuz. ⁊ in eoz lanceis mul
tipliciter ipsuz vulnerāt cassidē ab eius capite violē
ter extirpant. capiciū lorice sue sibi per violentiā dis
rumpendo. ppter quod troilus nudato capiteexter
minatis viribus se defendit a grecis. **T**ūc superuenit
achilles q̄ postq̄ uidit troiluz habentē caput ierme
⁊ omni defētionis auxilio destitutus i euz irruit furi
bund⁹ ⁊ nudato ense ictus ictibus cumulādo caput
eius crudeliter amputauit caput ipm proiciendo in
ter pedes equoruz. **C**orpus at eis suis manibus iter
ceptuz ad caudaz eq̄ sui firmiter coligauit. ⁊ per to
tum exercitiū inuerecunde post equū suuz crudeliter
ipsuz traxit. **S**ed o homere q̄ in libris tuis achillem
tot laudibus tot pconis extulisti. q̄ p̄abilis ratio
te iduxit ut achillē tātis probitatū titulis exaltares
ex eo precipue q̄ dixeris achillem ipsuz suis viribus
duos bectores perimisse ipsuz viz bectore ⁊ troilum
fortissimum fratrē eius. **S**ane si te induxit grecoz af
fectio a quibus originē diceris produxisse vera nō
motus diceris ratione sed potius ex furore. **N**ōne a
chilles fortissimū bectore (cui nullus i strēnuitate fu
it similis neq̄ erit) proditorie morti dedit. **C**um bec
tor tunc regem quē in bello cepat ipsuz a bello abstra
bere tota itentione vacabat scuto suo tunc p⁹ terga

reieto quo quasi factus inermis tunc ad nihil aliud
intendebat q̄ regem ip̄m captū a turimis extrahere ut
ip̄m captiū suis bellātib⁹ assignaret. ¶ Mōne si hec
tor tunc achillis insidias persensisset in defensione
suā scuto suo reuoluto velociter se opposuisset eidez
qui achillē multis grauare dispendiis consueuit. Sic
⁊ fortissimuz troiluz quē nō ip̄e ī suauirtute peremit
sed ab aliis mille militibus expugnatum ⁊ victū iter
ficere nō erubuit in quo resistentia nullius defensio
nis inuenit. ⁊ iō nō vinū hoīēz sed quasi mortuū iter
fecit āplius. Nunquid achilles dignus est laude quē
scripsisti multa nobilitate decoz. qui nobilissimi re
gis filiū utz tanta nobilitate ⁊ strēnuitate vigentē
nō captuz neq; deuictuz ab eo ad caudā equi sui di
misso pudore detraxerit. Sane si nobilitas eū monu
isset si strēnuitas eū duxisset op̄assione comotus non
q̄ ad tā vilia crudeliter declinasset s; ip̄e ad ea moue
ri nō potuit q̄ vere nō erant ī ip̄o. ¶ Achille vero cor
pus troili sic sine pudore trahente postq̄ innotuit
paridi polidame ⁊ enee de morte troili intermōitur
paris anxiosus factus est semiuuius. Troiani tamē
in recuperatione corporis troili multū adhibuere la
borē sed illud rehabere minime potuerūt p̄pter gre
coz multitudinē q̄ p̄ ei⁹ recuperatione nimīuz resti
terunt. Rex autē mennon de morte troili multo dolo
re comotus achillem aiosus inuadit pri⁹ obprobri
osis verbis dicēs eidē. ¶ Inique proditor unde te
tanta potuit exacerbare crudelitas qz tā nobilissimū
tā strēnuū nobilissimi regis filiūz eq̄ tui ligares ad
caudā ⁊ tanq̄ vilissimum p̄ terraz trahere nullaten⁹

horruisses. **B**ane illud nequaquam sine tue persone dā
no poteris amplius ammouere. et statim in eū irruēs ī
cursu celeri equi sui. sic ipsum in suo iccu lancee graui
ter in pectore vulnerauit. quod achilles vix se potuit sus
tinere. et statim extracto ense achillē supra cassidē quaz
gerebat in capite ictibus duris impugnat. adeo quod a
chilles grauius vulneratus ab equo corruit semiuivus
in terrā propter quod troiani corpus troili recupera
uerunt. sed non sine maxio belli labore. **M**irmidōes
autē achillē a terra releuāt. et ipsum in equū suū ascēdēt
faciunt. qui non post magnā horā resumptis virib9
bellū ingredit. et regē menonē aggreditur furiose. Rex
tamen menonē ipsum excipit et graue plūm omittit iter
eos. sed rex menonē durius et magis grauauit achillē
et superueniente multitudine aciez hinc inde pugnan
tium ambo inuicem separant. et vergente die ad sol
occasum a prelio fuit cessatum. **S**eptem igit diebus
cōtinuis feruiduz bellū troiani et greci fecerūt cum a
chilles ex suis vulneribus confortatus et ad regis mē
nonis vindictam anhelans die septimo bellum intrat
mirmidones suos alloquitur firmiter mandās illis quod
regem menonē in eorum medio circūcludant. et iclu
sum detineant / donec ad eos achilles ipse perueniat
vindictam de eo finaliter recepturus. **B**ellum itaque
graue committit multi deficiunt interfecti. achilles
et rex menonē mutuo se inuadunt ab equis ambo se
sternunt. et ambo pedes viriliter pliant. **T**unc mirmi
dones in regem menonē irruūt ipsum ex omni parte
circundāt omni auxilio capiunt destitutum cū null9
sit qui contra mirmidones succurrat eidem. quem ut

vidit achilles sic a suis mirmidonibus interceptū in
eum irruit ⁊ innumerabilibus vulneribus eum pemit
Verum achilles sine graui suo periculo hoc non po-
tuit commisisse cum rex mennon ipm pluries gra-
uibus vulneribus afflisset per que sanguis ab eo ī
nimia q̄ritate eius diruabat̄ ad talos. propter qđ
de morte eius potius sperabat̄ q̄ de vita. // **A**ttende
miser homere qđ nunq̄ achilles virum strennum ni-
si p̄ditorie interfecit. **U**nde merito dignus ē laude/
si prodigio est laudis titulis extollenda. **I**nterea igi-
tur feruenti bello menelaus menesteus diomedes ai-
ax cum aciebus eorum in troianos impetum faciētes
ipso a campo repellunt. sic qđ subito fuge dari ad
ciuitatem accelerant. ⁊ in maximo discrimine in illaz
intrare contendunt. cum greci eos in maxima durici-
a persequentes infinitos ex ipsis vulnerāt ⁊ occidūt
Sed troiani qui fugere potuerunt eoꝝ urbem ingres-
si ciuitatis portas firmis repagulis muniunt ⁊ clau-
suris.

De morte achillis paridis ⁊ aiacis.

Corpore igit̄ troili in regiam priami regis ad-
ducto dolet priamus immodice dolet beccuba
dolet nimium polixena dolet belena dolet paris ⁊ in
multis anxiosis lamentationibus flebiles dies du-
cunt. dolent vniuersi troiani qui dum se sentiunt hec-
toris deiphebi ⁊ troili auxilio destitutos vere putāt
viuere se ultra non posse. **R**ex tamen priamus a gre-
cis petit inducias treuga firmata. que concedunt̄ a
grecis. infra quas rex priamus corpus troili in pre-

pti in
penit
on po
tes gra
ab co
pter qd
Arunde
nam ni
e laude
terra i
redes al
facies
clari ad
r in illa
a dunt
occidit
m ingre
it a deu

gia ad
peccaba
ria in
da
me bet
putat
a gre
inc a
pr

ciolissima sepultura constituit sepeliri. necnon ⁊ cor
pus regis mennonis fecit precioso sepulchro recōdi
Regina beccuba vero de morte filiorum suorum ni
mium exacerbata ⁊ anxiosa multiplices vias exqui
rit per quas posset de eorum interfectione finaliter
vindicari. vt tyrannum achillem qui sic non horru
it in suos filios in seutre morti tradere potuisset. **D**e
inde vocato ad se paride secreto ipm alloquit ⁊ in
multa lacrimarum affluentia dixit illi. **C**arissime fili
tu nosti qualiter ille infelix achilles fratres tuos ca
rissimos natos meos proditorie morti tradiderit or
bando me miserā gentricem bectore ⁊ troilo qui so
li vna tecum erant in regum solacium vite mee prop
ter quod dignum esset ⁊ iustū qd sicut ipse prodito
rie orbat parentes interficiendo filios alienos sic ⁊
ipe proditorie interfectus penam similem patiatur.
Hic enim infelix achilles fecit sepius me requiri de
polixena filia mea sibi tradenda legitimam in vxo
rem. quam dum eā sibi tradendā in spe certa propo
suerim propono ad eum nuncium destinare. vt ad
me in templo appollinis mecum veniat locuturus.
vbi volo vt tu filicum fidei nostrorum militum co
mitiua secreto debeas latere. ⁊ eo veniente ibidez vo
bis irruentibus in eundem euadere nō valeat man⁹
vestras quin interficiat⁹ ibidem. **Q**uod paris pi
as matris motus ad lacrimas matri similiter lacri
mādo deuote ocessit. **F**actūq; ē qd paris iuxta odis
tum matris cū viginti sibi fidelibus ⁊ nimū animos
in tēplo appollinis latēter occuluit se ⁊ statū missō p

beccubam nuncio ad achillē infelix achilles amoris
incōsulto dolore deceptus. q̄ valde sapientib⁹ sen
sum aufert vna cum antilogo nestoris filio ad appo
lins templum accessit. quibus ibi venientibus paris
cū eius fidelib⁹ ab eoz latibulis exeatib⁹ extractis
ensibus irruit in achillē. **A**chilles vero tunc erat ier
mis contra quem paris tria iacula in suoꝝ brachio
ruz virtute vibravit cū quibus letaliter percussit eū
dem alijs suis militibus insurgentibus contra eum.
Achilles autē extracto ēse ⁊ suo pallio ī suo brachio
inuoluto irruens in eos septem ex eis interfecit. **S**ed
demum antilogus ⁊ achilles mortui sunt in eodeꝝ tē
plo appollinis a paride nequiter intercepti. **P**aris ve
ro corpus achillis iubet ⁊ antilogi coruis ⁊ canibus
exhiberi. sed precibus ⁊ monitu helene a templo ī
apollinis electi sunt in platea vt ab omnib⁹ troiāis
videre volentibus possent liq̄de intueri. **G**audēt ita
q̄ troiani de morte achillis inter se mutuo conferen
tes. q̄ de grecis non poterant ammō aliquaten⁹ du
bitare. **A**gamennon vero rex ad regem priamum nū
cios suos interi mittit. ut grecis iubeat exhiberi cor
pus achillis ⁊ nestoris filii corpus antilogi in triste
solamen ipius patris sui immodice p̄dolentis. **C**on
cessit priamus vt greci ad eoz castra traducant am
boꝝ corpa mortuoꝝ. **D**e morte itaq̄ achillis planc
tus fit maxim⁹ īter grecos q̄ putāt ⁊ offerūt īter se ā
mō eis de capiendā ciuitatē illā nullā sup̄esse fiduciā
achille sublato. ibiq̄ achilli constituūt magni precii
sepulturā rogantes regem priamū vt sepulturā achil
lis in ciuitate trole locari p̄mittat q̄ in ītroitu porte

timbreē sepulturā ipsam edificari concessit. **E**ius ac
sepulture preciosam formā ⁊ modum describere sup
fluū visum ē. **A**gamēnō uero rex p⁹ hoc reges greco
rum ⁊ principes ad colloquiū mandauit cōuocari.
Quibus cōuenientibus ⁊ in eius presentia cōstitutis
agamēnō illis in suo sermone significat qualiter pro
morte achillis maior pars exercitus uidet^r nimium
debortari. **Q**uerit ergo quid sit melius eligendū. an
a bello desistere an in bello ipso ad adhuc persistere
uiribus cumulatis an ad propria rēmeare. Audientū
ac iudiciū ī diuersa vota diuidit. alii bellū pbant
alii reditū gratū dicūt. **D**emū oēs eoz ī unā sentētiā
cōcurrētes bello insistere approbāt ⁊ hortāt dicētes
Etsi achilles eis defecerit nō eis deficiēt uera pro
missa deorum. quī contra troianos greci gaudeāt op
tata victoria ⁊ ciuitatem troie funditus non euertāt
Niax tū in medio regū assurgēs regibus persuasit. ⁊ si
achilles de medio sit sublatus mittat^r pro eius filio
q̄ apud regem licomedem auū suū in armis iuueñib⁹
educat^r. cū ipse pro certo didicerit grecos sine eo con
tra troianos uictoriam non posse obtinere. **G**reci
itaq³ huiusmodi audito consilio fauent omnes regē
menelaum eligunt. ut pro filio achillis qui neptolo
mus vocabatur ad regem se conferat licomedem. **T**e
pus erat q³ iam sol in tantum sub sodiaci circulo ma
turauerat cursum suum. q³ iam in eo intrauerat sig
num cancri. in quo secundum diuinam dispositio
nem astrorum celebratur solsticiū estiuale. tunc e
nim sunt dies maiores in anno. **S**exto decimo igi
tur die mēsis iunū tunc cum dies sunt maioris ī āno

ut dictum ē. **V**icesimū ⁊ letale bellū troiani ⁊ greci si-
mul instituunt. ⁊ āb obus excercitibus simul iunctis
bellum asperrimū ⁊ omittit inter eos. **T**ūc aiax quo-
dā stimulo fatuitatis astrictus capite discooperto i-
ermis bellum ingreditur solū ense portat in māu scuti
etiā subsidio destitutus. **C**eteri vero principes greco-
rum diomedes menesteus ulixes menelaus ⁊ agamen-
non aciebus eorum bene dispositis usq; ad passū per-
ueniunt troianorum. // **R**ex vero priamus ordinatis sa-
gaciter suis turmis ⁊ cuneis exire contra grecos ad
bellum statuit ⁊ mandauit. **S**ed o q̄to terrore scuti-
tur troianorum gens cū videt se bellū ingredi sine duc-
tu fortissimi bectoris / sapientis deiphebi. ⁊ troili ni-
mius aiosi sed quia necesse ē ut troiani vitas tueant
eorum suas in belli discrimene vitas ponunt. **P**aris ve-
ro ob defectū fratrum suorum exiit ad bellum i multi-
tudine lacrimarum sub eius casside defluentium latētib;
riuulis ⁊ in perceptibili murmure socioz. **D**einde poli-
damas / rex philumenis / rex esdras / rex eneeas cursu ce-
leri contra grecos plio se imiscēt. **P**aris vero cū acie
sua de gente persarum cū eorum arcub; ⁊ sagittis multos
grecorum vulnerat ⁊ multos occidit. **D**iomedes autē
in regē philumenez irruit cui potenter rex ipse resistit
Verum passagontenses vasalli regis ipsius multos
ex grecis interficiunt vulnerat ⁊ prosternunt. sic q; di-
omedes ⁊ greci sustinere eorum impetum non valentes
retrocedere magno terre spacio sūt coacti. **M**enestes
itaq; athenarum dux irruit in polidamam. sic eum
hasta sua potenter impellens. q; ipsum prostrauit
ab equo. ⁊ ipsum viriliter impetit ense nudo

duris ictibus eū infligit. ⁊ ip̄m conat' occidere. **S**ed
fecisset nisi regis philimenis potentia ⁊ succursus ip̄
sum a manibus menestei liberaasset. **T**ē paris mētos
ex grecis vulnerat ⁊ multos occidit ex eis. **T**unc ille
aiax in gentem paridis irruens ense suo de quo qd
dam mirabile dici pōt. cuz tot troianorūz īterfecissz
inermis in bello. ⁊ ab omni vulnere euaserat iā illesz
Verū qui cum ad gentē paridis peruenerat ense nu
do dissiliit inter perlas infinitos ex eis interfecit. sic
q' oēs fugiunt ante eū. **U**n̄ paris hoc sustinere non
valens tenso fortissimo arcu suo in aiacē quādaꝝ sa
gittā venenatam emisit. cū qua letaliter ip̄m īter spa
tulā percussit ⁊ costas sic q' aiax bene persensit. q' e
rat ex eo vulnere infallibiliter moriturus. **A**nteq̄ er
go ip̄e moriendo deficiat querit paridem inter tur
mas. paridem inuenit ⁊ se adiungit eidem ⁊ dixit ei.
Paris paris tu me in ictu sagitte tue crudeliter peri
misti anteq̄ mortuus descendā ad īferos tu eris mihi
p̄uius ⁊ precursor. **N**ecessē ē enī ut ab iniusto amor
helene pro qua sunt tot nobiles interfecti illico sepa
reris ⁊ statī ense nudo sic ip̄m letaliter percussit in fa
cie q' maxillas eius geminas diuisit in partes ⁊ eius
a cerebro separatis paris ofestī cecidit mortuus īter
pedes equorū. **E**t aiax nō lōge p̄gressus mortuū expi
rauit. **T**roiani vero videntes paridem mortuū cor
pus eius cum multo labore recuperant ⁊ ad ciuitatē
cū effusione multaz inferunt lacrimaz. **S**ed diome
des ⁊ menesteus cum multitudine grecorūz insistenti
um contra troianos eos dare terga opellunt cū iam
sol quasi declinaret ad noctē. ⁊ cū discriminē psonaz

fanna vi
 corp9 pa
 Al mor
 Rob
 amus
 existēti
 ad cōm
 priam
 illam gen
 me ōmno
 de ro am
 de qu
 e amaloni
 in tūci p
 abac in c
 parum ad
 mis bellic
 as famay q
 hoc vero ip
 alforus q
 monre deg
 alib9 āni
 suffragare
 pper quod
 ad ppra n
 filia nāci e
 nāculum f
 nucēb ant
 quedam v
 la nomi

forma ⁊ series sunt in narrandi mō postpositae i qua
corp⁹ paridis recunditū extitit ⁊ humarum.

¶ De morte panthasilce amasonū regine.

Dvobus mensibus integraliter euolutis. Rex p
amus portas ciuitatis noluit aperire. q̄re troia
ni existētib⁹ clausis portis ad nihil aliud vacauerūt
nisi ad cōtinuos gemitus ⁊ lamenta. Agamēō vero
regē priamuz iterū multociēs p nūcios rēq̄siuit ut ad
bellum gentem suam exire mandaret. quod rex pria
mus ōnino negauit t̄meus supremuz excidiū gentis
sue. ⁊ eo ampli⁹ q̄ rex priamns idubitatilē spēs ha
bebat de quodam succursu infallibiliter obtinendo
ab amasonuz regina q̄ iā accinxerat se ad iter. **E**rat e
ni ⁊ tūc i p̄tib⁹ oriētalib⁹ quedā puīcia q̄ amasonū
dicebat in qua sole femine sine masculis hītabant.
quarum adolescentiuz feminarum cura potissimā erat
armis bellicis insudare. ⁊ bella cōmittere vñ strēnuita
tis famaz ⁊ bellādi gloriā sibi querere potuiss⁹. **¶** In
facie vero ipsius prouīcie erat q̄dā magna īsula val
de fortis ⁊ amena. in qua soli masculi cōtinua habi
tatione degebant. **E**rat enī mos femīaz ipsaz trib⁹
mēsib⁹ āni. s. aprilis maii ⁊ iunii ad predictaz īsulaz
transfretare ⁊ cum masculis ipsius īsule cōmorari.
p̄pter quod multe impregnabāt⁹ ⁊ ex eis pregnātes
ad p̄pria remeabāt partu tamen edito si cōtingebat
filiā nasci eam secum in prouīcia detinebant. **¶** Si
masculum facto triennio maiore ad ipsaz īsulā trās
micebant. **I**uius autem prouīcie tunc erat regina
quedam virgo nobilis ⁊ nimium bellicosa panthasi
lea nomine. que hectorem viuum sibi astrinxerat in

amicum propter sue strenuitatis nimiam probitatem. Sed
audito quod greci contra regem priamum in magno exercitu
veniebant mox ipsa in auxilio regis patri cum mille pu
ellis cum multa strenuitate pugnacibus apud troiam ob
amorem hec toris se contulit pugnatura. propter quod in
ciuitate troie cum suarum comitum puellarum intravit igna
ra tamen hec toris mortuum extitisse. de cuius morte postquam
sibi innotuit facta est nimium anxiosa et pluribus diebus
vacauit in lacrimis. Demum regem priamum affectuosis
sermonibus allocuta. requirit eum ut sequenti die omnibus
suis paratis ad bellum unam ex portis ciuitatis iubeat
aperiri. nam et ipsa cum puellis suis intendit congregari
contra grecos ad bellum. ut greci prouide valeant ex
periri quid in bello valeant dextre puellarum. **A**d
iussu igitur regis priami rex philomenis cum passago
nus eneas polidamas et ceteri cum aciebus eorum et
pantbasilea cum suis puellis per portam dardanidam
quam rex priamus aperiri mandauit egrediuntur ad bel
lum. contra quos greci viriliter concurrentes eos potenter
recipiunt in ictibus lancearum. Durum ergo plura
committitur inter virosque. propter quod menelaus ir
ruit in pantbasileam. sed pantbasilea sic potenter impulit
menelaum quod ipsum ab equo deiecit equum ipsum ab eo au
fert et suis puellis assignauit. Diomedes autem pantbasi
leam in cursu equi sui et in ictu lancee sue violenter aggre
ditur pantbasilea ipsum excipit virtuose ambo in lancearum
ictibus se impellunt. sed pantbasilea firmo suo stetit
in equo. Diomedes vero ad impellentis ictum totus est
nutare coactus. similiter et equus ipsius. Pantbasilea ita
quod a collo diomedis scutum violenter extirpat et uni

puellaz suaz illud assignat. **T**helamō itaqz tolerare
non valens que per panthasilea omitebant in bello
otra eā equū suū coegit in cursu. sed panthasilea viri
liter illū exapiens ipsuz ab equo pstravit in terram
7 irruens inter grecos ipos acriter debellat quā gre
ci breui hora cognoscūt panthasilee potentiā 7 vir
tutem que in ictibus ensis sui sic thelamonē potenter
inuasit q̄ adiutorio philimenis cepit eū 7 mittere tē
dit captuz in urbem. quod postq̄ vidit diomedes
multa ira comotus in decincentes thelamonē se igerit
animose. sic q̄ ipsum ab eoz manibus liberauit. **T**ūc
pāthasilea otra suas puellas exclamās ipsas coegit
in vnum 7 faciēs ipetuz otra grecos sic violenter isti
tic cōtra eos q̄ eos necessario coegit in fugā fugien
tes a facie puellaz que incredibiliter premunt eos.
Pāthasilea at̄ occidendo grecos ipos inseqt̄ fugien
tes qui usqz ad litus maris fugiendo perueniunt.
ibiqz omnes greci finaliter defecissent nisi fuisset ille i
clitus diomedes qui mirabilē iniecit resistenciā otra
ras. 7 tam diu p̄latū ē ibi donec supueniēte nocte ab
ipō p̄lio fuit cessatum. **T**unc panthasilea cuz puell
suis que miraculose se gesserāt debellando 7 rex phi
limentis cum passagonis suis se in urbem troie com
mode receperunt. ubi rex priamus panthasilee de cō
missis ab ea affectuosas grates exhibuit munera mē
ta 7 exenia sibi fecit oīa sua sibi liberaliter offerēdo.
cum per eam rex priamus credat a suis doloribz res
pirare. **S**equentibus aut̄ diebus plurimis fuit bella
tum donec menelaus infra duos menses iuit 7 rediit
a licomede rege. qui neptolomum achillis filium q̄

etiam pirrus alio nomine cum esset binomius voca-
bat in exercitum grecorum aduenit. quem reges gre-
corum et ceteri in honore maximo et mirmidones in eo-
rum dominum receperunt. de cuius aduentu facti sunt ni-
mius letantes. **G**reci igitur statim neptolomo decus mi-
litie tradiderunt. quem thelamonius ajax ensis cingu-
lo decorauit verbotenus addens illi. ut eo signo homi-
nili decoretur. quod ad vindictam necis quoddam incliti pa-
tris sui virtuosus assurgat cui duo de principibus gre-
corum propriis manibus apposuerunt calcarea deaurata
et agamemnon rex omnia arma sui patris eius tentoria et
res alias sibi protinus assignauit. de cuius militia le-
tantes greci duxerunt plures solenniter dies festos.
Inter dies belli superuenit vtriusque partis acies or-
dinantur ad bellum exeunt et durum bellum committit in-
ter eos. Tunc pirrus in paternis armis bellum ingredi-
tur in polidamam irrumpit et impetendo eum in ictibus ensis
sui ipsum morti tradere prorsus intendit. **S**ed rex phi-
lumenis in potentia gentis sue velociter ei succurrit.
quare pirrus offendere eum tunc non habuit potestatem.
Pirrus itaque eo omisso philumenem aggreditur ipsum pro-
stravit ab equo. et ut ipsum interciperet vires addidit.
Paffagonienses autem se morti subiciunt manifeste pro
eorum domino liberando. **S**ed mirmidones non permic-
tunt. **T**helamonus vero grecis occurrit recuperare philu-
menem potenter intendens sed minime potuit propter ni-
miam resistantiam partis aduersae. **I**nterim panthasilea cum
suis puellis ad bellum aduenit inter signis armorum cecidit
sicut niue mirmidones se ingessit eos vulnerat et pro-
sternit ab equis. **V**erum thelamonius ajax panthasileam

aggreditur ipsas ab equo proiecit sed illa animosa cō
surgens thelamoniū pedes inuadit quē sic percussit
grauiter ense nudo. q̄ thelamoniū p̄ceps puenit ī ter
rā plantis suarū manū terrā attingēs. **P**uelle vero
pantbasileā earū dñam equū ascendere faciūt in mul
ta virtute bellandi. que sibi postq̄ innotuit q̄ phili
menis a mirmidonibus capt⁹ erat statim cū puellis su
is p̄perat contra mirmidōes aiōse. quos in ore gladi
vulnerat ⁊ occidit. sic q̄ per eā mirmidōes retrocede
re sunt coacti. **B**irrus itaq̄ vidēs mirmidonū suorū
excidū philimenem quē ceperat absq̄ lesione dimi
sit exclamans fortiter contra suos. quibus tunc dix
it. **N**onne vereri debetis q̄ sic turpiter interficiamini
a manibus mulierū. **A**nbelate ergo mecū ut eas subi
to in ore gladii morti tradamus // **P**antbasilea vero
pirri minas audiuit verū de eis aliquatim nō cura
uit. ⁊ dū ad pirrū p̄pinquius accessisset. ita q̄ pirr⁹
liquide poterat intelligere verba ei⁹. **P**antbasilea mor
te hectoris in verbis suis sibi multū īproperat prodi
torie ab eius prē omissa. ad cuius vindictā nō solum
mulieres habiles ad pugnādū vez⁹ tot⁹ mandus de
beret assurgere ⁊ nos quas mulieres afferūt greci sub
ito sentent lethaliter ictus nrōs. **B**irrus vero ad hec
verba in multā irā exarsit. p̄pter quod contra pātha
sileā coegit velociter equū suū. quē dū pantbasilea
persensit in cursu equi velociter obuiā venit illi. ⁊ ic
tibus lancearū inuicē se īpellūt. **B**irrus in pāthasileā
lanceā suā fregit. sed eā a sessione eq̄ sui nō poterat re
mouere. **P**antbasilea tñ sic pirrū grauer īpulit hasta
sua. q̄ ipm ab equo prostrauit in terrā. **B**irrus autē

celer a terra confurgens in panthasileam se ingerit en
se nudo . eā petens ⁊ repetēs in pluribus ictibus ēsis
sui. contra quē panthasilea plures ictus in suo furo
re mucronis non minori relatione retorfit. **E**z mirmi
dones pirrū eoz dominū in virtute bellandi ascēde
re faciunt equum suū. **T**unc agamennō in maxia mi
litum comitiua / diomedes cuz acie sua / atbenaz dux
cum multitudine pugnatorum . ⁊ alii reges ⁊ duces
grecorum cuz aciebus eoz veniūt in officii Rex phi
lumenis vero a pirri manibus liberatus panthasilee
multiplices grates exhibuit asserēs sibi vitā ei⁹ bene
ficio oseruatam. **T**unc gentez suā coegit in vnū ⁊ pā
thasilea similiter suas puellas. // **P**olidamas aut qui
post deiectionē suā ab equo cuz multo labore ex pe
dibus equorum euasit in maxima multitudie arma
toz ad bellum accessit. **S**ic rex enneas / sic rex remus /
⁊ ambobus exercitibus simul iunctis letale belluz o
mittit iter eos. **P**irrus aut multum contra troianos
insistit. **E**z panthasilea durius ostra grecos. **P**irrus
vero in glauconez filiu⁹ antbenoris ⁊ frēm polida
mātis ex alia matre natum sic irruit furibūde qd ipm
in sui ensis ictibus interfecit. **P**anthasilea itaqz pirrū
aggredit⁹ pirrus eā potenter excipit. ambo in equo
rum cursu cōueniunt ambo se sternunt ab equis sed
ambo viriliter reascendūt. ambo inuicē p̄liāt ⁊ super
uenientibus turmis ambo sunt ab inuicē separati .
Polidamas vero de morte fr̄is factus nimiaz anxi
osus in vindictam necis sui fr̄is crudeliter grecos p̄
mit. ⁊ multos ex eis interfecit ⁊ multis vulneribus le
dit eos. **N**ō faccum ē qd virtute polidamātis ⁊ pan

thasilee plurimuz insistentiuz greci sunt dare terga co
acti. quos polidamas et panthasilea ī furore gladii
persequunt. Quibus pirrus thelamoni9 7 diomedes
resistētes vnanimiter virtuose cessare fecerūt grecos
a fuga cuz iā longo uie spacio effugissent. Et cū iam
dies declinasset ad solis occasuz a plio fuit cessatuz.
Per totum otinuū igit menses vnuz otinue bellū ef
fecerunt inter eos. infra quē plusq̃ decem milia pug
natoruz ex utraq̃ parte finaliter deciderunt. 7 pan
thasilea multas interi ex suis puellis amisit. Super
uenientibus autē diebus sequentibus p9 vnus men
sis lapsuz bellum durius instaurat. 7 ex vtroq̃ late
re oueniunt actes 7 letale bellum omittit inter eos.

Pirrus bellum ingredit 7 pāthasilea similiter ex ad
uerso. ambo se letali odio persequunt. ambo in leta
lis belli furore conueniunt. Pirrus in cursu equi sui
in panthasileam lanceam suam fregit. sed eam ab eq̃
sui sella nō valuit remouere. panthasilea tamen tūc
pirrum durius impulit hasta sua. quē licet non de
cisset ab equo. fregit tamen suam lanceam in eundem
sic q̃ ipsum grauer vulnērauit trunco sue lancee in
eius persona dimisso propter quod clamor fit max
imus. 7 in vindictā eius otra panthasileā. greci plu
res insurgunt adeo q̃ laqueos cassidis pāthasilee ni
mia virtute disrumpunt. Pirrus vero in suo aiosita
tis furore persistens cum toto trunco quem gerebat
in corpore nō considerans quid inde sibi cōtingeret
panthasileā aggredit cū tunc panthasilea casside su
a careret ex viribus contra eā insurgentib9 rota quas
sata. Panthasilea aut cū vidit pirrū otra se uelociter

uentem prius credidit illum percutere. sed pirrus in paru-
tiendo velocius eam peruenit et in virtute brachiorum su-
orum cum ense suo sic grauitur eam percussit inter hume-
rum et pennam scuti quod per violentiam ictus sui sibi bra-
chium amputauit et ab eius humeri naturali iunctura
disiunxit. Panthasilea itaque mortua preceps puenit
in terram et pirrus in sue videlicet satisfactionem totum cor-
pus eius per frustra truncauit. et ipse ob multam effusio-
nem sui sanguinis ex sui vulnere defluentis se sustinet
non valens in medio bellantium cecidit semiuivus quem
sui in eius scuto ad sua tentoria deculerunt. Huellie ve-
ro panthasilee de eius morte nimium sunt turbate mo-
ri penitus affectantes. quare in vindictam necis eius to-
tis animis anhelant. In mirmidones igitur irruunt eorum
protectores carentes infinitos ex ipsa occidunt. et de a-
liis grecis tunc morti plus quam duo milia tradiderunt.
Sed quid troianis profuit tot grecorum excidium cum greci in
finita multitudine glomerati in troianos irruunt et ex
eis innumerabiles occiderunt. Scripsit enim dares quod
decem milia troianorum tunc in furore gladii perierunt
quare et relique pullos quam relique troianorum qui ausu-
gere potuerunt in civitatem se recipiunt et darissimis repa-
gulis portas in multa clausura confirmant cum non sit eis
voluntas animo neque posse ab eis egredi eam belli.

De tractatu seu prodicione troie.

Troiani igitur clausis civitatis ianuis existentes in-
clusi multo dolore torquentur cum animo eos spes ni-
la reficiat de succursu aliquo rehabendo de quo eorum
in aliquo possent sperare salutem. Ad nihil aliud ergo
vacant propterquam ad custodiam civitatis fideles et virtuosos

adhibere custodes p quos ciuitas tueat' Sciūt enī
q̄ immensa altitudo muroz ciuitatis ip̄i9 oēs ab eis
congressus exteriores excludit 7 q̄ per īfinita secula
sic inclusi possent eē securi si victualia eius nō defice
rent ad sustentationem eoz **D**e morte etiā pāthasilee
que sic viriliter du3 potuit eos defendit. 7 tor hostes
eoz ip̄a morte cōsumpsit in anxietate nimia satis do
lent. 7 multo fortius ex eo q̄ corpus eius habere nō
possunt. ut ei funera'ia debita dolentes exoluerēt. q̄
defunctis nobilibus cōsueuerunt exolui // **G**reci vero
portas ciuitatis exterius muniunt circūquaq̄ in glo
merosa multitudine armatoz. ne quis ex his qui īte
rius commorāt' libere per eas possit exire. **C**orp9 āt
pāthasilee aliqui decreuerūt ex grecis dandū canib9
ad uorādūz **P**irrus autē restitit 7 dixit illud traden
dum debite sepulture. **S**3 diomedes dixit cū per pā
thasileam tot grecoz nobiles perierunt eē sepultura
corpus eius indignum. **D**emū ad hoc deuentum est /
q̄ corpus pāthasilee in quodam magno stagno aq̄
rum vicino ciuitati troie proici deberet. **T**roianis igi
tur existentibus tantis doloribus anxiosis 7 idusis
in urbe anchises cum eius filio eneo anthenor etiā cū
eius filio polidama cōsiliuz inierunt qualiter possent
uitas eoz saluas facere ne perderent' a grecis. **E**t si
aliud facere non possent prodere ciuitatē. **P**ropter
quod statuerunt inter se loqui cū rege priamo ut ip
se rex grecoz paces appetat restituendo helenam me
nelao. 7 damnum factum per paridē in insula cithe
rea integraliter sarciendo. **S**ed o q̄ priamo feliciter
successisset si greci vellent talē concordia acceptare.

Licet enī priamus tante strēnitatis viros filios a
misisset tanta fuerit dāna perpeffus si talis fuisset ac
ceptata cōcordia poterat se uxore suā hecubā ei9 fi
liam polixenā suos etiam qui supererant filios natu
rales ciuitatem troie ⁊ eius ciues qui tunc erant per
petue cōmendare saluti. **Q**uod priamus fecisse potuit
iam ē diu tunc cum grecorum exercitu apud thebe
don existente fuit exinde per agamennōē requisit9
Nō apud quosdā vulgares in prouerbio dictū ē q̄
iuueniles tantū concordie bone sunt id ē que fiunt
in ip̄is p̄icipiis anteq̄ ptes sint expensis damnis ⁊
laboribus fatigate. **P**ost damna enī ⁊ personaz dis
pendia quis pōt ad concordia illū potius declinare
q̄ potior ē in obtinendo de discordia voto suo. **S**a
ne quis posset pro certo tenere grecos. velle tali con
cordie cōsentire post tanta eoz damna. tot eorū no
bilibus interfectis. tanta subuisse propterea dispēdi
a ⁊ iacturas ⁊ nunc precipue qui ī spe manifesta sūt
positi eos eē de presenti bello debere victores. vt se
cundum eorum intentum credant vniuersos troiāos
morti tradere ⁊ ciuitatem troie funditus euertere ī ru
inam. **Q**uare manifeste cōuict9 consiliū predictorū
ex solo dolo procedere. vt sub ip̄ius pacis tractat9
velamine humilitatē captē ⁊ habeāt proditores p
dendi ciuitatem eorū si se alio modo saluare nō pos
sent. **C**upientib9 ergo eis in cōsilio cepto persistere an
thenor ⁊ eneeas regē priamum cum grecis de pace que
renda insimul alloquunt9 presente amphyraco ex su
is filiis naturalibus iuniorē ⁊ presentibus multis no
bilibus ciuitatis ip̄ius. **R**ex vero priamus audito q̄

anthenor ⁊ eneeas sibi persuadebant de concordia trac-
tanda cum grecis statim suo ocepit in aīo qđ nō ex si-
delitatis zelo ac d. lectionis affectu procederet quod
iōi sibi sollicitè suggerebant. **S**z post multa sibi pro-
tracta suspiria eis in sua sagacitate respondit occul-
tando tñ exinde sui animi cogitatum. **D**ixit enim eis
se velle habere cōsiliū per dies aliquos supra hoc.
Qui dixerunt. si dicis te cōsiliū exīde scrutatur⁹ au-
dias ergo nostrū. **E**t si tibi displicere putaueris alio-
rū cōsilio poteris adhibere. **Q**uibus rex sic dixit. **C**ō-
siliū vestrū nō reprobo audire enī illud gratum est
mibi ⁊ ei credere si sit bonum. **S**z si a bono discrepa-
re videbit⁹ vobis displicere nō debet. si adherere ua-
leo meliori. **T**unc surrexit anthenor ⁊ stās dixit hec
verba. **D**ominerex dissimulare non potest vestra sa-
gacitas. qđto vos ⁊ vrī sitis discrimine inuoluti //
Postes enim vestri qui perdere uestraz animā ⁊ vrō-
rum affectant vrē portas obsidēt citatis iter quos
sunt plusqđ quinquagīta reges qui nihil aliud appe-
tunt qđ hāc nobilē ciuitatē urāz euertere fundit⁹ ⁊ qđ
de vobis ⁊ vestris reliquie non supersint. nec in vo-
bis ē tanta potentia qđ de eis possitisē victores nec
etiā eis resistere cū ad tantam diueneritis ipotentiam
qđ aperiende ciuitatis uestre portas nulla sit vobis p-
missa libertas nec vobis aliqđ nūc supperāt defenso-
res qđ vos ⁊ terrā vrām in eorum interessē defendāt
cū oēs filii vestri tāta strēnuitate cōspicui ī bello defe-
cerit ⁊ pars potior gēis vrē. **N**ūqđ ergo vos ⁊ nos
sic moriemur inclusi. **B**onum ē ergo vt de duob⁹ ma-
lis eligi debeat minus malum. //
Quare expedire

vobis potius videt̃ ⁊ nobis querere pacē a grecisue
restituat̃ helena menelao pro qua tot sunt nobiles ī
terfecti. cuꝫ paris qui eā pro uxore tenebat clausit
diē extremum. ⁊ q̃ restituant̃ oīa grecisque per pari
dem ablata sunt in insula citherea. **T**unc āphimacꝫ
regis filius naturalis exurgēs multū dictis antheno
ris contradixit ⁊ ei exprobrās q̃ dixerat dixit anthēo
ri. **Q**uā spem de te rex ⁊ nos amō gerere possumꝫ qui
cū deberes erga tuū regē ⁊ ciuitatē tuā aīm firmū ha
bere ⁊ pedes omni firmitate subnixos. nunc te vide
mus penitus vacillare. ⁊ ad lapsum dirigere pedes
tuos. ⁊ qui mori nobiscū ⁊ viuere deberes affectiōe
firmissima. nunc reuoluto mātello persuadere nobis
irreuerenter inēdis. q̃ rex noster grecoꝫ pacem appe
tat in tante sue declinatiōis obprobrio quē deberes
tue probitatis virtute in sua debilitate fulcire? **S**ane
quia durus ē hic sermo quē proponere studuisti pri
us viginti milia hoīm destruēt q̃ contingat perfu
ci sermo tuus cum non ex fidelitatis zelo processerit
sed detestabil̃ p̃ditōis errore. **M**ulta igitur alia ob
probriosa uerba contra anthenorē p̃tulit āphimacꝫ
Sz eneeas nisi ē mltū uerbis dulcibꝫ āphimacū refre
nare. **D**icēs postreō amō nobis aliqua spes nō ē cō
tra grecos iure agressus nec audere citatis nrē portas
aperire hostiliter contra eos. **A**lia igit̃ via deiceps no
bis ē utilior exquirēda q̃ nō nisi per pacē p̃t salubri
us p̃curari. **R**ex vero priamꝫ ad hec aī sui motū tē
perare nō valēs multā alias prumptꝫ ad irā contra ā
thēorē ⁊ eneā eos icrepādo sic dixit. **Q**uomodo po
testis erga me in tante crudelitatis ⁊ infidelitatis

audacia sine pudore vexari? Vere per vos stimulo
desperationis anxior et inuoluo cum quicquid ego hac
tenus usque nunc fecerim aut gesserim contra grecos non nisi
instinctu vestri consilii sum aggressus? Hone cum tu domine
athenor a grecia rediisti pro querenda a grecis exionap
suasisti mihi ut paridem in greciam destinare grecos hos
tuliter prodaturum? Nunquam a mea processisset audacia guer
ra contra grecos in tanta mea pacistranquillitate promo
uere. Sed tui falsi consilii monita et continui stimuli tuiser
mones me ad tante presumptiois audaciam commouerunt
Et tu domine enea quam te cum paride contulisti nonne
fuiisti actor consilii principalis ut paria helenam raperet
et duceret in hoc regnum? Et tu et fuisti personaliter
aditor ipsius qui si tunc dissuadere paridi voluisses
numquam vidisset helenam muros troie. Et nunc pro omnium fi
liorum meorum necem et pro tanta mea dispendia et iacturas
in consilium irreuerenter assurgitis ut grecorum pacem
exquiram quam me sic ipse sic crudeliter finaliter destruxe
runt. Gane non est tale consilium exequendum per quod
mihi laqueus preparatur ut finiam in tanti dedecoris
obprobrio vitam meam. Eneas vero nimium commo
tus ad iram multa verba contra regem priamum protulit
appullosa propter quod tunc athenor et enneas reces
serunt a rege in verbis nimium iracundis. Priamus ita
que multo dolore confusus multas prorupit in lacrimas
dum aperte percipit et probabiliter timere potest ne athe
nor et enneas in grecorum manus tradantur et prodant circa
tem ut greci ipsum exinde nequiter morti tradant. Cuius
rei causa cupiens ipsos in eorum proditoris opibus
peruenire. Amphimachum filium suum ad se secreto vocauit

quē his verbis allocutus ē dicēs. **C**are fili nōne ego
tuus sum genitor. ⁊ tu a me genitus. cū sic simus san
guinis iuncturis vniti. ne per mortis discidiū inuicē
separemur duz possumus occurrā. **S**cio enī q̄ isti
duo antenor vīz ⁊ enēas tractare intendunt. q̄ gre
ci nos interficiāt. ⁊ eis prodant ciuitatez. ⁊ iō nō est
iniquum ut ipi cadāt in foueā quā intendūt aliis p̄
parare. **P**roposui enī ambos interfici āteq̄ per eos
interficiamini a grecis. **Q**uod si cōmode fieri p̄t cras
in sero cum ad consiliū veniēt cōsilio celebrato vo
lo in hoc palacio cū aliq̄bus nr̄is secretis fidelibz te
latere. vbi statiz tu ⁊ alii irruatis in eos ⁊ ābos mor
ti crudeliter contradatis. qđ āphimachus fideliter exe
q̄ regi spondet. necnō ⁊ quod cōdictū ē nimīū inter e
os occulte tenere. **S**z nihil occultum fit quod nō va
leat reuelari. **E**t rustici asserunt q̄ terra vomit ⁊ pro
palat archana. **I**gnorat̄ qualiter ad enē peruenit no
ticiā consiliū regis priami quod habitū extiterat de
morte duorū. **S**tati enēas ⁊ antenor proditiōē ci
uitatis euz q̄busdā eoz oplicibz iurauerūt. p̄ponen
tes ad cōsilia regis priami si eos euocari cōtingat nō
ire nisi cum magna multitudine armatorū. **E**rat enī
tūc enēas valde potēs in ciuitate troieī cōsanguineis
⁊ amicis. ⁊ nullz de ciuibz ditior erat eo adeo q̄ rgi
potētia poterat coequari. **S**ilī ⁊ antenor q̄ in multa
cōsanguineoz parētela vigeat. ⁊ inter se multas vi
as exq̄rūt qualiter cū grecis loqui valeāt de ciuitate
p̄dēda habita a grecis securitate sincera. q̄ ipi de p
sonis eoz ⁊ rebz necnō ⁊ cōsanguineoz suoz penit
salui fiāt. **I**nterea rex priamus antenorē ⁊ enēā ad se

venire mandavit pro habēdo cōsilio quid de factis
incūbentibus sint facturū cupiēs sue intentōis ppositū
finaliter cōplere. **S**z antenor ⁊ enneas ut inter se
cōdixerāt ad regē priamū in multitudine se conferūt
armatorū. **Q**uod rex ipse uidens āphimaco manda
uit. ut a precepto sibi facto resistat. **S**equenti uero
die rex priamns mandavit oēs troianos ad colluquū
cōuenire. ⁊ eis venientibus enneas assurgens monet ⁊
suadet cū grecis pacem eē tractandā. cui oēs troiani
unanimitē cōsenserunt. **A**d quod dum rex ipse resiste
ret enneas dixit ei. **A**d quid domine rex reniteris? **V**e
lis nolis de pace tractabit ⁊ fiet etiā te invito. **E**d
postq̃ rex vidit q̃ sua cōtradictio non valeret malu
it consentire. q̃ sub cōtradictōis errore ciues suos
ad scandala prouocare. propter quod dixit enee //
Cūcūq̃ vobis faciendū videt de pñci negotio fa
cite. cū ⁊ mihi q̃cūq̃ dide feceritis videat acceptū. **C**ōi
cato igit cōsilio antenor eligit in legatū. ut vadat
ad grecos pacē cū eis cōnimode tractatur ⁊ colloq̃o
dissoluto troiani in signum pacis cū rāis oliuaz mu
ros citatis ascēdūt quod p̃cipiētes greci troianis fēd
dunt perceptibilia signa cōsensus. propter quod an
thenorē per murum descendere faciūt ciuitatis ⁊ eo a
grecis recepto ⁊ agamennoni pñtato. **R**ex agāmēnō
cū grecis regi crete diomedē ⁊ vlixi totū negociū cō
miserūt ⁊ q̃cūq̃ dicti tres cū quarto eis anthenore ad
iuncto de predicto negotio sint facturū omnes greci
ratum habere perpetuo p̃miserunt. ⁊ eis ordinatis
pro parte oīm grecoz iporū ad seruandum oīa su
pradicta corporali sacramēto firmarūt. **Q**uā p̃dcis

tribus cum anthenore prefato segregatus in partem
Anthenor dolositate repletus promisit eis prodere
ciuitatē. sic q̄ de ea libere faciāt uelle eoꝝ dūmō ip̄m
⁊ eneā firmiter asscurēt de personis ⁊ oīm osangui
nioꝝ eorū dē. quos ip̄i duxerint eligendos. ⁊ q̄ sibi
et enee omnes possessiones suas ⁊ cetera bōa sua sal
ua faciēt. sic q̄ libera eis ⁊ sine dānoꝝ lesione dimit
tant. **E**t hoc p̄dicti tres firmiter attente eidē anthēo
ri iurauerunt. **V**erū tamen q̄ res ip̄a teneri debeat in
secreto donec suū sortiāt effectū ne forte ip̄o negoci
o propalato contingat ip̄ius effectus impediri. **N**o
net eos anthenor attente. ut quod dictum ē iter eos
ip̄i sub sigilli taceurnitate osignent. **E**t ut res ip̄a
sit melius in secreto ⁊ aliquo colore quesito melius p
agar. petit anthenor a grecis ut rex. talcibius senec
tute grauatus (cui facilius sit credēdū) cuz eo se diri
gat apud troiam. qui ficticie uoluntatem troianorū
exquirat si pax communiter grata sit eis. ⁊ quid gre
cis facere uelint pro predicta pace firmanda. ⁊ nihil
ominus anthenor postulauit a grecis p̄thasilee cōr
pus sibi concedi. quod greci sibi cū difficultate max
ima ⁊ multarum precum laboribus concesserunt. **O**b
tenta igit̄ a grecis licencia anthenor ⁊ rex talcibius
ad ciuitatem ueniunt/intrant in eam. ⁊ regi priamo
notificant aduentum eorum. **S**equenti uero die
rex priamus ciuibz ciuitatis troie ad colloquium o
uocatis pro legatione anthenoris audienda manda
uit anthenori. ut quod ip̄se cum grecis tractauerat
in communi audientia omnium explicaret. **A**nthe
nor uero uolens sue dolositatis commentūz callide

palliare longū ostendit in sua verboꝝ p̄latione ser
monem asserēs in verbis suis de multa grecoꝝ po
tentia de eoꝝ legalitate ⁊ firmitate in promissis ba
bita semper ⁊ ubiqꝫ propter quod ꝑ grecis callidū
argumentū iduxit de firmitate treugaz. quaz pars
aliqua per eos nunqꝫ extitit victata. **T**em adiecit de
debilitate nimia troianoꝝ ⁊ q̄liter ad nihil aliud sint
deducti. nisi ut in cōtinuis lacrimis ⁊ multa anxietate
dolorꝝ otinue flebilē viā ducant. ⁊ iō astruere per
verba sua nimium ē inuisus. quod amō eēt utile ⁊ sa
lubre viā pacis diligenter exquirere ⁊ inuētā diligen
tius eā sequi per quā posset eorum lacrimis ⁊ lamen
tis finis imponi. **A**ddidit etiā qꝫ ad hoc cum grecis
pueniri nō pōt nisi per auri ⁊ argenti maximas q̄
titates in restorationem grauiuz damnoꝝ eoꝝ que
propterea sunt perpeffi. ꝑpter quod ōnibus in suo
s̄mōe suasit h̄ntibꝫ pecuniā specialiter ip̄i regi ut ad
relevationem tantoꝝ dolorum eorum manus apiāt.
Cū secundū vulgare ꝑuerbium dictū sit. **M**elius est
marsubiis pecuniarius accommodare dolores q̄ cor
dis continuis doloribus anxari. **V**ez cum nundū
a grecis potuerit finalem cognoscere voluntatem pe
tuit ⁊ laudauit ut enneas cum eo ad grecos se offerat.
ut ambo simul a grecis voluntatem eoruz finalē eli
ciāt. ⁊ de obseruādis ꝑmissis per antenorē sint greci
in maioris roboris firmitate. **D**ictū uero antenoris
cōiter omnes probāt. **Q**uare antenor ⁊ enneas se ad
grecos cū redeūte rege **E**alcubio ostulerūt. **R**ex uero
priamus colloquio dissoluto suam secreto recepit ī
aulā ubi multas lacrimas ꝑ dolore ī nimia āxietate

profundit offerens in corde suo proditorias dolosita-
tes antenoris et enee. et quod omnes filios suos amise-
rit tanta strenuitate conspicuos. et tanta fuerit clāna
perpessus. et nunc quod deterius ē necesse mihi est ut
me redimā ab eorum manibus. qui tanta in dispendia
intulerunt. Et quod preteritu redemptionis ipsius a me
totum aurum exhauriant quod multo tempore cumu-
laui. ut demum spoliatis omnibus bonis meis in pro-
fundū paupertatis immergar. Et o utinā eē possēz de
mea vita securus. Et sic rex priamus quid faciat ig-
norat cum necessitate coactus illorum habeat. prosequi
voluntatis qui totis eorum viribus ad suā animā
delendam penitus et perdendam prorsus anhelant.
Helena vero sciens quod pax erat tractanda cum grecis
et quod eneeas cum antenore erat iturus legatus ad gre-
cos sub noctis tenebris ad antenorem se contulit
in secreto et rogavit attente. ut cum menelao dudu-
m viro suo de ea pacem et reconciliationē tractare debe-
ret. ut ex sola sue misericordia pietatis ab eo pacis
gratiam valeat obtinere. quod antenor gratanter
pro ea se contulit tractaturum. Et sic helena recessit
ab eo et in regium palacium se recepit. Interi autē glau-
cus antenoris filius honorifice sepelitur. Et de cor-
pore pāthasilee fuit tunc per regem philimenem troi-
anis acceptantibus ordinatum quod ibumatum interit
remaneret donec pace tractata rex philimenis deferrēz
in regnum amasonum corpus ipsum ubi deberet in
regno suo tanquā corpus regine more regio sepeliri.
Antenor autem et eneeas se conferunt ad castra
grecorum ubi cum illis tribus quos greci elegerant

de prodenda ciuitate firmis tractauerunt et de reco
siliatioe helene cum menelao sunt ab ipso firma grati
am affecti. propter quod greci statuerunt vlixem et
diomedem cum anthenore et enea apud troiam ire lega
tos. Quibus intrantibus ciuitatem gaudet vulgus nam
cum ambo sint reges et valde discreti per eos putat
pacem facilius percompleri. Sequenti uero die in ma
oem troiani in regis palacio conuerunt rege mandan
te per colloquio celebrando ubi tunc surrexit vlixes.
et in suo sermone verborum dixit illis grecos duo pe
tere viz restorationem danorum in auri et argenti max
ima quantitate. et quod amphimachus perpetuo relegetur ab ur
be sine spe aliqua redeundi. quod totum anthenor do
lose procurauit amphimacho pro eo quod restitit uerbis e
ius quam primum ipse cum enea dixit priamo pacem cum gre
cis esse querendam. **Q**uoniam expedit sapienti illam de se ha
bere cautelam. ne turbationis et seditionis tempore
sit ante alios prolocutor. et quod ipsemet ponat custodi
am ori suo. Prolocutio enim amphimacho danum fuit
Huncque enim anthenor alias relegendis exilium procu
rasset. Sed deus qui sepe iniustas ulciscitur iras punit
homines pena quam aliis procurauit. Nam et ipse antheor
enea tractante fuit a troia perpetuo relegendus. per se
quentia presentis historie declarabunt. **E**xistentibus
igitur vlixem et diomedem inter troianos in regis palacio
per colloquio simul iunctis repente factus est mirabilis
sonitus inter eos et vociferationes multe quasi clamantes
audite sunt in ingressu loci. ubi predictum collo
quium tractabatur. propter quod vlixes et diomedes val
de perterriti timuerunt ne tumultus populi irrueret in
t

in eos ad mortem ipsoꝝ. s. aut offensam **A**lii putave-
runt filios regis priami eẽ qui ad captionem ipsoꝝ
duoꝝ regum legatoꝝ diomedis sez ⁊ vlixis. ppter
terrelegationem apbimaci anbelarent. **S**z diligenter
exquisita cã ipius sonitus ⁊ clamoris nullo mō per-
cipi potuit quidnã esset. **Q**uare colloquio dissoluto
oẽs qui venerãt in regium palaciũ recesserunt ab eo
Anthenor uero vlixem ⁊ diomedẽ secretũ traxit in lo-
cum ubi satis secure loqui poterãt de dolosis archa-
nis eoꝝ. **E**t solis tñ cõsidentibus illis tribus vlixes
dixit anthenori. **A**d quid trabis tantis expetitõib⁹
vota nrã ut res nobis a te promissa suũ cõsequatur
effectum. **D**ixit anthenor. sciunt dii volũtatẽ meam/
quia ad nihil aliud inuigilo cum enea nisi qđ pmissa
vobis p nos celeriter cõpleant. **S**z impedimento vo-
toꝝ nostroꝝ est quedã mirabilis structura deorum
quã meo vobis (si placet) explicabo sermōe. **C**ui dix-
it diomedes. **P**lacet ⁊ gratũ ẽ nobis. **C**uib⁹ ãthẽor
sic ait. **C**ertum ⁊ indubitatum est in hac vrbe. qđ rex
ilius qui primo ilion fundavit in troiam unde ilion
ex suo nomine dictum ẽ. statuit in honorem deẽ pal-
ladis magnum templum in hac vrbe constructũ qđ
cum totum eẽt perfectum in muris ⁊ non superesset ni-
si cõstrui solum tectum ex celo quoddam mirabile sig-
num ⁊ quedam res nimium virtuosa descendit ⁊ iux-
ta magnum altare diuino ministerio seipsum affixit i
muro. ubi ex tunc usq; nunc semper stetit ibidẽ a ne-
mine se batulare permittit a loco. s. ubi ẽ nisi a custo-
dibus suis tñ. ⁊ nunc a solo suo custode viz sacerdo-
te thobãte. qui illud in diligentia magna custodit.

eius tamen materia ut ab ip̄is custodibus enarrat̄
p̄ maiori parte consistit ex ligno . cuius ac generis
signum sic a nemine nosci potest. nec etiam sciri qua
liter in sui forma in qua potuit eē fictum. **D**ea vero
pallas cuius palladis beneficio troianis dicit̄ attri
butum edixit qualis virtus consistit in ip̄o signo. que
talis ē ut donec ip̄m signum sit intus in templo vel i
fra menia ciuitatis troiane nunq̄ ciuitatem ipsam a
mittant nec troiani reges ⁊ heredes eorum. **N**ec ē enī
spes certissima troianoz̄ propter quā securi viuunt
Troiani non timentes ip̄ius urbis excidium aut rui
nam. **H**uius autem signi nomen pro eo. q̄ a dea pal
lade credit̄ eē datum palladium cōter appellat̄. ad
hec diomedes anthenori amice si ita ē de palladio ut
tu dicis supersticiosus ē penitus labor noster cum ci
uitas propter palladium capi non valeat. nec habe
ri. anthenor vero respondit. si de mora nostra mira
mini. quare promissa nobis non sunt cōplemento mā
data. **N**ec ē sola causa quare dilata sunt usq̄ modo
Sed cū ego bucusq̄ tractauerī cum sacerdote custo
de de palladio vobis dando furtive. de quo certaz
tam habemus fiduciā pro quadam auri maxima q̄
tate a me ip̄si sacerdoti promissa. vnde ifallibiliter
certi sumus q̄to primo erit palladiuz̄ extra menia ci
uitatis ad vos illud destinare curabo. ⁊ tunc p̄ cer
to perficiet̄ in omnibus votum vestrum ⁊ sic iter e
os fuit predictum cōsiliū dissolutū **Q**uibus antere
cessum eoz̄ itez̄ dixit anthenor. **C**arissimi ne presēs
nostrum cōsiliū sit suspectum in eius mora oportet
me ad regem priamum accedere ⁊ ficticie sibi dicere.

ut negotium nostrū vere in suo eē sit latēs quod vo
biscum tractauerī de habēda a vobis certitudie quā
ab ipso rege ⁊ eius ciuibus intenditis vos habere. Et
sic mutuo inter se data licencia ad regem priamū an
thenor accessit.

**De captione ⁊ destructione troie ⁊ morte regis pa
mi ⁊ eius uxoris ⁊ eius filie polixene.**

Alixē igit⁹ ⁊ diomede ad grecorum castra reuer
sis antenor dixit regi priamo . ut mandaret
omnes ciues ad colloquium ouenire. Quibus oueni
entibus antenor ī serie sui sermonis significauit eis
tractatum eē cum grecis qđ pro pace firma tenēda dē
tur eis viginti milia mercarū auri ⁊ totidem de argē
to ⁊ onerū centum milia de frumento. propter quod
ordinatum fuit inter eos qđ infra certorū diez spacū
um predictę qđitates colligi debeāt ⁊ haberi. Quib⁹
habitis ī assignatione earū de firmitate pacis a grecis
inuiolabiliter obseruāda securitatis cautele firmiter
exponent⁹. Donec at̄ dabat⁹ opera per troianos ad
qđitates ipsas studiose colligendas antenor ad sa
cerdotem thobantē palladiūq; custodē sub noctis ta
curnitate se contulit maximā qđtatem auri in magno
pondere secum ferēs. quā obtulit sacerdoti thobāci
⁊ ambobus existentib⁹ in secreto ei dixit antenor.
Ecce auri qđtatas tā maxima qua dū vixeris tu ⁊ be
redes tui poteris semper diuitiis abundare. Accipe
tibi eā ⁊ da mihi palladium qđ custodis . ut illud
mibi liceat absportare. Neminē enī sciri poterit qđ a
nobis duobus solummō omittet⁹. Sane sicut tu iten
dis vitare troianorum infamiam sic et ego. Pri⁹ enī

mallem mori q̃ a troianis oīra me possit imp̃gi me
fuisse sc̃z huius omissi participem uel actorē. ¶ Pro
pono itaq̃ si feceris illud statim vlixi trāsmittere ual
de secreto penes quem dum postea eē sciet̃ soli vlixi
poterit culpa eius ascribi. Dicit̃ enim vlixem a tēplo
palladium subtraxisse. ⁊ nos duo erimus ab oī ino
centie crimine penitus excusati. ¶ **T**hobas vero sacer
dos quasi pro maiori parte noctis illius violenter f̃
stitit verbis anthenoris. Sed demum anteq̃ anthēo
ri subtraheret̃ de nocte libera recedēdi facultas tho
bas illaqueatus auri cupiditē palladii subtractionez
anthenori sponse ocessit quod anthenor statim abs
portauit a templo. ⁊ statim eadem nocte per nunciū
suū illud trāsmisit ad grecos. quod vlixi protin⁹ fu
it assignatum. ¶ Postea vero fama dicente publice
dictum ē q̃ vlixes sua sagacitate interceperat illd̃ a
troianis. ¶ Sed o di ex quo thobas sacerdos elegit
ciuitatem suā proditorie malle perire q̃ aurum p̃dē
sibi datum. quis locus tutus eē poterit aut securus si
sanctitas incorrūpēda corrumpit̃. Sane nō ē in sa
cerdotibus nouum istud in quibus ex antiquo aua
ricia oīm viciōrum mater suas radices affixit. ⁊ in
gluuiosa cupiditas suas medullas. Nullum enī scel⁹
pōt eē tam graue. quod ad omitterēdū illud sacerdo
tes in fulgore auri subitam non recipiant cecitatem.
Sunt enī auaricie templum ⁊ cupiditatis auxilium.
Dum troiani uero promissaz q̃ritatem auri ⁊ argēti
⁊ frumenti colligerent ⁊ eam in templo minērie pōe
rēt oseruandam donec integraliter possit haberi. ¶
Placuit eis deo appollini in tēplo ip̃o solēne sacrifici

cium celebrare in multitudine aialium occisorum . que
dum aialia ipsa super altare fuissent apposita ⁊ imit
teret ignis ad oburendum ea ad sacrificium deputa
ta duo inter eos subito miracula contigerunt. **P**rimū
itaq. fuit illud quod ad sacrificiū nullo mō potuit
ignis accendi. ⁊ cum fuisset fere decies attemptatū ig
nis statim extinctus resolvebat in fumum. sic q. nul
lo mō ad sacrificandū potuerant troiani ignē accen
sum habere. **S**ecundum uero miraculū fuit illud. q.
dū interiora aialium ipsorum ad sacrificandum para
ta eēnt sup altare quedam aquila volans in aere in
sue vocis clamore descendit. et irruēs super altare ra
pacibus vngnibus suis oīa interiora predicta sustu
lit ab altari. ⁊ ea in naues grecorum adduxit. **T**roiani
autē stupefacte sunt valde ad ea que sic eis videntib⁹
acciderunt ⁊ quasi oēs uere percipiūt per signū pri
mi miraculi deos eē contra eos ad iracundiā prouoca
tos. **S**⁹ pro utroq. miraculo ad significationē eorū
habendo cassandre consilium diligenter exposcunt. **¶**
Que pro primo signo dixit eis apolline⁹ indignatū
ex eo q. templū eius per eos in effusionem sanguis
humani extitit violatum cum in eo fuerit interfectus
achilles. **S**⁹ expedit propter hoc vobis ire ad sepul
chrum achillis ⁊ ibi lumen accendere. de quo lumine
accendet in eorum sacrificio tale lumen quod nulla
tenus extinguet. quod ⁊ factum ē. **D**e secundo uero
miraculo cassandra troianis asseruit proditionē ci
uitatis apud grecos sine dubio eē tractatam. **S**acer
dos at calcas de his miraculis interrogatus a grecis
secūdam signum dixit significare captioneē ciuitatis

ab eis tempore valde breui. **I**nter hec at calcas cum
crisis sacerdote psuaserunt grecis. qd deo apollini sa
crificia eoz offerrent quod statim factum e. **P**ost sacri
ficiuz uero factu sacerdos crisis maiores eoz exer
citus consuluit in secreto ut fieri faciat in similitudinē
equi quendam magnuz equū ereum. ut i eo saltē pos
sent mille milites ostipari. qui equus fiet secūdu qd e
go decreuero. nam hec ē oīm deoz uere voluntas //
Hic at equus fiet magisterio ⁊ arte apū sapientis ar
tificis in quo ostruentur quedam clausure sic artificio
se oposite. qd ab exteriori parte aspectibus hoīm nō
patebunt. per quas cum locus erit ⁊ temp⁹ ab eo exi
re valeant p̄dicti milites ostipari. **Q**uo facto ⁊ equo
ip̄o perfecto occulte mille militibus introductis peti
tis a rege priamo. ut equū ip̄m in honorem palladis
dee in ciuitatem ⁊ in templū suū permittat iterare uo
bis eam occasionem pretendētibz qd cā cuiusdam
voti v̄ri soluendi uoueritis ip̄i dee. propter subtrac
tionem palladi. quā fecistis a templo eius. //
Ad crisis
at consiliū sacerdotis ⁊ prouisionem ip̄i⁹ cum maxio
labore artificuz sine intermissione alia factus extitit
equus ip̄e. **P**erfectus tamen ⁊ opletus ultimo anno
captionis ciuitatis ip̄ius. //
Reges at qd uenerāt apud
troiam in auxilium regis troie de quibus superius dic
tū ē percipientes tam vile pactum qd rex priamus cū
grecis interat oēs cum suis recesserunt a troia. ad eo
rum regna priamo dimisso tendentes. ppter quod
rex philiments qui cum duobus milibus militū troi
am aduenerat cum ducentis quinquaginta tñ sibi su
perstitibus recessit a troia in comitiua viz puellarū.

cp

et corpore panthasilee de quibus mille puellis non su-
pererant nisi tamen quadrigente earum excepta regia et tam-
diu festinauerunt per dietas eorum quod ad eorum optatas
peruenerunt prouincias. **S**equenti uero mane ut ficti-
cie dictum extiterat de pace iuranda in medio campo
rum extra muros ciuitatis sanctuariis ordinatis a
grecis. **R**ex priamus extra ciuitatem egressus in suo
rum maxima comitiua tam ipsi quam greci iuxta formas
sacramenti tenere pacem firmiter iurauerunt. **Q**uare
diomedes primo iurauit pacem ipsam inuiolabiliter
obseruare secundum quod antenor disposuit inter eos.
et cum greci postmodum fregerunt pacem ipsam dicunt se non
fuisse periuros pro eo quod cum antenore conditiones ci-
uitatis et pacem ficticie tractauerunt quod verum est licet
in prouerbio dictum sit. **Q**ui artificiose iurat artificio
se periurat. **S**ic enim ut iurauit diomedes maiores
grecorum ceteri iurauerunt. **R**ex itaque priamus cum omni-
bus troianis suis deceptus et ignarus pacem ipsam non
ficticie sed absolute iurauit quibus prestitis iuramen-
tis dum rex priamus pro certo putaret iuramenta a
grecis facta dolo carere. belenam grecorum regibus
restituit. et eis eam in humilibus precibus commenda-
uit. rogando ne aliqua iniuria sibi inferret. quod greci
ficticie letis vultibus annuerunt. **G**reci uero cupientes
exequi dolose fraudis eorum insidias rogant priamum
ut equum ereum quem in honorem palladis se fecisse
dixerunt. ut sit eis propicia in recessu in ciuitate troie
iubeat intromitti. et coram templo minerve locari. ut
dea pallas in talis encenti oblatione sedata. pro fur-
to palladii in eorum reuersione cum nauibus eorum

ad propria absq; maris periculis eos salue nauigare
permitterat. **L**icet enim rex priamus ad petita nullate
nus respondisset. **E**neas tamen ⁊ antenor faciendū
esse dixerunt asserentes q; tale encenium ad ciuitatis
decus perpetuo sit mansurum. **T**huc itaq; rex pri
amus annuit. q; enneas ⁊ antenor dolosis fraudib;
concesserunt. ⁊ interim greci promissum aurum ⁊ ar
gentum a priamo rege percipiunt. ⁊ onera frumenta
ria eis parata eoz deducunt ad naues ⁊ onerāt ī eis
dem. **U**niversi vero greci conuenientes in vnum eoz
maximo deuotōis affectu. cum eoz pcessibus sacer
dotū cū funibus ⁊ aliis necessariis trabunt equū. ⁊
usq; ad portā ciuitatis deducūt. **N**ō enim porta fuit
tante laticudinis ⁊ altitudinis spaciofa. q; p eā posui
set equus ipse omode introduci. propter quod neces
sariū extitit q; ex muro ⁊ porta in tantum demoliri
deberet. quod fieret ad introductionem p̄ius equi
altitudinis ⁊ laticudinis spaciose. **Q**uo facto equum
ipm in ciuitatem troiani ciues cum multo gaudio in
troducunt. **S**ed nō ē nouū ut extrema gaudiū luctu oc
cupet. cum troiani ciues ⁊ maiores eorum ex cecis in
cidis facti ceci nō equū (licet equū fata statuerūt)
sed mortem potius eorum visceribus ipsississent. **T**im
miserūc enī greci ī predictū equū quēdānoīe sinonem
cui greci clauēs assignauerāt ut oportūo captato tē
pore apiat clausuras ostructas ī equo ⁊ cū p̄mū pec
peret troianos per eoz hospicia dormiēdo q̄sere
ipsis foris exntib; signum dar; ī flāma ignis accēsi.
ut greci omodius ciuitatez possent ītrare ⁊ habilis
possent morti tradere dormientes. **E**odē at die greci

insidiosè quesito colore miserunt ad priamum . se a
troia velle recedere ⁊ apud tenedon se primo confer
re . ubi helenam occulte recipere statuerunt timentes si
ip̃am in troiam reciperent . ne forte tumultus in exer
citu grecoꝝ insurgeret contra eam . ut ip̃az exide mor
ti traderent . **N**ec eēt tunc qui posset eā sua defensiōe
tueri . // **I**blacuerunt igit̃ priamo velud ignaro ficticie
verba grecoꝝ ea reputans eē vera . // **U**nde grecis ip
sis ascendentibus naues eoꝝ ⁊ velificantibus a lito
ribus troianoꝝ . **T**roianis eis videntibus exide fac
tis lenis greci apud tenedon applicant parum ante
solis occasum ibiq; eis in multa iocunditate cenātib⁹
superueniēte noctis umbraculo oēs se armis bellicis
munierunt ad ciuitatem troie se ī magno silētio ocu
lerūt . **Q**uōd vero postq̃ pcepit troiāos iuisse dormi
tuz egressus ab equo reſeratis clausuris iā ignē accen
derat ⁊ grecis aduenientibus signuz dedit . q̃b⁹ icō
tinēti p̃ muꝝ porte d̃scissuz igrediētib⁹ citatē . ⁊ egre
dientib⁹ militibus q̃ in equo extiterāt ostipati ī troi
anos viriliter irruūt q̃ secure ī eoꝝ dōib⁹ dormiētes
nulla formidīs titillatōe opūcti sine spe aliqua hos
tilis īsultus secure ī eoruz hospiciis morabāt ⁊ p gre
cos eoꝝ fractis ianuis ⁊ undiq; equassatis greci as
cendunt hostiliter domos ipsas quoscunq; de eis in
ueniunt discretione sexus non habita vel etatis vio
lenter occidunt exponentes preciosas eoꝝ diuitias
prederapaci cum omne preciosuz eoꝝ ab eis rapiāt
⁊ expilent . sic q̃ anteq̃ illucesceret dies illa plusq̃ vi
ginti milium hoīm gladio perimerunt . ciuitatis tem
pla ipsius crudeliter spoliantes . // **C**lamor igitur

maximus exuberat undecunq; in funestis vocib; oc
sorum **E**t rex priamus tam turbido audito clamo
re statim agnouit se prodicum ab anthenore ⁊ enea ⁊
in multa lacrimaz copia anxiosus surgit a stratu ⁊
inducis vestibus quibus potuit subito quasi p̄cep̄s
sua descendit ab aula. ⁊ in templum apollinis se rece
pit quod in palacio suo erat putans statim se ab hos
tibus morti tradendum. ⁊ nullaz posse se spem habe
re viuendi. **Q**uare corā magno altari pron⁹ occubu
it indubitancer mortem expectans. **C**assandra uero
q̄si demēs effecta sola fugit ⁊ minerue templū itrauit
vbi suorū oīm exidū grauiter lamētat̄. **E**t cetero uero
regine ⁊ mulieres in regis palacio in multis lacrimis
⁊ dolorib; remāserūt. **A**dane aut̄ facto in ip̄o lucis di
luculo greci sub ductu āthenoris ⁊ enee publicoz sue
patrie proditorū in magnū iliō irruerūt nulla ibi de
fensione per troianos inuenta. p̄pter quod uniuersos
quos ibi reperiunt morti tradunt. **P**irrus uero
in predictum apollis tēplū igress⁹ vbi rex priamus
mortē p̄priā expectabat ī eum irruit ēse nudo ⁊ ī o
spectu ip̄iorū āthenoris ⁊ enee ductoz ip̄ius regē pri
amuz corā altari neq̄ter interfecit. sic q̄ in multa sui
effusione cruoris maior pars altaris extitit īde made
facta. **H**eccuba uero ⁊ ei⁹ filia polixena se fuge dede
rūt. ⁊ quo fugiāt p̄rs⁹ ignorāt. **E**is tñ fugiētib; ob
uiauit eneas. cui heccuba sic dixit in multo sui furo
ris ardore *Ha neq̄ proditor vn̄ a te procedere potu
it tāte crudelitatis īpietas ut r̄gē p̄amū a quo tāta
magnalia suscepisti tāto ab eo magnificat⁹ hōī pas
s⁹ fueris īterfectoīseī⁹ ad eū ducē quē debuisti saluā*

Prodidisti patriā tuā ⁊ urbem in qua natus fuisti ⁊
in qua fuisti tanto tpe gloriosus. ut eius ruinā aspi
cias ⁊ eius incendia videre non horreas quibus fu
mat. **S**altim istius misere polixene tuus ipius anim⁹
misereri dignetur. ⁊ neq; tuus oculus ei parcat. ut iter
tot mala que feceris tibi saltim possit attribui hoc
modicum bonū egisse. ut eā saluare (si potes) omnino
percures anteq; in manus grecoꝝ incidat qui eam in
terficiāt vel turpiter debonestent. **A**d beccube igitur
uerba motus eneeas polixenā suscipit ⁊ eā incognite
secū ducit. quam in secreto loco designat. **T**helamoni
us uero atax de templo minerue andromachen quodā
hectoris uxore abstraxit ⁊ cassandrā ⁊ secū ducit v
trāq; ⁊ menelaus belenam abstractā ab aula regīa ī
qua erat lectus abduxit. **S** ⁊ greci in eoꝝ seuitia per
sistentes totum ilion fundit⁹ euertere studuerūt ⁊ in
citatem troie summis crebris icēdis eā flāmis rapa
cibus exposuerūt omnino cremandā propter qđ rota
neptunia troia fumat ex qb⁹ magna palacia corru
unt ⁊ exulta subitis pereūt in fauillis. exceptis do
mibus proditoꝝ que signo dato illese ab incendio
sunt seruare. **E**uersa igitur tota quasi funditus cita
te rex agamemnon in magno templo minerue omnes
maiores exercitus statuit conuenire quib⁹ ducenēti
b⁹ statim ibide⁹ agamennō de duobus eos sollicite re
quisiuit. **U**no sc; si seruanda sit fides illis quoz o
pe greci facti sunt victores ⁊ dñi ciuitatis viz athēo
ri ⁊ ene. **A**liud qđ mod⁹ sit ⁊ forma seruāda in diui
dendis spoliis diuitiis ⁊ thesauris ex citate quesitis.
Sed grecoꝝ responsio fuit illa. ut troianis videlicet

antenorē ⁊ enee principibus Factionū seruanda sit
fides per quos greci dñi facti sunt urbis. ⁊ oēs opes
a ciuitate quesite ī publicum veniant distribuende p
oēs sūm vniuscuiusq; status merita ⁊ labores. **S**ed
thelamonius atax adiecit belenam nihilominus mor
ti tradendā p quā tot mala greci tantis temporibus
subierunt. Cuius cōsilio multi ex ipis regib⁹ adheserūt
⁊ uix agamennō ⁊ menelaus tunc belenam defendere
potuerūt. cum maior pars regum ī exterminū belene
vnanimiter cōuēssēt. **V**ex rex ulixes in contrariā de
clinando sententiā. in tantū suis sermonibus ⁊ or
dinato mō loquendi predictos reges induxit. q; eo
rum mutata sententia in liberationem belene oēs cōcor
diter cōsenserunt. **E**t agamennō penes reges ipos tūc
in tantū institit ⁊ curauit. q; sibi cassandrā regis pria
mi filiam reges ipi in sui laboris premium cōcesserūt
Nōdūz tñ ipsoꝝ regū colloquio dissoluto antenor
⁊ enee accesserunt ad eos exponentes eisdē qualiter
andromache ⁊ helenus filius regis priami semp dis
suaserunt troianis grecorum scandala. ⁊ eorum ini
micicias. quorum tractatu fuit liberum corpus achil
lis ⁊ funerarie traditum sepulture. **Q**uare petierunt
eos utpote dignos a custodia liberari. **Q**uod a re
gibus liberaliter fuit cōcessum. helenus autēz pro du
obus filiis hectoris ⁊ andromache similiter pro eis
dē utpote patruus pro nepotibus ⁊ mater pro fili
is reges ipos humiliter deprecantur de liberatione
ipsoꝝ. **Q**uod reges similiter annuerunt. nec non
⁊ pirrus qui detinebat eosdem. qui satis primo insti
tit eos morti tradendos. **S**atuerunt etiam ⁊

tunc q̄ oēs nobiles mulieres que a mortis laqueis e-
uaserunt libere permittant̄ abire ⁊ standi vel eundi
liberā pro uelle eorum habeant facultatē. **D**isposue-
runt p̄terea ⁊ ip̄i a troia recedere. sed tanta maris tē-
pestas inualuit. q̄ non valuerunt per mensem itegrū
nauigare ⁊ cum nondū tēpestas marina quiesceret.
Greci super hec ab antistite calcas diligēter explorāt
impedi mētū causaz eoꝝ vñ tā grauis culpe causa. p̄-
cessit sic perdurās. quibus calcas sic dixit hoc eis ac-
cidere propter furias ifernales. p̄ eo q̄ nōdū ē achil-
lis aie satisfactuz ī templo appollinis īterfecti. **I**m-
molanduz ē ergo diis ip̄is de ea per quā mortē sub-
iit q̄ usq̄ nūc remansit inulta. **P**irrus igit̄ diligenter
exquirat quidnā de polixena sit factum que de achillē
nece fuit cā penitus impulsua cuz ostet eā nō eē mor-
tuā neq̄ captā ⁊ hanc oēs uiuere cōiter asserūt. **E**t
proinde agamemnon scrutat̄ antenorē q̄ cū ip̄e nega-
uerit oīra eum de uita polixene ⁊ ubi sit uehemēter
īpūgit. antenor āt uidēs se exide ī tācū ab agameno-
ne ⁊ aliis grecōrum regibus pregrauari tanq̄ iniqui-
tatis filius uolens omnes iniquitates suas finaliter
percōplere in tantum p̄ dies plures cure abbibuit ⁊
laboris. q̄ demum agnouit polixenā in profundo
camere cuiusdam veteris turris occulte lateī. ad quā
accedens antenor a predicta turri per brachia eam
violenter abstraxit. quam incontinenti captam aga-
mennoni presentauit. **S**ed agamemnon eam statim
pirro transmisit qui pirrus statim in sepulchro sui
patri eam mādauit occidi. **D**ū igit̄ polixena duce-
ret̄ ad uiciniā concurrunt reges oīcurru ⁊ vulgus. ⁊

in tanta perdenda sue pulcritudinis forma absq; ab
ea commissi tā criminis oēs cōiter dolent ⁊ ipi opa
tiunt eidem. **A** manibus ergo pirri ipam valde velo
citer liberassent. nisi iuxta datum calcantis oīm iter
esset ad propria redire posse quā uivente redeūdi fa
cultas libera nō poterat eis patere. **P**olixena aut an
te achillis tumulum cōstituta de morte achillis se uer
bis humiliter plurimū excusauit imo de morte achil
lis dixit nimium doluisse. ⁊ q; reges ⁊ principes gre
corum uirginē inocētē oīra iusticiā patiunt sine cul
pa perire non q; mortem abhorreat euz vita eius eē
sans durior morte sua. ut tāte nobilitatis uirgo sue
virginitatis ⁊ nobilitatis claustra illicite disrūpi per
mitteret ⁊ sui pudoris itegrā puritatē pateret p ma
nus minus se nobilium deturpari ⁊ specialiter ab eis
qui hostili animo regē patrē suū ⁊ iditos frēs suos
crudeliter peremerunt. **Q**uare dixit melius sibi succe
dere in patria sua mori q̃ per exilium i paupertatis
angustias vitam ducere anxiosam ambire puīcias
alienas. **V**eniat igit mors quam dixit se gratāter ad
mittere dum ē uirgo ⁊ uirginitatem suā diis omnib⁹
⁊ ipi morti grata uoluntate libare. **A**d hēc duz tacu
it polixena statū pirrus in gladio coram sui patris
sepulchro uidente beccuba matre sua impie polixenā
occidit. ⁊ eius corpore per frustra truncato per eū pa
tris montumēti i multa circūquaq; copia uirgine san
guis irrigauit. **B**eccuba uero cū uidit coram se inter
fici polixenam dolore pre nimio sui sexus protinus
exuta memorta facta ē furiosa quare in furoī suo pe
nit⁹ dissoluta uaga discurret quoscūq; p̃t mordz mor

canino. ⁊ proiectis ab ea lapidibus nunc istū obruit
nūc illum grecos multitudīe lapidū offendēdo. pp
ter quod facta ē nimīū infesta grecis. ⁊ iō greci eam
capi faciunt ⁊ eā mandant in aulide insula troie vici
na ab hominibus lapidari. que ibidem lapidibus
obruta diem clausit extremū. Greci vero beccube cor
pori monumentum arduū ⁊ insigne fieri mandarūt
ubi corpus beccube fuit sepultū. cuius monumēti fa
brica usq; in hodiernū diē lūco apparet in ipso ⁊ no
men quod tūc fuit impositum ipsi loco propter mēo
riam beccube vocat⁹ ē loc⁹ īfest⁹. qđ nomē usq; nūc
viget cōter ipsi loco.

**De exilio enee ⁊ religatione antenoris a troia ⁊
morte thelamonu aiace.**

Post igit⁹ troiane urbis in tanto suoꝝ ciuium ⁊
eoz facultatūz discrimine captionē nondū gre
cis valētib⁹ a troia recedere propter nimīā maris ⁊
tpis tēpestatem thelamoni⁹ aiace corā agamennone ⁊
aliis grecoꝝ principib⁹ oera vlixem q̄relaz exposuit
dicēs qm̄ i distribuēdis facultatib⁹ i troiane citatis
captiōe q̄ sitis de buirit ea forma seruari. ut h̄m digni
tatem meritū ⁊ laborē deberet vniuscuiusq; progetia
seruari. In palladio tñ ccedēdo nō fuit equa forma
seruata cū palladiū ccessuz fuerit vlixi q̄ tāto p̄mio
non fuit dign⁹. ⁊ ego eo careā q̄ multo magis eo dig
nus existo cū ppter mee strēnitatis labores imodi
cos multotiens grecorū exercitum fame nimia labo
rātem multa saturitate repleueri i multoz victualiu
z ubertate. quē multoties a troianis quasi deuictū in
mee fortitudinis robore illesum perdurare ⁊ cseruari

penitus fecerim contra hostes. **C**um et ego regem poli
mestrem interfeceri in cuius custodia rex priamus
miserat eius filium polidoro cum infinita quantitate re
sauri quo polidoro a me est interfecto thesaurum su
um totum ad exercitum grecorum adduxeri ex quo fu
it exercitus in suis expensis semper abundans. **I**nter
fecerim est regem fricie omnibus bonis eius grecis ad
ductis. et eo amplius quam domino grecorum adiecerim meo
studio et in meis viribus multa regna gargaros scz
crepesim arisdam et larissam necnon et circumadiacentia
regna troie et loca sibi finitima usque ad muros ciuita
tis ipsius cum nullus esset qui tunc troianis succurreret.
et in forti copia subueniret cum et ego cum achille mi
ta victoriosa proficeri. **S**ue licet ipse in suo sermone uni
uersa distinxerit hic tamen tamquam superflua sunt omissa
At ipse vlixes carens omni strenuitate militie sola su
ermonis facundia vigere. et superesse videtur qui non preua
let nisi in blanditiis tantum et fallaci arte verborum qui si
dixerit nos dominos per eum troie citatis effectos hoc
non a sue strenuitatis uirtute processit sed a proditoris
et fallacibus uerbis suis. propter quod perpetue labis
laboramus infamia inter gentes et troianos quos de
buimus in potentia nostra deuicere uicerimus per machia
tionis fallaciam et per dolum. **P**ostquam uero suis uerbis
thelamonius finem fecit vlixes contra eius uerba ait
se respondens dixit ipse troianum exercitum ex sua stren
nuitate uicisse et sapienti consilio sensus qui si non fuisset
in grecorum exercitu in multa industria sensus sui. ad
huc troia in sui gloria et firmitate maneret. et eius ci
ues essent adhuc in fortitudine statim eorum. **E**ane inter

cetera non in uirtute tua domie thelamon grecis pal
ladium fuit quesitum sed potius studii mei cura. **T**roi
anis enim nunquam quid esset palladium notum fuit. nec eis
nota eius uirtutis potentia qualis esset. sed ego per soli
us mei scrutinium adinueni quod per solum palladium
retardabat nobis capio civitatis cum in palladii uir
tute consisteret troiam capi non posse. donec palladium
esset inter menia civitatis ipsius. **Q**uare troiam accessi sur
tine et in tantum studiose tractavi. quod palladio ipso ha
bito uobis fuit civitatis ipsius dominium acquisitum. **E**t
ad hec inter cetera ulixes suo tunc colloquio finem fecit
Sed thelamoni atrox multis obprobriosis uerbis in
sultavit acriter in ulixem. et ulixes nihilominus contra
eum. propter quod capitales facti sunt inuicem inimici. **T**he
lamonio publice asserere necessarium est quod suis manibus
moriatur ulixes. **E**x dum placuisset regibus agammeno
ni et menelai standum esse iudicio quis eorum alter pal
ladium habere deberet thelamonius uel ulixes ipse
eorum arbitrio decreuerunt palladium penes ulixem
residere debere tamquam dominio eius adductum. **N**oti forte
ex eo quod ulixes eorum contemplatione helenam a mortis pe
riculo de manibus ipsius thelamonii et aliorum regum gre
corum suis sermonibus liberauit. **D**olet igitur thelamoni
us ex tali prouisione facta per agamemnonem et menelaum
de palladio irrationabiliter contra eum cum omnes quasi
maiores exercitus constanter assererent in obtinendo
palladio thelamoniuz digniorē ulixem. **P**ropter quod
thelamonius contra agamemnonem et menelaum egrum gerens
animum multa uerborum diffudit obprobria contra eos as
serens se eorum capitalem de cetero inimicum cuius rei causa

frēs ⁊ vlixes cum eis in maxima militū comitua ꝑ
curabant se cum cautela maxima custodire. // Postq̃
uero dies illa trāsiuit ueniente eius nocte sequenti ⁊
diei proximi aurora surgente per quā dies sequēs ef
fudit orbi summo diluculo lucem suam inuentum ē
q̃ ea nocte fuerat in lecto suo thelamonius interfec
tus multis ꝑfossus vulneribus ⁊ eius corpore mul
timode detruncato. Clamor igitꝝ per totum exercitū
magnus exuberat ⁊ de morte thelamoni cōter oēs
dolent. ⁊ quasi credulitate uera in agamēonē ⁊ me
nelauꝝ culpā impingunt sꝫ potius vlixē. Pirrus uero
qui thelamoniū affectione sincera dilexerat ꝑtra vlix
em ⁊ alios thelamoni necis participes multa cōmīa
toria uerba diffudit. // Quare vlixes de uita sua du
bitans quadam nocte sub ip̃iꝝ noctis cecitate nimis
obscure cum suis nauibus recessit a troia furtiue ⁊
alto pelago se ꝑmisit. diomedī amico suo palladio
ip̃o dimisso. // Sꝫ pirrus thelamoni corpus cremari
mandauit. ⁊ ex eo facto cinere in quodam uase aure
o deponi ⁊ ꝑsignari deposuit cinerē ip̃m multi saga
cis artificii munimine sigillatū ad ip̃ius thelamoni r̃
gis regnum ꝑpriū deferēduꝝ. Agamēō uero ⁊ mene
lans cū q̃busdā regibus sibi fauentibus ꝑtra pirrum
⁊ quosdā reges q̃ pirro fauebāt faciebāt se cautius
custodiri cum pirrus insidiaretꝝ eisdeꝝ. ⁊ ip̃i similiter
ip̃i pirro. Sed antenor suo ꝑtractatu iter eos paceꝝ
stabilem reformauit. ⁊ uniuersos maiores grecorum
ad diuinū in magna solēnitate studuit iutare quos
in magna diuersitate ciboꝝ parauit ⁊ refecit eosdem
⁊ ꝑterea eos in multoꝝ exhibitione donoꝝ hōraꝝ

curauit. **G**reci uero contra eneam eorum assertionibus
impingebant ipsum contra eos scz fregisse fidez rupto
sui uiculo iuramenti ex eo qd polixenam celauerat r
am mortis. cuius occasione magn9 achilles exciterat
interfectus. **E**t tō cōicato cōsilio enee exilium indixe
runt. ut perpetuo relegaret a troia. **Q**ui cuz non ua
leret eorū iussib9 contraire grecis humiliter supplica
uit. ut saltim uiginti duas naues cum quibus paris
apud greciā se otulit sibi cedere dignarent. **E**t cuz
refectione nimia indigerēt reficiendi eas sibi deberent
spacium indulgere. **Q**uod greci liberaliter cōcesserūt
quatuor mensium spacio sibi dato ad refectiōē ip̄a
rum. **I**nterea antenor noluens in troia manere. qui
busdam nauibus sibi quesitis uoluntarius recessit a
troia cum q̄titate plurima troianoꝝ. sed quo iuit ⁊
quo diuerterit presens historia non declarat. **E**neas
uero contra antenorē gerens aīm odiosum pro eo qd
facto suo diuino factum ē qd ip̄e relegaret a troia ⁊
anthenori patebat libertas eundi ⁊ redeundi a troia
p̄ sue arbitrio voluntatis latentes anthenori para
uit insidias qualiter a troia posset perpetuo relega
ri ⁊ qd ei facultas eundi ⁊ redeundi ad greciam peni
tus tolleret. **Q**ua p̄pter enee troianis omnib9 q̄
superstites erāt in troiam ad consiliū conuocatis sic
eos allocutus ē dicens. **A**mici fr̄es ex quo sinistrae
Fortuna ad presentem statum in quo estis nuperis
deuenistis aperte uidetis quia nō sine alicui9 cōsilio
protectoris salubriter poteritis ducere dies ur̄os.
Est ergo uobis salubre ut me recedere de aliquo uest
ro rectore salubriter cogitetis. **S**i enim vicini uestri

habitantes per villas ⁊ castra ⁊ et alibi sentient vos
sine p[ro]tecto[re] manere passim in vos irruent ⁊ cōtinu
is prede lacerationib⁹ vos exponēt. **E**xpedi[re] ergo
vobis ut mihi videt[ur] mittere pro anthenore. ut eum
vobis cōstituatis in regem. ut cū ei⁹ cōsilio o[st]ra emu
los vestros possitis salubriter vos tueri. **P**lacuit
itaq[ue] enee cōsiliū vniuersis propterea per eorum nun
tios anthenore perquisito inuentus ad troiam festi
nus accessit. **I**n cuius offensionem saltim enee arma
ta manu voluit prosilire cū adhuc enee in troia po
tentior eo eēt. **G**uare reliqui troiani apud troiā exis
tantes eneam humiliter deprecant[ur]. ut a suis desistat
inceptis. ne mala eorū oīa que iam finem in bellis ali
quē sunt sortita per civilia ⁊ intestina bella iter eos
debent innouari. **A**d eorū igit[ur] verba enee sic dix
it. **Q**uis hoīm pōt tanta pietatis dulcedine demulce
ri. v[er]o tanto uiro nequissimo ⁊ cōtinuo proditoris ac
t[ra]itoris percere pie posset. cuius proditoris artib⁹ fac
tum ē q[uod] polixena inclita regis filia virgo innocens
mactari corā sepulchro achillis sic crudeliter meru
it. **E**t ego sū a vestro cōsortio perpetuo relegat[us]. q[uod]
vobiscum affectauerā in cōmunibus lacrimis tāq[ue] eū
rū particeps cōdolere ⁊ cōiūm anxietatū v[est]rā cōsolati
onis exquirere per quā possemus in tantis nris do
loribus aspirare. **A**d verba igit[ur] enee troiani tūc cōi
deliberato cōsilio anthenorē decreuerunt a troia p
petuo relegandum. ita q[uod] nunq[ue] redire troiā sibi lice
ret data sibi licencia a troia cōtinuo recedendi quod
statim factum ē. **A**ntenor at[que] statim cū suis nanibus ⁊
multis de reliquis troianorū se immisit in mare ⁊ tā

diu p pegrina equora nauigauit donec i quorūdaꝝ
manus incidit p rataꝝ qui irruētes i eū ⁊ suos quos
daꝝ iūterfecerūt ex eis ⁊ alios vlntribus affecerūt et
demū preclati sunt oēs tandē ab eoz maibꝝ liberati
tandiu p maris equora deuehūt donec aura prospe
pera inspirante iuxta litora cuiusdam puincie appli
cant que gerbendia vocabat. In qua tunc regnabat
rex quidaꝝ valde iustus ⁊ pius oetides noīe q̄ puī
ciaꝝ ipsaꝝ i multa trāquillitate regebat. In terrā igit
huiꝝ regis descendit āthenor in comitiua paucorum
iuxta litꝝ cuiusdā rupis excelsę que ipsi litori immine
bat. Quare ipsiꝝ loci scrutata planicie que a radice
rupis ipsius longe lateqꝫ per arua distendebat ⁊ ne
mora ⁊ in multis aquaꝝ fontibus circūquaꝫ anthe
nor ipsius loci amenitate captata in supercilio rupis
ipsius quādā ciuitatem fundare disposuit ⁊ fundauit
cum reliquis troianoꝝ qui nauigauerāt cum eodē ⁊
eam corchire menalon statuit appellare. quā in breui
tempore fortium muroꝝ ābitu circūcinxit institutis
in eis multuꝝ per girū curribus bellicosus. Quod pꝝ
qꝫ troianꝝ innotuit qui remanserāt apud troiaꝝ de
ciuitate ipsa in loco tuto firmata ferili ⁊ amēo max
ima pars eoz sponte peruenit ad eā. ex quibus citos
ipsa necnō ⁊ multis aliis facta ē nimiuꝝ populosa p̄
dictus āt rex oetides cuius erat dñio puincia ipsa
subiecta spōte peruenit ad eā. Ex quibus nouit āthe
nor qꝫ rex ipsum magnā recepit in gratiam. ⁊ ciuitatē
ipsaꝝ ⁊ oēs troianos eosdem. Quare magnificatus ē
valde ex dilectione regis anthenor ppter sue probi
tatis industriā ⁊ in regno ipso per regē factꝝ ē secūdꝝ

ab eo. **C**assandra uero que remanserat apud troiam multis exacerbata doloribus ex lapidatiōe mris et polixene sue sororis multos dies duxit in lacrimarū anxietatibus ⁊ lamentis. **S**z demū lacrimaz ibrib⁹ exsiccatis ⁊ ea parūper a suis doloribus respirante **G**reci qui intendebant a troia recedere ab ea multum exquirūt de futuris eoz. **Q**uibus cassandra dixit multa mala eis debere succedere anteq̃ in patriā recipiantur eoz. **A**gamemnoni uero dixit ipm interficiēdū ab illis qui sunt de domo sua ⁊ unicuiq̃ eoz accidit si cut cassandra uaticinata ē illis prout presens histori a per sequentia declarabit. **D**e ethelamonto uero clā destine interfecto supererāt duo filii quos ipse de duabus reginis uxoribus sibi susceperat. quoz antea natus vocabat̃ eamides de matre eanca ⁊ alius de regina ethimissa q̃ antissacus vocabat̃. **H**i duo duz etatē agerēt puerilē dati sūt sub tutela ⁊ cura fgis tenci. ut eos donec pnbescerent educaret. ⁊ donec apti fierēt ad militiam assumendā. **A**gamēnon uero ⁊ menelaus a grecis licentiam postulauerunt recedendi. quam ipi maiores grecoz adhuc existentium apud troiam ocedere noluerunt habentes eos de clandestina. **E**thelamonii nece suspectos dum de ulixis fuga furtiua. per quam accusatorē seipm eē constituit. **A**gamemnonē ⁊ menelaum ipi greci ut in aliquo releuarēt sibi recedendi licenciā tamē inuitis animis attribuūt. **I**psi at̃ recedentes a troia alto pelago se omitterunt. **T**empus erat quo calcatis uis autumnus in orbe iā suas messes exoluerat inequales. ⁊ vicina biemps in suo pigro rigore iam ueniens propriis frōdibus

spoliauerat arbores ⁊ dulcibus autumnū iā idixerat si
lencium canclenis. **T**unc cum robusta uentoz auste
ritas in multo flatus spiramē suis p̄silit a cauernis
tunc cum ab aere liquido serenitate depulsa nubium
obscura ogeries uestit illuz que ī pluuiaz copus dis
soluta noua dant incrementa fluminibus. ⁊ ab esti
uis frustis ramoꝝ ⁊ truncis decidentibꝫ inter ualles
in suis decursibus ualles ip̄as undecūqꝫ mundificāt
⁊ extergūt tunc grecoꝝ inconsulta facilitas ceco au
ditatis ardore corda omouit q̄ ad p̄pria repatriare
volentes per peregrinantium animos feruēti calore
febricitare opellit. ut non aduertentes uiaꝝ discrimi
na. nec temporum qualitates desideratum attingant
ad iter. propter quod plerisqꝫ origit. q̄ duꝫ ad p̄pri
a inconsulte festinant redire uiaꝝ ip̄edimētis emergē
tibus inopinatis agressibus in medio uiaꝝ deficiūt
⁊ nunqꝫ ad propria superest illis perueniendi facul
tas. **H**oc enim desiderio dū grecoꝝ capta sunt uota
ad propria redeundi recedentes a troia cū eoꝝ nauī
bus diuitis multis onustis. quas ab opulenta troia
norum preda sibi multipliciter quesierunt in p̄fūdo
hiemis quodam die sereno captato se posuerūt ī ma
ri ⁊ eleuatis uelis ⁊ in flatibus uentoz expansis per
q̄tuor dies ⁊ totidē noctes quasi feliciter nauigauerūt
Quinto uero die circa nonam dū per medium mare
maris equora plena securitate sulcarent. serenus aer
subito factus est ater. duꝫ aer obductꝫ nubibꝫ ībres
euomeret in multa copia pluuiaz. **A**ugit ether ī to
nitrūꝝ aggregationibus sonos emittentibus terri
bundos ⁊ coruscatores repētinis ⁊ falsis ignibꝫ t. ās

lucentes inter tenebras tempestatis instabilē lucē pres-
tant. **E**ur⁹ uero norbus ⁊ affricus ab ātris eolus re-
laxati maris ima subuertūt. ⁊ nūc in tumentes mōtes
nunc in profundis hiatib⁹ maris undas eleuāt ⁊ dis-
cindunt uehementes spūs pcellaz. **S**ic ergo grecoz
naues maris nimia tempestate quassate nūc huc nūc
illuc incerto remige trāsserūt. scindunt uela multas
dilacerata per picias magne frāgūt arbores. ⁊ stri-
dore in autēnea suis malis violento diuorcio separā-
te varias collidunt in partes. **T**emonū uero suorum
ab ipis nauib⁹ auulsoz excusso remige naues ipē dū
vage periclitant⁹ varios inter fluct⁹ supueniētis noc-
tis tenebris duplicatis inuicē segregāt ⁊ a fulminib⁹
a summo celo in triplici flāma ruētib⁹ medio fluctu-
um exurūt ⁊ exuste fumosas deperiunt inter undas
dū eas celestis ignis exurit ⁊ maris aqua submergit
⁊ bereunt ergo greci nauigātes in ipis ⁊ innumerabiles
diuitias troianoz q̄ uehebāt in eis vorax pontus
absorbet. oele⁹ uero aiax q̄ cū triginta nauib⁹ suis
in predictam incidit tempestatem omnibus nauibus
suis exustis ⁊ submersis in mari in suis viribus bra-
chiorum natando seminuus peruenit ad terram. et
inflatus pre nimio potu aque vix se nudum recepit ī
litore. ubi usq; ad supueniētis diei lucē quasi mor-
tuus iacuit in arena de morte sua sperās pot⁹ q̄ de
vita. **S**ed cum quidam ex suis natando similiter a
maris ingluvie iā erepti nudi peruenissent ad lit⁹ do-
minum eorū querunt in litore si forsitā euasisset quē
in arena iacentem inueniūt. ⁊ dulcibus verborum fo-
uent affatibus. cum nec in vestib⁹ ipsum nec alio

possint subsidio refouere. Sic ergo ut dictū ē grecis
periclitantibus origit ⁊ aiact. virtute dee minerue. q̄
ceptam irā atrocissimā in aiacem ⁊ alios voluit
vindicare. ex eo q̄ cassandrā a templo suo violenter
abstraxit. Quāuis ergo dictuz sit q̄ pena suos tenei
debz actores nō ē nouū. ut obvni9 culpam dumtax
at mille non culpantes sepius arceāt. // De aliis vero
grecis ⁊ grecoz ducibus a troia tunc recedentib9 et
ad propria festinantibus q̄ presentis cladis periculū
minime subierunt qualiter eis successerit sequēti libro
apertius enarrat.

¶ De naufragio navium grecoz ⁊ nece agamēnōis.

Erat tempore quidam rex erat in grecia nomine
nauias q̄ regnū in grecia magne latitudis ⁊ lō
gitudis possidebat cuius regni situs ex latere sipten
trionalis plage longe maris pelago iungebat. dū ex
eodem latere haberet rupes excelsas. quaz radices ā
biebat pelagus iporrectum. ⁊ multos ex eodē latere
iuxta se haberet scopulos montuosos. Hic rex nau
lus tempe troiani belli habebat duos filios. quorum
primogenit9 palamides in suo noīe vocabat. alius
minor eo/ vocabat oeres. Hic palamides multa strē
nuitate vigeat dū eēt uir fortissim9 ⁊ aiosus i bello
⁊ equestris milicie multa fama preclarus. Hic ad gre
corum exercitum in multaz navium copia ⁊ suoz
multorum militum comitua apparatu maxio poten
ter accessit. cum nullus rex in grecia matius regnū ha
beret nec tātis diuitis opulētū. Hūc palamidē greci
in imperatorē totius exercitus statuerūt. Agamēnōe
ab eius cura principatus amoto. // Qui palamides

demum in officio belli mortuus expiravit ut de his
omnibus et de eo satis est supra suo loco relatū. **Sed**
quedam quibus aliorum placet interitus et qui semper in eo
rum maliciis gloriatur regi navio et eius filio oeto de
morte palamidis falsis adinventionibus et suborna
tis in multa fictione omentis aliter sunt testati. dix
erunt enim palamidem non in bello peremptum sed clam
destine et furtive per vlixem et eius socium diomedem de
consilio grecorum fuisse nequiter interfectum. et ut ex eorum
omentis resularet firma credulitas de eius interfectio
ne omentari sunt ficticiam formam et modum astruētes
in dictis eorum vlixem diomedem agamēnonem et mene'a
um duas falsas litteras confinxisse in quibus contineba
tur palamidem cum troianis prodicionem grecorum exer
citus tractavisse pacta sibi a grecis quadam auri max
ima quantitate. et has litteras fecerunt ad latus cuiusdam
interfecti hominis collocari. **Cum** autem finxisset eos sci
re promissam pecunie quantitate procuravit vlixes cum
quodam secretario palamidis pecunia sibi dara ut
illam pecuniam quam troiani promiserant palamidi pro
prodicione exercitus se daturus sub capicio lecti pa
lamidis se abscondere procuraret quam cum vlixes assig
nasset eidem idem secretarius palamidis sub capicio lecti
ipsius latenter abscondit. **Quid** cum idem secretarius se ad
vlixem postmodum contulisset et relatus sibi extitit in se
creto qualiter perfecerat mandatum vlixis. **Vlixes** in eo
de loco clandestine eum fecit occidi. **Quibus** itis postea
per grecos inventis et lectis grecos contra palamidez sus
picionis animus ocepisse dixerunt. **Et** cum greci ad cen
torum palamidis se postmodum contulisset perquisituri si sic de auro

rei ueritas se haberet perquisito eius lecti capicio inue-
nerunt auz ipm in ipo 7 in eo pondere quo p'dicte lit-
tere continebant. quare cum greci fidem adhibuissent
his que continebant in litteris postea firmiore in pala-
midem irruere uoluerunt tanq̃ p'dictoris actorē. **S**ed
palamides o'tra predicta a'ose resistens obtulit se ex
inde defendere p'r duellum equestre qualiter ip'9 sce-
leris erat inscius 7 separati innocentiam suā bello ip-
so purgare 7 cū null'9 grecoz fuisset q̃ tūc o'tra eū pug-
nādi cā congregari uoluisset uidentibus predictis ei'9
emulis q̃ per eā uia ipm nullaten'9 uicere potuerunt
Ulixes in suis sermonibus sedauit populuz 7 iurauit
in t'm q̃ de his que o'tra palamidē suggesta fuerunt.
falsa crudelitate d'p'ulsa eius uideret' adiutor pala-
mides fuit per eū adhuc i'perio exercitus reformat'9
Addiderunt etiā p'dicti o'mentatores adinuentionib'9
suis q̃ nō p'9 multos dies ulixes 7 diomedes secreto
sunt palamidem allocuti asserentes sibi q̃ ipi certifi-
cati sunt q̃ in quodam veteri puteo erat quidā max-
imus thesaurus absconsus. qui indubitanter ab eis
poterat obtineri. **D**e quo eum cum eis uellent eē per-
cipem. sequenti die d'sposuerunt ad predictum pu-
teum se conferre 7 si placeret ei tunc ire cum eis ad p-
dictum thesaurum habendum gratum 7 acceptuz ha-
bebant. **P**alamides uero eorum fraudum ignarus ex
sola fide deceptus ueniente nocte ad predictum euz
eis se contulit puteum ubi collatione facta inter eos
quis eorum primo descenderet. **P**alamides in euz se
obtulit descensurum. qui discalciatis pedibus 7 sup-
fluis uellibus reiectis a se in puteum ipsū animos'

descendit
se statim
ipm mo
na sub et
fuit falsi
liragus aum
innoluit
descendit
as filio 7 fr
quin ipso
erro q̃ cre
ad eoz pro
fina regni
nbus ut qu
cum uicta
per nocte
ram in qual
incant 7 ve
cum nauib
solate per
Quod et fa
le plusq̃ d
in eis naufr
bas precede
ipsum sub
to fragore
7 ex eorum
locum ipso
mittunt un
non / men

descendit. Quē ut presenserunt ad una putei peruenis-
se statim eū lapidibus obruunt ⁊ interfecerunt eūdeꝝ
⁊ ipm mortuum in puteo dimiserunt ad eoz tento-
ria sub eiusdem noctis silentio properantes. **E**t talis
fuit falsi omēti globus qui de morte palamidis nau-
li regis aīm patris sui ⁊ oetis fr̃is sui ad credendum
inuoluit. **P**ropter quod rex nautilus ⁊ eiꝝ filius oetꝝ
diligentissime sunt scrutati qualiter ad vindictaz ne-
cis filii ⁊ fr̃is eoz potenter insurgerent oꝛa grecos.
qui in ipso exercitu fuerunt. **A**udauerunt enim ꝑ
certo qꝫ greci ipsi hiemali tpe se posuerunt in mari cā
ad eoz propria redeundi qꝫ necesse habebant per cō-
finia regni sui transire. **A**ndauerunt ergo eoz hōi-
nibus ut qualibet nocte in cacumie montium exsten-
tium iuxta pelagus ignem accenderēt. ut decepti greci
per noctis tenebras trāseuntes putantes se eē secꝝ ter-
ram in qua secure se recipere potuissent ibi diuerterēt
incauti ⁊ velis expansis in montes ipos ⁊ scopulos
cum nauibus eoz irruerent ubi naues ipse subiret dis-
solute per naufragium ⁊ irreuerabiliter deperirent.
Quod et factum est. **I**dam in ipsis rupibus ⁊ scopu-
lis plusqꝫ ducente grecorum naues cum nauigantibꝫ
in eis naufragio sunt submerse. cetera vero naues qꝫ
bas precedentes proxime sequebantur. cum ad locū
ipsum sub eiusdē noctis tenebris peruenierunt. audi-
to fragore nauium. que inter scopulos frangebant
⁊ ex eorum letali clamore qui moriebantur in mari /
locum ipsum exiciale virantes ab eo fugiunt. ⁊ se i-
mittunt in pelagus spaciosum. cum quibus agamen-
non / menelaus / et diomedes / et quidam

ali de quibus infra dicitur predictum naufragium vi
tauerunt. **P**redictus autem oetus siue peleus cum esset bi
nomius predicti regis nauli filius agamemnonis et di
omedis curiose mortem affectans . uel ipsorum graua
detrimenta suo exquirat in animo qualiter obeire ipsis ua
leat si contingat eos salue ad propria remeare. propter
quod per spales litteras suas et nuncium sapientem clitemes
tre regine agamemnonis uxori per uero et certo firma
uit quod agamemnon maritus eius una de filiabus regis per
ami duxerat in uxorem. **Q**uam diligens uehementer su
um secum deducit in regnum ut regni sui eam sibi constitu
at in reginam et clitemestram eius uxorem ueram regno
priuet et infallibiliter morti tradat. **U**nde cum sibi
expediat ante tempus occurrere monet eam ut sibi cau
te provideat ne suam incidat in ruinam. **C**redidit ergo
clitemestra uerbis oeti et ei humiles grates reddens.
tacito suo obseruauit in animo qualiter se a sibi dictis in
fidus uiri sui salubriter eueret. **F**actumque est quod agame
non a periculis maris saluus euasit et pueniens in regnum
suum. **C**litemestra eius uxor que iam sibi parauerat sue
neis infidias eum ficticie leto vultu recepit. **N**ec autem
clitemestra in predicti sui mariti absentia matrimonii
fedus irrumpens peccauit in legem. **N**am eius pudore
postposito matrimoniale iubarum cum quodam egisto no
mine violauit. in cuius amore clitemestra in tantum ex
arserat. quod ex ea quandam susceperat filiam. que erigo
na vocabatur. cui dare pro certo promiserat regnum
suum. **L**icet egistus regie non esset originis nec du
cis nec comitis nobilitate decorus. **B**ed hoc est
ceram inter femineas voluptates . quod cum in

sui corporis deliramenta labuntur nunquam appetunt cum
aliquo commisceri qui marito suo sit melior nec equalis
Sed enim ad viliora declinant et cum ipse honoris earum
perdisce facere sine in personis suis non horret committere
vilicates. Sed non nisi cum vilibus eas committunt. Quod
uis est cum melioribus viris suis est et seipis aut mundi
maioribus committeret scelus maximum esse putaret. no
bilitas enim et diuitie committentes eas non excusarent.
a crimine. quod adulteri non fedarent infamia et quod inocen
tem maritum turpius non afficiat nota rivalis. **I**n tan
tum igitur clitemestra cum egisto suo dilecto tractauit quod
prima nocte qua uenerat agamemnon dum suo sopora
tus dormiret in lecto egistus in eum irruens. ipsum iugu
lo iteremur. **Q**uo mortuo et eius corpore tradito sepul
ture. **N**on per multos dies clitemestra egistum duxit in
vix et illum sui regni regem ostendit metenaz. **A**gamemnon
vero supererat quidam filius ex eadem clitemestra sibi
susceptus borestes nomine. qui nondum annos ad
huc attigerat pubertatis. **I**unc rex talibis consanguine
us eius timens ne egistus ipsum furtive perimeret clam
ipsum eripuit et ad idumeneum regem crete consangui
neum eius similiter transmisit eundem. licet boresti re
moti proximitate coniunctus. **H**unc tamen idume
neus rex et eius uxor regina tarasis gratanti animo sus
ceperunt quem non minori affectione carius observa
bant quam quamdam eorum filiam nomine climeram futuram
heredem ipsorum in regno que nondum effecta thori matura
annos pueriles agebat. **I**lle idem oetus maui regis
filius ad egeam diomedis uxorem se contulit et eo
dem modo quo induxit animum clitemestre ad credendum

viro suo ducente secū vnā ex filiabus priami eodem
modo induxit egeā. **H**ec egea fuit filia polinici re
gis argiuoz. qui mortuo sibi superfuit egea p̄dicta ⁊
quidam filius uocatus assandrus quare post mortē
patris polinici egea ⁊ assandrus diuiserunt inter se
inuicem egeū regnum argiuoz. cuius regni vnā medi
etas peruenit egee ⁊ alia medietas assandro fratri su
o. **E**gea uero cum medietate sui regni predicti duxit i
vix diomedem eundem. **V**ix dum frater suus assan
drus in grecoz exercitum se offerret contra trolanos
cū predicto diomede sororio suo anteq̃ applicarent
ad grecoz exercitum apud boeciā peruenierunt ibi f
creandi causa per dies aliquos manere disponentes
S⁊ rex thelephus illius provincie dñs egre ferēs mo
ram illorum in multitudine suoz militum armatorū
irruit in eosdem. **C**uius rei causa cum haberent se ne
cesse defendere. **A**ssandrus multos ex militibus regis
thelephi interfecit. **Q**ue rex thelephus tolerare nō ua
lens tot suoz excidium accepta quadā lancea i qua
erat ferrum ualde secabile assandruz letaliter vulnera
uit ⁊ mortuum ab equo deiecit. **D**iomedes uero agni
ta morte assandri cognati sui furibundus se ingerit i
ter homines regis thelephi ⁊ multos iterfecit ex eis
⁊ demum corpus assandri a pedibus equorum vio
lenter abstraxit ⁊ in multis lacrimis inter suos illud
adduxit. ⁊ hec fuit rei ueritas de morte assandri fr̄is
egee **B**ed non sic fuit egee suāsum immo pro certo si
bi asserrum extitit q̃ assandrus interfectus extiterat
studio diomedis ut eo mortuo medietas regni cede
ret egee eius uxori per quā ip̄e fieret integer domi⁹

Egea uero
suam quā
fratre pri
am p̄pter
fili regis
q̃ nullo m
dine exili
re. Quare c
declinat ign
accessit. ut
illius p̄ter
dū q̃ in the
p̄terat cum
tunc furibund
ri. Rex it̄ d
regna sibi m
carthagini
osdem. In e
se armata n
brachio de
illos specta
ip̄ius fueru
mendat im
rum regna
sionibus li
dies eoz ⁊
dictos eoz
Entas uer
nates suā
bellicosos

Egea uero cū non minus se diligeret assandruz frēz
suum que maluisset sua regni medietate carere q̄ suo
fratre priuari egrū o cepit aīm oītra diomedē maritū
suū. ppter qd̄ tā ob predictā causaz q̄ oētis uerba
filii regis nauti procurauit cum argiuis hōibz suis
q̄ nullo mō reciperent diomedem cui egea ex tunc in
dixit exiliū recusans ipm̄ amplius in suo regno māe
re. **Q**uare dictus diomedes coactus ē exulare q̄ quo
declinat ignorat. **D**emuz fortuna dictante salaminā
accessit. ubi tūc rex teucer frater quōdam ibelamōi
illius puincie dominus residebat. **S**z audito iā du
dū q̄ in the'a nonu frīs sui mortem diomedes ospi
rauerat cum vltre ipm̄ capti mandauit **S**z diomedes
tunc furcua fuga lapsus euasit a manibus regis teu
cri. **R**ex āt demofon ⁊ rex attamas perueniētes ī eoz
regna sūi mō a regnis eoz sunt exulare coacti. **G**ui
carthaciū veniunt. ubi dux nestor hilariter recepit e
osdem. **I**bi duo reges proposuerūt ibi in eoz regna
se armata manu oferre ⁊ eoz regnicolas in potenti
brachio debellare ⁊ oēs interficere fortuna fauente.
illos specialiter crudelissime morti dare. qui faciōis
ipius fuerunt actores. **V**oz nestor eoz oīlia nō cō
mendat immo persuadet illis vt nuncios eoz ad eo
rum regna trāsmittant in blandiciis ⁊ multaz p̄mis
sionibus libertatū. **U**nde factum ē q̄ nō p̄ multos
dies eoz regnicole recōsiliationis aīm assumentes p̄
dictos eoz reges in eorū regna gratis aimis receperūt
Eneas uero q̄ remanserat apud troiā vt refici facerz
naues suas. dū fuic ibidem multos ogress⁹ passus ē
bellicosos ab adiacentium locorū incolis q̄ troiāoz

reliquias prede exponere nitebant. **C**onsuluit ergo
is enneas q̄ cum ip̄e ad eoz defensionem diutius cum
eis eē nō possit ut mittant pro diomede uero tā stren
nuo q̄ cū exiliū pateret̄ adhuc ex eo q̄ recipi non po
tuit inter suos ad regimē ⁊ subsidium eoz libenter acce
deret. **D**ixerunt itaq; troiani pro diomede qui auxi
lio undecunq; quo potuit oquisito cum multa celeri
tate se contulit apud troiam. **C**ui euz inuenisset troia
nos quasi obsessos. ⁊ adhuc eneā ibidē. qui inter se
gausi sunt ualde ābo ad bellum se parant ⁊ ordina
tis troianis aptis ad bellum armata manu ad preli
um egrediunt̄ euz eisdē. diebus igit̄ seprē ot̄ inuis ē
pugnatum inter quos diomedes multa omisit ⁊ sue
strennitate persone multos interfecit ex aduersariis
troianorum multos cepit ex eis ⁊ quoscunq; per eū
capi otigerit faciebat statim furca suspendi tāq; suis
pessimos ⁊ predones. **O**ctauo uero die in multa bel
landi astucia sic viriliter irruit contra eos q̄ ip̄os un
diq; circūcinxit sic q̄ manus eius effugere nō valerēt
quos oēs furca suspendi mandauit. ⁊ eos more fuz
patibulis diuersis affixit. **R**eliq; āt vicini de adiacē
tiis villis ⁊ castris audito de insultantib; in troiā
sic amara morte osumptis perterriti nūmū cessauē
omnino uexare troianos. **U**nde quies ē maxima pa
rata troianis si quies in eoz tribulatiōibus dici po
test. **E**neas uero interī suis reffectis nauibus cum mul
tis de reliquiis troianoz ⁊ patre eius anchise naues
ip̄as ascendit profectur; in exiliū sibi a grecis indic
tum propter quod cum nauibus ip̄is alto pelago se
omittit. ⁊ cū prorsus ignoraret quo sibi sedem fata

statuerunt ubi suos possit locare penates multis ma-
ris exagitatus periculis multis locis adhesit. **S**3 vo-
luntate deorū cum suis nauibus pontum intrat 7 rā-
diu per peregrina maria nauigat q̄ peruenit italiam
7 ī tusciam se recepit. De processionibus autē enee p̄ti-
cularibus qualiter sibi successerit post recessum eius
a troia 7 qualiter sibi origit postq̄ peregrinari desi-
it ex quo venit in tusciam presens historia nō descri-
bit. sed qui eoz volunt habere notitiā legant virgi-
lium in encidos. **E**gea uero uxor diomedis postq̄
ad eius peruenit notitiam diomedem receptuz a troi-
anis 7 hostes suos sic violenter debellasse timuit ne
diomedes forte viribus cōsitis in eam irrueret 7 su-
os 7 eam offenderet tanq̄ lesus ab ea. Vnde habito
cōsilio cum argiuis statuit pro diomede mitte- ut ad
regnum suum secure debeat remeare. **E**ui habito nun-
cio sue uxoris gausus ē valde 7 festinus ad p̄pria
remeauit. ubi ab egea uxore sua 7 omnibus argiuis
sinceris animis 7 cum maximo gaudio fuit receptus
Ceteri vero grecoz qui reges eoz redeuntes a troia
recipere recusauerant penitentia ducti humiliter quē-
eos 7 ipos regnoz suorū restituunt dignitati. **E**ui
postq̄ ad regna peruenerunt eoruz vrbes 7 loca col-
lapsa in eorum absentia sollicita mente reformant 7
in meliorem statum restaurare procurant.

De boreste vindicāte mortem patris in morte ma-
tris 7 recuperatione regni sui.

Resttes igit agamēnōis filius quē rex idumene-
us suscepit nutriendū ob timorem egisti iam a-
doleuerat 7 .xxiiii. annorum iam erat maior

effectus cum rex idumeneus ipsum honore militie decorauit in multa iocunditate festina. **Q**uo facto milite idumeneum regem deuote rogauit horestes ut euzetas eius et tempus appeteret circa regni sui recuperationem et in ultionem necis intenderet patris sui. ut de militibus regni sui sibi deberet subsidium exhibere. **Q**ui libenter annuens mille milites valde strennuos sibi assignauit. ubi multorum suorum requisivit et expectauit auxilium. sic quod breui tpe alios mille milites sibi quesituit et cum predictis duobus milibus militum ciuitatem thoensem aiosus intrauit. **E**rat archuismoi ciuitatis dominus rex forensis / sic suo nomine nuncupatus. qui olim fuerat intimo agamennois et multum odiosus egisto. **C**ausa uero ipsius odii propter quam rex forensis contra egistum capitales inimicitias ofonebat precipue fuit illa. **N**am cum idem rex forensis de quadam filia sua cum eodem egisto matrimonium contraxisset dictus egistus ob amoris elicemestre a filia regis forensis diuerterat libello repudii sibi misso. **P**ropter quod gratanti animo se obtulit et rogauit horestem quod in sua comitatu contra egistum ipsum admitteret qui in seruitutis horestis et destructione egisti uenire cum trecentis militibus intederat. de quo horestes satis regratatus est illi. **T**empus enim erat quod iam sol tauri signum intrauerat tunc cum prata uirerent et uerarent flores in arboribus redolentes ruherent rose in uiridibus rubis eaz. et in dulcibus cantibus philomene dulci modulamine citarisarent. **T**unc cum esset mensis ille maius qui horum ductor est omnium et blaudus alumnus ipsorum tunc horestes cum rege forense

et eorum exercitu a ciuitate troiezem ambo feliciter discedentes mecenias accelerant et cum eos nollet recte mecenenses horestis exercitus ciuitatem ipsam dura obsidione clusit. **R**eceperat enim horestes responsus a diis ut contra egistum secure procederet. nam sibi contra eum est concessa victoria. et acceptum est diis quod de matre sua ipse idem assumat suis manibus ultionem. **Q**uamuis enim clitemestra in ciuitate ipsa esset inclusa egistus tamen non erat in ea. **T**uerat enim egistus pro ciuitatis succursu milites coadunare pugnantes. cum quibus ciuitatem ipsam se sperabat pro certo tueri. **S**ed horestes agnita veritate per quam viam redire possit egistus in comitua sua ordinatis suis exploratoribus circumquaque per passus viarum. per quos egistus redire poterat multos milites ostipari decreuit qui egistum possent intercipere redeuntem. **I**pse uero qualibet die ciuitatem ipsam continuis vexabat insultibus. que a suis ciuibus poterat male defendi. cum non fuisset ciuitas ipsa contra insilientes in eam ante tempus pro sua defensione munita. **Q**uare factum est quod ciues eius sustinere non valentes nocturnos stimulos et diurnos quintodecimo die obsidionis ipsorum cessauerunt omnino bellare et ciuitas ab horestis exercitu capta est. **I**ntrauit igitur horestes ciuitatem in multa militum comitua et ordinatis militibus in portarum custodia. ne quis ingredi uel egredi posset ab eis ad regium quondam sui patris palatium properat ubi clitemestram suam matrem inuenit quam statim capi mandauit. et fida custodia detineri. **S**ic et omnes qui patris sui regis agamennonis conspirauerunt in

mortem ⁊ qui contra rebellionem eius fuerunt principes
factionum. // **E**odem etiam die dum egistus celeraret
ad ciuitatis succursum cum quibusdam suis militibus
incidit in manus militum borestis egistum expectan-
tium redeuntem. // **Q**ui irruentes in eum ⁊ eius socios
bello commisso ceperunt egistum omnibus suis mili-
tibus interfectis ⁊ egistum ad borestem adducunt ma-
nibus eius post terga ligatis. **S**equenti uero die bo-
restes mandauit clitemestram matrem suam ligatis ma-
nibus nudam adduci. contra quam borestes nudo esse
illico irruit ⁊ ubera eius ab eius pectore propriis
manibus extirpauit. ⁊ in multis ictibus ensium inter-
fecit eandem. **Q**uam interfectam ⁊ nudam extra ciui-
tatem per terram trahi mandauit. ⁊ canibus ⁊ volu-
cribus eam statuit deuorandam. **P**ropter quod tunc
diu insepulta remansit donec canes ⁊ volucres totum
corpus eius exceptis ossibus consumpserunt. **E**gistum
uero nudum per totam ciuitatem tractum furca sus-
pendi mandauit. // **S**ic ⁊ omnes alios quos ceperat
tractos per ciuitatem et furca suspensos necari decreuit.
Quid ultra. ex omnibus impiis infidelibus ⁊ peruer-
sis per borestem mecenaz ciuitate purgata uere dici
potuit agamegnonis mortem per tantorum mortes
ultam plenam fuisse necnon de clitemestra propter obprobri-
um a se turpiter viro factum. necnon ⁊ illatam iniuriam
per eam nato suo in multis. in quibus clitemestra pec-
cauit. **F**uit enim homicidium rea que talem ⁊ tantum re-
gem qualis fuit inclitus agamennon sub eius securita-
te cubantem fecit occidi virum ⁊ filium turpis adul-
teri affecit iniuria ⁊ seipsam naturam ⁊ more mulierum

nobilium non obseruans. **Q**uare iustū fuit ut de tot
malis incurreret multa mala per eum precipue quem
in nota dedecoris tot malis affecit. **I**nterea menelaus
quia in multis periculis maris euasit cum helena ux
ore sua cretam applicuit. ibi de morte agamennonis
fris sui et vindicta per horestem assumpta rumorem
audiuit. **C**ontra horestem igitur menelaus grauē cepit
animum de tam dira vindicta quam exercuit contra
matrem. et ibi tam maiores quam vulgus pro maiori p
te ciuitatis ipsius venerunt ut viderent helenam pro
qua greci tot mala sunt passi. **D**emum uero ventis se
cundis afflantibus menelaus cum helēa recessit a cre
ta felici nauigatione potitus in portum applicat me
thenarum. ubi odiosum animū demonstrauit horesti
dicens eū in regno patris non debere succedere ex eo
quia in matrē tam dirā exercuit ultionem. que magis
impietas dici potest quam vindicta. **Q**uare factū est quod cō
gregatis omnibus grecorum regibus in athenis ma
iori parti eorum cōter videbatur horestem agamennō
nis filium regno patris indignum. quā oītra matrē tan
ta fuit impietate crudelis. et ideo exilio magis dignū
in defensionem suam allegante tunc horeste. quod quic
quid de matre fecerat exercuerat de voluntate et iussu
deorum. **D**ux autem athenarum pro horeste se obtulit cōtra
quemlibet probaturum. quod horestes regni methēa
rum dominio dignus erat. et quicquid de matre fece
rat deorum peregerat voluntate. oītra quē dum nullus
fuiſſet qui p̄dicto bello se vellet offerre p̄dicti reges
solēni cōicato consilio absoluerunt predictum horeſ
tem ab omni querela ipsius de regno patris solēniter

coronātes **Q**ui licenciatus ab eis cum athenaz duce q̄
affectione purissima associavit eū dē methenas appli
cuit ubi cum maximo gaudio fuit receptus **H**orestes
igit̄ in pr̄is solio sedit diademate coronatus egrum
gerens animū contra suum patrum menelaum. **B**ed
recedente duce athenaz ab horeste rex idumeneus ⁊
rex crete apud mecenās se cōferentes inter menelaū ⁊
horestem concordiam tractauerunt ⁊ pazez sic quod
horestes hermionaz fgis filiā menelai ⁊ helene duxit
in uxorem videlicet consobrinam festiuitate nupcia
z inter eos solemniter celebrata. **E**rigona vero filia
clitemestre ⁊ egisti turpi coitu suscepta ex quo no
uit horestem vtermū fratrem suum in regni solio con
firmatum nimio dolore cōmota laqueo se suspendit
Non post multos vero dies vlixes cum duabus na
uibz negotiatoz quas precio oduxerat cretam ve
nit. **Q**uas enim naues amiserat ⁊ quicqd̄ habuerat
ablatum sibi extitit ab incurribz piratharum ⁊ eo
pocius quia in manus gentis thelamoni aiadis inci
dit que cepit enim ⁊ quecūqz penes ipsuz inuenit abs
tulit ⁊ ipsum furca suspendere icendebat. **B**ed vlixes
industria sensus sui euasit a laqueo gentis ipsi pau
per tamen ⁊ egenus ⁊ penes se nihil habens. **L**icet ei
sic euasisset a manibz gentis aiadis dum securus eri
pi ab infortunis credidisset incidit subsequenter in
manibz regis nauli qui ppter palamidis filij sui
mortem capitali odio persequēbat vlixem. **V**lixis
igit̄ satacitas magna fuit per quam a manibz regis
nauli de persona saluus euasit. **Q**uo uero ingenio ul
quo sagacitatis tenui argumento a captura gentis

aiacis ⁊ manibus regis nauli vlixes euaserit presens
historia non declarat. nisi q̃ vlixes ex predictis causis
ad idumeneum regem pauper ⁊ inops accessit. **R**ex
at idumeneus de tanta vlixis paupertate miratus ni
hilominus hilariter eum suscepit. ⁊ casus suos ⁊ suam
felicitatis accidentia explorat ab ipso ⁊ petit ea sibi
seriatim ⁊ particulariter enarrari. **Q**uod vlixes gra
tanter admittens vt regis petitionem impleret suorum
casuum facta reuoluens in sui narratione sermonis
ea per ordinem explicauit de quibus sic dixit. **V**erū
est domine rex q̃ post captionem troie cuius captio
nis ego pars infallibiliter magna fui cum nauibus me
is multis onustis diuitiis de opibus troianorum ī
multa auri ⁊ argenti copia ⁊ multorum meorum mihi
famulantium comitiua pelago me commisi. ⁊ me per
plures dies prospere nauigante in quemdam portū
quī mīna communiter nuncupatur primo saluus ap
plicui. vbi cum meis pro recreatione descendi. ⁊ ibi
tutus per dies aliquos moram traxi. cum ibi nullus
mibi ⁊ meis molestiam intulisset. **D**einde a predicto
portu discessi. ⁊ aura mihi blandiente secunda ī por
tum qui dicitur calostofages salue perueni vbi simi
liter cum meis per dies aliquos sum moratus. **C**ūq̃
fallaces venti mihi tempus prosperū suaderent a p̃
dicto portu discessi ⁊ fere per tres dies proxime sub
sequētes feliciter nauigauī. **T**unc subito tempestas uē
torū inualuit ⁊ aer de sereno repente factus obscurus
incerta nauigatione nunc buc nunc illuc sub nimia tem
pestatis clade vexauit. **D**emum tempestas ipsa me o
pulis in siciliā diuertere nimis inuitū ubi vexatōes

passus sum plurimas ⁊ labores. **E**rāt enim in sicilia
duo reges frēs. quoz vnus vocabat̃ strigones ⁊ ali
us ciclopas. hi duo reges irruerunt in me ⁊ meos vi
dentes naues meas diuitis tantis plenas exposuerūt
per violentias eas prede. ⁊ quicquid inuenerunt ī eis
asportauerunt ab eis in eoz multitudīe militū arma
torum ⁊ eo deterius q̃ superuenerūt duo eoz filii mi
lites ualde strēui ⁊ nimium bellicosi. quoz vn⁹ vo
cabat̃ alifam. ⁊ alius poliphemus. hi irruerūt in mi
lites meos. qui centū interfecerūt ex eis ceperunt me
⁊ alphenorē vnum ex sociis meis ⁊ me ⁊ euz in quo
dam castro in carcerē traserunt. **H**ic poliphemus ha
bebat quādam sororem virginem speciosam. quam
postq̃ vidit alphenor in deuiscenciā eius exarsit. ⁊
eius illaqueatus amore factus ē valde amens. **P**er
sex igit̃ menses me captiuum in sicilia detinuit poli
phemus s̃z demum misertus ē mei ⁊ me cū alphenore
liberauit. **S**ui poliphem⁹ postea mihi multū omodi
otulit ⁊ hōris. **S**z alphenor circa sui amoris uehemē
tiā ī tantū operā suā dedit. q̃ sororē poliphemi quā
diligebat noctis tempore a secretario patris eripuit
⁊ ipsam secum adduxit. quod vt peruēnit ad suoz
noticiam sui contristati sunt valde. propter quod
idem poliphemus iterum in me ⁊ meos eadem nocte
ad arma prorupit cum maxma militum comitua. ⁊
facto impetu contra meos sui recuperauerunt poli
phemi sororez. qui poliphemus in me demuz irruit
⁊ cluz ab eo insisterē me tueri vnum sibi ex oculis ei⁹
euulsi. ⁊ cum sociis meis qui viui supererāt in naues
pprias me recepi ⁊ cū eis a sicilia eadē nocte discessi

Deinde rectā nāuigatione portus in eolidē insulā me
ventus applicuit quū inuitum. **I**n hac igit̃ insula
erāt due puelle sorores nīmum speciose ipsius insule
dñe que in arte nigrimantie ⁊ exorcizatiōib⁹ docte nī
mum habebant. **Q**uoscunq⁹ igit̃ nauigantes in hāc
insulam Fortune traherent p̃dicte due sorores nō tā
tum earum pulcritudine q̃tū eaz⁹ magicis intantatiōi
bus sic tenaciter capiebāt q̃ multa spes erat iteratib⁹
ab insula posse recedere omniū aliaz⁹ curaz⁹ oblitis
adeo q̃ si quos eorū inueniebāt ad eorum mandata
rebelles statim eos in bestias transformabant. **H**az⁹
igit̃ una illa viz que magis in hac scientia docta e
rat circe suo nomine vocabat̃. ⁊ alia nomine suo cali
pha. **I**n potestatem igit̃ haz⁹ duarū me fortuna de
duxit. quaz⁹ una viz circes meo quasi amore bacha
ta suas immiscuit potiones ⁊ suaz⁹ incantationū īsidi
is sic fatue me allexit q̃ per annum integrum non fu
it mihi ab ea recedendi facultas infra quē annum cir
ce grauida facta ē ⁊ concepit ex me filium. ⁊ postea
natus ex ea creuit ⁊ factus est uir nīmum bellicosus
Ego at̃ circa ppositū mei recessus curā adhibui. **S**z
circes irata persistēs suis magicis artib⁹ me credidit
detinere. **S**z ego q̃ in arte illa ualde silf̃ erā instruct⁹
contrariis operationib⁹ oīa sua figmenta destruxi ⁊ pe
nitus ānullaui. **E**t qz si ars deludit̃ arte contrariis cō
mētis ab artib⁹ ī tñ pualuerūt efficacit⁹ artes mee. q̃
cū oīb⁹ sociis meis q̃ tūc mecū erāt acirce nīmū āxio
s⁹ recessi. **S**z qd̃ mihi p̃fuit ille recess⁹ nā omittere me
mari uēt⁹ me appulit ī terrā regiē caliphe q̃ suis artib⁹
sic me illa q̃auit ⁊ meos ut maiori tēpore q̃ volueri

me detinuit penes se. mora tamen ipsa mihi non fuit
numiū tediosa. propter ip̄i9 regine pulchritudinem in
qua miro mō vigeat ⁊ propter affectus placidos
quos penes ipsam inueni. que placere mihi ⁊ meis ni
minz ē conata. Tandē per mei sensus industriam fac
tum ē q̄ ab ip̄a saluus recessi in maxima tamē mei pe
na laboris cum artes suas mee vix repellere potuis
sent. Deinde nauigando cum meis perueni ad quādā
aliā insulaz in qua quoddam sacrum oraculūz habe
bat / quod diuine ocessiōe potētie certa ⁊ vera respō
sa petentibus exhibebat. **A**b oraculo multa peciū cu
riosus inter que affectuose ab eo quesui quidnā de
nr̄is animabus postq̄ a nr̄is corporib⁹ sunt egressē
otingeret. De omnib⁹ igit̄ tūc per me quesitis ab eo
certum responsūz obtinui p̄terq̄ de aīaz articulo de
quo ab eo nullūz responsūz certum potui obtinere.
Cum igitur ab ip̄o oraculo discessissem (aura ut
credidi perflante secunda) ventus me opulit p̄rāsire
per quēdā locū pericul⁹ multis plenū. Peruēi enī illū
in mare. in quo sirenesque sunt maxia mōstra maria
pelago spaciānt̄. **S**ūt enī ab umbilico superi⁹ for
me femine virgineū vultum habentes. ab umbilico
uero citra ōnē formā piscis obseruāt. De āt mirabiles
noces mirabili sonitu resoluūt ī cātu ī tā dulci modu
lamine cātilene q̄ celestē putares excedere in sonismu
sitis armoniaz. adeo q̄ miseri nauigantes cū ad eas
perueniunt tanta earum cantus dulcedine capiunt̄.
q̄ eorum nauūz vela deponunt remos reponūt in al
tū nauigatōe penitus abstinentes. **S**ic enī aīos mi
serorūz ille cāt⁹ inebriat. q̄ miseri audientes omniūz

aliarum curarum grauaminibus exuunt et in tunc ipsa
rui dulcedo demulcet auditusque quasi sui ipsorum prorsus
obliti nec esum appetunt neque cibum dum eorum animisque
dam sopor illabit per quem efficiunt penitus dormi
entes. Quos dum sirenes dormire persentiunt naues
gubernatorum regimine destitutas statim evertunt naufra
gio subruunt sic quod nauigantes in eis dormiendo infeli
ci naufragio submergunt. In has igitur sirenes incidi
et ne socii mei mecum inuoluerent simili soporis erro
re meis artibus et mei et eorum auditum sic tenaciter obtu
raui quod de earum cantu ego et socii mei nihil penitus au
dientes ipsas penitus debellauimus et plusquam mille ex
eis interfecimus. sic quod salui earum loca transuimus ab e
arum periculis liberari. Deinde nauigando infelix ca
sus inter siluam nos appulit et caribdis et cum ad xv.
stadia eorum ingluuiosa pericula protendat ibi ab ip
sa maris ingluuie plusquam medietas earum nauium fuit
obsorpta. propter quod socii mei nauigantes in eis pro
ingluuie ipsius maris naufragio perierunt. Ego autem cum
alia medietate nauium earum ab ipsius ingluuie ma
ris auulsus perueniam nauigando perueni. ubi inue
ni mirabilis gentis tyrannidem que in me et meos ir
ruens maiorem partem gladio interemit paucis relic
tis ex eis et bona omnia que tunc mecum habebam in na
uibz abstulerunt a me homines gentis ipsius. et cepe
runt me et qui superfuerunt ex meis mecum duris carce
ribz incluserunt. Tandem uolentibus diis liberauerunt
me et illos quos mecum incluserant nihil mihi de re
bus meis restitutis ab eis quare in summa paupertate
deductus circuiui meridiem demum in terram istam applicui

factus pauper ⁊ egenus ut vides. **E**cce narraui tibi
omnes casus meos postq̃ a troia recessi ⁊ in pauper
tatem qualiter sum deductus. **E**t sic vlixes suis nar
rationibus finem fecit. **R**ex uero idumeneus auditis
verbis vlixis rōe sue nobilitatis ⁊ ei⁹ industrie ualde
opassus ē sibi ⁊ iō q̃ tū placuit vlixi in creta maiori
in multaz rez abundantia rex honorauit eundem.
Demum cū vlixi placuit a creta recedere rex donauit
vlixi duas naues necessarias omnibus bene munitas
cum quibus posset in regnum suū omode nauigare.
Donauit ē ei dona plurima argenti ⁊ auri. que sibi
posset abunde sufficere dum ad propria perueniret.
In recessu tamen suo rogauit eundē ut ad regē āthe
norem se offerret. qui eum videre plurimū affectabat.
Vlixes igit a rege idumeneo obtehta recedendi licen
cia naues ascendit ⁊ ad regem antenorē se contulit. q̃
eum in vultu hilari cum multa iocunditate recepit. cui
multum grata fuit vlixis multa facundia ⁊ nimia in
dustria sensus eius. **V**bi āt vlixes certos rumores di
dicit de uxore sua penelope tot infestata proceribus
⁊ eius pudicitia ab ea illesa seruata neq̃on ⁊ de qui
busdam aliis qui inuaserant terram suam ⁊ eam teme
re detinebant contra voluntatem uxoris. **V**bi thela
macus filius eius cognito patris aduentu accessit ad
eum q̃ oēs rumores quos pater didicerat. certa sibi
assertōe firmavit. **Q**uare vlixes regē rogauit ātheno
rē ut eum in regnum suū associare deberet in suorū
militū comitiū qd̃ āthenor libēter annuēs euz suis
militibus associauit eundē ⁊ eis felici nauigatōe poti
tis i tū pcurauit vlixes q̃ de nocte i suā applicauit

ciuitatem ⁊ repente depositis ī terrā militib⁹ de nocte
suoꝝ proditoꝝ domos inuadit . ubi ipsos inueniens
dormientes oēs interfecit . ita qꝫ nullus euasit ex
eis. **A**dueniente uero die ī sui fulgoris lucida claritate
ī suum palaciū cum rege anthēore se recepit ⁊ ibi
cum rege ipso ī multa iocunditate receptus ē. **O** quā
cum facta hilaris penelope ī aspectu sui domini quē
tanto uidere tpe anxia peroptauit. **C**ōcurrunt igitꝫ
ciues regem eoꝝ tantis temporibus expectatum cum
multo gaudio uidere festinātes . multa dona sibi of
ferunt ⁊ encenia magna nimis. **E**t exaltatus ē ulixes
multum ī regno suo . ⁊ ī tñ cum rege tractauit āthe
nore qꝫ thelamachus nausicā filiā regis āthenoris dux
it ī uxorē . celebrantꝫ igitꝫ nuptie thelamachi ī mltō
rum solēnitatibus gaudioꝝ . ⁊ rex anthenor suū feli
citer remeauit ī regnū . ⁊ ulixes ī uidito statu reg
ni sui demum sub nimium pacis tranquillitate quieuit.
De mirabili euentu pirri et de morte eius.

Quia uero usqꝫ nunc de pirro achillis filio pꝫ
a troia recessit nihil dixit presens historia .
nunc ad narrandum eius euentus dirigitur stilus is
te. **P**irrus enim ex parte patris sui habuit regem pe
leum auum suum cum ex predicto peleo ⁊ thetide ei⁹
uxore fuisset susceptus ⁊ natus achilles pater ipsius
pirri . quem achilles suscepit ex dndamia regis filia
licomedis . ⁊ sic habuerat pirrus duos auos . regem
peleum ex parte patris . ⁊ regem licomedem ex par
te nobilis matris sue . qui rex licomedes filius re
gis acasti fuit proauus dicti pirri adhuc uiuentis .
licet esset ī senio constitutus. **H**ic acastus

habebat odio pirrū ⁊ omnes de genere patris eius .
Causam at̄ eius odi presens historia nō scribit **R**ex
igit̄ acastus pirri ꝑauus expulit regem peleūz auum
pirri de regno thesalie sic q̄ ip̄m acastus exulare co
egit . ⁊ pro interficiendo pirro suas posuerat insidias
ne euaderet manus eius . **P**irrus uero postq̄ a troia
recessit ⁊ maris se subiecit insidiis multa maris pericu
la passus ē maiorē partem reꝝ quas secū detulerat/
proiecit in mare . ⁊ quasi eiꝝ nauibus oꝛuassatis mo
losaz applicuit . ubi naues suas tēporis tempestate
oꝛuassatas necessaria fecit refectiōe fulciri . **I**bi etiam
didicit qualiter rex acastus ꝑauus eius regē peleūz
auum suum a thesalie regno delecerat . ⁊ qualiter con
tra pirrum fuerat insidias machinatus . **V**oluit igit̄
pirrus de tam enormi dispendio aui sui / sꝫ potius de
seip̄o cū predictus rex licomedes auus maternꝫ ip̄sꝫ
pirri regis acasti filius ip̄m a suis annis teneris edu
casset . **I**nterea rex peleus per regē acastū a regno de
iectus q̄ timore regis acasti ⁊ filioꝝ suoꝝ cū rex acas
tus haberet duos filios alios ⁊ vnā filiam nomie
theridem . quorum filiorum vnus vocabat̄ pilistines
⁊ alius menalipes securus in publicum non poterat
apparere prouidit ubi posset melius delitescere . donec
pirrus nepos eius rediret a troia . qui opem suo dis
crimini ferre posset . **S**ciebat enī eū per mare a troia
cum suis nauibus rediturum . **E**rat enim non longe
a ciuitate thesalie per octo fere stadia quoddam anti
quam idificium iuxta mare inter ciuitatem ipsam . et
edificium ipsum quibusdam nemoribus iteriectis ad
que sepius venandi causa reges thesalie venire

solebant
darent . ⁊
tate erat
itudine
pra terra
condite in
ramen desit
illustribus
ip̄o foram
gradus sꝫ
care foram
in medio
nr edificio
in ip̄o sepi
maris equo
dere posset
ro suis refe
thesaliam p
ora regem
nomem pele
ip̄o cūtri
uenire . **D**e
cretarios sꝫ
ploratores
sandri cū
delēm . ut p
bus aduen
nibus diti
tes sibi fū
diderūt

solebant cum in eis venatorie fere plurimum abundarent. Hoc autem antiquum edificium propter temporis uetustate erat penitus derelictum. cum situs eius esset in solitudine constitutus et nullis ex eo appareret fabrica supra terram. Erant enim in eo multe lacune sub terra recondite. in quibus poterat quis secure latere. cum foramen descensus eius esset incognitum multis spinetis siluestribus et rubis agrestibus circumclusum. sed ab ipso foramine facilis erat ad inferiora descensus per gradus scilicet quosdam constructos in ipso quous in summitate foraminis esset quedam latens fouea per spinetum in medio. cuius os foraminis habebat. In hoc igitur edificio peleus latere disposuit. Qui dum lateret in ipso sepius egrediebatur ab eo. et perueniens ad litus maris equora suo mettebat intuitu si forte pirrum videre posset cum suis nauibus redeuntem. Pirrus vero suis relictis nauibus in molosa navigare uersus thesaliam prorsus intendit vindicaturus si poterat contra regem acastum maternum proauum suum deiectionem pelei aui sui paterni. et ut valeat seipsum ab ipso tueri si posset eum in offensionis obstaculo preuenire. Ut igitur cautius faciat que intendit. duos secretarios suos crisippum uiz et ardastrum sagaces exploratores apud thesaliam mittere procurauit ad assandrum ciuem thesalie dudum pelei et ipsius pirri fidelem. ut per eum posset de omnibus informari. quibus aduenientibus apud thesaliam per assandrum omnibus diligenter edoctis ad pirrum celeriter redeuntes sibi fideliter referunt singula que viderunt et que didicerunt ab assandro penitus referente. Pirrus igitur

p

Statim suas naues ascendit in thesaliam profecturus
sed dum putaret fideliter nauigare maria tempestas
in naues suas irruit. que fere triduo perdurauit. De
mum (diis fauentibus) factus ē q̄ cum nauibus ip
sis adhuc ventoꝝ rabie non sedata in quēdam por
tum applicuit vocatum sepulchrum. **H**ic at portus dis
tabat a ciuitate thesalie fere per octo stadia. ⁊ erat
vicinus illi antiquo edificio in quo rex peleus delite
bat. **P**irrus itaq; maris fatigatione lassatus descēdit
in terram ⁊ dum ire pedes ad vicina nemora prope
raret mirabilis fortune casus ad predictam foramē
foueam edificiū supradicti ipsum adduxit quā preui
dere non valens propter herbaz adiacentium uela
menta in eam irruit ⁊ ad superiorem ⁊ primū gradiū
de gradibus ip̄is. per quos descendebat inferius fix
it pedes. ⁊ dum inspiceret gradus ip̄os videre quid
sit inferius diligenter affectat. **D**um igit ad loci ip̄i
us ima peruenit. ecce a suis latibulis rex peleus pro
siliit nepotem agnouit. in cuius uisione videre putat
achillem. tanta patri suo pirrus similitudine respon
debat. **A**ffecuosē ergo ipsum amplectit ⁊ i lacris ip
sum flebiliter osculat sua sibi discrimina tandē expo
nit de rege acasto suas sibi referendo querelas. **D**o
let pirrus tacitus tamen oīa in mente cōseruat. **A**scen
dūt ergo superius auus ⁊ nepos ⁊ ad portū accedūt
in comitiua suorum. **P**irro uero statim innotuit. q̄
philistenes ⁊ menalippus filii regis acasti ad nemora
ipsa perueniunt cā venandi. **Q**uo audito statim pirrus
exiit vestes suas ⁊ quadam vili ⁊ veteri veste sibi q̄
sita lacerata multas in partes se induit. ⁊ accinctus

quodam
ad nemi
vagauer
ro querit
dat. Pirru
cum suis se
voluisse re
uoluit. q̄
cum longe
q̄ quingent
gio peruen
quasi more
dum frang
litus perue
circa terrā
cū vomitu
quo respira
bene restit
fragio ip̄o
tus mendic
prior lares
ns in hoc
de eo in alt
nobiscum
garet corā
tre suo seg
so. Qui dum
insisteret
eius cā qui
irruens ip̄

quodam ense sociis suis data licencia solus pperauit
ad nemus. // **N**ondū igit pirrus multum per nenus
vagauerat cum regis acasti filiis obuiauit qui a pir
ro querūt quis sit unde sit unde venerit ⁊ quo va
dat. **P**irrus at respondit eis se eē de grecia ⁊ a troia
cum suis sociis cū quadam nauī ad patriā suā se
voluisse redire. **S**z tanta maris tempestas oīa ip̄os
inualuit. q̄ post multa discrimina ⁊ labores nō mul
tum longe a litoribus naufragium sunt perpeſsi. sic
q̄ quingente p̄sone nauigantes in eis subito naufra
gio perierunt. ego tamen solus quē excellentes fluct⁹
quasi mortuum ad litora proiecerūt. ī quoꝝ spuma
dum frangit in terra ⁊ iu facie terre descendit circa
litus perueni a tumefactione fluctuum se frangentū
circa terrā quasi mortuus deueni ad litus ubi p̄ mē
tū vomitum aque salse. quā ex mari sorbuerā in ali
quo respiraui. ⁊ demum post multas angustias vix
bene restitutus sum mee pristine sanitati. ⁊ cū in nau
fragio ipso amiserim oīa quē ferebam. pauper effec
tus mendico pauper hostiatim usq; dū veniaꝝ ad p̄
prios lares meos. **V**os at si nōdū cōdixistis ⁊ detulist
is in hoc nemus aliquid ad vescendum estote mihi
de eo in aliquo graciosi. **E**ui sibi dixerunt **A**dorare
nobiscum. **I**nterī quidā ceruus lentis passib⁹ dū va
garet corā ip̄s apparuit. quē statī mēalippus a fra
tre suo segregatus insequit eo solo cum pirro dimis
so. **E**ui dum multum eēt elongatus ab eis duꝝ multū
insisteret ceruū persequi fugientem polistenes frater
eius cā quietis descendit ab equo ⁊ statī pirrus in eū
irruens ipsum protinus interfecit. **D**einde cū frater

eius menalippus a cerui persecutione rediret pirrus euaginato ense in eum irruens protinus interemit. ⁊ sic pirrus duos suos auunculos fratres tetidis auie sue crudeliter interfecit. **Q**ui dum ab eorum rediret cede obuiauit ei cinaras de familia regis acasti quē pirrus interrogauit ubi eēt rex acastus qui dixit ei acastum prope eē. **E**t statim pirrus cinarā euaginato ense crudeliter morti dedit. ⁊ o festim properauit ad naues. ubi pulchris vestibus de serico se induit ⁊ ab eis recedens acasto regi obuiauit. **Q**ui dixit pirro quises tu. **P**irrus at regi acasto sic respondit. **U**nus sum ex filiis regis priami qui ductus in captiuitatē sub domino pirri sum. **R**ex vero acastus ignorās eū eē pirrum dixit ei. **U**bi ē pirrus. qui dixit. **V**alde amaris vexationibus fatigatus descendit in terram ⁊ cā qui etis accessit ad illam foueam quam extensa dextera ei monstrauit. ⁊ statim euaginato ense ipsum voluit interficere. **T**unc statim appuit ibi thetis uxor regis pelei que ⁊ ipsa erat regis acasti filia mater achillis ⁊ auia pirri que dixit ei. **C**are nepos quidnam intendis facere. **N**onne auia tua sum. **O**rbasti me duobus fratribus meis auunculis tuis ⁊ nunc intendis me orbare rege acasto prē meo proauo tuo. **E**t statim thetis pirrū firmiter amplectendo cepit brachium eius quo ense tenebat in manu. ne ipm contra regem acastum eleuaret ictum. **C**ui dixit pirrus. **R**ex acastus pater tuus regē peleum virum tuum a suo regno deiecit. **N**ōne i hoc teipsam offendit. **S**ed ueniat peleus qui si sibi velit parcere parcam ⁊ ego. **V**eniens igitur peleus rex rogauit pirrum ne regem acastum morti traderet cum de

morte
fictus.
reforma
peleum
omnibus
aperunt
regni ipsa
Ego autem
laboribus
os amisi
um. Nulli
beat ex
nepotem
pirro spo
tus fimbria
in eo habi
bet fuit si
regni thes
loco ipso
uenerunt
sue in the
pud thesa
salia ut sa
tare debet
propter
maximo
leus pirr
in cuius
tus. Et
tarum et

morte duorum filiorum suorum sit rex acastus satis af-
flictus. et deterior morte sit potius sibi vita. Quare
reformata est pax et bona voluntas inter acastum et
peleum dudum inuicem discordantes. Et occidentibus
omnibus eis thetide viz regi acasto peleus et pirro in-
ceperunt hi tractare de regno. Rex autem acastus qui tunc
regni ipsius moderamina gerebat ut rex dixit illis.

Ego autem sum nimia senectute confRACTUS et de regni
laboribus cura ammodo mihi modica est. Filios me-
os amisi qui de regno ipso possent habuisse domini-
um. Nullus ergo alius est ad quem regnum ipsum de-
beat ex iure reuolui quam ad pirrum carissimum meum
nepotem. et ideo ex nunc me spolio regno ipso. et ipsi
pirro sponte concedo. Quem ex eo statim per sue uesti-
tis fimbriam inuestiuit. Cui peleus et ego omne ius quod
in eo habeo cedo et transfero in eundem quia semper
hec fuit summa cupiditas voti mei ut pirrus sceptro
regni thesalie potiretur. Insurgunt ergo omnes ipsi a
loco ipso et ascendentes equos eorum thesaliam per-
uenerunt. Quare pirrus mandauit ut omnes naues
sue in thesaliam nauigarent. Venientibus ergo eis a-
pud thesaliam rex acastus mandauit omnibus de the-
salia ut sacramentum fidelitatis et homagii pirro pre-
stare deberent. Qui de pirri dominio facti sunt leti
propter quod sacramentum ipsius pirro cum gaudio
maximo prestiterunt. et sequenti die rex acastus et pe-
leus pirrum de regno thesalie coronauerunt in rege
in cuius regni solio sedit pirrus diademate corona-
tus. Et factum est postea quod regis pirri fauore exal-
tatum est regnum thesalie super omnia regna grece.

7 pirrus rex ipsum in magna pace seruauit usq' ad ex-
tremū uite sue. ¶ dumeneus vero rex crete mortuus ē
supersticijs sibi duobus filiis merione uidelicet 7
laorta. sed merion post mortem patris sui paz vix-
it 7 mortuus ē. 7 regnum laorte fratri suo dimisit. q̄
satis honorifice in creta feliciter est sepultus. Thela-
macus autem vlixis filius ex nausica uxore sua igris
anthenoris filia suscepit filium deiphebum nomina-
tum. ¶ Sed ad pirrum iterum redit historia. ad narrā-
dum suos deinde processus. 7 qualiter 7 quādo pir-
rus dies suos clausit extremos. ¶ Rex igit' acastus de
morte filiorum suoz exacerbatu filiorum suoz cor-
pora mortuorum thesaliam deferri mandauit. ibiqz
sepulti sunt mandāte rege pirro. in monumentis eoꝝ
nimium preciosis. ¶ Fata uero que in summa felici-
te hōibz constitutis cecis parant insidias. per quas a
felicitatis fastigio decidere eos subitam faciūt in ru-
inam ostendunt eis ea valde placere / que ruinosā pꝛ
ea parunt decrumenta. ¶ Pirrus itaqz in sui regni fasti-
gio constitutus hermione helene 7 menelai filie uxoris
horestis feruentis amoris cupidine captus fuit. pp-
ter quod data opera ut sue satisficiat voluntati her-
mionā furtiue rapuit ab horeste 7 a regno dudū aga-
mennōis mecenaz in quo regnabat horestes ī regno
thesalie furti adduxit eamqz sibi matrimonio copu-
lauit. ¶ Dolet ergo horestes de tāta verecundia sibi fac-
ta. sed in regnū suū pirrum inuadere sibi non ē tāta
potestas tacitus tamen in mente obseruat futuros euē-
tus per quos sibi posset plene parari vindicte facul-
tas. ¶ Factū ē qd pirrus proposuit in delphon insulā

se offerre ad regraciādū appollini deo ⁊ aliis diis de
multa victoria quam in troia ē feliciter consecutus ⁊
de mortis vindicta achillis patris ei⁹ sumpta de pa
ride crudeliter interfecto. **P**ropter quod pirrus ī ap
paratu suo se accinxit ad iter. ⁊ in delphon insulaz
se contulit relictis in palacio suo andromache becto
ris dudum uxore cū paruulo filio suo et eiusdē bec
toris nomine laumedonta cū ⁊ ipsa pregnant ēēt ex
pirro necnon ⁊ hermione ei⁹ uxore que post recessuz
pirri misit menelao patri suo sibi valde grauer suc
cessisse de pirro marito suo qui solius andromache
amore bachatus de ea paz curabat aut nihil. ut ac
celeret venire thesaliam ⁊ q andromachē morti tra
dat cum eius filio laumedonta. **M**enelaus itaqz ad
verba hermonie filie sue thesaliam properat ubi sue
nobilitatis omisso pudore in andromachen irruit.
Bed andromache subito puerum suū laomedontam
suas recepit in vlnas ⁊ precipiti fuga lapsa se dirigit
in plateas. ibiqz fortiter exclamans auxilium popu
li ostra menelaus implorat cū lacris ne populus patia
tur ipaz īterfici cū puulo nato suo. **P**opulus at īcōtinē
ti ad arma decurrit ⁊ armata māu īseq̃t menelaū sic
qz menelaus tiorē populi stupefactus ad ppria remea
uit. **H**orestes vero audiēs pirrū in delphō īsulā pue
nisse ibi in multa militū cōtina se oclit ⁊ ī potēti ma
nu aggress⁹ pirruz ⁊ manu ppria ibi īterfecit eundez
⁊ pirr⁹ mortu⁹ ē q statī ī eadē īsula fuit sepult⁹. **U**x
orē at suā recuperauit ⁊ ī īgnū suū ipaz adduxit. pele
us uero ⁊ thetis ādromachē ex pirro ipguatā ⁊ laōe
dōtā ei⁹ filiū a thesalia rēdētes ī molos ā defert citatē

ibiꝫ andromache peperit filium. quem ex pirro sus-
tulerat ⁊ nomen eius achillides ē vocatū. **H**ic achilli-
des creuit ⁊ laomedontam fratrem suū thesalie co-
ronauit in regem seipso postposito ad quē regnū ip̄s
rationabilius pertinebat ⁊ nihilomin⁹ ip̄s sui fr̄is a
more voluit ⁊ mandauit q̄ omnes troiani. qui cap-
tui erant in grecia libertate plenaria potirent. **P**ore-
tere hic subiungit historia sic enarrans vt dictū est
supra capitulo. xiiii. ⁊. xv. qualiter achilles mortuo
troilo corpus troili ad caudam sui equi ligauit. ⁊ p̄
totum exercitum vituperabiliter traxit illud. ad cu-
ius corporis recuperationem rex menno viriliter in-
stitit ip̄m p̄stravit ab equo letaliter vulnerauit. sic
q̄ quasi mortuus fuit delatus ad castra. ⁊ qualiter
achilles ipsum a suis mirmidonibus interceptū nō
sua virtute bellica sed proditorie interfecit. **E**t qua-
liter postea rex priamus ipsuz iuxta troilū fecit hōri-
fice sepeliri. **N**unc presens narrat historia q̄ p̄dictus
rex mennon quādā mire pulchritudinis suaz sororez
habebat que manifeste venit coram omnib⁹ ad men-
nōis monumētū illō ap̄iri mādauit ossa mēnonis ex-
traxit ab ip̄o ⁊ ea ī quodā aureo vase reposuit. **O**fer-
uādā que statū cū p̄dicto vase de medio astātūz ab
oculis sic prors⁹ euauit velut vmbra q̄ nunq̄ ī lo-
co ip̄so postea visa fuit. **N**āc nōnulli dixerūt fuisse
deam uel dee filiā uel vnā ex illis quā gentes fatam
appellant.

De somnio vlixis ⁊ morte p̄ filium interempti.

Narranda igit̄ morte vlixis obmissis ad p̄s-
entis historie stilus acuitur. **¶** Quare

narrat ⁊ dicit q̄ vlixes quadaz nocte dormiebat in
lecto suo ⁊ soporatus de se talem vidit ī suo somnio
visionem. **V**idebat enī sibi videre quandam imagi
nem iuuenilis forme tam mirabilis speciei. q̄ imago
non putaret̄ humana/s; potius forma diuina. p̄ nī
mia pulchritudine forme sue **V**idebat etiā sibi ultra
modū appetere imaginē ip̄az posse tangere. ⁊ eā suo
cogi tenacius in āplexu/s; illa suos vitabat amplex⁹
et eū videbat a longe tueri. **D**einde vero ad eum si
bi propinquius videbat̄ accedere ⁊ īterrogabat ab
eo quidnā vellent/s; ille dicebat. **V**olo ut īsimul diuin
gamur ut te cognoscā. **N**ec ille dicebat vlixī. **Q**uā in
hoc ē tua grauis ⁊ amara petitio **T**u enī petis a me
ut tibi diungar. sed o q̄tū illa diunctio erit infelix.
Naz ex tali diiunctione necesse ē q̄ vn⁹ nostrū exide
moriat̄. **D**einde videbat̄ sibi q̄ illa eadē imago fere
bat in manu quandam lanceā. ī cui⁹ lācee summitate
videbat̄ haberi quedā curricula tota ex piscib⁹ arti
ficiose op̄osita. **D**einde videbat̄ sibi q̄ imago illa r̄
cedere vellent ab eo que ⁊ dicebat sibi. **H**oc est signū
impie diiunctionis. que inter nos duos ē postremo
futura. **O**lixes āt tunc somno solutus valde miratus
est de ipsius somnii visione. ⁊ multum suo perquirat
in animo ad quid somnium ipsum tendat. **D**emum
illucescente die perquirat augures ⁊ diuinos ⁊ eos ad
se venire mandauit. **I**n quibus venientibus ⁊ recita
tata eis somnii eius qualitate ipsi dixerunt. q̄ p̄ sig
nificationem ipsius somni aperte conicitur vlixem
per filiū exilio uel morti tradendū. **C**uius rei cā vlix
es valde perterritus thelamacū filium suū capi fecit

7 eum mandauit firmā custodia detineri. // Ipse vero
elegit sibi locum in quo posset secure manere in quo
rūdā secretariorū suorū fidelissima comitua. Valla
uit enim locum ipm muris altis 7 fortibus. ad quez
non nisi per pontem quemdā volaticū haberi pote
rat ad ipsum accessus. Statut etiā qd ad eū nullū ac
cederet nisi esset aliquis de suis secretariis supradcis
Factumq; ē qd cū vlixes dudum ex circe quēdā filiū
suscepisset thelaganū nominatū qui cuius eēt filiū a
nemine sciebat pterq; a circe sua tantūmō genicrite.
Factus ē igit thelaganus annoz quideci q studio
se querit a matre cuius fuerit filius. 7 si viuūt. 7 ī quo
loco moret. Diu negauit mater eū certificare de prē.
Demū cū thelaganus mrem super inquisitione pris
diutius stimulasset affecta tedio stimuli filialis filio
pandit 7 reserat regem vlixem eē prēm ipi. 7 cū de
loco regni sui ubi morat vlixes diligenter instruxit
Thelagonus at in relatione matris ē nimium facit le
tus. Desiderio tamen nimio fluctuat patrē suū velle
videre 7 ad eum accedere desideranti animo exardet
cit a matre sua igit obtemperata licentia que decelerē redi
tu rogat illum thelagonus se accit ad iter. 7 tantū
per dietas suas laboriose pcessit qd peruenit achaiā
ubi factus certus de loco ubi morabat vlixes ad lo
cum pdictū accedit. Cūq; quodā die lune in mae ap
plicuisset ibidez in introitu pōtis inuenit custodes v
lixis quos affectuose rogat ut eū ad vlixē spōte ac
cedere pmittāt. Negāt illi mādātū dñi sui suātes. In
stat thelagonū hūilibz pibz ac illi viribz utētes īpel
lūt eum. 7 iniuriose 7 violenter impellunt. ¶ Quare

thelagonus duz illatas sibi pati nollet iniurias inu
num ex predictis custodibus irruit ⁊ pugno clauso
ipm sic potenter in cathena colli percussit. q̄ ei⁹ frac
ta colli cathena protinus expirauit. **A**lios uero custo
des eius socios impellendo viriliter a ponte deiecit
⁊ precipitauit in vallo. **F**it ergo clamor maximus q̄
re multi irruentes ad arma in thelagonū irruūt ipm
interficere satagentes. s; thelagonus facto impetu in
unum eorum qui aggressi sunt eū ense quē hēbat in
manu ab eo uolenter extirpat. ⁊ i alios irruēs ense
nudo. xv interfecit ex eis ⁊ ab illis ē grauitervulnerat⁹
Deide cū clāor fortis iualesceret ad uoces clāoris in
surgit vlixes putās ne aliq̄s de familia thelamaci de
tenti p eū dōesticos suos iuaferit. ut p sui liberatōe
eos vulneret aut occidat. **Q**uare irat⁹ cū quodā iacu
lo qd ferebat i māu ad locū clāoris accelerat. ubi su
os uidit ab illo adolefcēte sibi icognito interfectoscer
nit eū ⁊ i vīdictā necis occisoꝝ iaculū suū vibrauit i
ipm. sic q̄ ipm pcussit ex eo nō tñ mltū lesit eundem
Sed thelagonus contra vlixem iaculum impetuose
vibrantem cum non cognosceret si esset vlixes arrep
to illo eodem iaculo quem ipse vibrauerat ⁊ i terraz
ceciderat. thelagon⁹ in vlixē ipetu duriori retorfit sic
q̄ ipm ex eo letaliter vulnerauit costas eius ex ipso
vulnere perforauit. **Q**uare vlixes ex ipso ictu vul
neris in terram decidit seipsum sustinere non valēs.
utpote qui morti se sentit esse vicinum. **C**orporis
itaq; vires in ipso deficiunt. ⁊ cum ipse quasi defe
cerit in sermone. balbutientibus verbis / querit a
thelagono quisnam esset. // **D**um vlixes ad

memoriam tunc reducit letalez sui somni visionem .
Thelagonus vero ad interrogationē vlixis a circun
stantibus querit quis ⁊ ille sit qui ipm interrogat .
Dicunt ei vlixem eē. **Q**uo audito thelagonus anxius
exclamauit dicens. **V**e mihi **V**eni videre patrē me
um. ut eo viuente letarer cum eo ⁊ nunc factus suꝝ oc
casio mortis eius. **E**t statim pre nimio dolore in ter
rā cecidit veluti semiuuus. **D**emum a terra osurgens
laniatis vestibis cum eēt inermis faciē suā pugnīs
otundit in lacrimis. ⁊ a suo uertice flauos capillos
euellit. **P**rostratus itaqꝫ ad pedes vlixis se dirigit ⁊
singultibus lacrimaz dicit se eē thelagonū infelicem
circes filium quē tu vlixes pater mi ex ea infelicitē
suscepisti. **S**i morieris care pater dū faueant ut tecū
moriar. ⁊ post te me viuere non permittāt **V**lixes ue
ro ut agnouit suū eē filiū ex circe blāditꝫ est ei ⁊ sui
corpis debilitate maxima in qua erat. ⁊ mādāt frac
tis eloquiis ut a lacrimis astineat ⁊ dolore **P**ro the
lamaco filio suo mittit q̄ veniēs ad thelagonū. q̄rit
irruere quasi necem prīs audius vindicare. **S**z vlix
es verbis ⁊ nutu ut potuit thelamoco p̄hibz ne isur
gat ⁊ ipm imo ut eū caz habeat utpote frēz suū **D**uci
tur ergo vlixes fere mortuꝝ ⁊ achaiāz ubi tm̄ triduo
vixit ⁊ post triduū expirauit. qui in achaiā hōre re
gio sepelitꝫ. **P**⁹ cuius mortē statiz thelamocus pater
ni regni fuit assumptus in regē. ⁊ thelagonū frēz suū
multo fouet honore per annū unū ⁊ dimidiū eū secū
detinuit ⁊ in honore maximo militē eum fecit. **R**etie
re voluit eum magis sed thelagonus matris sollicita
tus ad litteras ut matri satisfaciāt iūctꝫ recedit a frē

in cuius recessu thelamacus multum eum donis ⁊
muneribus honorauit. ⁊ omni eo quod faceret ad ap-
paratum recessus ipsius. **R**ecessit ergo thelagonus a
fratre suo thelamaco in multis lacrimis defluentibus
ab utroque. qui post recessum eius in aulide insulam
ad matrem sanus applicuit. **D**e cuius reditu ⁊ adue-
tu ultra modum facta mater est hilaris. que multum fu-
erat de filio curiosa propter tanta factorum discrimina que
sic feliciter emerferunt prout ipsa prouiderat arte sua.
Non post multos autem dies circes letaliter egrotauit de
qua egritudine violenter oppressa diem clausit extre-
muz. **T**helagonus igitur in regem assumitur ⁊ vixit in reg-
no suo annis feliciter sexaginta ⁊ mortuus est. **T**hela-
macus vero regnauit in achaea annis septuaginta. ⁊
multiplicatum est sub eius gubernatione regnum achae
valde nimis. **O**lixes autem vixit annis nonaginta
tribus. ⁊ feliciter mortuus est in regno suo. **E**t in hoc
loco dares presenti operi finem fecit sicut ⁊ cornelius
reliqua ergo sunt de libro ditis. licet dares in captio-
ne troie operi suo finem fecerit. qui postea in libro suo
ulterius non processit. reliqua vero sunt de libro di-
tis ipsius usque ad finem. qui integre facere voluit o-
pus suum. **E**t ideo si quid huic operi superadditus
inueniatur. credendum est non esse de veritate operis ipsius
sed de operis fictione. **N**on tamen dares ⁊ ditis qui
tempore ipsius troiani belli in ipso bello fuere presen-
tes in compositione operum eorum inuenti sunt pro ma-
iori parte concordēs. ⁊ in paucis inuenti sunt discor-
des. **Q**uod autem arthenor ⁊ enneas fuerunt actores pro
ditionis ipsius bene conueniunt. **D**ixit tamen dares quod

polidamas athenoris filius de nocte accessit ad gre-
cos qui de modo captionis ciuitatis cum grecis ea
nocte tractauit. ⁊ ut signo dato per eum ilion aggre-
di procurarent. **D**ixit etiam q̄ greci de nocte troiam
intrarunt ⁊ non per murum ruptum occasione equi
erei ficti per grecos cum de equo ipso nullam fecerit
mentionem. sed fuisse dixit ingressus per portā ereaz
vnā de portis ciuitatis troie. in cuius porte summi-
tate erat fabricatum ⁊ infixum de marmore quoddā
magnum caput equi. licet virgilius de equo ereo cum
dite recordet ⁊ in hanc portam ereaz dixit dares an-
thenorem ⁊ eneam cum polidame recepisse grecos et
eis exinde aditum prestuisse. ⁊ per eos ea nocte fuis-
se magnum ilion interceptū. ⁊ in illud primo nepro-
lomū filium nestoris introductū. // **D**ixit etiam idem
dares eneam non solum polixenam occultasse verū
⁊ eius matrē hecubam cum eadem ⁊ hac de cā exili-
o fuisse damnatum. **D**e morte vero ipsius hecubae ni-
hil dixit in fine tamen operis sui hoc addidit. **B**ug-
natum ē annis decem mensibus sex diebus duodecim
Et de grecis fuerunt apud troiam octingenta sex mili-
a pugnatorum. **T**roiani vero pugnantes qui p̄ ciui-
tate ipsa defendenda pugnauerunt fuerunt sex centa-
milia septuaginta sex. **D**ixit etiam naues cum quib⁹
exulauit eneam fuisse ducentas. ⁊ cum quibus etiam
paris in greciam fuit prouectus. **T**roiani vero qui se-
cuti sunt anthenorem fuerunt duo milia quingenti ce-
teri secuti sunt eneam. troiani autē ⁊ greci utriusq̄ p-
tis maiores qui ⁊ a quibus interfecti fuerunt sunt hi
ut scripsit idē dares // **H**ector enim interfecit regez p̄

theſi
dilo
cedun
lis. re
enū r
am. re
terfec
acem.
tuo vi
regem
tem gr
regem
eufor
regem
am reg
Diome
rion n

thesilaum. regem patroclū. regem merionem. regem ar
thilogum. regem prothenorē. regem epistropum. regē
cedium. regem alphenorem. regē drodium. regē phil
lis. regem xantipum. regem ocromeranū. regem polix
enū. regem humerum. regem pollitenas. regem philete
am. regem isidium. ⁊ regem leontum. **¶** Paris autē in
terfecit palamidem. regem anthilogum. achillem ⁊ ai
acem. **¶** Iliax vero ipsum paridem cum ambo se mu
tuo vulneribus occidissent. **¶** Eneas vero interfecit
regem amphimacum. ⁊ regem nereum. **¶** Achilles au
tem grecus interfecit regem eufenium. regem iponeuiz
regem phebum. regem austerum. regem ligoniuum. regē
euforbiu. hectorem et troilum. regem mennonem. ⁊
regem neptholomum. **¶** Pirrus interfecit panthasile
am reginam. regem priamum et eius filiam polixenā.
¶ Diomedes vero interfecit regem antipum. regē esto
rion. regem prothenorem. ⁊ regem optomenum.

Epitaphium hectoris .

Troie protector danaum metus hic iacet hector .
Defensor patrie iuuenum fortissimus iste .
Qui murus miseris ciuibus altus erat .
Occubuit telo violenti victus achillis !
Occubuerunt simul spesq; salusq; phrigum .
Hunc ferus eacides circum sua menta traxit .
Que iuuenis manibus texerat ante suis
D q̄tos priamo lux attulit ista dolores .
Quot fletus beccube quot dedit andromache .
Sed raptum pater infelix auroq; repensum .
Condidit ⁊ merens accumulauit humo .

Heliden
Cui vir
Qui str
Inq; fu
Hector
Qui sep
Ille ince
Pergam
Lauchib
Cum pre

De tibi
Iam iam
Causa re
Femina

Histori
guidon

Epitaphium achillis.

Helides ego sum tetidis notissima proles.
Cui virtus clarum nomen habere dedit.
Qui stravi totiens armis victricibus hostes.
Inq; fugam solus milia multa dedi.
Pectore sed magno summa est mihi gloria celso
Qui sepe argolicas debilitavit opes.
Ille interemptus subit me vindice penas.
Pergama tunc ferro succubere meo.
Laudibus immensis victor super astra ferebar.
Cum pressi hostilem fraude peremptus humum

Deploratio troie

De tibi troia peris iam non mihi troia videris.
Nam iam bobus eris pascua lustra feris.
Causa rei talis meretrix fuit exicalis.
Femina fatalis femina feta malis

Historia destructionis troie composita per iudicem
guidonem de columna messanen. finit feliciter.

Ego Guido de columnis index de messana p
dictum ditem grecum in omnib9 sum secut9. p
eo qd ipse dictis perfectum 7 opletu fecit in omnibus
opus suum ad literatoru viz solacium. ut vera no
ticiam habeant presentis historie. 7 ut magis delecte
tur in ipsa 7 ego historiam ipam ornasse dictamine
pulchriori per ampliores methaphoras 7 colores.
7 per transgressionis occurrentes que ipsi9 dictami
nis sunt picture. Sed territus ex magnitudine operis
ne dum occasione magis ornati dictaminis opus ip
sum longa narratione protraherem tempore longiori
infra cuius temporis longitudinem aliqua mihi sup
uenissent incommoda. put e fragilitatis humane.
propter quod cessassem ab opere. 7 opus ipm suum
no peruenisset ad finem. utpote sui carens beneficio
olementi. In tm institi sps sancti gracia ministrā
te. qd infra tres menses a quintadecia viz mensis sep
tembris prime indictionis usq ad vicesimaquintam
mensis nouembris proxime subsequenti ipus ipsuz
per me perfectum extitit 7 cōpletum. Licet longe ate
ad instantiam domini mathei de porta venerabilis
salerinacensis archiepiscopi magne scientie viri de p
senti opere oposueri primum librū tantū 7 non plus
Nam ipo postmodū sublato de medio q odendi a
me presens opus mihi erat stimulus 7 instinctus ab
ipius operis persecutione cessau. cum nō eēt cui de
hoc placere merito potuissem. Considerau tamen de
fectum magnorum autoz viz uirgilii onidii 7 omeri
qui in exprimenda veritate troiani casus nimū de
fecerunt. Quis eoz opera otextuerit sm fabulas anti

quoque siue secundum apologos in stilo nimium glorioso
et specialiter ille summus poetarum virgilius. quem
nihil latuit ne eius veritas incognita remaneret ad pre
sentis operis perfectionem efficaciter et fideliter labo
raui.

Factum est presens opus Anno dominice incarnati
onis millesimo ducentesimo octuagesimo septimo e
iusdem prime indictionis feliciter.

Item troia magna edificata est tempore aioth qui tunc
iudicauit populum israel. et fuit in tertia etate mun
di. et fluxerunt ab initio mundi duo milia annorum
et trecenti. lxxxii. anni. et stetit centum et lxxxv. annis
Nunc capta fuit tpe Abdon. qui tunc populum israel iu
dicauit. Fluxerunt ergo in toto mille duceti et lxxviii
anni.

Incipit tabula presentis historie.

De peleo rege thesalie inducente iasonem ut se o-
ferat ad aureum vellus habendum.

De grecis applicantibus in pertinentius troie ⁊ de la-
omedōta rege licenciāte iasonē ⁊ herculē de locis illis.

De medea qualiter amore iasonis capta fuit.

De medea instruente iasonem de aurei velleris certā-
ne ⁊ de medelis ad pugnam faciendā cū bob⁹ ⁊ dra-
cone operandis.

Hec sunt illa que medea dedit iasoni.

Qualiter iason accessit ad aureum vellus.

De destructione prime troie per iasonem ⁊ herculez.

De fundatione magne troie per regez priamum itez
restaurate.

De priamo degente in obsidione cuiusdā castri ⁊ no-
minibus filioz suoz.

Descriptio fundationis ciuitatis troie.

Descriptio nobilis ilion.

De proposito regis priami volentis suam iniuriam
vindicare.

De consilio deliberato ut paris in greciam destinet.

Responsio hectoris primogeniti priami.

Consilium paridis secundi filii.

Responsio deiphebi tercii filii.

Responsio heleni quarti filii.

Responsio troili quinti filii.

De numero nauium quas troiani duxerunt in greco-
rum depopulationem.

De grecis inchoantibus inire

consilia ad quos de raptu belene fama peruenit qd
sint inde perfecturi.

De forma ⁊ statura grecorum.

De forma ⁊ statura troianorum.

**De numero nauium quas greci duxerunt in troiane
urbis depopulationem.**

**De grecis mittentibus apud delphon pro obtinēdo
responso de eo quod facturi erant.**

De imagine aurea apollinis.

De initio idolatrie.

**De motu grecorum versus troiam ⁊ sacrificio obla
to diis.**

**De grecis mittentibus ad priamum pro restitutōe be
lene ⁊ dānoꝝ factoꝝ per paridem ī īsula citheree.**

Quō rex priam⁹ mīdit nunciis grecoꝝ ad se missis.

**De grecis mittentibus achillē ⁊ thelephū p obtinen
da maxia victualū copia otinne in exercitu grecoꝝ**

De thelepho duce nouiter in regē electo.

**De grecis recedentibus ab insula thenedon ⁊ transfe
rentibus se in obsidionem urbis troie.**

**De dispositione nauū grecorum precedentium ⁊ sub
sequentium in obsidione troie.**

De secundo bello iam obsidione firmata.

De primo ogressu troianoꝝ cuz grecis.

**Quō polidamas irruit in mereum nepotem belene et
interfecit eū.**

**De tercio bello grecorum ⁊ troianorum iam obsidi
one firmata.**

De quarto bello.

De quinto bello.

De sexto bello.
De septimo bello.
De octauo bello.
De sepulchro hectoris ⁊ de palamide insuper actore
 exercit⁹ grecorum assumpto.
De nono bello.
Qualiter achilles intrando ciuitatem troiam captus
 ē amore nimio polixene ipsam inspiciendo.
De achille intercepto adhuc amore polixene ⁊ bella
 re nolente.
De decimo bello ⁊ de morte deiphobi regis serpedo
 nis ⁊ de morte palamidis.
De mirabili potentia troii.
De undecimo bello.
De morte achillis paridis ⁊ aiadis.
De morte p̄thasilee amasonum regine.
De tractatu seu prodicione troie.
De captione ⁊ destructione troie. ⁊ morte regis pria
 mi et eius vxoris ⁊ eius filie polixene.
De exilio enee ⁊ relegendōe antenoris a troia ⁊ mor
 te thelamonti aiadis.
De naufragio nauū grecoꝝ ⁊ nece agamēnonis.
De boreste vindicante mortem patris in morte ma
 tris ⁊ recuperatione regni sui.
De mirabili euentu pirri ⁊ morte eius.
De somnio ulixis ⁊ morte per filiū interempti.

▲▲▲▲▲▲▲▲
 2602867 A
 ▼▼▼▼▼▼▼▼

attore

capus

bella

serpedo

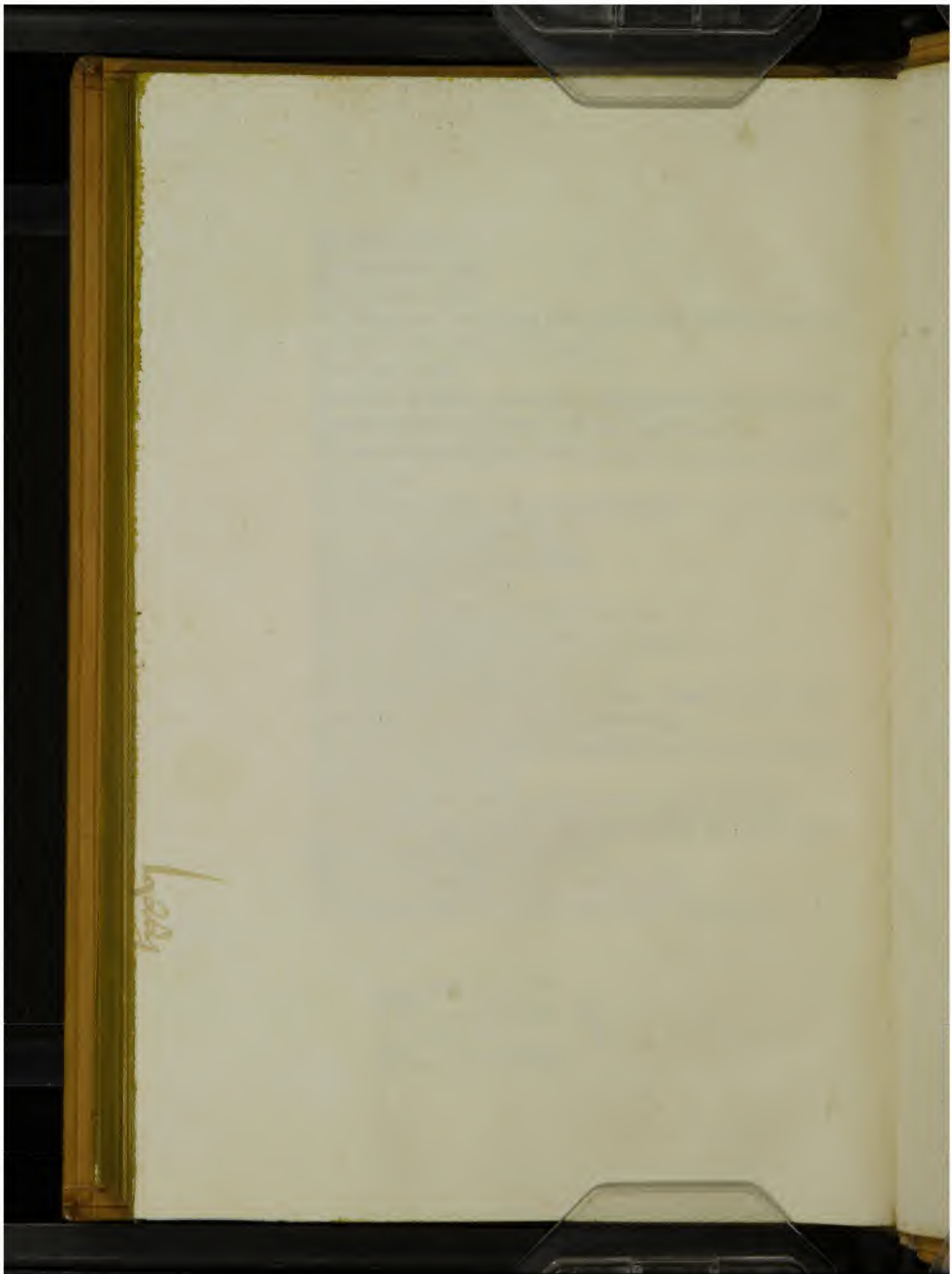
regis pria

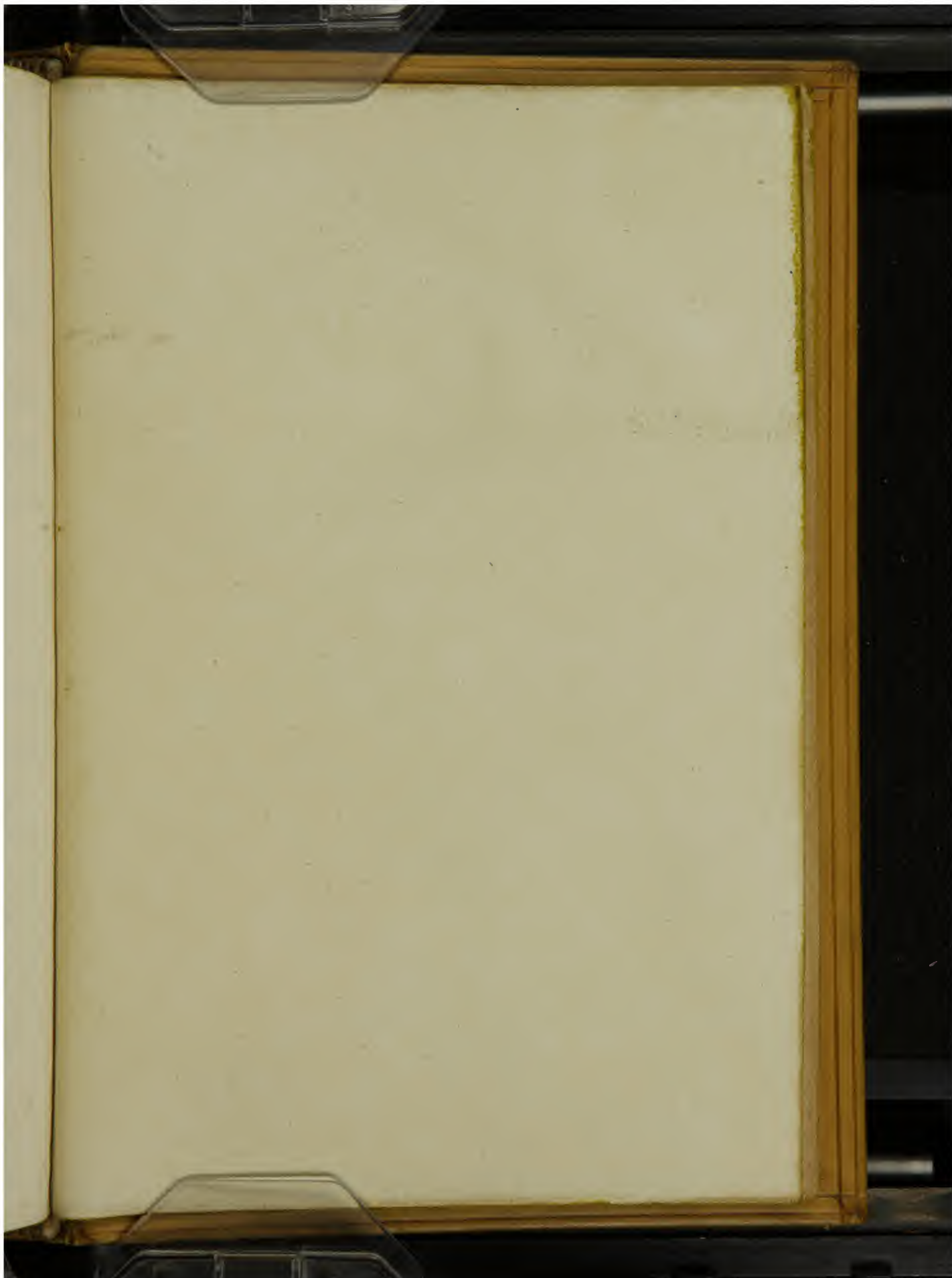
nia r mor

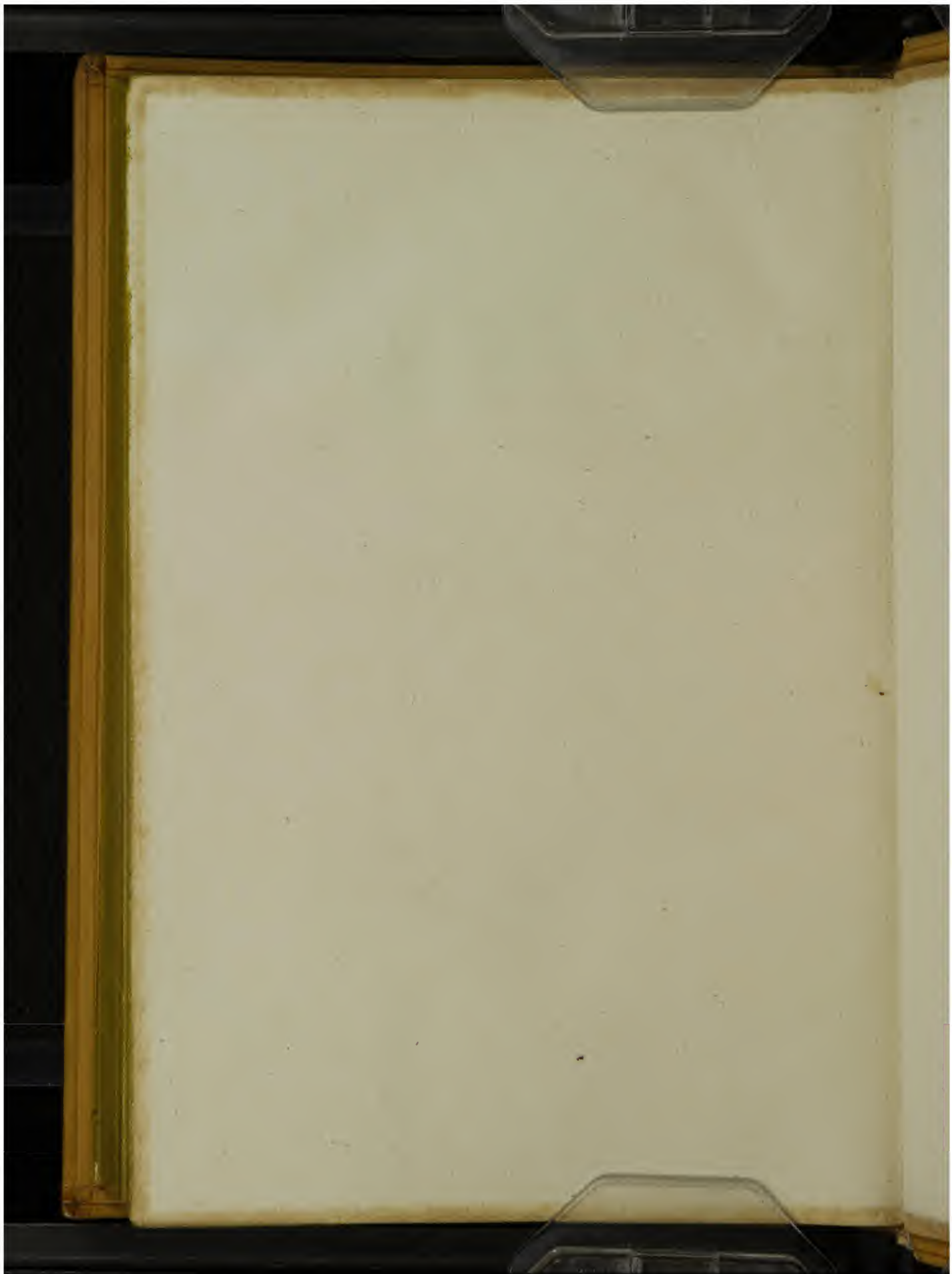
pnis

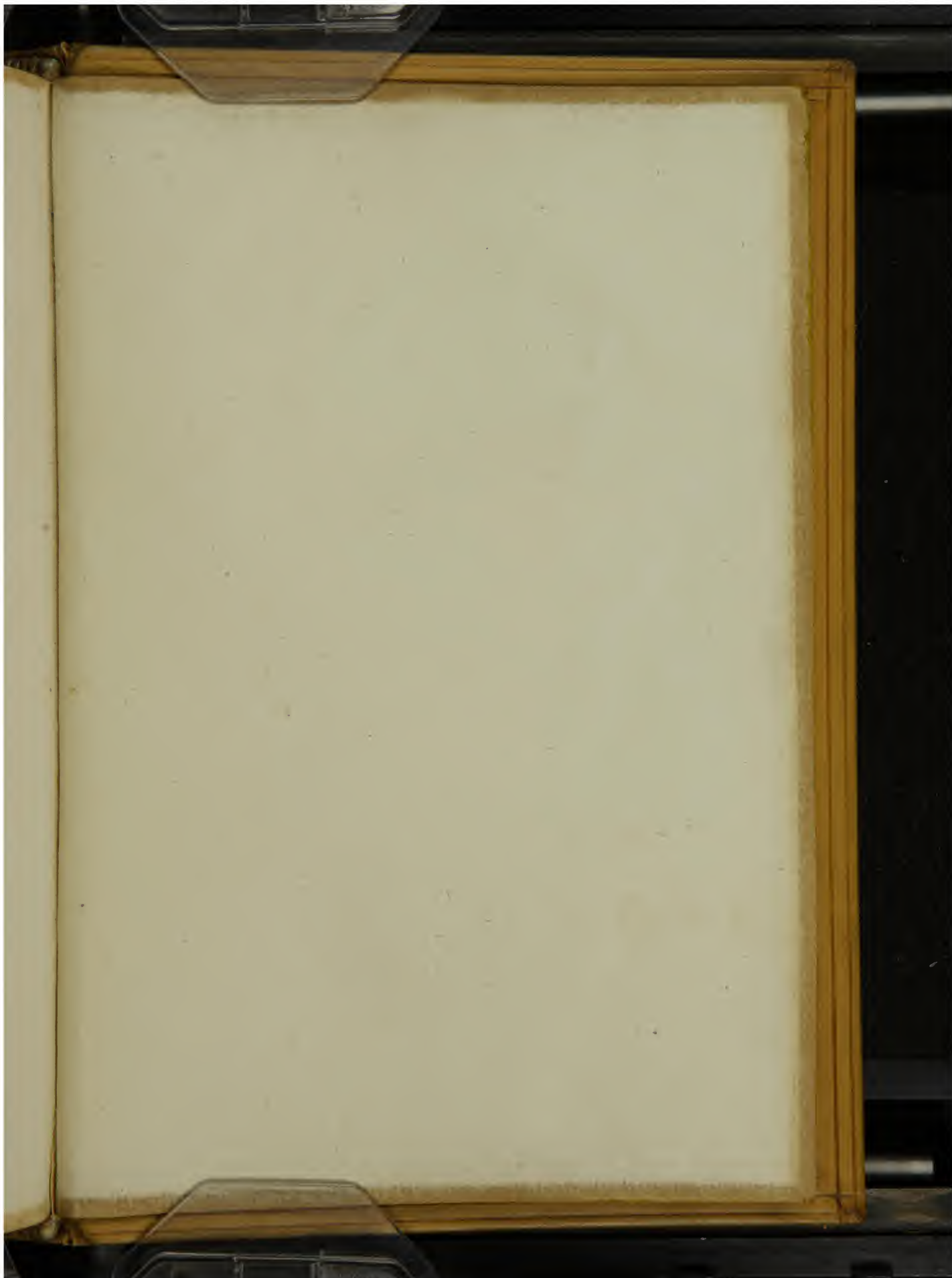
orte ma

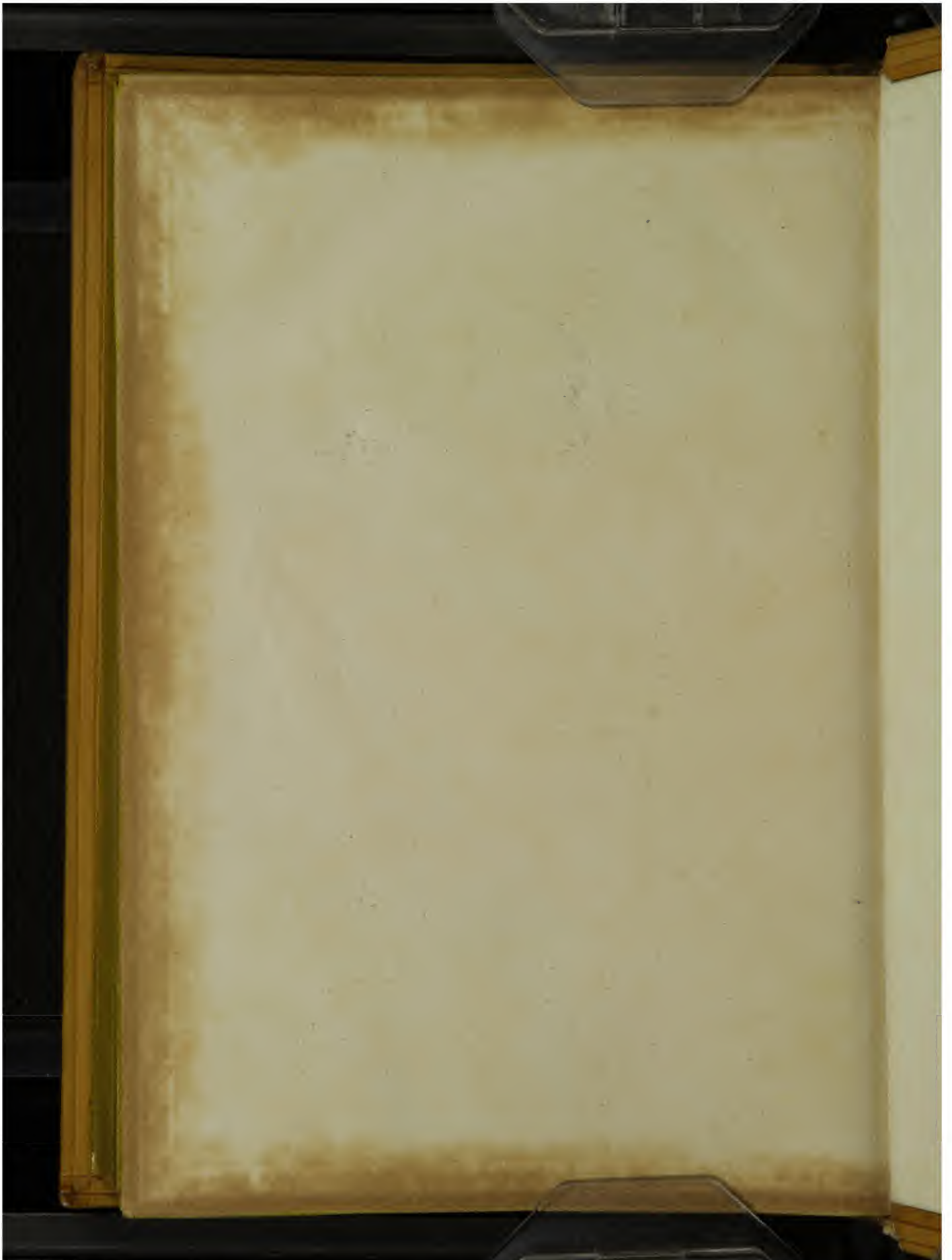
pi

igfas